

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Rigorózní práce

Na cestě k vietnamské válce:

Spojené státy a konflikt v Indočíně v letech 1945–1954

Václav Šipla

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Rigorózní práce

Na cestě k vietnamské válce:

Spojené státy a konflikt v Indočíně v letech 1945–1954

Václav Šipla

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, září 2022

.....

Obsah

1	AUTOREFERÁT RIGORÓZNÍ PRÁCE.....	1
2	ÚVOD.....	4
3	SPOJENÉ STÁTY A INDOČÍNA.....	16
3.1	Rooseveltův idealismus.....	16
3.2	Trumanova revize zahraniční politiky.....	21
3.3	Washington a počáteční fáze konfliktu v Indočíně	47
3.4	První oficiální podpora ze Spojených států.....	62
3.5	Eisenhower, Dulles a Vietnamský stát.....	76
4	SPOJENÉ STÁTY NA CESTĚ K ŽENEVESKÉ KONFERENCI.....	83
4.1	Élyho mise.....	88
4.2	United Action.....	92
4.3	Londýnská antipatie	107
5	SPOJENÉ STÁTY A ŽENEVSKÁ KONFERENCE	115
5.1	Otázka intervence.....	117
5.2	Obtíže americké diplomacie.....	135
6	ZÁVĚR.....	168
7	SEZNAM ZKRATEK.....	175
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	176
9	RESUMÉ.....	197
10	PŘÍLOHY	200

1 AUTOREFERÁT RIGORÓZNÍ PRÁCE

Předložená rigorózní práce, která vychází z diplomové práce, je analýzou zahraniční politiky Spojených států vůči Francouzské Indočíně, konkrétněji Vietnamu, v letech 1945–1954. V tomto období se pod třemi administrativami prezidentů Roosevelta, Trumana a Eisenhowera formoval vztah Spojených států vůči Francouzské Indočíně, kdy se od počátečního nepřímého angažmá přešlo k otevřené podpoře Paříže a pozdějšímu převzetí hlavní zodpovědnosti za vedení konfliktu. Tento postupný směr vývoje později směřoval k americké intervenci ve Vietnamu v polovině šedesátých let, kdy ovšem základy této budoucí „amerikanizace“ vietnamské války lze nalézt již v poválečném období. Cílem této práce je tudíž celková analýza proměny zahraniční politiky Spojených států vůči Indočíně ve vymezeném období.

Tématu se z pochopitelných důvodů česká historiografie příliš nevěnuje. Dílčí studie napsal počátkem devadesátých let historik Bohuslav Litera, který tak navazoval na již svou předchozí práci, jenž ovšem byla ovlivněna tehdejším komunistickým pohledem na americkou účast ve vietnamském konfliktu. V posledních letech tak vyšla pouze publikace od Milana Syručka, která je přes maximální snahu o objektivitu ovlivněna autorovým kritickým míněním nad angažmá Spojených států. Syruček totiž referoval o této válce jako zahraniční korespondent v šedesátých letech.

V případě americké historiografie lze nadále soudit, že větší zájem se jeví až o pozdější přímé angažmá Spojených států ve Vietnamu, než o události, které intervenci předcházely, ačkoliv Eisenhowerova administrativa reálně zvažovala vojenský zásah již v roce 1954. Problémem většiny monografií ovšem bývá časté zobecňování nebo zavádějící výklad. Často se tak můžeme například setkat s tezí, že v otázce Indočíny se prezident Truman ostře vymezil vůči svému předchůdci v prezidentském úřadu Rooseveltovi, který navrhoval její převod pod mandátní správu. V této souvislosti taktéž autor předkládané práce uváděl chybně tento závěr v již předchozí obhájené diplomové práci a až po detailnějším bádání dospěl k názoru, že právě již prezident Roosevelt ke sklonku svého života podpořil návrat Indočíny do francouzské koloniální správy.

Kde v americké historiografii nadále schází hlubší analýza, je otázka amerického postupu na ženevské konferenci v roce 1954, jejichž výsledek pro Spojené státy znamenal převzetí hlavní zodpovědnosti ve Vietnamu. S tím souvisí také otázka

revisionismu Eisenhowerovy administrativy, kdy se odstoupilo od dříve proklamované teze, že administrativu vedl namísto prezidenta tehdejší ministr zahraničí John Foster Dulles. Pokud se tedy některé monografie zabývaly alespoň okrajově tématem ženevské konference, byli jejich autoři častokrát velmi ovlivněni předchozím názorem na prezidenta Dwighta D. Eisenhowera. Do současnosti tak existuje pouze několik publikací, jejichž autoři se zmiňovanou problematikou uceleně zajímali.

Předložené rigorózní práce byla vypracována na základě odborné cizojazyčné literatury a převážně za použití vydaných pramenů *Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers* od amerického ministerstva zahraničí. Dále autor pracoval s obsáhlou studií *Report of the Office of the Secretary of Defense Vietnam Task Force*, jenž je známá jako tzv. Pentagon Papers. Neopomenul také využít digitální archiv *Central Intelligence Agency* a *Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive* při *Texas Tech University*. V červnu roku 2022 navštívil *The National Archives, London-Kew*, odkud využil materiály týkající se britského pohledu na Indočínu, jelikož Londýn sehrál podstatnou roli v rozhodování Washingtonu v roce 1954. Taktéž místy byly použity dokumenty z *National Archives at College Park, College Park* a prezidentských archivů Roosevelta, Trumana a Eisenhowera. S použitím těchto materiálů tak mohl autor předložit následující hlavní výsledek bádání.

Budoucí postoj Spojených států vůči Indočíně formuloval prezident Roosevelt již v průběhu druhé světové války, kdy ačkoliv zprvu odmítal návrat francouzské koloniální správy, později ustoupil od svých osobních snah. Na zahraniční politiku svého předchůdce následně navázal prezident Truman. Nejednotný výklad, co prezident Roosevelt zamýšlel s Indočínou, ale ve výsledku způsobil ostré byrokratické spory na ministerstvu zahraničí. Truman však považoval evropský prostor za strategicky důležitější, než Dálný východ. Pokud nechtěl ohrozit vřele vztahy s Francií, bylo nemístné zasahovat do indočínských záležitostí. Problém narůstajícího nacionalismu v tomto regionu tak Washington dlouhodobě ignoroval navzdory zprávám od místní zpravodajské mise a amerického konzulátu. Až proměna mezinárodní situace na Dálném východě v letech 1949 a 1950 aktivizovalo ministerstvo zahraničí k hledání vhodné antikomunistické síly. Jenže znovu se do situace promítl strategický význam Evropy. Ačkoliv nebylo ministerstvo příliš spokojeno s nabízenou možností, kvůli aktuální hrozbě šíření komunismu, podpořilo tzv. Bao Dajovo řešení. Následující roky tak Washington finančně a materiálně značně podpořil nově vzniklý Vietnamský stát.

Francouzské porážky a únava z dlouholetého konfliktu avšak zavedly Paříž počátkem roku 1954 k možnému diplomatickému jednání s Vietnamskou demokratickou republikou.

Ženevská konference byla pro Eisenhowerovu administrativu jistým dilematem. Vzhledem k obavám, že Francie se bude chtít stáhnout z dlouholetého indočínského konfliktu, zprvu odmítala přistoupit na jednání, či diplomaticky Paříž podpořit. Pokud by Francie vystoupila z konfliktu, Spojené státy by tak ve výsledku musely přijmout politické a územní ústupky, což bylo přímo v rozporu s nastavenou zahraniční politikou zadržování komunismu. V důsledku toho se zdá tudíž logické, že při rozbíhající se indočínské krizi nezbyvalo Washingtonu jiné východisko, než vojenské. Proti tomuto rozhodnutí se ale stavěla podstatná část zákonodárců z Kapitolu, americké veřejné mínění, ale taktéž většina v armádních kruzích. Eisenhower ale byl nepochybně k tomuto postupu nakloněn, jak dosvědčuje jeho snaha prosadit tzv. *United Action*.

Francouzská porážka u Dien Bien Phu velmi oslabila francouzské pozice na jednání v Ženevě. Následné požadavky Paříže volající po příměří byly ve Washingtonu brány se zděšením, a ačkoliv jejich podání byly patřičně odůvodněny, Eisenhowerova administrativa docílila závěru, že na konferenci se nepokusí o záchranu celé Indočíny, ale alespoň o udržení její části. Jednalo se o radikální změnu v politice zadržování komunismu, se kterou ovšem Washington nechtěl být spojován, a tak americká delegace v Ženevě neměla předkládat ani souhlasit se žádnými návrhy na rozdělení Vietnamu a později byla její činnost snížena na úroveň pouhého pozorovatele. Ve výsledku tak Spojené státy nepodepsaly finální ženevské dohody, které rozdělily Vietnam na dvě části, a tudíž nebyly nuceny dodržovat tato ujednání. Ovšem rozdělení bývalých francouzských kolonií, ukončení první indočínské války a odchod Francouzů ze země znamenalo, že konference ve švýcarské metropoli v roce 1954 donutila Spojené státy převzít hlavní zodpovědnost v regionu jihovýchodní Asie, jež o dekádu let později vedla k přímé vojenské intervenci a počátku dlouholeté americké války ve Vietnamu. V kontextu budoucího konfliktu lze tak první polovinu roku 1954 považovat z pohledu Washingtonu za symbolické překročení Rubikonu.

2 ÚVOD

Spojené státy se na jaře roku 1954 ocitly v situaci, které se v předchozích letech snažily zabránit. Závěr berlínské konference z února téhož roku totiž zařadil na program dalšího mezinárodního jednání otázku neutuchajícího konfliktu v Indočíně, jenž se viditelně vyvíjel v neprospěch Francie. Začátkem května se tak měly ve švýcarské Ženevě sejít delegace Spojených států, Francie, Velké Británie, Sovětského svazu, Čínské lidové republiky, Vietnamské demokratické republiky, Laosu, Kambodži a Vietnamského státu, aby našly cestu k obnově míru mezi všemi národy účastníci se tohoto konfliktu.

Washington byl proti diplomatickému vyjednávání, jelikož se domníval, že pouze vojenské vítězství v Indočíně dokáže zabránit ztrátě celé jihovýchodní Asie pod vliv komunismu. Proto v předešlých letech poskytl Francii značnou finanční a materiální podporu v naději, že tím porazí *Viet Minh*, který se zpočátku prezentoval jako národně osvobozenecký hnutí. Jenže vítězství stále nepřicházelo a sílící hlas francouzské veřejnosti stále více volal po diplomatickém řešení na budoucí konferenci. Spojené státy se tudíž obávaly stažení spojence z Indočíny, a tak považovaly minimální účast na konferenci za nezbytně nutnou pro podporu vlastní antikomunistické doktríny. Jenže ani značná americká diplomatická, materiální a finanční podpora z předešlých let již nemohla zvrátit výsledky vyjednávání. Francouzská vláda a veřejnost byla unavená konfliktem a pád vládního kabinetu v červnu 1954 pouze urychlil mírová jednání. Spojené státy tak byly postaveny před dvě možnosti. Neúčastnit se již nadále mírové konference, čím by utrpěla především mezinárodní prestiž a byla by tím zdiskreditována politika zadržování komunismu, nebo se participovat na jednáních a převzít případnou zodpovědnost v regionu. S rozhodnutím nadále se podílet na ženevské konferenci, položily Spojené státy budoucí základy pro jejich intervenci v Jižním Vietnamu.

Cíle předkládané rigorózní práce jsou následujícího charakteru. Zprvée: analýza přístupu Rooseveltovy administrativy vůči postkoloniálním záležitostem v rámci Indočíny po ukončení druhé světové války a následné Trumanova revize zahraniční politiky, která avšak v případě Indočíny navazovala na odkaz prezidenta Roosevelta. Zadruhé: analýza Trumanovy administrativy a jejího přehodnocení vnímání indočínského konfliktu. Zatřetí: analýza přístupu Eisenhowerovy administrativy k indočínskému konfliktu a ženevské konferenci v první polovině roku 1954. Začtvrté: pokus o přehodnocení vnímání tehdejší zahraniční politiky Spojených států a její snahy vojensky internovat v Indočíně. Ačkoliv je problematika účasti Američanů ve

vietnamské válce v zámoří stále živým, ale také kontroverzním tématem, v americké historiografii nebyla doposud věnována dostatečná pozornost působení Spojených států na konferenci v Ženevě, přestože je tato událost vnímána jako odraz Eisenhowerovy politiky vůči Indočíně.

Rigorózní práce je chronologicky členěna do tří hlavních kapitol, až na výjimku poslední, která byla pro lepší přehlednost tematicky rozdělena. První kapitola analyzuje vztah Spojených států vůči Indočíně od konce druhé světové války do kritického roku 1954, kdy tehdejší prezident Harry S. Truman navázal na odkaz svého předchůdce, Franklina Delana Roosevelta, a vymezil se proti jakékoliv podpoře národně osvobozeneckých hnutí v koloniích svých spojenců. Nadále ale panovaly obavy ze spojování s kolonialismem, a proto až do začátku roku 1950 nepodnikl Washington žádné výraznější kroky. Až vývoj mezinárodní situace, především ve vztahu ke kontinentální Číně, znamenal posun k otevřené podpoře Francie v boji proti komunistickému *Viet Minhu*. V roce 1953 se však změnila americká administrativa. Po více jak dvaceti letech byla opětovně u moci Republikánská strana. V Bílém domě zasedl bývalý spojenecký generál Dwight David Eisenhower, který spolu se svým ministrem zahraničí Johnem Fosterem Dullem začali po Paříži požadovat aktivnější vedení války. Francouzský generál Henri Navarre proto vypracoval nový strategický plán, v rámci kterého bylo dílčím úkolem ovládnout staré japonské letiště z dob okupace Indočíny u horského města Dien Bien Phu. Souběžně s výstavbou pevností v tomto průsmyku, bylo počátkem roku 1954 na schůzi čtyř mocností v Berlíně dohodnuto, že další mezinárodní konference bude řešit situaci na Dálném východě. Pro Spojené státy tak začalo nejintenzivnější diplomatické úsilí v průběhu celého konfliktu, jehož cílem bylo udržet Francii v Indočíně.

Následující druhá a třetí kapitola jsou jádrem předkládaná rigorózní práce, jež cílí na rozhodnutí učiněná ve Washingtonu v první polovině roku 1954. Druhá kapitola se především věnuje hlubší analýze Eisenhowerovy administrativy a jejího vnímání Indočíny od začátku roku 1954 až do pádu Dien Bien Phu počátkem května téhož roku. Důraz je především kladen na otázku intervence v rámci operace *United Action*, americko-francouzské diskuze nad pokračující materiální a finanční pomocí, ale také na následný krach vojensky se angažovat v Indočíně kvůli neochotě Londýna zasáhnout. Klíčovou otázkou, kterou si autor v této kapitole položil je – byly Spojené státy skutečně ochotné internovat v Indočíně již v roce 1954, nebo se jednalo pouze o politiku

zastařování krátce před začátkem konference? Právě tato problematika je nepochybně spjata s vývojem situace na konferenci a zůstávala v americké historiografii po dlouhou dobu neadekvátně zodpovězena.

První část třetí kapitoly se věnuje analýze postoje amerického ministerstva zahraniční vůči ženevské konferenci v kontextu pokračujících vzájemných rozhovorů s Paříží nad otázkou intervence. Autor si klade otázku, zda Francie pouze nevyužila americké hrozby intervence vzhledem ke skutečnosti, že její realizaci stále oddalovala. Spojené státy se totiž v květnu 1954 ocitly v situaci, které se chtěly vyhnout z obav, že jednání vyústí v pád celého Vietnamu a následně ve ztrátu jihovýchodní Asie, jak předpokládala tzv. teorie domina. Druhá část této kapitoly se tudíž věnuje analýze stanoviska americké diplomacie nad účastí na konferenci a hledání alternativního východiska po neúspěchu vojensky zasáhnout. Tato problematika byla také velmi úzce spjata s otázkou kolektivní bezpečnosti v regionu a účastí Londýna v tomto systému. Nelze se totiž omezit na tvrzení, že Spojené státy se po neúspěchu *United Action* distancovaly od hledání řešení indočínské krize v průběhu konference v Ženevě.

Rigorózní práce byla zpracována na základě vydaných i nevydaných pramenů a odborné literatury v anglickém jazyce. Východím místem pro každého badatele zabývajícího se mezinárodními dějinami Spojených států musí být oficiální edice vydaných pramenů *Foreign Relations of the United States [FRUS]* od amerického ministerstva zahraničí, *Department of State*, které obsahují nepřeborné množství dokumentů nezbytných pro hlubší výzkum. Autor převážně využil svazky z dob působení Trumanovy a Eisenhowerovy administrativy.

Zejména se jednalo o šest edic. Z období působení prezidenta Trumana se především jedná o *FRUS, 1946, The Far East, Volume VIII*,¹ která obsahuje podstatné dokumenty od amerických konzulů v Indočíně. Dále ve větší míře jsou v práci zastoupeny archiválie z edice *FRUS, 1949, The Far East and Australasia, Volume VII, Part 1*,² které prezentují postupnou proměnu americké zahraniční politiky. V případě konference v Ženevě se bezpochyby zásadní dokumenty nachází v *The Geneva*

¹ GLEASON, Everett, REID, John, FINE, Herbert (ed.), *FRUS, 1946, The Far East, Volume VIII*, Washington 1971.

² REID, John (ed.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia, Volume VII, Part 1*, Washington 1975.

Conference, Volume XVI,³ jenž převážně pochází od americké delegace. Zároveň ale jejich význam spočívá v nastínění pohledu ministerstva zahraničí na jednání a jejich skepse vůči další účasti. Ovšem v kontextu konference nelze opomenout ani edici *Indochina, Volume XIII, Part 2*,⁴ bez které by byla badatelská činnost vzhledem k tématu práce velmi obtížná. V obou výše jmenovaných edicích jsou zahrnuty stanoviska americká delegace a ministerstva zahraničí ohledně konference, ovšem v tomto vydání lze dále nalézt postoje Washingtonu vůči svým spojencům a vojenské intervenci. Ostatně rozhodnutí nečinila americká delegace, ale ministr zahraničí Dulles a prezident Eisenhower, kteří se po většinu doby nacházeli v hlavním městě Spojených států. Zároveň tato edice zahrnuje úvahy nad vytvořením systémem kolektivní obrany. V tomto případě byly využity také dokumenty z *East Asia and the Pacific, Volume XII, Part 1*.⁵

Patrně nejpodstatnější materiály pro vývoj stanoviska Eisenhowerovy administrativy vůči Vietnamu do roku 1954, lze nalézt ve dvou edicích. Již výše zmiňovaná *Indochina, Volume XIII, Part 2* obsahuje řadu dokumentů spadající do období po pádu Dien Bien Phu, ale také k následnému postoji Paříže nad udržením Vietnamského státu a v neposlední řadě lze zde nalézt kritické telegramy vůči osobnosti nového vietnamského premiéra, jímž se stal Ngo Dinh Diem. K vývoji těchto vztahů s Paříží byly podstatné také dokumenty z *Indochina, Volume XIII, Part 1*,⁶ které se vztahují k zhoršující se pozici Francouzům ve Vietnamu, samotnému obléhání Dien Bien Phu a hledání východiska z této krize prostřednictvím *United Action*. V neposlední řadě je nutné také zmínit vydaná prohlášení ministerstva zahraničí z edic *Department of State Bulletin*,⁷ které poskytly pohled na oficiální prezentování indočínského problému v americké domácí politice. V tomto směru byla použita také prohlášení prezidenta

³ GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, Washington 1981.

⁴ GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, Washington 1982.

⁵ GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984.

⁶ GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982.

⁷ U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1945*, Volume 12, Washington 1945; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1946*, Volume 14, Washington 1946; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1949*, Volume 21, Washington 1949; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1950*, Volume 22, Washington 1950; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, Washington 1953; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954.

Trumana a Eisenhowera z *Public Papers of the Presidents*.⁸ V neposlední řadě taktéž autor použil k doplnění francouzské vydané prameny *Documents diplomatiques français*.⁹

Druhou hlavní skupinou archivních materiálů, s nichž autor při svém studiu pracoval, tvořily zprávy ze zpravodajské služby *Central Intelligence Agency* [CIA] a obsáhlé studie *Report of the Office of the Secretary of Defense Vietnam Task Force*, která je více známá pod názvem *Pentagon Papers*. V případě zpravodajské služby byly materiály přínosné především kvůli skutečnosti, že v edicích *FRUS* nejsou zaznamenány žádné její aktivity, popřípadě pouze zkrácené závěry, ačkoliv ředitelem této organizace byl od roku 1953 mladší bratr ministra zahraničí, Allen Dulles, který se častokrát účastnil jednání Rady národní bezpečnosti a nepochybně velmi důvěrně informoval svého bratra na ministerstvu o aktivitách *CIA*. Přínos těchto materiálů je neocenitelný, jelikož poskytuje další informace, kterých si byla tehdejší administrativa vědoma a pravděpodobně ovlivnila řadu rozhodnutí. Důvodem, proč tyto dokumenty ale nebyly zahrnuty ve *FRUS*, je jejich postupné zveřejňování a digitalizace. Tento problém byl také způsoben dobou vydáním dočtených edicí ministerstva zahraničí počátkem 80. let minulého století.

V případě tzv. *Pentagon Papers* se ostatně jednalo o obdobný problém. Ačkoliv část této obsáhlé studie byla zveřejněna krátce po úniku informací do tisku již v roce 1971, zůstávala zpráva nekompletní a byla často vydávána v tzv. *Gravel Edition*. Po čtyřiceti letech ale došlo k podstatné změně. Národní archiv Spojených států, *National Archives and Records Administration*, v roce 2011 kompletně odtajnil a zdigitalizoval celou zprávu, jenž je od této doby přístupná na oficiálních stránkách archivu. V kontextu rigorózní práce měly *Pentagon Papers* zásadní přínos především v otázce vojenské intervence, jelikož opětovně mnohé dokumenty z *FRUS* pouze

⁸ Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman, 1945*, Washington 1961; Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman, 1952–1953*, Washington 1966; Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower, 1954*, Washington 1960.

⁹ SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1945*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2000; SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1946*, Tome I, (1er Janvier – 30 Juin), Paris 2003; SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1948*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2013.

zestručňují průběh jednání, kde se nad materiály z ministerstva obrany diskutovalo, popřípadě odkazují na neúplné *Gravel Edition*, nebo v některých případech schůze podléhala vyššímu stupni utajení, a tak byla vedena mimo oficiální záznam.

Autor rovněž pracoval s dokumenty z digitalizovaného archivu *National Archives at College Park, College Park* a *Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive* při *Texas Tech University*. Ačkoliv lze v posledním zmíněném archivu nalézt k tématu rigorózní práce častokrát materiály, jež byly zařazeny již v edicích *FRUS* nebo *Pentagon Papers*, v kolekci od historika Douglasa Pike,¹⁰ popřípadě od Ronalda B. Frankuma,¹¹ se nachází dokumenty původem od americké zpravodajské mise ve Vietnamu nebo Vietnamského státu či britského ministerstva zahraničí. Další dokumenty, které přiblížily stanovisko Londýna, našel autor v *National Archives (London-Kew)* během jeho návštěvy v červnu 2022. Autor využil především memoranda, s nimiž pracoval vládní kabinet [*CAB 129* a jiné] a pro nastínění postoje britského ministra zahraničí autor využil materiály ze série *FO 800*, jež obsahuje řadu materiálů ze soukromé korespondence především s ministerským předsedou. V neposlední řadě je nutné zmínit také sérii *FO 371*, která obsahuje řadu diplomatických depeší z britského ministerstva zahraničí. Autor dále pracoval s materiály z prezidentských archivů Roosevelta, Trumana, Eisenhowera a Kennedyho, které jsou částečně zdigitalizovány. Použité dokumenty byly především charakteru z působení Rady národní bezpečnosti a telefonní komunikace mezi Eisenhowerem a jeho ministrem zahraničí Dullesem. Neocenitelné se také ukázaly knihy schůzek tzv. *Appointment books*, jež zaznamenaly většinu jednání prezidenta Eisenhowera s vládními činiteli.

Problematictější přístup k pramenům je ale v ruských a čínských archivech. Díky práci historiků z *Woodrow Wilson International Center for Scholars* je v současnosti k dispozici alespoň část dokumentů, převážně z čínského archivu, které byly vydány ve sborníku a přibývající materiály byly posléze zdigitalizovány na oficiálních stránkách.¹² Alespoň částečné použití těchto materiálů bylo pro práci

¹⁰ Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University, Lubbock, TX, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam.

¹¹ Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University, Lubbock, TX, Ronald B. Frankum, Jr. Collection.

¹² OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, Washington 2008. In: Woodrow Wilson International Center for

určitým přínosem, jelikož poskytly pohled ostatních delegací na ženevské konferenci a zároveň objasnily rozhodovací proces pro zaujetí těchto postojů.

Důležitým pramenem pro studium angažmá Spojených států ve Vietnamu jsou nepochybně média. Vzhledem ke skutečnosti, že v předložené práci byla častokrát zmíněna oficiální prohlášení předních činitelů, nelze opomenout ani komentáře nebo poznatky z tisku. Články jsou ovšem často poznamenány dobou vzniku nebo jistou předpojatostí k politickým názorům, přesto hrály v některých událostech zásadní roli. Nicméně nutno dodat, že v průběhu počátečních let Eisenhowerovy administrativy se příliš kritických ohlasů v tisku nevyskytuje, a to ani v periodikách inklinující k Demokratické straně. Zpravodajská organizace *CIA* se totiž za úřadování Allena Dullese snažila ovlivnit veřejné mínění prostřednictvím médií, ať už za pomoci přímé spolupráce s redaktory nebo cíleným předáváním zpráv z hlavního ústředí. Častokrát tudíž jediná kritika, která se nacházela v tisku, pocházela z rukou karikaturistů, jejichž příklady přiložil autor do příloh. Vzhledem tedy k aktivitám zpravodajské služby v tisku, které většinou negovaly rozdíly v politických názorech, rozhodl se autor použít ve své práci především celostátní tisk *The New York Times* a regionální *The Washington Post*.¹³ V omezené míře byly použity také londýnské *The Times*, které poskytly odlišný pohled britského kabinetu na otázku Indočíny a francouzské vládní noviny *Journal officiel de la République française*, kde jsou zaznamenány veškeré legislativní změny a oficiální prohlášení.

K dějinám Eisenhowerovy administrativy existuje také řada pamětí, které jsou ovšem často poznamenány vlastními názory, zkreslením celé situace nebo se případně jejich autoři vyhýbali citlivým tématům. Přesto často právě vlastní názory, ke kterým se musí přistupovat velmi kriticky, poskytly při psaní této práce neocenitelnou pomoc pro pochopení nad smyšlením jednotlivých osob. Autor předkládané práce především využil paměti prezidenta Eisenhowera,¹⁴ který ačkoliv se několikrát nechal vyslyšet, že již od počátku měl pochybnosti o intervenci, odráží se v jeho memoárech jakási nerozhodnost v této otázce, jež se zároveň projevila v první polovině roku 1954. Ostatně velmi blízko k prezidentovi měl jeho tiskový mluvčí James Hagerty, jehož deník, který

Scholars, [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/collection/7/geneva-conference-of-1954>.

¹³ Periodikum *The Washington Post* se počátkem roku 1954 sloučilo s deníkem *Washington Times-Herald* a přijalo společný název *The Washington Post and Times Herald*.

¹⁴ EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953–1956*, New York 1963.

se po vybraných částech nachází v edicích *FRUS*, obsahuje podstatné informace z rozhovorů s prezidentem, jež nebyly jinde zaznamenány. Autor do své práce zakomponoval také paměti britského ministra zahraničí Anthonyho Edena,¹⁵ kde lze spatřit téměř opačný přístup k řešení indočínské krize. Opomenout nelze ani memoáry tehdejšího předsedy Sboru náčelníků štábů, admirála Arthura Williama Radforda,¹⁶ jehož rozhovor s francouzským náčelníkem štábu Paulem Ély ovlivnil budoucí vztahy s Paříží. Autor v neposlední řadě využil také rozhovory s přímými účastníky konference nebo členy Trumanovy a Eisenhowerovy administrativy, které jsou k dispozici v digitálních archivech *WGBH Educational Foundation* a *Columbia University Libraries*.¹⁷

Mimo vydaných a nevydaných pramenů existuje k otázce počátkům přímého angažmá Spojených států ve Vietnamu také množství odborných publikací. Především je ale nutné zmínit, že účast Washingtonu na konferenci v Ženevě je ve většině vyobrazena velmi zjednodušeně a ve výsledku se této problematice hlouběji věnovalo pouze omezený okruh monografií. Patrně za takovou skutečnost může větší obliba u tématu případné americké intervence během bitvy u Dien Bien Phu, která skončila krátce před začátkem jednání ve švýcarské Ženevě. V zásadě se tak pozici Spojených států na ženevské konferenci věnovaly v americké historiografii do současnosti pouze tři monografie.

Nejstarší pochází od Roberta F. Randleho,¹⁸ jež bylo vydáno již v roce 1969. Bohužel s ohledem na vznik ale trpí publikace absencí přístupu k archivním pramenům, a tak byla převážně vypracována na základě novinových článků a oficiálních vyjádření ministerstva zahraničí. Historik Lloyd C. Gardner se tématu věnoval již na základě intenzivního archivního výzkumu. Jeho monografie pokrývá působení Spojených států ve Vietnamu v letech 1941 až 1954, kdy její závěrečné kapitoly se věnují postoji amerického ministerstva zahraničí na konferenci Ženevě.¹⁹ Ovšem tato práce byla ovlivněna dobou vzniku a obsahuje názory vůči prezidentsví Eisenhowerova, které byly později revidovány. Nejrozsáhlejší a patrně nejobektivnější monografií, která pokrývá

¹⁵ EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960.

¹⁶ RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980.

¹⁷ *WGBH Openvault* [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <http://openvault.wgbh.org/>; *Columbia University Libraries* [online], [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://dlc.library.columbia.edu/>.

¹⁸ RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969.

¹⁹ GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989.

nejenom stanoviska americké delegace, ale také zástupců ostatních států v Ženevě, vydal až v roce 2012 švédsko-americký historik Fredrik Logevall.²⁰ Kniha, jež analyzovala vietnamský konflikt v letech 1919 až 1959, byla natolik úspěšnou, že rok po jejím vydání získala Pulitzerovu cenu za historii. Nesmíme ale opomenout také na monografii od přímého účastníka konference. James Cable byl členem britské delegace na konferenci v Ženevě, o které později vydal stejnojmennou publikaci.²¹ Jelikož ale převážně pracoval s prameny z *National Archive (London-Kew)* a zároveň byl spolupracovníkem britského ministra zahraničí, nachází se v jeho práci mnoho domněnek a osobních postojů Edena vůči stanoviskům Eisenhowerovy administrativy. Na téma ženevské konference vzniklo také několik studií, o jejichž vznik se především zasloužili tři američtí historici – Richard Immerman, George Herring a Gary Hess.²²

Další publikace, které se věnují tématu amerického vztahu k Indočíně a byly naprosto nepostradatelné pro vznik této práce, jsou následující. David Anderson a jeho úvodní kapitoly z *Trapped by Success*,²³ které velmi výstižně popisují postupný nárůst amerického angažmá. Stejnému tématu se věnoval také Ronald Spector ve své knize *Advice and Support: The Early Years*,²⁴ ve které spojil výzkum v archivech ministerstva zahraničí a obrany. Také již zmiňovaný George Herring v jeho díle *America's Longest War* nastiňuje postupnou změnu Washingtonu ve vnímání Indočíny.²⁵ V případě amerických úvah nad intervencí u Dien Bien Phu je dodnes nejobsáhlejší publikace od Melanie Yun-Billingosové, *Decision Against War*.²⁶ Autor zároveň použil obsáhlou monografii od Martina Windrova, *The Last Valley*,²⁷ která uceleně popisuje průběh celé bitvy, jež znamenala derniéru pro Francouzskou Indočínu. V neposlední řadě byly

²⁰ LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012.

²¹ CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000.

²² Například viz: HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: "The Day We Didn't Go to War" Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 343–363; IMMERMANN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990, 1, s. 43–66; HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 123–148.

²³ ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991.

²⁴ SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983.

²⁵ HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001.

²⁶ YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988.

²⁷ WINDROW, Martin, *The Last Valley: Dien Bien Phu and the French Defeat in Vietnam*, Cambridge 2004.

použity sborníky *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations*,²⁸ *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*²⁹ a *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*,³⁰ které v řadě studií analyzují vývoj vztahů mezi Paříží a Washingtonem v letech 1954–1955, revidují postoj Eisenhowerovy administrativy nebo podrobují rozboru stanoviska Londýna vůči Indočíně.

Nutno podotknout na skutečnost, že americká historiografie docílila v 80. a 90. letech minulého století k několika významným změnám ve vztahu k prezidentství Eisenhowerova. Odstoupilo se již od dříve proklamované teze, že administrativu vedl namísto prezidenta tehdejší ministr zahraničí Dulles. Souběžně s tímto revisionismem se také otevřela opětovně otázka, zda byl Eisenhower ochotný vojensky zasáhnout ve Vietnamu, nebo podle dřívějších tvrzení se jednalo pouze o čistý diplomatický kalkul, jak posílit vlastní pozice na konferenci. Příkladem některých starších názorů mohou být publikace od výše zmíněných autorů – Herring, Gardner, Yun-Billingos nebo bývalý ministr zahraničí Henry Kissinger.³¹ Ačkoliv se od těchto tezí postupně opouštělo, byla americká historiografie nepochybně poznamenána dřívějšími nepřesnými stanovisky nad působením prezidenta Eisenhowera ve vlastní administrativě a musí se ke starším monografiím přistupovat kriticky.

Publikace, která byla v některých směrech kontroverzní, napsal americký historik Stephen E. Ambrose pod názvem *Eisenhower: Soldier and President*.³² Ačkoliv v mnoha ohledech se jedná dodnes o nepřekonatelné dílo, ze kterého vycházeli i další historici, jeví se především problematická ta skutečnost, že autor výše uvedené publikace byl požádán Eisenhowerem, v té době již bývalým prezidentem, k sepsání této autobiografie a samotný Ambrose s ním strávil pouze omezený čas, než později opakovaně proklamoval. Zároveň při práci na pamětech až příliš vycházel z omezených rozhovorů, a tak v podstatě vznikla autobiografie skoro v té podobě, jakou si Eisenhower přál, tedy zachovat si svůj kladný odkaz a působit tím proti kritice vůči své politice. Kvůli výše uvedeným okolnostem se autor rozhodl nepoužít publikaci v předkládané práci.

²⁸ ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954-1955*, Wilmington 1990,

²⁹ IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990.

³⁰ MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987,

³¹ KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999.

³² AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003.

Z pochopitelných důvodů se tématu indočínských válek příliš nevěnuje česká historiografie. Na počátku devadesátých let minulého století vyšly v periodiku *Slovanský přehled* dvě studie od Bohuslavy Litory, které mapovaly vztah Spojených států a Indočíny v letech 1947 až 1954 a v průběhu druhé světové války.³³ Obě studie navazovaly na dlouhodobý zájem Bohuslava Litory o tuto problematiku, kdy v letech 1979 a 1986 publikoval první výsledky svého bádání, jež ale byly poznamenány tehdejší režimem.³⁴

V posledních letech byla napsaná pouze jediná publikace věnující se válečným konfliktům v Indočíně do roku 1954. Milan Syruček a jeho monografie *V zajetí džungle* je velmi komplexní dílo,³⁵ které pokrývá všechny tři indočínské války z minulého století. Ovšem i přes patrnou maximální snahu o objektivitu byla práce ovlivněna Syručkovým kritickým míněním nad angažmá Spojených států ve Vietnamu. Důvodem je pravděpodobně jeho dřívější působení v roli novináře v Indočíně, kdy koncem šedesátých let referoval o této válce do tehdejšího československého tisku.

Navzdory skutečnosti, že od českých autorů nevzniklo příliš publikací o vietnamské válce, lze vzhledem k množství přeložených pamětí od účastníků této války nebo publikací zabývajících se vojenskými aspekty konfliktu, označit toto období za vcelku populární v českém prostředí, ostatně jako filmy se stejnou tematikou. V posledních letech také vznikly kvalifikační práce na téma vietnamské války. Především tři z nich se zabývaly přímo počátky angažmá Spojených států v Indočíně za prezidentsví Eisenhowera.³⁶ Ovšem o některých závěrech uvedených v těchto pracích lze polemizovat, jelikož jejich autoři vycházeli ze starších titulů, kterých se týká výše popsána problematika revisionismu. V pracích se také nachází faktografické chyby, např.: konferenci v Ženevě se účastnil americký ministr zahraničí Dulles, který měl zájem o příměří;³⁷ nesprávná stanoviska amerického ministerstva zahraničí po konci

³³ LITERA, Bohuslav, *Na cestě k válce: USA a Vietnam 1947–1950*. In: *Slovanský přehled* 76, 1990, 4, s. 310–324; LITERA, Bohuslav, *Spojené státy, Francie a konec 1. války v Indočíně, 1950–1954*. In: *Slovanský přehled* 77, 1991, 4, s. 288–301.

³⁴ LITERA, Bohuslav, *Ženevská konference o ukončení války a obnovení míru v Indočíně v roce 1954*. In: *Slovanský přehled* 64, 1978, 1, s. 40–58; LITERA, Bohuslav, *Politika USA vůči Indočíně v průběhu druhé světové války*. In: *Slovanský přehled* 72, 1986, 1, s. 26–39.

³⁵ SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejdelší válka 20. století*, Praha 2007.

³⁶ TRUBAČOVÁ, Zuzana, *Příčiny americké intervence ve Vietnamu*, Bakalářská práce, Praha 2012; DO, Phuong Thuy, *Americká angažovanost ve Vietnamu za prezidentsví Dwighta D. Eisenhowera*, Bakalářská práce, Praha 2015; MIŠTÍK, Stanislav, *Prvá vojna v Indočíně: Od Augustovej revolúcie po Ženevskú konferenciu*, Bakalářská práce, Praha 2009.

³⁷ MIŠTÍK, s. 49.

konference a opětovné přirovnání Dullese do vedoucí pozice delegace,³⁸ tendence k názoru, že Spojené státy využily hrozby odepření vojenské pomoci jako nátlakové politiky na Paříž během konference.³⁹ Pokud lze tedy pominout tyto faktografické chyby, dochází přesto autoři především k přílišnému zjednodušení u postojů Eisenhowerovy administrativy před a v průběhu konference, které se ale během jednání do jisté míry vyvíjely, ovšem stále v hranicích nastavené politické a zahraniční linie.

Závěrem pokládá autor za nezbytné objasnit používané termíny a překlad vietnamských názvů a jmen. Oficiálním názvem Francouzské Indočíny byla od roku 1941 až do jejího zániku Indočínská federace. Pro širší veřejnost je ale francouzské koloniální oblast známa zkráceně pod názvem Indočína, který byl použit i v této práci. K dalším nepřesnostem dochází při uvádění správných názvu vietnamských vlád. V případě pojmu Severní Vietnam se jedná o neformální název Vietnamské demokratické republiky, která byla vyhlášena v roce 1945, ovšem komunistickými mocnostmi nebyla tehdy oficiálně uznána. Následující čtyři roky tedy stále *de iure* existovala francouzská kolonie členěná podle jednotlivých provincií. Až v roce 1949 byl založen Vietnamský stát, který pokrýval až do výsledku ženevské konference také severní část dnešního Vietnamu, ačkoliv *de facto* zde nedisponoval větší mocí, jelikož byla oblast ovládaná *Viet Minhem*.

Co se překladů týče, autor nepoužívá vietnamské výrazy, ale jejich české, případně mezinárodní ekvivalenty. Příkladem, Hà Nội zjednodušeně přepsána na Hanoj nebo Điện Biên Phủ na Dien Bien Phu. Zároveň vietnamština obsahuje obdobnou zvláštnost jako jiné asijské jazyky, kdy se příjmení kladou před dvoudílné křestní jméno. Pokud bychom tedy hovořili o Ho Či Minovi jako o prezidentovi Minovi, dopouštíme se chyby. Nejenom, že se jedná o pseudonym jako například v případě bývalého císaře Bao Daje, ale je to jako bychom označili tehdejšího amerického ministra zahraničí Johna Fostera Dullese za ministra Johna. Ovšem v západní historiografii byla udělena řada výjimek. Například jméno vietnamského premiéra a pozdějšího prezidenta, Ngo Dinh Diem, je ve většině monografií uváděno zjednodušeně pouze jako Diem, ačkoliv se jedná o křestní jméno. K tomuto zkracování přistoupil také autor předkládané práce.

³⁸ DO, s. 26.

³⁹ TRUBAČOVÁ, s. 24, 26.

3 SPOJENÉ STÁTY A INDOČÍNA

3.1 Rooseveltův idealismus

Region jihovýchodní Asie byl dekády let před vypuknutím druhé světové války pod hlavní sférou vlivu Francie, Velké Británie a Nizozemí. Spojené státy se sice v roce 1898 po obsazení Filipín, Guam, ostrovu Wake a anexí Havaje, společně s pozdějším začleněním části Samoi, staly regionální mocností v západním Pacifiku, přesto jakékoliv záměry Washingtonu nad Indočínou byly před počátkem třicátých let minulého století téměř vždy v kontextu zachování vřelých americko-francouzských vztahů, bez ohledu na specifičnost Tonkinu, Annamu, Kočincíny, Kambodže a Laosu.⁴⁰ Předně ale americká zahraniční politika jevila o francouzské kolonie na Dálném východě dlouhodobě nepatrný zájem bez rozdílu toho, která politická strana zastávala většinu v Kapitolu či zasedala v prezidentském křesle v Bílém domě. Situace se však začala měnit se vzrůstající japonskou expanzí.

Japonsko v roce 1875 obsadilo Kurilské ostrovy. Následovaly Boninské ostrovy, Formosa a souostroví Rjúkjú. Po ponižující porážce Ruska v roce 1905 nabylo jižní část Sachalinu a s koncem první světové války byly Tokiu svěřeny do mandátní správy Karolíny, Marshallovy ostrovy a Mariány. Pokračující japonská expanze v průběhu následujících let vyvrcholila obsazením Mandžuska v roce 1931 a tím v nevyhlášenou čínsko-japonskou válku. Pro Spojené státy tak začala téměř dvě desetiletí trvající podpora Číny nejenom ekonomického a vojenského rázu, ale také politického charakteru. Vždy ovšem proti společnému protivníkovi. Zprvu proti japonskému císařství, později proti vzrůstající komunistickému tlaku. Problémem ale bylo, jak tento materiál dopravit republikánské armádě do kontinentální Číny. Ve Washingtonu se jednou z ideálních a bezpečných cest jevila Indočína. Dodávky zbraní a jiného materiálu tak zprvu částečně probíhaly přes přístav Haiphong na severu dnešního Vietnamu a pokračovaly dále přes železniční síť do jihovýchodní Číny, což ale velmi zneklidňovalo Paříž. Záležitost překládky amerického materiálu tak bylo tématem, které narušovalo americko-francouzské vztahy po příštích sedm let, přesto se pro Spojené státy stalo prvotním impulsem dlouhodobého zájmu o této kolonie, byť s větší či menší intenzitou v průběhu následujících let.⁴¹

⁴⁰ ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991, s. 12.

⁴¹ MILLER, Hopkins Robert, *The United States and Vietnam 1787–1941*, Washington 1990, s. 154–156.

Situace ve Francouzské Indočině reflektovala evropské události z roku 1940. Pád Paříže, obsazení severní části Francie německou armádou a vytvoření proněmeckého vichistického režimu na zbylém území vedlo k japonskému proniknutí do Indočíny na přelomu léta a podzimu téhož roku, mimo jiné s cílem přerušit přísun zahraniční pomoci Číně, kterou se již několik let neúspěšně snažilo pokořit. Spojené státy sice zpočátku kritizovaly vichistickou vládu z předčasného kompromisu s Japonskem,⁴² kdy si Tokio vymohlo ve dvou smlouvách s téměř ročním odstupem rozmístění svých vojenských a námořních základen a poskytnutí hospodářských zdrojů, čímž byla místní koloniální správa omezena na loutkový stát,⁴³ přesto Washington nadále podporoval úsilí exilové francouzské vlády obnovit dřívější pozice na Dálném východě. Dokonce se nezdráhal expresivně hovořit o restauraci francouzské suverenity na celém území, kde do vypuknutí druhé světové války vlála francouzská vlajka.⁴⁴ V letech 1941 a 1942 tak Ministerstvo zahraničí Spojených států vydalo několik prohlášení na podporu nároků exilové vlády,⁴⁵ které ale byly pravděpodobně zamýšleny ve smyslu, že případná nabídka navrácení kolonií taktéž zajistí podporu vichistické vlády při budoucím vylovení spojenců v Severní Africe. Po úspěšné invazi v Maroku a Alžírsku v listopadu 1942 však zájem Spojených států udržet francouzské kolonie na Dálném východě razantně upadal.⁴⁶ Předně nový přístup americké zahraniční politiky spočíval v názorech prezidenta Franklina Delano Roosevelta na poválečný svět.

Blížící se konec světového konfliktu odstartoval počátky angažovanosti Spojených států v Indočině ve snaze zabránit *statusu quo ante*. Roosevelt, jenž předvídal konec francouzské koloniální říše a úpadek velmocenského postavení Francie,

⁴² Memorandum z rozhovoru ministra zahraničí s francouzským velvyslancem (Henry-Haye), 11. 9. 1940, NOBLE, Bernard G., PERKINS, Ralph, NUERMBERGER, Gustave A. a kol. (eds.), *Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers* [FRUS], 1940, *The Far East*, Volume IV, Washington 1955, s. 106–107.

⁴³ WEN-TANG, Shiu, *Negotiations over French Indochina between France and Japan during the Second World War*. In: SHIRASHI, Masaya, KHANH, Nguyen Van, LOCKHART, Bruce M. (eds.), *Vietnam-Indochina-Japan Relations during the Second World War: Documents and Interpretations*, Tokyo 2017, s. 46, 51–52.

⁴⁴ Výňatek z dopisu Roberta D. Murpyho generálu Henri Giraudovi, 2. 11. 1942, National Archives at College Park, College Park, MD [NACP], Records of the Office of the Secretary of Defense, 1921–2008, Record Group 330 [RG 330], Report of the Office of the Secretary of Defense Vietnam Task Force, 6/1967–1/1969 [ROSDVTF], [Part V. B. 1.] Justification of the War. Internal Documents. The Roosevelt Administration, f. 16.

⁴⁵ Memorandum pro prezidenta, příloha 1: Pozice Spojených států s ohledem na francouzské koloniální teritorium po válce, Washington 14. 1. 1944, Franklin D. Roosevelt Library and Museum, Hyde Park, NY [FDRL], Franklin D. Roosevelt, Papers as President: The President's Secretary's File [PSF] 1933–1945; Departmental Correspondence, State-Hull, Cordell, January–August 1944, Box 74.

⁴⁶ LA FEBER, Walter, *Roosevelt, Churchill, and Indochina: 1942–45*. In: *The American Historical Review* 80, 1975, 5, s. 1278.

formoval v této době svou antikoloniální politiku, program *trusteeship* [poručenství, pozn. autora], ve které se silně odrážel vliv Atlantické charty proklamující podporu národního sebeurčení. V případě Indočíny se vymezoval vůči úplnému návratu Francie do předválečné pozice a prosazoval status mandátního území pod mezinárodním dozorem, který měl dovést zemi v dohledné době k nezávislosti.⁴⁷ Roosevelt již předtím měl pochyby o francouzské koloniální politice, předně ve spojitosti s výše uvedenými smlouvami vichistického režimu s Japonskem.⁴⁸ Dohody vnímal jako „odprodání“ Indočíny Tokiu, a tak čím dál častěji kritizoval francouzský koloniální režim. V tomto světle není proto překvapující průběh konverzace prezidenta se sovětským vůdcem Josifem Vissarionovičem Stalinem na konferenci v Teheránu z listopadu 1943. Tehdy americký státník prohlásil, že pro zotavení Francouzů z válečného konfliktu bude nejdůležitější stát se čestnými občany.⁴⁹

Navzdory ctnostným záměrům Rooseveltovo administrativy nad sebeurčením národů byl ale nedílným a nepochybným důvodem, proč Spojené státy později bránily návratu francouzské správy do Indočíny, strategický a ekonomický význam regionu pro americké zájmy, které se postupně vyjevily v předvečer druhé světové války.⁵⁰ Ostatně pouhých několik hodin před japonským úderem na námořní základnu Pearl Harbor odeslal prezident Roosevelt dopis adresovaný japonskému císaři Hirohitovi. V něm opět navrhl neutralizaci Indočíny výměnou za japonské stažení z oblasti a upozornil, že další přísun císařské armády je pro Spojené státy nepřijatelný.⁵¹ Události ze 7. prosince 1941 ale zcela změnilы budoucnost Indočíny a řešení této otázky rezonovalo také ve změně americké zahraniční strategie, která, jak se později ukázalo, byla vůči tomuto regionu během relativně krátké doby značně ambivalentní.

⁴⁷ Memorandum od prezidenta Roosevelta ministrovi zahraničí, Washington 24. 1. 1944; FDRL, PSF 1933–1945, Departmental Correspondence, State-Hull, Cordell, January-August 1944, Box 74; HESS, Gary, *Franklin Roosevelt and Indochina*. In: *The Journal of American History* 59, 1972, 2, s. 353–354.

⁴⁸ Indočína ve válečné politice Spojených států, 1941–1945, Rooseveltův koncept *trusteeship*, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. A-13.

⁴⁹ Teheránská konference. Výňatek z memoranda o konverzaci mezi prezidentem Rooseveltem a maršálem Stalinem, 28. 11. 1943, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 1.] *Justification of the War*. Internal Documents. The Roosevelt Administration, f. 24–25.

⁵⁰ Memorandum od Cecila W. Graye, náměstek ministra zahraničí, 24. 7. 1941, NOBLE, Bernard G., PERKINS, Ralph, NUERMBERGER, Gustave A. a kol. (eds.), *FRUS, 1941, The Far East*, Volume IV, Washington 1956, s. 339–341.

⁵¹ Prezident Roosevelt japonskému císaři Hirohitovi, 6. 12. 1941, DENNET, Tyler, FULLER, Joseph V. (eds.), *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, Japan: 1931–1941*, Volume II, Washington 1943, s. 784–786.

Případný návrat Francie by obnovil její monopolní postavení, čímž by pro Spojené státy, byť jako regionální velmoc na Dálném Východě, mohl být omezen přístup k námořním základnám v Indočíně, které využívaly jako vstupní bránu pomoci pro republikánskou armádu v Číně; zároveň by byl omezen přístup k obchodním trasám strategických nerostných surovin, které byly vyváženy z Nizozemské východní Indie a britských kolonií ve značeném množství již v průběhu meziválečného období. Předně se jednalo o kaučuk nutný pro automobilový, vojenský a letecký průmysl. Cín vhodný na výrobu konzervačních materiálů, například vojenských konzerv a ropa, jejichž význam je neoddiskutovatelný. V meziválečném období pocházel ve svém vrcholu téměř veškerý surový kaučuk a cín na americkém trhu z jihovýchodní Asie.⁵² V tomto hospodářském styku se Spojenými státy byl ale podíl Francouzské Indočíny nepatrný a rovnal se jednotkám procent vzhledem k vysokému vývoznímu, dovoznímu a průvoznímu clu,⁵³ které se úředníci z konzulátu Spojených států v Saigonu nezdráhali nazvat za diskriminační a označili je jako hlavní příčinu malého zájmu amerických obchodníků o Indočínu.⁵⁴ V konečném důsledku se také pro úřad na ministerstvu zahraničí, zabývající se agendou Dálného východu, jevíly případné obchodní vztahy s francouzskou kolonií jako nevýznamné již na počátku 20. let. Tento závěr nad obchodní politikou vůči Indočíně přestavilo ve studii, které nechalo vypracovat ministerstvo zahraničí pro potřeby americké delegace na námořní konferenci ve Washingtonu z let 1921 a 1922. Z obsáhlého tisícistránkového spisu je Indočíně věnována pouze jedna strana a občasné zmínky na stranách ostatních. Připravený dokument tak vykazuje minimální zájem Spojených států o Indočínu.⁵⁵ Tento postoj přetrvával až do vypuknutí druhé světové války. Avšak pro Paříž měl protekcionistický přístup opodstatnění. Pod ochranou vysokých tarifů se dlouhodobě snažila o klasický systém koloniálního obchodu. Indočína měla posloužit jako trh pro importované výrobky ze surovin, které byly ze země vyváženy.⁵⁶

⁵² HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001, s. 9.

⁵³ U.S. Department of Commerce (ed.), *Bureau of Foreign and Domestic Commerce, International Reference Service*, Volume I., Number 67, Washington 1942, s. 42.; MAFFRY, August, *Strategic Materials in United States Import Trade*. In: *Survey of Current Business* 20, 1940, 12, s. 11.

⁵⁴ SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983, s. 8.

⁵⁵ U.S. Department of State (ed.), *Papers Relating to Pacific and Far Eastern Affairs Prepared for the Use of the American Delegation to the Conference on the Limitation of Armaments, Washington, 1921–22*, Washington 1922, s. 987.

⁵⁶ Srv. Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, deuxième volume, 1923–1929*, Hanoi 1931, s. 224–227; Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de

Pro strategické zájmy Spojených států tak existoval důvod, proč se snažit zvrátit návrat nebo přinejmenším omezit moc Francie na Dálném východě. Indočína disponovala do jisté míry hospodářským potenciálem, ale především výhodnou polohou v rámci regionu jihovýchodní Asie. Rooseveltova indočínská politika se tudíž jeví jako ukázkový příklad toho, kdy idealismus, v tomto případě odpor ke kolonialismu, splyne s vlastními strategickým zájmy. Pokud Indočína měla po ukončení konfliktu spadnout do obdoby mandátních území, kde by se mělo dodržovat plné znění principů Atlantické charty, tedy i svobodný a rovný přístup k světovému obchodu, bylo by zřejmé, že hospodářský a vojenský gigant, jakým byly Spojené státy, by nejvíce tohoto přístupu využily.⁵⁷ Nicméně exilová a následná prozatímní francouzská vláda kategoricky odmítala jakékoliv jednání o úplné liberalizaci Indočíny a plánovala začlenit region do svého koloniálního systému v rámci Francouzské unie. Z těchto důvodů se staly zájmy obou států v otázce Indočíny neslučitelné.⁵⁸

Přesto se zdá, že v důsledku interních sporů ve Washingtonu a neschopnosti vypracovat společnou poválečnou koloniální politiku s Velkou Británií, která vnímala plán *trusteeship* jako rozpracovaný a nedokonalý, a tím pádem jej pragmaticky odmítala podpořit,⁵⁹ byl Roosevelt donucen ustoupit v osobních snahách nad koloniálními záležitostmi. Vzhledem k tomu, že po příliš dlouhou dobu odkládal řešení indočínské otázky až na poválečné období,⁶⁰ nebyla ani jeho vlastní administrativa jednotná v otázce okupovaných japonských ostrovů v Pacifiku, což nepochybně stěžovalo úspěšné prosazení konceptu mandátních území. Zatímco ministerstva války a námořnictva navrhovala jejich zachování pod kontrolou Spojených států a vybudování námořních základen, ministerstvo zahraničí prosazovalo převedení pod program mandátní správy.⁶¹ Když tudíž počátkem dubna 1945, krátce po uskutečnění Jaltské

l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, septième volume*, Hanoi 1938, s. 145–148.

⁵⁷ LA FEBER, s. 1294.

⁵⁸ HESS, *Franklin Roosevelt and Indochina*, s. 365.

⁵⁹ Mezinárodní aspekty koloniální politiky, 16. 12. 1944, The National Archives, London-Kew [TNA], Cabinet Office Papers [CAB] 66/59/38; Závěr: Mezinárodní aspekty koloniální politiky, 12. 4. 1945, TNA, CAB 65/50/5; Poválečné plány a rekonstrukce: ministr zahraničí ministerskému předsedovi č. 45/11. "Koloniální poručenství", 8. 1. 1945, TNA, Foreign Office [FO] 954/22B/276; Poválečné plány a rekonstrukce: ministr zahraničí ministerskému předsedovi, č. A (7). Koloniální poručenství, 5. 2. 1945, TNA, FO 954/22B/303; Poválečné plány a rekonstrukce: ministr zahraničí ministerskému předsedovi, č. 45/67. Koloniální poručenství, 22. 2. 1945, TNA, FO 954/22B/305.

⁶⁰ Memorandum prezidenta ministrovi zahraničí, Washington 1. 1. 1945, FDRL, PSF 1933–1945, Diplomatic Correspondence, Indochina, Box 39.

⁶¹ Neúspěch návrhu *trusteeship*, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. A-20.

konference, definoval ministr zahraničí Edward Stettinius budoucí strukturu *trusteeship* velmi benevolentně, tak navzdory předchozím prohlášením bylo nanejvýš pravděpodobné, že Francouzská Indočína by se přímo navrátila pod nadvládu Paříže. „Domnívalo se, že struktura by měla být schválena tak, aby umožnila umístit pod ní mandátní území z poslední války a území odňatá nepříteli v této válce, která by mohla být dohodnuta později. Také taková další území, která by mohla být dobrovolně umístěna pod *trusteeship*,“⁶² uvedl ve svém prohlášení. Zda by se Paříž rozhodla dobrovolně umístit Indočínu do programu *trusteeship* se zdá vysloveně nereálné, a tak ji *de facto* nic nebránilo obnovit předchozí koloniální postavení. Realizace poválečných záměrů pod vlivem Roosevelta se ale již nikdy neuskutečnila.

3.2 Trumanova revize zahraniční politiky

Dne 12. dubna 1945 zemřel Roosevelt na následky náhlé cévní mozkové příhody a s ním i jeho vize uspořádání poválečného světa. Ačkoliv v závěru života opustil od svých antikoloniálních názorů, jeho nástupce Harry S. Truman sdílel pro Paříž od počátku mnohem přijatelnější zahraniční politiku. Truman byl v pozdějších letech silně ovlivněn sovětskou expanzí ve východní Evropě a později také vývojem událostí v Řecku a Turecku. Proto v reakci na sovětskou hrozbu udržoval politicko zahraniční linii zadržování komunismu,⁶³ na kterou v následujících letech navázal vyhlášením Trumanovy doktríny, Marshallovým plánem a založením Severoatlantické aliance. Bylo tedy nutné udržet dosavadní francouzské pozice na kontinentu, které pomáhaly balancovat síly proti Sovětskému svazu a tím pádem se tak Francie rázem stala klíčovým spojencem pro Spojené státy v prosazování evropských projektů.

K obdobnému závěru došlo americké ministerstvo zahraniční již na sklonku druhé světové války, kdy se ve Washingtonu obávali, že anti-pravicová nálada a silná komunistická strana ve francouzské společnosti oslabí vzájemné vztahy a ochromí tím pozici Spojených států v poraženém Německu.⁶⁴ Přetrvávající silný vliv levicových

⁶² Prohlášení ministra zahraničí o zastoupení na shromáždění navrhované Organizace Spojených národů, 3. 4. 1945, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1945*, Volume 12, Washington 1945, s. 601.

⁶³ Důležitý podíl na utváření poválečné zahraniční politiky Spojených států měl *chargé d'affaires* americké mise v Moskvě, George Frost Kennan. Postoje vůči Sovětskému svazu prezentoval v *Dlouhém telegramu* a následně v článku „X“ (*The Source of Soviet Conduct*). Původní záměry byly spíše ekonomického a politického charakteru, než vojenského. Více k politice zadržování: SUCHÝ, Petr, *Strategie zadržování v americké zahraniční politice: vznik a vývoj koncepce 1945–53*, Brno 2005, s. 35–47.

⁶⁴ WALL, Irwin, *The United States and the Making of Postwar France, 1945–1954*, New York 1991, s. 41.

stran ve francouzské politice a společnosti tak znamenal, že Trumanova administrativa musela přistupovat vůči spojenci a otázce Indočíny velmi opatrně, aby se vyvarovala odklonu francouzské zahraniční politiky a její byt' částečné orientace na Sovětský svaz.⁶⁵ „Až padne Německo, bude [Sovětský svaz, pozn. autora] nad námi. Pokud si zdejší veřejnost uvědomí, že jste proti nám v Indočíně, bude to velké zklamání a nikdo neví, k čemu to povede. Nechceme se stát komunisty, nechceme spadnout do ruské sféry vlivu, ale doufám, že nás do ní nezatláčíte,“⁶⁶ varoval Charles De Gaulle amerického velvyslance v Paříži již v půli března 1945.

Odpověď francouzské společnosti na otázku obnovení koloniální říše byla stejně podstatná jako postoj vlády. V září 1945 dle průzkumu Francouzského institutu pro veřejné mínění měla více než polovina dotázaných optimistické vyhlídky nad návratem koloniální správy do Indočíny.⁶⁷ Je přesto nutné zmínit, že existovala taktéž početná skupina, která nezastávala žádný názor. Ostatně veřejnost byla velmi špatně informována o situaci v Indočíně, jejíž neznalost, nebo v nejlepším případě špatné pochopení konfliktu, byla zřídka kdy korigována politiky či tiskem. Veřejnost tak byla odběratelem neúplných či protichůdných zpráv, což přispělo jak k postupnému nezájmu, tak k celkové ztrátě orientace ve velmi spleťtém konfliktu.⁶⁸ V kontextu dobových okolností, kdy ostatní koloniální mocnosti se taktéž snažili o navázání na předchozí velmocenský status za pomoci hospodářské podpory ze svých kolonií, si lze však stěží představit, že by většinová část francouzské společnosti byla proti návratu do Indočíny. Dokonce vítěz prvních poválečných parlamentních voleb z října 1945, Komunistická strana Francie, která před patnácti lety volala po udělení úplné nezávislosti Vietnamu po neúspěšném komunistickém povstání, jevila v první polovině roku téhož roku již velmi malý, téměř nulový zájem po jejím udělení.⁶⁹ Vedení strany cítilo, že společnost je proti ztrátě kolonií a navzdory předchozímu přitakávání Stalina s Rooseveltem v programu *trusteeship*, již nebylo téma Indočíny ani v Moskvě

⁶⁵ MAXIMIN-RICE, Edward, *The United States and the French Left, 1945–1949: The View from the State Department*. In: *Journal of Contemporary History* 19, 1984, 4, s. 729–731.

⁶⁶ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 13. 3. 1945, PERKINS, Ralph E., GLEASON, Everett s. a kol. (eds.), *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, Washington 1969, s. 301.

⁶⁷ 1945–1954: *La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

⁶⁸ EDWARDS, Kathryn M., *Contesting Indochina: French Remembrance between Decolonization and Cold War*, Oakland 2016, s. 22.

⁶⁹ MAXIMIN-RICE, Edward, *Accommodation and Resistance: The French Left, Indochina and the Cold War, 1944–1954*, Westport 1986, s. 4, 15–16.

prvořadé, pokud někdy skutečně bylo. Maršál Stalin se zaměřil obdobně, jako později Spojené státy, na evropský prostor. Pro Kreml bylo důležitější zajistit, aby francouzská komunistická strana si udržela většinu v parlamentně a následně také v exekutivě v metropolitní Francii.⁷⁰ Vymezení se proti návratu do Indočíny tak nebylo populární mezi francouzskými voliči a ani politiky. V případě komunistických stran šla taktéž stranou jakákoliv solidarita s indočínskými komunisty, kteří později sehráli důležitou roli v utváření poválečných vztahů a vzniku nových státních útvarů v jihovýchodní Asii.

Problém Francouzské Indočíny byl také velmi úzce spjat s americko-francouzskými vztahy v Evropě. Na Trumanově administrativě tak záleželo, jakému regionu určí větší důležitost a kam bude směřovat své úsilí. V odkazu na historickou antikoloniální zahraničně politickou linii mohl podpořit vznik nezávislého Vietnamu a tím citelně narušit vzájemné vztahy nejenom s Paříží, ale taktéž s ostatními koloniálními velmoci jako například Velkou Británií, nebo se mohl soustředit na evropský prostor, kde Washington potřeboval silného spojence pro prosazení svého vlivu v procesu obnovy poválečného Německa. V tomto světle se tak pokusy o změnu předválečného stavu v Indočíně tudíž jeví jako nepřilíš výhodné.

Rooseveletovská zahraniční politika utvářela pojetí vzájemných vztahů s Francií po téměř celé její období, a proto nemohla být překročena během několika dnů ani měsíců. Trumanova administrativa byla nadále zastávána osobnostmi z éry předchozího prezidenta, a tak zprvu pokračovala v předchozí prosazované zahraniční politice. Roosevelt s nejvyšší pravděpodobností zamýšlel opustit v rámci Indočíny od prosazení programu *trusteeship*, jak bylo uvedeno závěrem poslední kapitoly, jenže dlouhou dobu odkládal řešení problému do poválečného období. Po jeho smrti tak vzniklo na ministerstvu zahraničí v této otázce jisté vakuum, zároveň se paradoxně z výše popsaných důvodů navazovalo v zahraniční politice na jistou kontinuitu. Vznikly tak dva protichůdné přístupy, kdy oba vycházely z nejasného odkazu zesnulého prezidenta.

Jeden z přístupů tak navazoval na prohlášení ministra zahraničí Edwarda Stettiniuse, kdy úřad pro evropské záležitosti na ministerstvu zahraničí navrhl již 20. dubna 1945, tedy velmi krátce po úmrtí Roosevelta, bezvýhradnou spolupráci s prozatímní vládou Francie ve sporných otázkách ohledně Indočíny, čímž, jak se úřad domníval, měla být obnovena síla Francie pro zachování míru v Evropě a ve světě, a

⁷⁰ MARR, David G., *Vietnam State, War, and Revolution, (1945–1946)*, Berkeley 2013, s. 264–265.

kteřá měla převzít část zodpovědnost za mezinárodní dění převážně na starém kontinentě,⁷¹ odkud se stahovala americká vojska. Truman byl totiž krátce po nástupu do prezidentského úřadu vystaven tlaku veřejnosti, kdy její nezanedbatelná část volala po rychlejší demobilizaci.⁷² Pokud ponecháme stranou ekonomickou a finanční stránku problému, bylo pro nadcházející volby do Sněmovny reprezentantů, naplánované na příští rok, více než nutné získat si přízeň voličů, jejichž rodinní příslušníci byli nadále dislokováni v zámoří. Souběžně s demobilizací souvisela také velmi úzce otázka návratu k izolacionalismu, kdy značná část Američanů byla přesvědčena, že není potřeba ať už vojensky, politicky či finančně podporovat evropské státy.⁷³

V obou případech tak pro zklidnění těchto tendencí ve společnosti bylo vhodné přenechat řešení indočínského problému Francii. Přesto se nejednalo o diametrální obrat v zahraniční politice vůči Indočíně, spíše o její konkrétní vymezení, jelikož předchůdce v prezidentském úřadu Roosevelt nepředstavil žádný ucelený plán. Zároveň se taktéž nejednalo pouze o zcela vyhraněnou antisovětskou politiku ve snaze udržet Francii před pádem do socialistického tábora, jelikož tehdejší americká zahraniční politika se nacházela v rovině neuvážlivého vyčkávání, netaktických ústupků a naivními iluzemi o sovětsko-amerických vztazích. Teprve až na podzim 1945 přicházely první náznaky komplexnějšího a realistického pojetí diplomacie vůči Moskvě.⁷⁴

Druhý přístup k Indočíně představil úřad pro záležitosti Dálného východu taktéž z ministerstva zahraničí, který zastával předchozí pojetí politiky zesnulého prezidenta Roosevelta o programu *trusteeship*. Vcelku logicky tak mělo výhrady vůči předloženému doporučení z úřadu pro evropské záležitosti a téměř celé jej revidovalo.⁷⁵ Původní tvůrci se avšak proti výtkám ohradili a obě sekce na ministerstvu si posléze navzájem vetovaly návrhy na oficiální indočínskou politiku.⁷⁶ Dle tehdejší jurisdikce se

⁷¹ Memorandum o Indočíně, úřad pro evropské záležitosti, Washington 20. 4. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 5–9.

⁷² *Domestic Issues in the United States: Armed Forces*. In: The Public Opinion Quarterly 9, 1945, 3, s. 373–374.

⁷³ GADDIS, John Lewis, *The United States and the Origins of the Cold War, 1941–1947*, New York 2000, s. 341.

⁷⁴ TAJOVSKÝ, Ladislav, *Spojené státy na cestě k Marshallovu plánu*, České Budějovice 2013, s. 20–21.

⁷⁵ Memorandum o Indočíně, úřad pro dálnévýchodní záležitosti, Washington 21. 4. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 9–17.

⁷⁶ Dunn (úřad pro evropské záležitosti) náměstkovi ministru zahraničí Grewovi, Washington 23. 4. 1945, tamtéž, s. 18; Finální kompromis mezi úřady pro evropské a dálnévýchodní záležitosti, neodesláno, s. 19–21, tamtéž; Více o sporech mezi úřady viz rozhovor s vedoucím oddělení pro záležitosti jihovýchodní

ale museli shodnout na svých závěrech v případě podstoupení oficiálního doporučení prezidentovi pod hlavičkou ministerstva zahraničí, a tak *de iure* krátce před postupimskou konferencí neexistovala oficiální zahraniční linie vůči Indočíně.

Ve skutečnosti se ovšem z výše popsaných důvodů pokračovalo v linii nastavené v závěru života předchozího prezidenta. Ministr zahraničí Edward Stettinius navzdory rozepřím z vlastního úřadu potvrdil již začátkem května francouzskému protějšku rozhodnutí Spojených států o nevměšování se do Indočíny.⁷⁷ Tento postoj následně oficiálně stvrdil prezident Truman na postupimské konferenci v poraženém Německu, kdy dal explicitně najevo přednost evropskému prostoru před jihovýchodní Asií. Na základě dohody o přerozdělení spojeneckého velení na Dálném východě neprosazoval případnou nezávislost či větší míru autonomie Indočíny, na druhou stranu nepředal region přímo francouzské správě čistě z pragmatického hlediska. Vojenská síla Francie v oblasti byla minimální pro znovuobsazení kolonie. Namísto toho bylo mezi představiteli Spojených států a Velké Británie ujednáno rozdělení Indočíny podél šestnácté rovnoběžky, tedy přibližně v polovině dnešního Vietnamu, kdy jižní část spadala pod kompetence britských náčelníků štábů, zatímco severní část spadala pod pravomoci Čankajškovy republikánské Číny.⁷⁸ Důvod tohoto kroku ze strany Washingtonu byl prostý. Indočína ztratila strategický význam v kontextu budoucího spojeneckého plánu vylodění se na japonských ostrovech a sovětského útoku v Mandžusku, a tak se Spojené státy dobrovolně vzdaly zodpovědnosti za vedení války v tomto úseku.⁷⁹

Proti směřování zahraniční politiky se však již dříve ohradil americký velvyslanec v Číně, Patrick Hurley, který měl o situaci na Dálném východě mnohem větší přehled. V duchu Rooseveltovy antikoloniální politiky se předně pozastavil nad britskou žádostí o zvýšení dodávek do oblasti v rámci politiky *Lend-Lease*. „*Takový krok by měl dva politické cíle: (1) obnovení imperialismu v Indočíně a (2) umístění*

Asie: *Interview with Low Moffat*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 22. 08. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_CBC118D1C3D44E8A812D1B42A8EF1834; Dále též HERRING, George, *The Truman Administration and the Restoration of French Sovereignty in Indochina*. In: *Diplomatic History* 1, 1977, 2, s. 101–105.

⁷⁷ Náměstek ministra zahraničí velvyslanci ve Francii (Caffery), 9. 5. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, s. 307.

⁷⁸ Kombinovaný výbor náčelníků štábů prezidentovi Trumanovi a ministerskému předsedovi Churchillovi, 24. 7. 1945, DOUGALL, Richardson (ed.), *FRUS, Diplomatic Papers, The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945*, Volume II, Washington 1960, s. 1465, 1470–1471.

⁷⁹ MARR, David G., *Vietnam 1945: The Quest for Power*, Berkeley 1995, s. 346.

*britských sil do pozice, kde by mohly obsadit Hongkong a zabránit návratu Hongkongu Číně,*⁸⁰ varoval koncem května 1945 prezidenta Trumana. Vzhledem k pozdějšímu vývoji nebyla jeho slovům očividně věnována větší pozornost.

Po kapitulaci Japonska tak obě zainteresované strany, Čína a Velká Británie, rozmístily své armády v Indočíně za účelem odzbrojení protivníkovy armády, ovšem jak bude dále uvedeno, ani pro jednu z nich se nejednalo o středobod jejich zájmu, a tak nehodlala setrvat v oblasti déle, než to bylo nezbytně nutné. Ostatně za přímé podpory britských jednotek na jihu země bylo po pouhých několika dnech od jejich příchodu propuštěno a vyzbrojeno několik desítek převážně francouzských legionářů, kteří byli drženi v zajetí od japonského převratu z jara téhož roku, kdy byla svržena francouzská koloniální správa.⁸¹ Na přelomu roku taktéž Londýn vyjednal s Francií dohodu o převodu kořistního materiálu,⁸² čímž dokázali částečně vyzbrojit přicházející francouzské koloniální vojáky. Britské akce tak velmi napomohly Paříži v její snaze obnovit ztracené pozice na Dálném východě.

Odezva Ministerstva zahraničí Spojených států na francouzský návrat nenabyla takového rozsahu, jaký by se dal předpokládat v době, kdy pouhých pár měsíců předtím soupeřily dva úřady o vliv na směřování americké zahraničí politiky. Exekutiva Spojených států už byla totiž pevně rozhodnuta nevzdorovat obnovení francouzské moci v Indočíně a ani tento dřívější stav nezpochybňovat. Rozhodně se však snažila stát stranou v případě jakékoliv podpory koloniálního režimu,⁸³ přinejmenším na oficiální rovině. Dle memoranda od britského Výboru náčelníků štábů transportovaly americké lodě, propůjčené Velké Británii, francouzské vojáky v řádech tisíců přímo do Indočíny a zároveň stahovaly britské oddíly již v době, kdy neuběhly ani dva měsíce od porážky Japonska.⁸⁴ Trumanova administrativa však pilně dbala na to, aby se veřejnost o transferu nedozvěděla, jelikož dlouhodobě panovaly obavy ze spojování Spojených států s kolonialismem, čímž by především utrpěla mezinárodní prestiž. Bez ohledu na

⁸⁰ Memorandum č. 603 od zástupce prezidentova námořního pobočníka (Elsy), nedatováno, *FRUS, Diplomatic Papers, The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945, Volume II*, s. 917.

⁸¹ SPRINGHALL, John, 'Kicking out the Vietminh': How Britain Allowed France to Reoccupy South Indochina 1945–46. In: *Journal of Contemporary History* 40, 2005, 1, s. 122.

⁸² Válečný úřad vrchnímu veliteli spojeneckých sil v jihovýchodní Asii, Londýn 4. 1. 1946, TNA, FO 37/53146/2, EU/66/33/77.

⁸³ Náměstek ministra zahraničí chargé d'affaires v Číně (Robertson), 5. 10. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, s. 313.

⁸⁴ Memorandum ministerstva války o Indočíně, Londýn 13. 10. 1945, TNA, CAB 80/97, COS(45)619(0); Dále viz: SMITH, Timothy O., *Britain and the Origins of the Vietnam War: UK Policy in Indo-China, 1943–50*, London 2007, s. 68–70.

tuto skutečnost je zřetelné, že ve výsledku převýšily evropské záležitosti ve spojitosti s domácí politickou scénou nad dřívějším skepticismem z francouzských suverénních pozic v Indočíně.

Studená válka postupně propukala v Evropě, a tak pro Spojené státy bylo nanejvýš logické směřovat úsilí a závazky do tohoto prostoru, nikoliv do jihovýchodní Asie. Cordell Hull, který zastával post ministra zahraničí v Rooseveltově administrativě přes jednu dekádu, ale již v září 1944 varoval před nepochopení západních mocností nad nově vzniklou situací v koloniích na Dálném východě, jejichž příčinnou byl nárůst nacionálních uskupení toužící po vlastním státu či větší míře autonomie v důsledku japonské okupace. „*Obnovení předválečných poměrů téměř jistě povede k vážnému sociálnímu a politickému konfliktu a může vést ke konečnému sjednocení orientální opozice proti Západu,*“ uvedl v memorandu určené přímo do rukou prezidenta.⁸⁵ Vzrůstající nacionalismus bylo ale téma, které Francie nehodlala aktivně řešit. Na konferenci v konžském Brazzaville z kraje roku 1944 se lídři Svobodné Francie sice zavázali v prohlášení k dílčím reformám, avšak možnost úplné nezávislosti v rámci koloniální říše byla zcela odmítnuta.⁸⁶ Neblahá předpověď ministra Hulla se tudíž o pár let později naplnila.

V důsledku narůstajícího nacionalismu se taktéž situace v Indočíně začala radikálně měnit na sklonku druhé světové války a to především ve spojitosti s osobností vietnamského nacionalisty a komunisty Ho Či Mina, který v čele nacionalistického uskupení *Viet Minh* dožadující se vlastního státu, zasáhl výrazným způsobem do postkoloniálních záležitostí. Trumanova administrativa postupně identifikovala komunismus jako hlavní nebezpečí pro Spojené státy, a tak se vzhledem k pozdějším událostem může zdát paradoxní, že se Ho Či Min pokoušel společně se svým širším kruhem spolupracovníků získat americké sympatie. Dle memoranda datovaný z konce září 1945 od zpravodajské služby *Office of Strategic Service* [OSS], pod kterou bylo vedeno vojenské zpravodajství v Indočíně, vnímali vůdci vietnamského odporu vlastní historickou roli velmi podobné té, kterou měly Spojené státy ve válce o nezávislost před

⁸⁵ Ministr zahraničí prezidentovi, 8. 9. 1944, DOUGALL, Richardson, KOGAN, Arthur G., PATTERSON, Richard S., THOMSON, Irving L. (eds.), *FRUS, Conference at Quebec, 1944*, Washington 1972, s. 263.

⁸⁶ Ministère des Colonies, *Brazzaville: 30 janvier–8 février 1944*, Paris 1945, s. 32.

více jak sto padesáti lety, a tak se rádi stylizovali do obdobné role.⁸⁷ Například Ho Či Min citoval americkou deklaraci nezávislosti v úvodu proklamace nezávislosti Vietnamské demokratické republiky dne 2. září 1945.⁸⁸

Na náklonost vietnamských vůdců směrem k americké misi později vzpomínal bývalý zpravodajský důstojník Archimedes Patti. „*Po jednání [s Vo Nguyen Giapem, pozn. autora] jsme vyšli směrem k vchodovým dveřím a k mému velkému překvapení se zde shromáždili příslušníci armády. Přímo před námi stála kapela a před nimi vlajky [...] jedna z nich americká [...] kapela spustila Star Spangled Banner [hymna Spojených států, pozn. autora]. [...] po konci ceremoniálu jsem obdržel pozvání na setkání s Ho Či Minem,*“⁸⁹ vyprávěl po více jak třiceti pěti letech od jeho nasazení v Indočíně. Vietnamští vůdci odporu se dokonce nezdráhali v době, kdy v zemi přetrvával hladomor, obstarat americké misi lepší jídlo a exotické plodiny, jen aby je uspokojili a získali si jejich náklonost.⁹⁰

Kvůli souvislostem budoucích událostí je přesto nutné zmínit, že také blízký spolupracovník Ho Či Mina a pozdější velitel ozbrojených sil Vietnamské demokratické republiky Vo Nguyen Giap pozoroval Pattiho sympatie s jejich požadavky.⁹¹ Vzhledem k předchozím prohlášením tehdy již zesnulého prezidenta Roosevelta tak patrně v mínění, že jsou na správné cestě k získání americké náklonosti, pokračovali vietnamští vůdci u americké mise ve svém úsilí. Patti a jeho společníci si byli vědomi Ho Či Minovo politické orientace,⁹² přesto dle vyznění jimi odeslaných reportů, si místní vůdci *Viet Minhu* skutečně získali částečné sympatie u Američanů.⁹³ Příkladem může být memorandum z rozhovoru od neznámého člena zpravodajské služby s Ho Či Minem z poloviny září 1945, ve kterém autor nekriticky vyzdvihoval pouze jeho osobní

⁸⁷ Politické cíle a filozofie vlády Viet Minh ve Francouzské Indočíně a jejich postoj k Americe a Američanům, Saigon 30. 9. 1945, Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University, Lubbock, TX [VATTU], Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, Item Number [IN]: 2410310016.

⁸⁸ Deklarace nezávislosti Vietnamské demokratické republiky, 2. 9. 1945, FALL, Bernard (ed.), *Ho Chi Minh on Revolution, Selected Writings, 1920–66*, New York 1968, s. 141–143.

⁸⁹ *Interview with Archimedes L. A. Patti*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_3267C58E4C104A54A0AFDF230D618AE6

⁹⁰ Velitelství Office of Strategic Services, oblast Číny, zpráva Deer Mission, 17. 9. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310006.

⁹¹ GIAP, Vo Nguyen, *Nezapomenuté dny*, Praha 1973, s. 17.

⁹² Report OSS o Viet Minhu, 1945, Viet Minhská strana nebo liga, 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310001.

⁹³ BARTHOLOMEW-FEIS, Dixee, *The OSS and Ho Chi Minh: Unexpected Allies in the War against Japans*, Lawrence 2006, s. 286.

vlastnosti. Když doporučil jeho podporu, nezmínil se ani náznakem o jeho komunistické minulosti.⁹⁴

Vysvětlení, proč tak učinil, se však nabízí v tehdejší atmosféře americké společnosti. Podstatná část veřejnosti a exekutivy vzhlížela s koncem druhé světové války mnohem pozitivněji na poválečné vztahy a spolupráci se Sovětským svazem než před šesti lety.⁹⁵ Opomenutí Ho Či Minova politického původu, jenž se tudíž jeví jako neúmyslné, má tak i vlastní opodstatnění v pořadí jednotlivých priorit amerických zpravodajců, o kterých referovali zpátky na velitelství. Dle Rooseveltových představ bylo pro zpravodajce patrně stejně důležité jako vytvoření rozvědné činnosti, taktéž navázání kontaktu s vhodnou osobou pro vypořádání se s francouzským koloniálním režimem bez ohledu na politickou příslušnost. OSS tak Ho Či Mina považovalo v první řadě za nacionalistu a až na druhém za komunistu.

Chybějící podstatný údaj lze dále považovat za zpravodajcův neúmyslný omyl, protože již předtím obdržel ministr zahraničí James Francis Byrnes memorandum přímo od ředitele OSS, ve kterém bylo zcela jasně uvedeno, že vietnamský koloniální odboj je komunistického charakteru.⁹⁶ Tato zpráva nepochybně musela pocházet z přijatých reportů. Opomenutí a sympatie amerických zpravodajců v Indočíně tudíž nelze přirovnat k souznění s komunistickou ideologií jako takové, ale podpora Ho Či Mina se jevila jako ideální možnost, jak předejít návratu Francie na Dálný východ.

V pozdějších letech Patti vysvětlil, že posláním americké mise v Indočíně bylo vytvoření zpravodajské sítě, avšak žádným způsobem nepodporovat návrat Francouzů, kdy tento rozkaz byl údajně vydán přímo z Bílého domu.⁹⁷ Tím implementovali politiku prezidenta Roosevelta o poválečném statusu Indočíny. V dubnu 1945 ale za stůl v Oválné pracovně zasedl již jeho nástupce Truman, který ačkoliv se zdá, že neprosazoval diametrálně odlišnou politiku od svého předchůdce, explicitní Rooseveltovo rozhodnutí o poválečném statusu Indočíny neexistovalo. V té době tedy zpravodajci ani nemohli být obeznámeni s „oficiální“ indočínskou politikou Spojených států, protože *de facto*

⁹⁴ Rozhovor s Ho Či Minem, 19. 9. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310012.

⁹⁵ Viz přehled vývoje amerického veřejného mínění ohledně poválečných vztahů se Sovětským svazem: *International Issues in the United States: General*. In: The Public Opinion Quarterly 9, 1945, 3, s. 388.

⁹⁶ Memorandum ministroví zahraničí, Washington 22. 8. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 46.

⁹⁷ *Interview with Archimedes L. A. Patti*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_3267C58E4C104A54A0AFDF230D618AE6.

neexistovala. Fyzická vzdálenost od místa rozhodování a špatné informace o poválečných amerických dilematech tak způsobilo, že mnozí, kteří pokračovali v politice započaté předchozím prezidentem, měli posléze silný a bohužel neoprávněný pocit, že Truman jejich úsilí sabotoval. „*Zatímco Roosevelt zaujal k Francouzům postoj, který nevedl k obnovení koloniálních vztahů, zdálo se mi, že v době, kdy nastoupil Truman, poněkud se změnil. Americká oficiální pozice pak byla do značné míry kapitulace před francouzskými přáními o návratu do svých kolonií,*“ vyprávěl s odstupem několik dekad Pattiův zástupce a jeho pozdější nástupce v indočínské misi Carleton Swift.⁹⁸

Vřelý vztah mezi zpravodajci OSS a *Viet Minhu* mohl však na přelomu září a října poměrně rychle zkrachovat. Když 26. září 1945 odjížděl ve svém džípu velitel mise OSS v Saigonu major Albert Peter Dewey z velitelství na místní letiště, byl na cestě přepaden a následně smrtelně zraněn příslušníky *Viet Minhu*, kteří si jej s nejvyšší pravděpodobností zaměnili za Francouze. Následovala krátká přestřelka poblíž velitelství, kam doběhl přeživší spolujezdec z vozidla, jenž byl pronásledován útočníky. Budova velitelství OSS se nacházela na otevřeném prostranství poblíž golfového hřiště, a tak nemožnost krytí a přesná palba obránců donutila útočníky k vyhlášení příměří. Velitel vietnamského přepadu následně v diskuzi se zpravodajci prohlásil, že na budovu zaútočil, jelikož se domníval, že zde byli ubytováni britští a francouzští důstojníci navzdory skutečnosti, že zde vlála pouze vlajka Spojených států. V žádném případě však údajně neměl v úmyslu napadnout americké zpravodajce. Archimedes Patti uvedl ve svých vzpomínkách, že na konci srpna 1945, tedy necelý měsíc před tragickou událostí, vietnamská strana předkládala ničím nepodložené zprávy o Francouzích, kteří se vydávali za Američany v jejich uniformách, což způsobovala nepokoje mezi obyvateli.⁹⁹ Obdobně se vyjádřil také Ho Či Min po pouhých třech dnech od smrti majore Deweye na schůzi se zpravodajci.¹⁰⁰ Koneckonců také v prvním telegramu, který adresoval přímo prezidentovi Trumanovi, se vyjádřil obdobně.¹⁰¹ Pokud se pouze nesnažil snížit zodpovědnost za úmrtí vysoce postaveného amerického důstojníka,

⁹⁸ *Interview with Carleton Swift*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 31. 8. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_192BA69A0BD046C48872A2C4B62AAE24.

⁹⁹ PATTI, Archimedes L. A., *Why Viet Nam?: Prelude to America's Albatross*, Berkeley 1982, s. 190.

¹⁰⁰ Memorandum pro záznam, schůzka generála Callanghera s Ho Či Minem, 29. 9. 1945, PORTER, Gareth (ed.), *Vietnam: The Definitive Documentation of Human Decisions*, Volume I, Stanfordville 1979, s. 81.

¹⁰¹ Telegram z ambasády Spojených států v Čchung-čchingu ministrovi zahraničí, Čchung-čching 18. 10. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-70.

vybízí se tak hypotéza, že pakliže někteří z útočníků na velitelství OSS věřili těmto zprávám, mohli si vykládat vlajku Spojených států jako kamufláž a opravdu mohli věřit, že se v ubikaci nachází francouzští nebo britští důstojníci. V té době totiž většina příchozích vojáků francouzské armády využívala výstroj, výzbroj a dokonce též uniformy ze Spojených států, tudíž nejenom pro samotné Vietnamce muselo být velmi obtížné a téměř nemožné rozeznat podle vizuálu zpravodajce OSS od francouzských vojáků, kdy patrně ani nevěděli, jaké insignie která armáda používá. Zároveň v kritickou chvíli major Dewey krátce před svou smrtí pohrozil několika příslušníkům *Viet Minhu* pěstí a zvolal dodnes neznámá slova ve francouzštině, jelikož jediný svědek celé události nehovořil francouzsky.

Po vyhlášení příměří, kdy Američané zapůjčili džíp pro odvoz padlých, si velící důstojník všiml a nezapomněl poznamenat ve vyšetřovací zprávě, že většina padlých měla na sobě japonskou výstroj. Na tom by nemuselo být nic podezřelého, jelikož *Viet Minh* využíval všemožné zdroje. Jenže přibližně deset minut od vyhlášení příměří projela přímo před domem japonská pracovní skupina. Britové a Francouzi později obvinili Japonce z vyzbrojování povstalců a z účasti na konfliktu po jejich boku. Vysoký důstojník japonského štábu krátce na to připustil, že některé zbraně byly předány nebo prodány povstalcům bezprostředně po kapitulaci. O Japoncích bojujících na straně *Viet Minhu* se však nezmínil.¹⁰² Příležitostné střety v jižním Vietnamu mezi *Viet Minhem* a britsko-francouzskými oddíly za podpory japonských vojáků nebyly ale ještě před oficiálním vypuknutím války zcela výjimkou.¹⁰³ Ostatně dle vypovědí svědků se taktéž na straně Američanů zapojili do obrany budovy OSS Japonci, ačkoliv ne moc výrazně,¹⁰⁴ což mohlo útočníky ještě více utvrdit v jejich domnění, že se jedná o oprávněný cíl. Dodnes přesto zůstává záhadou, zda se jednalo o pouhou nešťastnou náhodu, nebo na džíp majora Deweye zaútočili Japonci úmyslně pod velením *Viet Minhu* nebo z vlastní iniciativy. Možných verzí, proč tehdy zemřel americký důstojník,

¹⁰² Newsweek, 8. 10. 1945, XVI/15; Ministr zahraničí Bidault diplomatickým zástupcům ve Washingtonu, Londýně, Moskvě, Čchung-čching a Haagu, 30. 9. 1945, SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques françaises* [DDF], 1945, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2000, s. 564–565.

¹⁰³ Zprávy o střetech z podzimu 1945 a o zapojení Japonců do bojů proti *Viet Minhu* např.: The New York Times 22. 9. 1945, XCV/32018; Tamtéž, 26. 9. 1945, XCV/32022; Tamtéž, 29. 9. 1945, XCV/32025; Tamtéž, 1. 10. 1945, XCV/32027; Tamtéž, 20. 10. 1945, XCV/32046; Tamtéž, 23. 10. 1945, XCV/32049; Tamtéž, 26. 10. 1945, XCV/32052.

¹⁰⁴ Čestné prohlášení Herberta Bluechela, Saigon 13. 10. 1945; Čestné prohlášení Franka White, Saigon 13. 10. 1945; Vyšetřování smrti majora Petera Deweye 25. 10. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310015.

se tak nabízí několik. Nicméně, konečná bilance střetu byla v rámci budoucího konfliktu zanedbatelná. Jeden mrtvý americký důstojník, osm příslušníků *Viet Minhu* dle vietnamských zdrojů a neznámý počet zraněných. Vřelý vztah mezi OSS a *Viet Minhem* byl ale výrazně ohrožen.¹⁰⁵

Úmrtí vysoce postaveného důstojníka se dostalo na přední stránky celostátního tisku *The New York Times*. „*Indočínští rebelové zabili amerického důstojníka*,“ hlásal titulek.¹⁰⁶ Pro čerstvě ustavenou Vietnamskou demokratickou republiku se tudíž mohlo jednat o výraznou překážku při hledání mezinárodní podpory, a tak Ho Či Min odeslal prezidentovi Trumanovi zprávu vyjadřující soustrast se smrtí majora Deweye.¹⁰⁷ Blamáží *Viet Minhu* se však stalo předání ostatků, jelikož jej nemohli nalézt. Podle některých zpráv z vietnamské strany bylo tělo vhozeno do blízké řeky, kam byl zpravodajcům přístup zprvu zakázán. Ani poté, co ale získali povolení, nedokázali ostatky nalézt. *Viet Minh* nabízel místním obyvatelům odměnu za informace vedoucí k jejich nalezení.¹⁰⁸ Deweyho tělo se ale nikdy nenašlo.¹⁰⁹ Incident vzájemné vztahy však paradoxně výrazně nepoškodil, jelikož také vyšetřovací zpráva z konce října hovořila o nešťastné náhodě.¹¹⁰ Respektive ve skutečnosti nebyl ani čas k jejich zhoršení, jelikož zpravodajci, kteří navázali až příliš přátelské kontakty s *Viet Minhem*, postupně odešli z Vietnamu. Prezident Truman podepsal dne 20. září, tedy ještě před smrtí majora Deweye, výkonné nařízení číslo 9621 o ukončení úřadu OSS a výkonu jeho funkcí k poslednímu dni téhož roku.¹¹¹ V polovině prosince tak dostala zbývající zpravodajská sekce v Hanoji a Saigonu rozkaz k opuštění Vietnamu.¹¹² Pro Vietnamskou demokratickou republiku se tak jednalo o první zcela zřetelný náznak neochoty Spojených států podpořit jejich nezávislost.

¹⁰⁵ Čestné prohlášení Herberta Bluechela, Saigon 13. 10. 1945; Čestné prohlášení Franka White, Saigon 13. 10. 1945; Vyšetřování smrti majora Petera Deweye 25. 10. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310015; Viz také rozhovor s Herbertem Bluechelem: *Interview with Herbert Bluechel*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 10. 9. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_C34EEED92F3243D4B04E2FB8A9DEF799.

¹⁰⁶ *The New York Times*, 28. 9. 1945, XCV/32024.

¹⁰⁷ Telegram z ambasády Spojených států v Čchung-čchingu ministrovi zahraničí, Čchung-čching 18. 10. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-70.

¹⁰⁸ *The New York Times*, 13. 10. 1945, XCV/32039.

¹⁰⁹ HEAD, William, *The Murder of Peter Dewey, Cold War Asia, and the Genesis of America's involvement in Vietnam*. In: *Virginia Review of Asian Studies* 22, 2020, 1, s. 52.

¹¹⁰ Vyšetřování smrti majora Petera Deweye 25. 10. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310015.

¹¹¹ *The Federal Register*, 22. 9. 1945, X/187.

¹¹² DUONG, Van Nguyen, *The Tragedy of the Vietnam War: A South Vietnamese Officer's Analysis*, Jefferson 2008, s. 20.

Ve stejné rovině se zachoval Washington na počátku podzimu roku 1945, kdy francouzská správa obvinila vybrané členy zpravodajské mise v Indočíně z protifrancouzské činnosti a podněcování revoluce.¹¹³ Ti byli následně kvůli zachování vřelých vztahů s Paříží urychleně převeleni na jinou pozici. Archimedes Patti obdržel rozkaz opustit Indočínu již koncem září, tedy ještě před samotným francouzským protestem.¹¹⁴ V tomto případě mohlo v jeho odvolání sehrát podstatný podíl nejenom až příliš vřelé vztahy s *Viet Minhem*, nýbrž také jeho účast na vyhlášení vietnamské nezávislosti. V rámci americko-francouzských vztahů by nebylo vhodné ponechat ve Vietnamu působit takto kontroverzní postavu z pohledu obou stran. Pattiův nástupce Carleton Swift byl ovšem z Vietnamu oficiálně odvolán již po měsíci kvůli podpisu na listině ustanovující Asociaci vietnamsko-amerického přátelství, jejichž hlavním cíli byly společenského a kulturního charakteru.¹¹⁵ „[...] *nepodepsat takový neškodný dokument by vypadalo neamericky*,“ byl tenkrát přesvědčen.¹¹⁶ Podpis byl přesto označen za politický akt a po obvinění z francouzské strany: „[...] *z podněcování revoluce a [tím pádem, pozn. autora] zabil Francouze*,“ byl z Vietnamu stažen.¹¹⁷ Koneckonců služeb zpravodajců OSS nebylo po konci války už potřeba a navzdory jejich snahám o udržování minimálně korektních vztahů s místním obyvatelstvem, u mnohých Vietnamců opadalo prvotní pozitivní až entuziastické mínění ohledně americké přítomnosti.¹¹⁸ „[...] *faktem zůstává, že v Asii neustále sílí názor, že Amerika podporuje imperialismus Británie, Francie a Nizozemska proti demokracii*,“¹¹⁹ varoval koneckonců americký velvyslanec v Číně Patrick Hurley ministra zahraničí Byrnesa již po pouhých několika dnech od konce války v Pacifiku.

Vzhledem k americké podpoře francouzských nároků byl tento stav ve vietnamské společnosti zcela nevyhnutelný. Příjezd Francouzů na podzim vypadal, jako

¹¹³ Francouzský velvyslanec ve Washingtonu Bonnet ministrovi zahraničí Bidaultovi, 1. 10. 1945, *DDF, 1945*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre)s. 568–569; Dále viz: BARTHOLOMEW-FEIS, s. 178, 309.

¹¹⁴ PATTI, s. 364.

¹¹⁵ Ustanovení Asociace Vietnamsko-amerického přátelství, říjen 1945, *Vietnam: The Definitive Documentation of Human Decisions*, Volume I, s. 82–83.

¹¹⁶ BARTHOLOMEW-FEIS, s. 309.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Zpráva od Arthura Hale ze Strategických informačních služeb Spojených států na základě třináctidenního pobytu v Hanoji v říjnu 1945. In: Spojené státy a Vietnam: 1944–47, štábní studie založená na Pentagon Papers, připravená pro použití Výboru pro zahraniční vztahy Senátu Spojených států, Washington 3. 4. 1972, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 12, IT: 2410312003.

¹¹⁹ Velvyslanec v Číně (Hurley) ministrovi zahraničí, 11. 9. 1945, PERKINS, Raplh E., GLEASON, Everett S. a kol. (eds), *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The Far East, China*, Volume VII, Washington 1966, s. 557.

kdyby to ani nebyli oni, nýbrž Američané. Francouzská armáda byla dopravena na lodích Spojených států, odkud byla také vyzbrojena a vstrojena. Insignie na technice mnohdy nebyla ani změněna a nesla nadále bílou pěticípou hvězdu. Proti pacifikačním akcím britsko-francouzských jednotek Spojené státy aktivně nevystupovaly a Japonci, jejich společný bývalý nepřítel, byli obratem využiti jako vhodný partnerem k potlačení nacionalistických tendencí. Faktem zůstává, že členové mise OSS v Indočíně se nadále snažili o vřelé vztahy. Činnost nepočtené a pro zahraniční politiku Spojených států neúčinné mise byla však velmi krátce po vydání nařízení prezidenta Trumana *de facto* ukončena, a tím také byl pro místní koloniální odpor velmi omezen důležitý komunikační kanál s Washingtonem. Dle povahy archivních pramenů je zřetelné, že zpravodajci předávali zprávy z Indočíny na generální konzulát v Kchun-ningu nebo na velvyslanectví v Čchung-čchingu v sousední Číně. Se značným snížením personálu byla omezena taktéž akceschopnost *Viet Minhu* navázat spojení s Washingtonem. Pochopitelně tak představa o Spojených státech, které byly Vietnamci opěvovány jako jejich možný zachránce od francouzského kolonialismu, postupně upadala.¹²⁰ Vzhledem k výše zmíněným rostoucím tendencím se tak závěr poslední odeslané zprávy majora Deweye krátce před jeho smrtí zdá téměř jako prorocký: „*Kočičina hoří. Francouzi a Britové zde skončili a my bychom měli vyklidit jihovýchodní Asii.*“¹²¹

Rozhodování o směřování zahraniční politiky Spojených států avšak neučinili zpravodajští důstojníci v jihovýchodní Asii s jejich vřelými vztahy s vůdci vietnamského odporu, nýbrž pragmatičtí úředníci z ministerstva zahraničí ve Washingtonu, kde prosazovali diametrálně odlišnou politiku pro Indočínu, vyjma úřadu pro záležitosti Dálného východu. Trumanova administrativa ale patrně neměla v otázce Indočíny ani na výběr. Francie se jevila jako vhodný partner pro prosazení evropských projektů a nepochybně taktéž jako spojenec v boji proti sovětské expanzi. Za těchto okolností nebyl ani čas se zaobírat povstalci, přestože jim mohla být jejich věc sympatická. A mimo to, Indočína byla pro Spojené státy malá země, zaostalá a příliš vzdálená.

V kontextu tehdejší mezinárodní situace si však lze stěžít přestat, že by Ho Či Min hledal v oblasti jihovýchodní Asie podporu u jiné mocnosti, než u Spojených Států.

¹²⁰ BARTHOLOMEW-FEIS, s. 299, 301, 305–306.

¹²¹ Text zprávy převzat z: PATTI, s. 320.

Japonsko bylo poražený stát, a byť v průběhu druhé světové války slibovalo osvobození od koloniálních pánů, svými kroky velmi přispělo k vyvolání hladomoru, k jehož snížení nepřistoupila ani francouzská koloniální správa.¹²² Pro nově založenou Vietnamskou demokratickou republiku nebyla zprvu nakloněna ani tehdejší nejsilnější politická strana ve Francii, komunistická strana, která velmi obezřetně volila další postup vzhledem k postoji francouzské společnosti. Zatímco v rámci ideologické podpory indočínských komunistů referoval stranický tisk *L'Humanité* o tehdejší situaci dle předpokládané rétoriky, kdy vinu za celkové události přisuzoval „britskému imperialismu“,¹²³ v rámci přímé podpory politici neudělali nic. Zpočátku sice trvali na politice založené na principech Charty Spojených národů, přesto později navrhovali diplomatická jednání.¹²⁴ V žádném případě však patrně na základě pokynů z Moskvy nepožadovali okamžité udělení nezávislosti.¹²⁵

Kritika Komunistické strany Francie paradoxně nesměřovala na Spojené státy. Patrně zprvu bez vědomí, že na převozu francouzských vojáků do Indočíny se podílí taktéž Washington, který ostatně předtím nic nenamítal proti znovuobnovení francouzské koloniální moci na Dálném východě, vyhnul se stranický tisk jakékoliv kritice Trumanovy administrativy. Paradoxně tak čtenáři tohoto listu mohli koncem října 1945 narazit na krátký článek pojednávající o situaci v Indočíně, ve kterém redaktor nepřesně poukazoval na domnělou skutečnost, že v důsledku francouzské politiky: „[...] jsme se postavili proti dvěma našim velkým spojencům: Spojeným státům, jejichž nabídka na zprostředkování [která neexistovala, pozn. autor] byla odmítnuta, a Číně.“¹²⁶

Logisticky náročný přesun francouzských vojáků na Dálný východ na palubách amerických plavidel nešlo ale dlouze utajit ani před novináři ze Spojených států. Koncem listopadu převzala sovětská *Izvestija* článek od komentátora Washington Post o zapůjčení americké lodi Britům k převozu vojáků.¹²⁷ Počátkem prosince o transportech informoval taktéž *L'Humanité*, který původní zprávu převzal z tiskové agentury United Press. Sovětská tisková agentura TASS následně taktéž informaci převzala a dala ji do oběhu mezi redaktorské kruhy. Paradoxně však komunistický tisk jak ve Francii, tak

¹²² HUFF, Gregg, *Causes and Consequences of the Great Vietnam Famine, 1944–5*. In: *The Economic History Review* 72, 2019, 1, s. 303–307.

¹²³ *L'Humanité*, 17. 10. 1945, XLII/369.

¹²⁴ *L'Humanité*, 21. 9. 1945, XLII/347; *L'Humanité*, 26. 10. 1945, XLII/378.

¹²⁵ MAXIMIN-RICE, *Accommodation and Resistance*, s. 24–27.

¹²⁶ *L'Humanité*, 30. 10. 1945, XLII/381.

¹²⁷ Известия Советов депутатов трудящихся СССР [Zprávy sovětů dělnických zástupců SSSR; tisk známý pod zkráceným názvem *Izvestija*, pozn. autora], 22. 11. 1945, XXIX/274.

v Sovětském svazu, akci Spojených států nekritizoval a pouze přinášel čtenářům stručné informace o dění.¹²⁸ Lze se tedy domnívat, že francouzští komunisté vystupovali přinejmenším vůči Spojeným státům na zahraničně politické linii přesně dle instrukcí Moskvy.

Pokud tedy nově vzniklá republika ve Vietnamu nemohla nalézt podporu u francouzských komunistů, jevil se jako případný podporovatel ještě Sovětský svaz. Jenže jak již bylo výše uvedeno, Moskva se příliš nezajímala o situaci v Indočíně a více se soustředila na politiku v Evropě. Ve Francii zvítězila v prvních poválečných volbách komunistická strana, jejíž delegáti zasedli v ministerských křeslech. Pokud Moskva nechtěla oslabit jejich čerstvě nabytou moc, bylo nemístné upozorňovat na konflikt v Indočíně. Patrně dalším důvodem mohla být potřeba vřelých vztahů Sovětského svazu s Velkou Británií a Francií. Tím si zajistit jejich vliv na vyrovnávání se s potencionální hrozbou, Spojenými státy, například v otázce o budoucnosti poraženého Německa, a tím opět nebylo nutné podporovat nezávislost Indočíny, když si to ani jedna z výše jmenovaných koloniálních mocností nepřála.

Ostatně v sovětském tisku, jenž byl zcela po kontrolou vládnoucí strany, se velmi sporadicky vyskytly strohé články popisující události v Indočíně. Když však informace byla otištěna, častokrát k nim nebyl doplněn kritický komentář vůči Francii, Velké Británii či Spojeným státům, jak se později dělo. Místo toho byl místní odboj označen za povstalce, nacionalisty, rebely nebo pouze jako domorodé obyvatelstvo.¹²⁹ První sovětský kritický komentář cílící na činnost britských jednotek a podpory Spojených států lze nalézt až v polovině listopadu v oficiálním tisku sovětských odborových svazů.¹³⁰ Později se skrytá kritika objevila v oficiálním deníku námořních sil Sovětského svazu, tedy v periodiku, které nebylo natolik populární mezi veřejností. Redaktor článku upozorňoval na „*podnikatelské kruhy*“ a „*jim blízké reakční politiky*“, kteří jsou ovlivněni úvěry, jež by se daly považovat za zásahy do státní suverenity. Explicitně zmínil anglo-americkou půjčku z konce roku 1945 společně s „*národně*

¹²⁸ L'Humanité, 4. 12. 1945, XLII/412; Известия Советов депутатов трудящихся, 5. 12. 1945, XXIX/285; Красная звезда[Rudá hvězda], 5. 12. 1945, XXI/285.

¹²⁹ Красная звезда, 23. 10. 1945, XXI/250; Правда [Pravda], 24. 10. 1945, XXXIII/254; Правда, 25. 10. 1945, XXXIII/255; Красная звезда, 27. 10. 1945, XXI/254; Красный флот 28. 10. 1945, XII/255; Красный флот 21. 12. 1945, XII/298; Известия Советов депутатов трудящихся СССР, 21. 12. 1945, XXI/298.

¹³⁰ Zpráva následně převzal československý tisk viz: Rudé právo, 18. 11. 1945, XXV/164.

osvobozeneckým bojem“ v Indočíně.¹³¹ Autor se patrně snažil najít vztah mezi poskytnutým úvěrem Velké Británii a rozmístění britských vojsk v jižním Vietnamu, kde ovšem žádné propojení neexistovalo. V ostatních periodikách nebyly kritické články přetištěny patrně z důvodů výše popsaných a negativní pohled na angažmá Spojených států se minimálně až do konce roku 1945 téměř nevyskytoval.

Zprávy o Indočíně tak přinášely sovětským občanům útržkovité zprávy v maximální délce několika řádků. Nicméně, závěrem patrně nejobsáhlejšího sovětského textu o Indočíně již o rozsahu několika odstavců, jeho redaktor uvedl: „Význam událostí v nizozemské Jávě a Indočíně přesahuje hranice zemí a zdůrazňuje naléhavost koloniálního problému v poválečných podmínkách.“¹³² Samotné vyhlášení nezávislé Vietnamské demokratické republiky však periodika nezaznamenala. V Kremlu totiž převážila na důležitosti evropská reálpolitika nad podporou antikoloniálního povstání na Dálném východě, přestože mělo k hlásané ideologii mnohem blíže, než pragmatické smýšlení stranického byra nad rozložení sil na starém kontinentě.¹³³

V tomto ohledu je nutné zmínit taktéž americký komunistický tisk, který o indočínském problému téměř mlčel. Měsíčník *Political Affairs*, který sloužil jako oficiální prezentace stranické linie vyhrazený pouze pro články od členů Komunistické strany Spojených států, o situaci v Indočíně prakticky neinformoval.¹³⁴ Pouze v listopadovém čísle se objevilo prohlášení, které varovalo před nečinností v této otázce a obdobně, jako v sovětském tisku, nepřímě obvinilo „americké finanční kapitalisty“ a „americké imperialisty“ dle jejich pohledu na tehdejší mezinárodní situaci.¹³⁵ Jednalo se však o ojedinělý případ. V dalším komunistickém tisku, jako například *New Masses* nebo *Proletarian News*, se redaktoři k indočínské otázce vůbec nevyjádřili.¹³⁶ V tomto případě lze tak usoudit, že pro americké komunisty existovala mnohem podstatnější

¹³¹ Красный флот [Rudá flotila], 1. 12. 1945, XII/282.

¹³² Красный флот, 2. 12. 1945, XII/283.

¹³³ VU, Tuong, *Vietnam's Communist Revolution: The Power and Limits of Ideology*, New York 2017, s. 106–107; GAIDUK, Ylya V., *Confronting Vietnam: Soviet Policy Toward the Indochina Conflict, 1954–1963*, Washington D. C. 2003, s. 2-4.

¹³⁴ Index to Political Affairs, [bez konkrétního data vydání] 1945, XXIV/[bez čísla vydání].

¹³⁵ Political Affairs, [bez konkrétního data vydání] listopad 1945, XXIV/10.

¹³⁶ Srv. vydání v časovém rozmezí u jednotlivých periodik: *New Masses*, 4. 9. 1945, LVI/10; Tamtéž, 25. 12. 1945, LVII/13; *Proletarian News*, [bez konkrétního data vydání] září 1945, XIV/9; Tamtéž, [bez konkrétního data vydání] prosinec 1945, XIV/12.

témata vhodná ke kritice, než vzdálený konflikt v neznámé zemi. Paradoxně obdobně uvažovala také tehdejší Trumanova exekutiva.

Vietnamští vůdci odporu a převážně ti s komunistickým smýšlením tak oprávněně cítili nedostatek podpory ze směrů, ze kterých ji předpokládali. Americký reportér týdeníku *Newsweek* Harold R. Isaac, který navštívil Saigon na podzim roku 1945, aby o místní situaci referoval americké čtenáře, se zeptal několika vietnamských komunistů, více či méně ortodoxních, zda očekávají politickou podporu od Sovětského svazu nebo francouzských komunistů. „*Rusové jsou pro Rusko v první řadě především nacionalisté,*“ odpověděl jeden z dotázaných a dodal: „*Zajímali by se o nás pouze v případě, když bychom jim posloužili k nějakému jejich prospěchu. Právě teď se bohužel zdá, že žádnému takovému účelu nemůže posloužit.*“¹³⁷

Co se týkalo očekávané podpory od francouzských komunistů, ani v tomto případě nešetřili vietnamští komunisté kritikou. Jedna z odpovědí od dotázaných je více než výřečná: „*Francouzští komunisté jsou Francouzi a kolonialisté na prvním místě, komunisté až na druhém. V principu jsou s námi, ale prakticky? Och, to je docela jiná věc... [...] Obávám se, že na tyto skvělé pány nemůžeme spoléhat. Jsou dominantní strana ve Francii. A podívejte se, jací jsou Francouzi nyní v Indočíně,*“ soudil nejmenovaný vysoce postavený vietnamský komunista.¹³⁸ Jediného, čeho se jim dostalo, byla tryskající chvála ze stranického deníku. Nejenom pro vrcholné vedení *Viet Minhu* tak bylo zřetelné, že na podporu z Paříže či Moskvy se nemohou v dohledné době spoléhat.

Odpověď na otázku, zda *Viet Minh* mohl uspět při hledání podpory u koloniálních mocností, je pravděpodobná známá již dopředu. V regionu jihovýchodní Asie měla podstatně silný vliv Velká Británie, která z logických důvodů dlouhodobě odmítala Rooseveltům program *trusteeship* a na základě výsledků Postupimské konference z léta 1945 obsadila její vojska jižní část Indočíny až po šestnáctou rovnoběžku.¹³⁹ Armáda se pak výrazným podílem podílela na Paříži zinscenovaném *coup d'état* na jihu země, kde byla koncem září téhož roku svržena místní prozatímní

¹³⁷ ISAACS, s. 173.

¹³⁸ Tamtéž, s. 174; O náladách ve vietnamském odporu taktéž rozhovor s Haroldem Isaacem: *Interview with Harold Robert Isaacs*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 9. 9. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/A_0E78412AC98D47B9B5FDC39E4C97FB68#at_3318.255_s.

¹³⁹ Kombinovaný výbor náčelníků štábů prezidentovi Trumanovi a ministerskému předsedovi Churchillovi, 24. 7. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945*, Volume II, s. 1465, 1470–1471.

vláda *Viet Minhu* a obnovena francouzská koloniální správa.¹⁴⁰ Londýn taktéž spolupracoval na udržení Nizozemců v oblasti dnešní Indonésie, byť se nechtěl příliš zapojit do vnitřních záležitostí na cizím území a urychleně se snažil stáhnout dislokované jednotky jak z Indočíny, tak z Nizozemské východní Indie.¹⁴¹ Tudíž uzavřít spolupráci s Amsterdamem či Londýn bylo nereálné.

Neméně pravděpodobná se jevila taktéž podpora z kontinentální Číny, kde probíhal dlouhotrvající vnitřní konflikt a ani vztahy s Pekingem nebyly z historického hlediska příliš šťastné. Přesto je nutné vyvrátit opakovaně tvrzený mýtus o výroku, který Ho Či Min údajně prohlásil směrem k čínské dislokaci vojenských jednotek na severu Indočíny. Proslulý citát, který se poprvé objevuje v publikaci od francouzského historika Paula Muse z roku 1952,¹⁴² se do současnosti vyskytuje v mnoha publikacích v několika variantách, kdy je více či méně vulgární, přesto základní sdělení zůstává stejné. Údajně vyřčená Ho Či Minova slova, která by mohla být zde uvedena v následující podobě: „*Lepší je chvíli čuchat francouzské hovno [sic!] než po zbytek našich životů jíst čínské jídlo*“¹⁴³ se pokusil vyvrátit americký vietnamista a historik se zaměřením na prostor jihovýchodní Asie Liam C. Kelley s poukazem na skutečnost, že s největší pravděpodobností se jedná o francouzskou propagandu ve snaze opodstatnit koloniální vládu, kterou by s určitou neochotou vítal dokonce Ho Či Min.¹⁴⁴

Zajisté, vedení nové vietnamské republiky se dle reportu OSS obávalo čínského vměšování a hospodářské síly, ale byli ochotni přistoupit ke spolupráci.¹⁴⁵ Pokud by se příliš obávali čínské dominance, rozhodně by se nesnažili o jakoukoliv formu spolupráce. Jak ale bývá zvykem, v případě vytváření dezinformací se za obecně známou znalostí ukryje lživé tvrzení. Skutečně je pravdou, že čínské dynastie vládly nad Vietnamem téměř kontinuálně bezmála tisíc let až do desátého století našeho

¹⁴⁰ HUGHES, Geraint, *A 'Post-war' War: The British Occupation of French Indochina, September 1945–March 1946*. In: *Small Wars and Insurgencies* 17, 2006, 3, s. 269.

¹⁴¹ John Cecil Sterndale Bennett z ministerstva zahraničí J. B. Sidebothamovi z ministerstva kolonií, Londýn 16. 11. 1945, TNA, Colonial Office [CO] 968/107/2, F 10368/6398/61; Ministr kolonií Hall guvernérovi Cejlonu Mooreovi, Londýn 19. 11. 1945, TNA, CO 968/107/2, 13083/45; Francouzská Indočína a Nizozemská východní Indie, poznámka od ministra, Londýn 9. 10. 1945, TNA, CAB 80/97 COS(45)607(O); Ústní odpovědi na otázky, Nizozemská východní Indie (britská politika), 17. 10. 1945, United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 414, London 1945, cc. 1151–1154; Písemné odpovědi, Indočína (situace), 24. 10. 1945, tamtéž, cc. 2149–2150.

¹⁴² MUS, Paul, *Việt-Nam: Sociologie D'Une Guerre*, Paris 1952, s. 85.

¹⁴³ SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejděší válka 20. století*, Praha 2007, s. 49.

¹⁴⁴ *Hồ Chí Minh Said What???* In: Le Minh Khai's SEAsian History Blog (and More!) [online], [cit. 22. 8. 2022], Dostupné z: <https://leminhkhai.blog/ho-chi-minh-said-what/>.

¹⁴⁵ Zpráva o prozatímní vládě, Francouzská Indočína, Čchung-čching 20. 9. 1945, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310013.

letopočtu, moderní čínský stát však neměl zájem o obsazení Indočíny a spíše se snažil pouze o získání vlivu nad oblastí.¹⁴⁶ V tomto mínění se však poválečné představy Číny a Spojených států střetly. Zatímco Čína se snažila především posílit na Dálném východě a na mezinárodním poli, Rooseveltův koncept *trusteeship* znamenal, že Indočína by pod svěřeneckými státy nadále zůstala pod vlivem západních mocností, a tak by pokusy o čínskou hegemonii v oblasti oslaboval.¹⁴⁷

Vnitřními a vnějšími konflikty zmáhána Čína však neměla ani prostředky k prosazení dominantního vlivu v Indočíně. „*Jsem si jistý, že když bychom nabídli Indočínu Čankajškovi, tak by jí nechtěl. Má v Číně dost starostí,*“¹⁴⁸ ujistil v září 1945 francouzské spojence admirál William D. Leahy, který se značně podílel na směřování Trumanovy zahraniční politiky. Ke stejnému úsudku následně docílila taktéž francouzská strana. Z informací amerického velvyslance v Paříži, francouzské ministerstvo zahraničí doznalo, že čínská armáda dislokovaná ve Vietnamu nepředstavuje hrozbu pro koloniální zájmy.¹⁴⁹ Patrně to byl právě jedním z důvodů, proč právě Čína byla Washingtonem přizvána k vojenské okupaci Indočíny, na které se domluvily Spojené státy s Velkou Británií. Pokud by existovalo závažné podezření, že se později nestáhne z regionu, což by mohlo výrazně narušit vzájemné vztahy s Francií, patrně by v létě 1945 nesouhlasilo americké armádní velení či ministerstvo zahraničí s jejich účastí na obsazení území, kdy Čankajšek nebyl o případné dohodě mezi Spojenými státy a Velkou Británií ani dopředu informován.¹⁵⁰

Čína se však obávala, že i kdyby se navzdory vlastním problémům rozhodla výrazně zasahovat do vnitřních záležitostí v Indočíně, poskytla by tak záminku Sovětskému svazu k setrvání v čerstvě osvobozeném Mandžusku a Vnitřním Mongolsku,¹⁵¹ a tak se snažila o dvojí politiku. Na jedné straně souhlasila s návratem

¹⁴⁶ Velvyslanec Francie generál Pechkoff z Čchung-čchingu ministrovi zahraničí Bidaultovi, 5. 9. 1945, *DDF, 1945*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), s. 411–413; Oznámení sekretariátu konference. Mezinárodní základny, 13. 9. 1945, tamtéž, s. 464–465.

¹⁴⁷ LIU, Xiaoyuan, *China and the Issue of Postwar Indochina in the Second World War*. In: *Modern Asian Studies* 33, 1999, 2, s. 451–454.

¹⁴⁸ Oznámení sekretariátu konference. Mezinárodní základny, 13. 9. 1945, *DDF, 1945*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), s. 464–465.

¹⁴⁹ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 28. 11. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, s. 315.

¹⁵⁰ Prezident velvyslanci v Číně (Hurley), 1. 8. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945*, s. 1321.

¹⁵¹ Zástupce ředitele oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Landon) ministru zahraničí, 24. 2. 1946, GLEASON, Everett, REID, John, FINE, Herbert (ed.), *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, Washington 1971, s. 28.

Francie do bývalé kolonie, když stáhla jednotky ze severu Vietnamu rozmístěné na základě dohody z postupimské konference, čímž se domnívala, že bezpečně zajistila vlastní zájmy, a tím posílila vliv; na straně druhé se snažila přimět obě znesvářené strany k zasednutí k jednacímu stolu a umožnit Vietnamu nabýt nezávislosti bez krveprolití, kde by si opět zajistila vliv.¹⁵² Vzhledem k prosazované protichůdné politice tak Ho Či Min na čínskou podporu příliš nespolehal. Na druhou stranu právě přítomnost čínských jednotek se později ukázala jako klíčová pro *Viet Minh*, kterému umožnila se etablovat jako vedoucí síla na severu Vietnamu s legitimním nárokem na zbylou část území.

Pro Hanoj se tak jediným možným a logickým východiskem pro získání silného partnera na mezinárodním poli jevily Spojené státy, jež po skončení druhé světové války nabyly v Pacifiku pozici regionální mocnosti číslo jedna. Ho Či Minh tak v polovině října 1945 odeslal do Washingtonu po omluvné zprávě ohledně úmrtí majora Deweye další telegram adresovaný prezidentovi Trumanovi, ve kterém žádal o jeho podporu pro členství Vietnamské demokratické republiky v Poradní komisi pro Dálný východ,¹⁵³ která měla dohlížet na dodržování kapitulčních podmínek Japonska.¹⁵⁴ Nepochybně by přizvání prozatímní vietnamské vlády mohlo znamenat symbolické uznání její suverenity na Francii. Žádost byla z Bílého domu předána ministerstvu zahraničí k posouzení. V tomto případě ale oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asii doporučilo nadřízenému orgánu, úřadu pro záležitosti Dálného východu, které se předtím neúspěšně snažilo prosadit zahraniční politiku pro Indočínu, neprovádět žádnou akci,¹⁵⁵ a tak zpráva zůstala bez odpovědi. Vedoucí oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, Abbot Low Moffat, který před pouhými pár měsíci navrhoval politiku vůči Indočíně v duchu Rooseveltova antikolonialismu, ony dopisy založil bez odpovědi, protože jakákoliv oficiální odpověď od hlavy státu by mohla být vyložena

¹⁵² LUO, Min, *Chiang Kai-shek and Vietnam's post-World War II status*. In: *Journal of Modern Chinese History* 9, 2015, 1, s. 36–42.

¹⁵³ Ho Či Min, prezident prozatímní Vietnamské demokratické republiky, prezidentovi Trumanovi, Hanoj 17. 10. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, sf C-73–74.

¹⁵⁴ Prohlášení o zřízení Komise Dálného východu pro formulování politiky pro plnění japonských podmínek kapitulace, 29. 9. 1945, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1945*, Volume 12, Washington 1945, s. 545.

¹⁵⁵ Moffat, oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asii, Vincentovi, úřadu pro dálnovýchodní záležitosti, Washington 15. 11. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-71.

jako implicitní uznání Vietnamské demokratické republiky Spojenými státy.¹⁵⁶ Stejně tak skončila následující zpráva, kterou Ho Či Min adresoval Správě Spojených národů pro pomoc a obnovu, kdy částečně za způsobený hladomor a z nedostatečného transportu potravin obvinil francouzskou správu.¹⁵⁷

Ho Či Min po několika dnech od odeslání zpráv Trumanovi adresoval další telegram do Washingtonu. Tentokrát novému ministrovi zahraničí Jamesi F. Byrnesovi. Ve zprávě odkazoval na francouzský útlak a požadoval pro vietnamský lid úplnou nezávislost na základech Charty Spojených národů, jinak se obával hrozby budoucího konfliktu. Dále požadoval projednání situace v jižním Vietnamu na budoucím zasedání Poradní komise pro Dálný východ, což se zdá, že by bylo mimo její kompetence. Taktéž připojil požadavek, aby ke komisi byli přizváni vůdci *Viet Minhu* k představení názorů prozatímní vlády a do jižního Vietnamu byla vyslána vyšetřovací komise kvůli událostem francouzského sesazení místní vlády.¹⁵⁸

Ho Či Min o necelý týden později odeslal ministru zahraničí další dopis, ovšem tentokrát s jiným vyzněním. V prvním bodě žádal o povolení vyslat padesát mladých vietnamských občanů k navázání přátelských a kulturních vztahů s Američany a v bodě druhém, aby jim bylo umožněno studiu strojírenských, zemědělských a jiných oborů.¹⁵⁹ Do třetice odeslal ministru další dopis, ve kterém opětovně upozornil na francouzskou agresi, odvolával se na znova na Chartu Spojených národů a požadoval uznání Vietnamské demokratické republiky.¹⁶⁰ Všechny telegramy, byť vždy dorazily do Washingtonu se značným zpožděním, jelikož byly přeposílány za pomoci zbylých důstojníků OSS z velvyslanectví Spojených států v Číně, se však odpovědi z ministerstva zahraničí nikdy nedočkaly.

Ho Či Min nekontaktoval pouze exekutivu Trumanovy administrativy. Koncem října odeslal zprávu předsedovi americké Společnosti pro zahraniční politiku, jejímž

¹⁵⁶ Oficiální reakce na prohlášení Ho Či Mina o přátelství se Spojenými státy, 9. 5.–11. 5. 1972, U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Hearings before the Committee on Foreign Relations on Causes, Origins, and Lessons of the Vietnam War*, Washington 1973, s. 187–188

¹⁵⁷ Velvyslanec v Číně (Roberston) ministerstvu zahraničí, Čchung-čching 23. 11. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-87.

¹⁵⁸ Prezident Ho Či Min ministru zahraničí Spojených států Byrnesovi, Hanoj 22. 10. 1945, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 1910–1963, Letters from Ho Chi Minh, 851G.01/10-2245.

¹⁵⁹ Prezident Ho Či Min ministru zahraničí Spojených států Byrnesovi, Hanoj 1. 11. 1945, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-90.

¹⁶⁰ Prezident Ho Či Min ministru zahraničí Spojených států Byrnesovi, [nedatováno, autor se domnívá, že se tak stalo v rozmezí od 30. 10. až 1. 11. 1945], tamtéž, s. C-92.

cílem je do současnosti podněcovat v americké veřejnosti zájem o vnější svět a porozumění zahraniční politice. Dopis, jenž je napsán ve velmi prosebném duchu, ostatně i jako předchozí zprávy, byl obsahově taktéž velmi podobný. Na čtyřech stranách textu se odvolával na Chartu Spojených národů, na zhoršující se situaci v jižním Vietnamu a opětovně požadoval uznání nezávislosti Vietnamské demokratické republiky, řešení otázky Indočíny poradní komisí, přizvání Vietnamu do její struktury a vyslání vyšetřovací týmu na jih země.¹⁶¹

Zda by se mělo na dopis odpovědět, řešil v memorandu zástupce ředitele úřadu pro evropské záležitosti při ministerstvu zahraničí. Pozastavil se nad využívání zpravodajců OSS pro odesílání formální korespondence od vlády, jež nebyla uznána Spojenými státy, a osobně doporučil nepodnikat žádné další kroky. Mimo jiné spekuloval, zda dopis předsedovi Společnosti pro zahraniční politiku je skutečně adresovaný jemu. Jeho domněnka patrně vycházela z chybně uvedené adresy. Namísto toho předpokládal, že skutečný adresát je předseda senátního výboru pro zahraniční vztahy.¹⁶² Autor tohoto textu se domnívá, že příjemce zprávy měl být skutečně předseda oné společnosti. Dopis ale nikdy neobdržel, ačkoliv byla organizace mimo kompetence Trumanovy exekutivy. Vystává tudíž domněnka, že záměrně bylo využito omylu, aby se nevhodné dopisy nešířily dále.

Vyvstává však také otázka, co bylo příčinou takto aktivní diplomacie z Hanoje. Podpora Spojených států dlouhodobě nepřicházela a vedení Vietnamské demokratické republiky si nemohlo nevšimnout, že nově přichozí francouzští vojáci se vyloďují z amerických lodí obtěžkáni americkým vojenským materiálem. Navzdory mlčení z Washingtonu a postupnému úpadku pozitivního vnímání Spojených států jako zachránce od Francie, lze nadále usuzovat, že Ho Či Minh a jeho *Viet Minh* na přelomu let 1945 a 1946 stále spoléhali na podporu Trumanovy administrativy. Původ tohoto jednání a přesvědčení lze nalézt v projevu samotného amerického prezidenta ke dni námořnictva 27. října, kdy ačkoliv nezmínil vysloveně téma Indočíny, následující slova musela vietnamský odpor velmi povzbudit. „*Věříme, že všem národům, které jsou připraveny na samosprávu, by mělo být umožněno zvolit si vlastní formu vlády na základě své vlastní svobodně vyjádřené volby, bez zasahování jakéhokoliv cizího zdroje.*

¹⁶¹ Ministr zahraničních věcí Ho Či Min předsedovi Společnosti pro zahraniční politiku, Hanoj 22. 10. 1945, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 1910–1963, Letters from Ho Chi Minh, 851G.01/10-2245.

¹⁶² Memorandum od Jamese C. H. Bonbrighta, Washington 5. 12. 1945, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 1910–1963, Letters from Ho Chi Minh, FW 851G.01/10-2245.

To platí v Evropě, Asii, Africe i na západní polokouli,“¹⁶³ deklaroval Truman jeden z principů budoucího směřování zahraniční politiky. *Viet Minh*, kterého vyřčená slova nepochybně povzbudila k jednání, v tomto případě neopomenul ani na domácí scénu. S deklarací nezávislosti, kde byl odkaz amerických státníků z jejich války o nezávislost explicitně zmíněn, pokračoval tisk nadále v propagandistické proamerické kampani. „*Vietnamci prohlášení prezidenta Trumana velmi vítají a jsou si jisti, že Spojené státy tyto proklamace uvedou okamžitě do praxe,*“¹⁶⁴ uvedl ústřední tiskový orgán *Viet Minhu* *Cuu Quoc*, v překladu Národní spása.

Lze spekulovat, zda vůdci vietnamského odporu byli v této době obeznámeni s rozhodnutím Spojených států nezasahovat ve Francouzské Indočíně. Jisté indicie, které by nasvědčovaly realitě a negovaly by Rooseveltovy ideály o antikolonialismu, se naskytly již před samotným prezidentovým prohlášením. Paradoxně o týden dříve pronesl na fóru asociace zahraniční politiky v New York řeč patrně nejvíc povolany úředník k tématu směřování americké zahraniční politiky v Indočíně a zároveň vedoucí úřadu pro záležitosti Dálného východu na ministerstvu zahraničí v jedné osobě, John Carter Vincent. „*Pokud jde o Francouzskou Indočínu, tato vláda nezpochybňuje francouzskou suverenitu v této oblasti,*“ uvedl stroze, ale výstižně, přesto ještě dodal: „*Naším záměrem není pomáhat nebo se podílet na násilných opatřeních pro zavedení kontroly ze strany územních suverénů, ale být připraveni poskytnout naši pomoc, pokud o ní bude požádáno, ve snaze dosáhnout mírových dohod v těchto narušených oblastech.*“¹⁶⁵

Bezesporu *Viet Minh* zaregistroval tato slova, kdy ale ignoroval jednu část a příliš spoléhal na tu druhou. „*Spojené státy uznaly nezávislost Vietnamu,*“¹⁶⁶ uvedl stranický deník *Cuu Quoc* na přední straně s odkazem na Vincentovo vystoupení. Ačkoliv Ho Či Min údajně již 15. října, tedy dva týdny před Trumanovým proslovem a týden před Vincentovou řečí na fóru, uvedl na interní schůzi s ministry z prozatímní vlády, že by neměli spoléhat na oficiální sympatie ze Spojených států,¹⁶⁷ oba následující proslovy jej povzbudily k vyšší aktivitě v diplomacii vůči Washingtonu. Téměř vzápětí

¹⁶³ Prohlášení o zahraniční politice na Dni námořnictva v New Yorku, 27. 10. 1945, Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman*, 1945, Washington 1961, s. 434.

¹⁶⁴ *Cuu Quoc*, 2. 11. 1945, IV/81.

¹⁶⁵ Poválečné období na Dálném východě, 20. 10. 1945, *Department of State Bulletin 1945*, Volume 12, s. 646.

¹⁶⁶ *Cuu Quoc*, 22. 10. 1945, IV/78.

¹⁶⁷ BROCHEUX, Pierre, *Ho Chi Minh: A Biography*, New York 2007, s. 112.

následovaly výše uvedené telegramy určené pro prezidenta Trumana, ministra zahraničí Byrnesa, Správu Spojených národů pro pomoc a obnovu a předsedovi Společnosti pro zahraniční politiku. Mimo těchto zpráv si v prosinci téhož roku vyžádal Ho Či Min setkání s jedním z posledních zpravodajců OSS nasazený v Indočíně, který následně zasedl na banketu po jeho pravici. Major Frank M. White, jak se onen důstojník jmenoval, nebyl původně ani pozván, přesto bylo pro něho vyhrazeno nejprestižnější místo u stolu. Bankety se řídí přísným protokolem zasedání, a tak se zcela jasně jednalo o výrazné symbolické gesto, které jasně značilo ostatním přísedícím, francouzské a čínské delegaci, ke komu Ho Či Min tehdy nejvíce inklinoval.¹⁶⁸ Můžeme tak usuzovat, že proslovy prezidenta Trumana a úředníka z ministerstva zahraničí Vincenta z října 1945 povzbudily vůdce *Viet Minhu* alespoň na krátkou dobu k přesvědčení, že Spojené státy podpoří vietnamskou nezávislost.

Celá záležitost s vietnamským vnímáním Spojených států v druhé polovině roku 1945 je ovšem mnohem komplexnější a komplikovanější téma, než se může na první pohled zdát a patrně nelze zcela jasně a s jistotou zjistit pozadí Ho Či Minových kroků. Přesto odpověď na otázku, do jaké míry Trumanova administrativa skutečně uvažovala o uskutečnění výše uvedeného bodu z prezidentského proslovu v případě Indočíny, respektive jeho neuskutečnění, je jednoznačná a neoddiskutovatelná.

Teoreticky, i kdyby Trumanova administrativa zvažovala podpořit vietnamský nárok, což se jeví jako vysoce nepravděpodobné, byla by pro Washington nadále nepřekonatelnou překážkou politická orientace hlavního představitele koloniálního odporu. Ho Či Min sám sebe prezentoval jako: „[...] *symbol nacionalismu a boje za svobodu pro drtivou většinu* [vietnamské, pozn. autora] *populace*,“¹⁶⁹ přesto byl bezesporu komunistou. Nejenom, že zastával marxisticko-leninskou ideologii, ale celá jeho dosavadní politická kariéra souvisela s úzkými vztahy na sovětský komunismus, Komunistickou stranu Francie a od roku 1931 na Komunistickou stranu Indočíny. Pochopitelně ani absence přímého napojení Kremlu v Indočíně nebyla později pro Washington zásadní překážkou pro jakékoliv pochyby o jeho politické orientaci,¹⁷⁰

¹⁶⁸ *Interview with Frank M. White*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 21. 09. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_AEC33AAAB24846CF94E3F76464870379; Viz taktéž článek o setkání s Ho Či Minem, který později major White napsal: LIFE 22. 3. 1968, LXIV/ 12.

¹⁶⁹ HERRING, *America's Longest War*, s. 12.

¹⁷⁰ Náměstek ministra zahraničí konzulátu v Saigonu, Washington 5. 12. 1946, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 85–86.

o kterých koneckonců referovala mise OSS. Koncem následujícího roku 1946 tak pro Trumanovu administrativu bylo více než jasné, že vítězství nacionalistického uskupení *Viet Minh*, jehož byl lídrem již od jeho založení v roce 1941 za cílem osvobození země od francouzské a později také od japonské okupace, by bylo především vítězstvím Sovětského svazu.¹⁷¹

Pozdější vlivný diplomat a *de facto* tvůrce poválečné americké zahraniční politiky George Frost Kennan, který tehdy působil jako analytik na ambasádě Spojených států v Moskvě, docílil koncem září 1945 k logickému závěru, kdy se domníval, že Sovětský svaz má o Indočínu větší zájem, než v průběhu předchozího konfliktu. Především se odvolával na tvrzení, že komunistické síly v sousední Číně mohou v blízké době postoupit na společnou hranici a tím mít přímý vliv v regionu. Obtížněji ale vysvětloval absenci přímého napojení Kremlu na Indočínu. Kennan interpretoval naprostý nedostatek důkazu o sovětském vlivu předpokladem, že Moskva přenechala jednání pod svým jménem francouzským a čínským komunistům.¹⁷²

Vzhledem k dostupným archivním zdrojům, ale taktéž s ohledem na jednání francouzských komunistů ohledně otázky nezávislosti Indočíny, lze tvrdit, že Kennanův odhad byl zprvu chybný. Moskva jevila o osud Indočíny celkový nezájem a rozhodně nepřenechala jednání francouzským ani čínským komunistům, kdy patrně se navíc snažila mírnit komunistické požadavky v Paříži. Vysvětlení chybného odhadu lze hledat v tehdejší atmosféře americké zahraniční politiky, kdy v roce 1945 stále bojovala s odkazem prezidenta Roosevelta a nadále hledala cestu, jak směřovat a utvářet vzájemné vztahy s Moskvou. Sovětský vliv ve východní Evropě, obavy z vítězství komunistů v Číně a pozdější snahy Moskvy o ovládnutí strategických úžin Bosporu a Dardanely a rovněž ropných polí v Iráku, přesvědčila a taktéž utvrdila část Trumanovy administrativy koncem roku 1945 o skutečné povaze sovětské zahraniční politiky, kterou od té doby považovala za expanzivní a s tím pomalu a jistě končilo období amerických ústupků a altruistického chování.¹⁷³ Ve světle těchto okolností proto není překvapující náhlá citlivost Spojených států na komunistickou expanzi v průběhu následujícího roku 1946, kterou očekávala i na místech, jež se to ve skutečnosti

¹⁷¹ YOUNG, Marilyn, *The Vietnam Wars 1945–1990*, New York 1991, s. 22–23.

¹⁷² LAWRENCE, Mark, *Assuming the Burden: Europe and the American Commitment to War in Vietnam*, Berkeley 2005, s. 99–100.

¹⁷³ OFFNER, Arnold A., *Another Such Victory: President Truman and the Cold War, 1945–1953*, Stanford 2002, s. 115–123.

netýkalo, jako například Indočína. V tomto chybném mínění a v důsledku přechozích politických aktivit vůdčí osobnosti Ho Či Mina, pohlížely Spojené státy na Vietnamskou demokratickou republiku jako na nepřítele a hrozbu pro americké zájmy již od počátku indočínské války, která propukla na konci roku 1946 v reakci na francouzské úsilí o zrestaurování dominance.

3.3 Washington a počáteční fáze konfliktu v Indočíně

Francouzská správa se vrátila do Indočíny na podzim roku 1945, tedy v době, kdy již na severu Vietnamu existoval Ho Či Minem vyhlášený samostatný stát, Vietnamská demokratická republika. Jak již bylo uvedeno v minulých kapitolách, Paříž se v žádném případě nechtěla vzdát žádné kolonie na Dálném východě, a tak se při první příležitosti snažila o návrat k *statusu quo ante*. Když po kapitulaci Japonska dorazila na jih Vietnamu britská armáda, které zde měla být rozmístěna na základě dohody z Postupimi, propustili britští důstojníci internované francouzské vojáky z dob japonské okupace, které taktéž následně vyzbrojili. Tito vojáci, převážně z cizinecké legie, následně koncem září provedli v hlavním městě kolonie Kočínčiny, Saigonu, převrat a sesadili místní vládu *Viet Minhu*. Následovalo období střetů mezi francouzskými, britskými a japonskými vojáky a povstalci, během kterých byl nešťastně zastřelen americký zpravodajec major Peter A. Dewey. Konflikt tak v průběhu roku 1945 postupně eskaloval, kdy se Ho Či Min snažil na jednu stranu získat diplomatickou podporu u Trumanovy administrativy a zasednout k jednacímu stolu po boku silného spojence,¹⁷⁴ ovšem na straně druhé se nezdráhal nabádat občany jižního Vietnamu k ozbrojenému povstání,¹⁷⁵ kde patrně sehrálo částečnou roli také přesvědčení o budoucí politické podpoře ze strany Spojených států.

Počátkem roku 1946 se však celá situace ve Vietnamu výrazně proměnila. Na jihu země se po odchodu britské armády obnovila francouzská správa a ke stejnému kroku směřovala Paříž také na severu. Souběžně s tím se *Viet Minhu* nedostávala podpora zahraničních mocností a Spojené státy, na které nejvíce spoléhali, naopak stáhly ke konci minulého roku zbývající příslušníky zpravodajské mise OSS. Brigádní generál Philip E. Gallagher, který byl od konce srpna do poloviny prosince roku 1945

¹⁷⁴ Informace, že Ho Či Min jednal s francouzskou správou o autonomii Vietnamu již na podzim 1945 viz: Zástupce ředitele oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Landon) ministru zahraničí, 5. 2. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 23.

¹⁷⁵ Proslov Ho Či Mina k ozbrojenému odporu na jihu Vietnamu, listopad 1945, *The Definitive Documentation of Human Decisions*, Volume I, s. 86–87.

dislokován v Hanoji, a tak byl velmi znalý o místních poměrech, představil koncem ledna na schůzi s vybranými odděleními z ministerstva zahraničí memorandum o zdejší situaci. Při dotazu, zda je *Viet Minh* realistický, pokud jde o jejich schopnost postavit se francouzské vojenské síle, odpověděl: „*Na přehlídkách jsou silní a opakují svou ochotu bojovat do posledního muže, ale byli by povražděni. Bylo jim to řečeno a pravděpodobně to vědí.*“¹⁷⁶

Bezesporu k tomuto názoru docílil taktéž Ho Či Min. Ačkoliv předtím vyzíval k ozbrojenému povstání na jihu země, na konflikt nebyla Vietnamská demokratická republika zcela jednoduše připravena. Lze se tak nanejvýš domnívat, že bez podpory silného partnera byla Hanoj více nakloněná k diplomatickému jednání s Paříží, jelikož nedisponovala žádnými prostředky, kterými by dokázala dlouhodobě udržet svoji pozici. A to navíc v době, kdy bylo zcela jasné, že čínští vojáci se v dohledné době stáhnou z oblasti a vystaví tak zbytek neuznané Vietnamské demokratické republiky reálné hrozbě znovuoobsazení Francouzi.

První a zároveň poslední předválečná smlouva za účasti Vietnamské demokratické republiky a Francie byla podepsána v březnu 1946 mezi Ho Či Minem a zástupcem vlády Jeanem Saintenym. V tomto případě se však projevila čínská dvojitá politika ve Vietnamu. Ještě předtím došlo k podepsání dohody mezi Čínou a Francií o opětovné okupaci severní části Indočíny. Čínská strana si však v této smlouvě vymínila kromě obchodních a politických výhod v Indočíně a zrušení francouzských extrateritoriálních práv ve své zemi, také dohodu francouzské strany s *Viet Minhem*,¹⁷⁷ jelikož se obávala, že jakmile vstoupí francouzská armáda na sever Vietnamu, vypuknou obdobné střety jako na jihu země a čínští vojáci budou zataženi do případného konfliktu. Paříž však neměla přílišný zájem jakoukoliv dohodu s *Viet Mihem* podepsat.

Skutečnost, že čínská vojenská správa trvá na dohodě s Ho Či Minem, byla Paříži expresivně dána najevo v situaci, když se krátce po podepsání vzájemných dohod přiblížila francouzská vyloďovací eskadra k přístavu Haiphong na severu Vietnamu,

¹⁷⁶ Memorandum z konverzace od Richarda L. Sharpa z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, 30. 1. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 17.

¹⁷⁷ Zpráva z oddělení Asie-Oceánie ministru zahraničí, 20. 2. 1946, SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *DDF, 1946*, Tome I, (1er Janvier – 30 Juin), Paris 2003, s. 259–262; Zpráva z oddělení Asie-Oceánie ministru zahraničí. Ratifikace francouzsko-čínských dohod podepsané v Čchung-čchingu 28. února 1946, 26. 3. 1946, tamtéž, s. 499–505.

jenže čínská armáda namísto jejího poklidného přijetí, zahájila palbu. Francouzští vojáci se však nutně potřebovali vylodit, jelikož hrozil akutní nedostatek pitné vody a návrat eskadry nepřipadal v úvahu.¹⁷⁸ Obraz francouzské koloniální moci na Dálném východě by tím utrpěl další vážnou trhlinu, o kterou již nikdo nestál. V této nelehké situaci tak byli donuceni podepsat s *Viet Minhem* dohodu, na které Hanoj pracovala již od minulého roku.

Ministerstvo zahraničí Spojených států si ovšem dlouho nebylo jisté o pravdivosti přijatých zpráv o vzájemných rozhovorech mezi Ho Či Minem a francouzskou správou. Až návštěva Hanoje zástupcem vedoucího oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, Kennethem P. Landonem, který byl v případě zjištění o stavu těchto rozhovorů instruován přímo od ministra zahraničí Byrnese,¹⁷⁹ dala do té doby neurčitým zprávám zapravdu.¹⁸⁰ Další akce však Spojené státy nepodnikly. Koncem února totiž obdrželo ministerstvo zahraničí zprávu z velvyslanectví v Moskvě, ve které se Kennan snažil definovat hlavní cíle Sovětského svazu. Depeše, která později vešla do historie pod názvem „Dlouhý telegram“, nejenom, že ovlivnila americkou zahraniční politiku na několik desítek let dopředu, ale v jednom z bodů Kennan nepřímou upozornil na otázku Vietnamu. „*Vůči koloniálním oblastem a zaostalým nebo závislým národům bude sovětská politika, a to i v oficiální rovině, směřována k oslabení moci, vlivu a kontaktů vyspělých západních národů na základě teorie, že pokud bude tato politika úspěšná, vytvoří vakuum, které bude podporovat komunisticko-sovětskou penetraci.*“¹⁸¹ Pokud ponecháme stranou, že Ho Či Min byl bezesporu komunistou, přestože hledal podporu u Spojených států, vytvoření onoho mocenského vakua, před kterým Kennan varoval, a které ve Francouzské Indočině po konci druhé světové války *de facto* vzniklo navzdory dislokaci spojeneckých armád, znamenalo dle jeho interpretace hrozbu pro západní společenství.

Když však čínská strana nabídla Washingtonu společné zprostředkování francouzsko-vietnamské dohody,¹⁸² patrně v domnění, že Spojené státy jsou nadále

¹⁷⁸ TØNNESSON, Stein, *Vietnam 1946: How the War Began*, Berkeley 2010, s. 40–41, 61.

¹⁷⁹ Ministr zahraničí zástupci vedoucího oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Landon), 28. 1. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 15.

¹⁸⁰ Zástupce ředitele oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Landon) ministru zahraničí, 5. 2. 1946, tamtéž, s. 23.

¹⁸¹ Telegram od George Frosta Kennana, charge d’Affaires na velvyslanectví Spojených států v Moskvě, ministru zahraničí, 22. 2. 1946, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 1910–1963, 861.00/2-2246.

¹⁸² Konzul na ambasádě v Číně (Smyth) ministru zahraničí, 28. 2. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 29–30.

připravené situaci řešit dle Trumanova proslovu ke dni námořnictva z minulého roku, lze i navzdory absenci primárních pramenů předpokládat podle vzorců předchozího a budoucího jednání, že Spojené státy již tehdy neměly v této věci až takový zájem, jak předtím prohlašovaly. Naopak se ještě více vynasnažily, aby po střetech mezi vojáký čínské a francouzské armády co nejrychleji evakuovaly zbylé čínské jednotky z Indočíny,¹⁸³ čímž by pomohly celou situaci na severu Vietnamu stabilizovat.

Co se tedy tenkrát odehrálo počátkem března u vietnamského pobřeží, byla diplomatická past ze strany Číny, která tak donutila Francii a *Viet Minh* k míru, nikoliv ovšem z primárně humanitních pohnutek, ale z čistě pragmatických, kdy se chtěla vyhnout konfliktu, ale udržet si politické a ekonomické výhody. Obsahem tak již výše zmíněné předběžné dohody mezi Francií a Vietnamskou demokratickou republikou bylo povolení vstupu francouzských vojáků na území Severního Vietnamu a dále se vláda v Paříži zavazovala k uznání místních referend a Vietnamské demokratické republiky jako součástí Francouzské unie a Indočínské federace,¹⁸⁴ což byl oficiální název pro seskupení kolonií ve Francouzské Indočíně. Nastupující domněle vytvořené *détente* mělo být stvrzeno na budoucím setkání ve Fontainebleau, kde měly být dodatečně projednány vzájemné diplomatické vztahy, zákony a francouzské zájmy v zemi. Zde ovšem Ho Či Min stále předkládal požadavek nezávislosti, a jelikož vládní kabinet v Paříži odmítal jakékoliv návrhy týkající se otázky svobodného Vietnamu, byla jednání ukončena,¹⁸⁵ s čímž padla taktéž předběžná březnová dohoda. Negativní výsledek vzájemných rozhovorů byl však nanejvýš nevyhnutelný již od samého počátku, kdy Francie byla dotlačena do vyjednávací pozice. Koneckonců velvyslanec Spojených států ve Francii Jefferson Caffery hlásil ministru zahraničí počátkem února 1946, tedy měsíc před podepsáním francouzsko-vietnamské dohody, následující: „[...] *všechny indicie v Paříži ukazují na skutečnost, že francouzská vláda v tomto období přeje smířlivé a umírněné politice,*“ poznamenal optimisticky, avšak následně realisticky dodal: „*To však neznamená, že by uvažovali v pojmech nezávislosti Indočíny, protože žádný Francouz takto neuvažuje.*“¹⁸⁶

¹⁸³ Zástupce ministra zahraničí generálu armády Georgi C. Marshallovi v Nankingu, 15. 5. 1946, tamtéž, s. 42–43; zahraničí francouzské ambasádě, 2. 7. 1946, tamtéž, s. 47–48.

¹⁸⁴ Ministr zahraničí Bidault všem diplomatickým pozicím, 7. 3. 1946, *DDF, 1946*, Tome I, (1er Janvier – 30 Juin), s. 367.

¹⁸⁵ Velvyslance ve Francii (Caffery) ministerstvu zahraničí, 2. 8. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 49–50.

¹⁸⁶ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 6. 2. 1946, tamtéž, s. 24.

Umírnění politici na obou stranách se po krachu jednání snažili vyhnout ozbrojenému konfliktu, jenže v atmosféře doby bylo diplomatické řešení pravděpodobně nereálné. Francouzské smyšlení o poválečné obnově se neobešlo bez koloniální říše a nastalý *modus vivendi* v Indočíně považovali za neakceptovatelný a dočasný. Po odchodu většiny čínské armády tak situace na severu země začala silně připomínat situaci na jihu. Narůstal počet střetů a sílilo napětí mezi místními obyvateli a příslušníky koloniální armády.¹⁸⁷ Přesto odpověď na otázku, který stát si válku přál méně, je přinejmenším jednoznačná. Vietnam se nacházel v hospodářské krizi a společnost potřebovala konkrétní důkaz o prospěchu autonomie či nezávislosti.¹⁸⁸ Ideální aspektem se jevilo zlepšení životní úrovně obyvatel. Hospodářství se ale mohlo rozvíjet pouze za mírových podmínek. Proto se Ho Či Min snažil nadále získat americké sympatie a zaslal prezidentovi Trumanovi v polovině ledna 1946 další zprávu, ve které odkazoval na jeho řeč ze dne námořnictva a taktéž paradoxně na Vincentovu řeč z fóra, která vlastně popírala samotnou nezávislost Vietnamu. Přesto vysloveně žádal o neodkladnou pomoc pro dosažení nezávislosti.¹⁸⁹

V polovině února 1946, kdy bylo zřetelné, že Paříž se blíží k dohodě s čínskou stranou, která by umožnila francouzským jednotkám návrat do severního Vietnamu, odeslal prezidentovi Trumanovi další telegram, který vyzněl vůči Spojeným státům dosti kriticky. Ho Či Min nařkl Trumana a jeho exekutivu z protichůdného jednání navzdory dřívějším prohlášením, čímž měl především opět na mysli prezidentovu řeč na dni námořnictva. Přesto nadále usiloval o pomoc Spojených států, ale taktéž u ostatních světových velmocí. „*Francouzská agrese proti mírumilovnému lidu je přímou hrozbou pro světovou bezpečnost. Znamená to spoluúčast nebo alespoň souhlas velkých demokracií. [...] Měli by zasáhnout, aby zastavili tuto nespravedlivou válku a ukázat, že mají v úmyslu v době míru plnit zásady, pro které bojovali v době války,*“ uvedl.¹⁹⁰

V kontrastu s Kennanovým telegramem, který varoval před sovětským vlivem v koloniálních oblastech, vytvořením mocenského vakua a narušením moci západních

¹⁸⁷ Ministr zahraničních věcí Bidault diplomatickým zástupcům Francie v Londýně, Haagu, Washingtonu, Canbeře a Moskvě, 21. 5, 1946, *DDF, 1946*, Tome I, (1er Janvier – 30 Juin), s. 795–796

¹⁸⁸ Srovnáno dle statistiky exportu v předválečném a poválečném období viz: Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, deuxième volume, 1943–1946*, Saigon 1948, s. 159.

¹⁸⁹ Prezident Ho Či Min ministroví zahraničí Spojených států Byrnesovi, Hanoj 18. 1. 1946, NACP, RG 84, General Records, 1946–1948, 800 Indochina 1946.

¹⁹⁰ Prezident Ho Či Min prezidentovi Spojených států Trumanovi, Hanoj 16. 2. 1946, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-95–C-97.

mocností, se zjevně jeví, že ani odkazy na vřelé vztahy během posledního světového konfliktu neměly příliš šancí zapůsobit na Washington. Ho Či Min přesto o dva dny později adresoval oněm „velkým demokraciím“ zprávu s prosbou o zajištění nezávislosti,¹⁹¹ mimo jiné také Sovětskému svazu, na který tak dle vyznění předchozího dopisu směřovala taktéž nepřímá kritika za nečinnost. Jak ale vyplynulo již v minulé kapitole, žádná z oslovených mocností neměla o nezávislost Vietnamu příliš velký zájem. Spojené státy se jasně rozhodly, že jejich vztah s Francií je v poválečném světě důležitější než vazby na Vietnam a málo známé vietnamské hnutí, které se navíc jeví jako komunistické. Koneckonců tento vztah zřetelně signalizoval přístup ke korespondenci od Ho Či Mina. Když Kenneth P. Landon opustil koncem února Hanoj, obdržel od vůdce *Viet Minhu* ony dva zmíněné dopisy z ledna a poloviny února adresované prezidentovi Trumanovi.¹⁹² „Vzal jsem je s sebou a udělal to, co se ode mě očekávalo. Založil jsem je stranou, protože naše vláda prostě neměla zájem,“¹⁹³ vzpomínal po letech. Dopisy tak zůstaly jako předchozí korespondence bez odpovědi, kdy patrně žádná zpráva nebyla tenkrát a ani nikdy předtím doručena na pracovní stůl v Oválné pracovně.¹⁹⁴ Pro Hanoj a zvláště pro Ho Či Mina tak nepřícházející, ale očekávaná pomoc nikoliv pouze ze Spojených států, na které ale nejvíce spoléhal, musela být nejenom jasným zklamáním, nýbrž taktéž signálem, že návratu francouzské koloniální správy budou čelit osamoceni, a tak patrně byli ještě více nakloněni k již výše zmíněnému diplomatickému jednání s Francií.

Koncem února 1946 však Ho Či Min odeslal prezidentovi Trumanovi ještě jednu zprávu. Na rozdíl od ostatních zpráv se jednalo o neobvykle krátký telegram, který tak působí odevzdaným dojmem. V tomto textu nastínil obavy z výsledků probíhajících francouzsko-vietnamských rozhovorů a již jako obvykle žádal o neodkladnou pomoc při zajištění nezávislosti.¹⁹⁵ Paradoxně telegram byl odeslán v den podepsání francouzsko-čínské smlouvy, která umožnila Paříži návrat do zbylé části severního Vietnamu a obnovit tak svoji předválečnou koloniální pozici. Od té doby se Ho Či Min již nikdy

¹⁹¹ Zpráva Vietnamské demokratické republiky vládám Číny, Spojených států amerických, Svazu sovětských socialistických republik a Velké Británie, Hanoj 18. 2. 1946, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part I] Vietnam and the U.S., 1940–1950, f. C-98–C-100.

¹⁹² Zástupce ředitele oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Landon) ministru zahraničí, nedatováno, přijato 27. 2. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 26–27.

¹⁹³ LANDON, Kenneth P., *Welcome to Our American Friends*. In: MAUERE, Harry (ed.), *Strange Ground: an Oral History of Americans in Vietnam, 1945–1975*, New York 1998, s. 42.

¹⁹⁴ YOUNG, s. 14; MARR, *Vietnam State, War, and Revolution, (1945–1946)*, s. 286.

¹⁹⁵ Prezident Ho Či Min prezidentovi Spojených států Trumanovi, Hanoj 28. 2. 1946, NACP, RG 226, Washington and Pacific Coast Field Station Files, 1942–1945.

nepokusil kontaktovat amerického prezidenta a tudíž se jednalo o jeho poslední zprávu určenou přímo do rukou nejvyššího představitele Spojených států.

Trumanova administrativa ve Washingtonu otázku nezávislosti Vietnamu ignorovala. Ovšem neklidnou situaci mezi Francouzi, Číňany a Vietnamci pozorně sledovali ze znovuotevřeného amerického konzulátu v Saigonu delegovaní zástupci ministerstva zahraničí, společně se zpravodajci z *Strategic Services Unit*, která nahradila zaniklou OSS a pod jejichž služby byl například převelen major White, tedy onen důstojník, jenž na výše zmíněném banketu zasedl po pravici Ho Či Mina. Saigonský konzulát pod vedením Charlese S. Reeda obnovil svoji činnost v polovině února 1946.¹⁹⁶ Krátce na to, pravděpodobně v důsledku březnového jednání mezi Francouzi a Vietnamci, kde byla nastíněna budoucí vyšší míra autonomie Vietnamu v rámci Francouzské unie, byl povýšen na generální konzulát.¹⁹⁷

Zprávy od amerického konzula Reeda avšak přizívovaly obavy svých nadřízených na ministerstvu zahraničí z případného vojenského střetu, tím že opakovaně zdůraznil a poukázal na nezodpovědný přístup a nebezpečný charakter francouzské armády. Například prvního března hlásil, že za nepokoje a násilí na jihu země jsou zodpovědní francouzští vojáci. Varoval, že takové chování bude pravděpodobně: „[...] ukázkou toho, co se může stát, když operace začnou na severu.“¹⁹⁸ Koneckonců také Moffat, vedoucí oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, doporučoval Vincentovi, řediteli úřadu pro záležitosti Dálného východu, informovat Paříž o zájmu Spojených států na dodržování březnových dohod.¹⁹⁹

V létě 1946 souhlasilo francouzské ministerstvo zahraničí s otevřením druhého konzulátu v Hanoji, kde se již od března vyskytoval zástupce Spojených států James O'Sullivan. Ten se ale na severu Vietnamu potýkal s nedostatečným spojením s Washingtonem. Využití vietnamské vládní agentury zodpovědné za poštovní, telegrafní a telefonní spojení by mohlo znamenat uznání státní suverenity Vietnamské demokratické republiky, o kterou krátce předtím Ho Či Min opětovně Spojené státy

¹⁹⁶ Zahraniční služby, konzulární kanceláře, 28. 4. 1946, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1946*, Volume 14, Washington 1946, s. 736.

¹⁹⁷ Ministr zahraničí velvyslanci ve Francii, 20. 5. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 43.

¹⁹⁸ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 1. 3. 1946, tamtéž, s. 31.

¹⁹⁹ Memorandum vedoucího oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie (Moffat) řediteli úřadu pro záležitosti Dálného východu (Vincent), 9. 8. 1946, tamtéž, s. 54.

požádal.²⁰⁰ I takové zdánlivé maličkosti mohly ve výsledku sehrát podstatnou roli. Nicméně v Hanoji, když se hledala vhodná budova pro konzulát, bylo ministerstvo zahraničí ochotné platit pouze v přebytečném válečném materiálu a to jak francouzské nebo vietnamské vládě. Konkrétněji, prvně musela jedna z vlád zakoupit nemovitost za vietnamskou měnu piastry, za které následně obdržel kupující v oficiálním směnném kurzu kredit k nákupu přebytečného materiálu a zboží. Již samotná možnost, že k transakcím byla přizvána taktéž vietnamská vláda, naznačuje, že oficiální politiku Spojených států neuznání státní suverenity mohli někteří kreativní jedinci z ministerstva zahraničí nadále různými zkratkami obcházet, čímž byla viditelná i názorová nejednotnost na ministerstvu.²⁰¹

Situace ve Vietnamu se nicméně nadále zhoršovala. Po ztroskotání konference ve Fontainebleau v září 1946 se Ho Či Min zastavil v Paříži na velvyslanectví Spojených států, kde tradičně žádal o zprostředkování dialogu s Francouzi a taktéž využil situace k tomu, aby zopakoval, že není komunistou.²⁰² Zprávy tvrdící opak avšak přicházely druhým směrem. Nejprve od členů zpravodajské mise OSS, následně od amerického konzula Reeda ze Saigonu a samotných zpravodajských agentur.²⁰³ V době, kdy vrcholila změna zahraniční politiky vůči Sovětskému svazu, se tak ministerstvo zahraničí začalo hlouběji zajímat o Ho Či Mina, respektive o jeho napojení na mezinárodní komunismus. Jedním z pokusů, jak docílit jeho *de facto* přiznání, tak byla žádost z ministerstva zahraničí na konzulát v Saigonu po informacích týkající se symboliky oficiální vlajky Vietnamské demokratické republiky a na původ a významu užití žluté hvězdy ve středu červeného pole, jelikož malajsijské komunistické hnutí používalo velmi obdobnou vlajku.²⁰⁴

Taktéž Paříž informovala svého zámořského spojence o šíření komunismu ve Vietnamu,²⁰⁵ a přestože americký konzul v Hanoji O'Sullivan souhlasil s možným a velmi pravděpodobným napojením Ho Či Mina na mezinárodní komunistické hnutí,²⁰⁶

²⁰⁰ Ministr zahraničí vybraným diplomatickým a konzulárním úředníkům, 18. 4. 1946, tamtéž, s. 36.

²⁰¹ K Hanojskému konzulátu dále viz: MARR, *Vietnam State, War, and Revolution, (1945–1946)*, s. 298–300.

²⁰² Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 11. 9. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 58.

²⁰³ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 17. 9. 1946, tamtéž, s. 59; Zástupce ministra zahraničí konzulu v Saigonu, 9. 9. 1946, tamtéž, s. 57.

²⁰⁴ Zástupce ministra zahraničí konzulu v Saigonu (Reed), 9. 10. 1946, tamtéž, s. 61.

²⁰⁵ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 29. 11. 1946, tamtéž, s. 63.

²⁰⁶ Vicekonzul v Hanoji (O'Sullivan) ministru zahraničí, 1. 11. 1946, tamtéž, s. 62–63.

zvažoval také pozadí francouzských obav, kdy se domníval, že mají v první řadě odvrátit pozornost od prosazovaného a velmi nevybíravého směru koloniální politiky na aktuální komunistickou hrozbu.²⁰⁷ Ministerstvo zahraničí však tento podnět nerozjíralo a Trumanova administrativa docílila k jednoznačnému závěru, který již byl uveden v závěru minulé kapitoly, a tak se Vietnamská demokratická republika stala ve světle Kennanovo Dlouhého telegrafu hrozbou pro Spojené státy.

Napětí ve Vietnamu však nemohlo neustále narůstat, a tudíž celá neklidná situace vyvrcholila koncem listopadu 1946, kdy Francouzi začali odstřelovat přístav Haiphong na severu země. Francouzská vojenská správa tehdy využila přestřelky mezi vietnamskými vojáky a čínskými pašeráky, označila celou událost za zinscenovanou agresi, za kterou stojí vietnamská armáda a následným odstřelováním přístavu *de facto* vyhlásila válku.²⁰⁸ Zda by ovšem vláda v Paříži uvažovala v této době o vojenském střetu, se zdá jako nepravděpodobné. Za realizací této akce bylo zodpovědné francouzské vojenské velení v Saigonu, které se snažilo využít bezvýznamných střetnutí k vylepšení strategické pozice na případných dalších jednáních bez plného informování Paříže.²⁰⁹ Nutno na tomto místě připomenout, že to byl právě saigonský konzul Reed, který upozorňoval na nebezpečný charakter francouzské armády ve Vietnamu, kdy taktéž samotný ministr zahraničí Byrnes vnímal v únoru 1946 rozdíl v přístupu k diplomatickému jednání mezi civilní a vojenskou správou.²¹⁰ Následující sdělení americkému velvyslanci v Paříži od ředitele oddělení Asie-Oceánie z francouzského ministerstva zahraničí, že neexistuje žádný plán k znovudobytí Vietnamu vzhledem k nedostatečnému početnímu stavu armády, se tak zdá jako pravdivé, ovšem jak dodal „[...] pokud však dojde v části Vietnamu k příliš zjevnému porušení ustanovení [březnových dohod, pozn. autora], byla by v místním a omezeném měřítku použita rázná opatření,“²¹¹ čímž explicitně ospravedlňoval postup francouzské armády.

Francouzské bombardování civilního obyvatelstva v přístavním městě radikalizovalo celou situaci. Ho Či Min se zprvu marně snažil navázat kontakty

²⁰⁷ Vicekonzul v Hanoji (O’Sullivan) ministru zahraničí, 3. 12. 1946, tamtéž, s. 64–65.

²⁰⁸ Admirál Thierry d’Argenlieu, vysoký komisař v Indočíně, Bidaultovi, ministr zahraničí, 30. 11. 1946, SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), DDF, 1946, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2004, s. 656.

²⁰⁹ SHIPWAY, Martin, *The Road to War: France and Vietnam, 1944–1947*, Providence 1996, s. 242–247, 276.

²¹⁰ Ministr zahraničí velvyslanci ve Francii (Caffery), 4. 2. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 23.

²¹¹ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministrovi zahraničí, 3. 12. 1946, tamtéž, s. 65–67.

s francouzskými představiteli jakoukoliv cestou,²¹² jenže snahám o mírové řešení bylo konec. Incident u pobřežního města odstartoval řetězec událostí, které o měsíc později, dne 19. prosince, vedly k bitvě o Hanoj a k oficiálnímu vypuknutí první indočínské války.²¹³ V tomto mezidobí se vypravil do Vietnamu vedoucí oddělení pro jihovýchodní záležitosti Moffat, aby se co nejlépe seznámil se situací, která byla velmi chaotická. Dne 14. prosince se tak setkal s Ho Či Minem, kdy ačkoliv nenabídl žádný závazek ze strany Spojených států, jednalo se o symbolicky poslední schůzku vůdce *Viet Minhu* s americkým diplomatem.²¹⁴ Před samotnou schůzí byl však Moffat urgentně informován z Washingtonu o současném smýšlení ministerstva zahraničí nad situací ve Vietnamu. „*Mějte na paměti Ho Či Minův jasný záznam jako agenta mezinárodního komunismu, absenci důkazů, které odvolávají moskevské vazby, zmatenou politickou situaci ve Francii a podporu Ho Či Mina od francouzské komunistické strany. Nejméně žádoucí eventualitou by bylo založení komunisty ovládaného, na Moskvu orientovaného státu Indočína dle pohledu ministerstva, které nejvíce zajímá informace o síle nekomunistických prvků ve Vietnamu.*“²¹⁵ Moffat však tento telegram obdržel až po schůzce, a jelikož tudíž neměl instrukce, hovořil dle svých slov o počasí, ačkoliv měl mnoho věcí k prodiskutování.²¹⁶ Vzhledem k prosazované americké politice se však další rozhovor již neuskutečnil. V zásadě ministerstvo zahraničí nebylo zcela vůči setkání s Ho Či Minem, ale bylo zjevně opatrné vůči jakýmkoliv hlubším rozhovorům a více se soustředilo na hledání antikomunistických sil.

Moffat po návratu z Hanoje vypracoval za pomoci amerických konzulátních úředníků memorandum o místní situaci, které následně odeslal z konzulátu v Saigonu. Dokument do značné míry reflektoval obavy ministerstva zahraničí. „*Vietnamskou vládu má pod kontrolou malá komunistická skupina, která je možná v nepřímém kontaktu s Moskvou a v přímém kontaktu s Jen-an [hlavní základna Komunistické strany Číny, pozn. autora]. Nacionalistická skupina využívá techniky a disciplíny komunistické strany, které jsou jim známé,*“²¹⁷ uvedl. Vzhledem k předcházející reakci

²¹² DUIKER, William J., *Ho Či Min*, Praha 2003, s. 321–323.

²¹³ Události ve Vietnamu, které na konci roku vedly k otevřenému konfliktu viz: SYRUČEK, s. 47–55.

²¹⁴ Spojené státy a Vietnam: 1944–47, štábní studie založená na Pentagon Papers, vypracována pro potřeby Výboru pro zahraniční vztahy Senátu Spojených států, 3. 4. 1972, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 - The Early History of Vietnam, Box 03, Folder 10, IT: 2410310015.

²¹⁵ Zástupce ministra zahraničí konzulu v Saigonu (Reed), 5. 12. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 67–69.

²¹⁶ MOFFAT, Abbot Low, *Welcome to Our American Friends*. In: MAUERE, Harry (ed.), *Strange Ground: an Oral History of Americans in Vietnam, 1945–1975*, New York 1998, s. 46.

²¹⁷ Ministr zahraničí určitým zahraničním misím, 17. 12. 1946, tamtéž, s. 72–73.

ministerstva zahraničí se tak zdá, že americká zahraniční politika vůči Indočíně se v relativně krátkém období razantně proměnila. Ve Washingtonu, kde se snažili po dlouho dobu udržet stranou od dění ve Vietnamu a situaci zde ignorovali, se potvrdili obavy ze šíření komunismu. Zástupce ministra zahraničí Dean Acheson tak při setkání s francouzským velvyslancem dne 23. prosince, tudíž již v průběhu bitvy o Hanoj, vyjádřil: „[...] *hluboké znepokojení*“ nad vypuknutím nepřátelství, a přestože byl za současných podmínek a situace proti zprostředkování rozhovorů s vůdci odporu, prohlásil, že Spojené státy jsou: „[...] *připraveny a ochotny udělat cokoli, co by za daných okolností považovaly za užitečné.*“²¹⁸ Náznaky otevřené podpory francouzského návratu byly ale zřetelné již několik měsíců předtím.

Trumanova administrativa udržovala již od návratu francouzské správy do Indočíny v roce 1945 a během prvních tří let konfliktu zřetelnou profrancouzskou „neutralitu“. Jak již bylo uvedeno, francouzští vojáci, kteří byli z Evropy dopraveni do Indočíny na amerických lodích, byli taktéž vystrojeni a vyzbrojeni válečným materiálem ze Spojených států, a ačkoliv se nejednalo o přímou a veřejnou podporu, poskytl Washington značnou nepřímou finanční a materiální pomoc. Ostatně již v průběhu nedávného světového konfliktu povolil Francii ponechat si rozsáhlou část vojenského materiálu a techniky z programu *Lend-Lease*, kterou obdržela Paříž v případě spojenecké invaze na japonské ostrovy. Ovšem s japonskou kapitulací, koncem druhé světové války a následným stažením Britů z jihu Indočíny, zůstalo ve vojenských skladech v zemi plno armádní výzbroje a výstroje pocházející ze Spojených států. Velmi krátce na to byly tudíž tyto zbraně použity příchozími francouzskými vojáky, tehdy již vybaveny americkou výstrojí a výbrojí, proti *Viet Minhu* a jiným nacionálním uskupením. V důsledku toho podalo koncem října 1945 oddělení jihovýchodní Asie z Ministerstva zahraničí Spojených států oficiální protesty nejenom směrem k Trumanově administrativě, ale již dříve také na ministerstva zahraničí v Londýně a Amsterdamu.²¹⁹ Důvodem námitek byly již zmiňované obavy ze spojování s kolonialismem. Následné požadavky vyzývaly alespoň k odstranění insignií Spojených států z armádního materiálu. Nařízení však nebylo vždy ze strany Francie

²¹⁸ Ministr zahraničí velvyslanci ve Francii (Caffery), 24. 12. 1946, tamtéž, s. 77–75; Velvyslanec ve Spojených státech Bonnet ministru zahraničí Blumovi, 24. 12. 1946, DDF, 1946, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), s. 805–807.

²¹⁹ Ministr zahraničí velvyslanci ve Spojeném království, 13. 10. 1945, *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, s. 1164; *The New York Times*, 25. 10. 1945, XCV/32051.

nebo Nizozemska plně dodržováno. Apely z oddělení, které jak víme, neprosadilo ani vlastní pohled na vývoj zahraniční politiky vůči Indočíně, nemohlo však zabránit, aby v průběhu Trumanova prezidenství zasílal Washington armádní vybavení a výzbroj do Francie pro zdánlivou obranu západní Evropy, ale s vědomím, že bude využita pro vojenskou kampaň v Indočíně.²²⁰ Vše se tak dělo navzdory dřívějším ujednáním, které obdobné převody vysloveně zakazovaly.²²¹

V tomto případě je nasnadě zmínit událost z kraje roku 1946, kdy britská okupační správa v jižním Vietnamu požádala o převedení více jako osmi set kusů amerických vozidel Francouzům. Ačkoliv se úřad pro evropské záležitosti vyjádřil v této věci negativně, prezident Truman byl opačného názoru a transfer vozidel podpořil s dovětkem, že jejich navrácení do Spojených států by bylo neproveditelné.²²² Technika avšak ve francouzských rukou dlouho nevydržela v provozuschopném stavu. V říjnu 1946 obdržel francouzský ministr zahraničí zprávu z Vietnamu, ve které byl informován o špatném stavu vozového parku.²²³ Schopnost udržovat americkou techniku v provozuschopném a bojovém stavu a využít naplno její potenciál se později ukázalo jako kritický nedostatek ve schopnostech francouzského velení.

V kontextu americké pomoci je nutné zmínit také finanční podporu, která byla pro francouzské válečné úsilí přinejmenším stejně důležitá jako podpora materiální. Bylo zřejmé, že Paříž nemá dostatečný příjem do státní pokladny pro vedení války, přesto Spojené státy až do roku 1950 neposkytly Francii žádné finanční prostředky určené přímo na vedení konfliktu. Pochopitelně se Spojené státy opětovně snažily vyhnout nařknutí z otevřené podpory kolonialismu. Washington si ovšem byl vědom reality preposílání amerických zbraní z Francie do Indočíny. Tudiž bezpochyby byli přední představitelé Trumanovo administrativy obeznámeni se skutečností, že část

²²⁰ KAHIN McTURNAN, George, *Intervention: How America Became Involved in Vietnam*, New York 1986, s. 7–8.

²²¹ Memorandum vypracované pro štábní výbor ministra zahraničí, 20. 12. 1946, GLEASON, Everett S., SLANY, William, KRANZ, Marvin W., PETERSEN, Neal H., GOODWIN, Ralph, R. (eds.), *FRUS, 1946, General; the United Nations*, Volume I, Washington 1972, s. 1195.

²²² Vedoucí oddělení pro západoevropské záležitosti Freeman Matthews zástupci ministra zahraničí Achesonovi, Washington 18. 1. 1946, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 52.

²²³ Admirál Thierry d'Argenlieu, vysoký komisař v Indočíně, Bidaultovi, ministr zahraničí, 19. 10. 1946, DDF, 1946, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), s. 538.

financí poskytnutá Spojenými státy v rámci Marshallova programu k obnovení poválečné ekonomiky, využila Francie k realizaci vojenských akcí v Indočíně.²²⁴

Nutno taktéž dodat, že politika Spojených států v regionu nebyla unikátní. Ve stejném období, kdy se ve Francouzské Indočíně střetl *Viet Minh* s navrátilivší koloniální správou, propukly obdobné nacionální tendence v Indonésii. Washington podporoval návrat Nizozemců do kolonie ze stejných důvodů, jako tomu bylo v případě Indočíny. Přesto strategická pozice Francie byla pro Spojené státy v prosazování evropských záležitostí mnohonásobně vyšší než u Nizozemska, a proto v konečném důsledku nebyl Washington později nadále ochotný podporovat tři roky trvající neúspěšný pokus Amsterdamu o obnovení kontroly v bývalé Nizozemské východní Indii.²²⁵

Ve výsledku vývoj událostí ve Vietnamu ke konci roku 1946 změnil zahraniční politiku Spojených států vůči Indočíně v jednom podstatném bodě. Přestali narůst nacionalismu v zemi přehlížet, ať už byl primární důvod neúmyslný, například upínání pozornosti na sovětské rozpínání v Evropě a na Blízkém východě, či úmyslný, jako v případě ignorování Ho Či Minových telegramů. Problémem avšak bylo, že ani samotné ministerstvo zahraničí, které nebylo vůbec potěšeno, že celá situace se uchýlila k řešení sporu násilím, nevědělo jak nově vzniklý stav vyřešit. „*Upřímně řečeno, nemůžeme navrhnout žádné řešení problému,*“²²⁶ poznamenal krátce po vypuknutí první indočínské války nový ministr zahraničí George C. Marshall v telegramu adresovaný na americké velvyslanectví v Paříži. Ministerstvo a jeho nejvyšší představitel vnímali totiž problém indočínské otázky ze dvou úhlů. Ministr zahraničí poukázal na strohý fakt, že: „[...] *nelze uniknout skutečnosti, že trendem doby je, že koloniální říše ve smyslu devatenáctého století se rychle stávají minulostí,*“ uvedl první bod pohledu a pokračoval: „*Na straně druhé, neztrácíme ze zřetele skutečnost, že Ho Či Min má přímé komunistické kontakty a mělo by být zřejmé, že nemáme zájem na tom, aby správy koloniálních impérií byly nahrazeny filozofickými a politickými organizacemi vycházejícími a kontrolovanými Kremlem.*“²²⁷ Ke stejnému názoru dospěl krátce na to také americký velvyslanec ve Francii William G. Bullitt, který na základě předchozí zkušeností s indočínskou divizí ve Francii v roce 1940 označil Vietnamce: „[...] *za*

²²⁴ Spojené státy a francouzská koloniální válka, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part IV. A. 2.] Evolution of the War. Aid for France in Indochina, 1950–54, f. 1.

²²⁵ KAHIN, s. 8; ROTTER, Andrew, *The Path to Vietnam: Origins of the American Commitment to Southeast Asia*, Ithaca 1989, s. 177.

²²⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 3. 2. 1947, *FRUS, 1947, The Far East*, Volume VI, s. 68.

²²⁷ Tamtéž, s. 67–68.

excelentní vojáky, ale za příliš dětinské,“ kdy se patrně domníval, že nemají dostatečné organizační schopnosti. Ačkoliv měl rozporuplné pocity ohledně francouzské rekolonizace, došel k závěru, že za celým *Viet Minhem* a jejich bojem za nezávislost musí být Sovětský svaz.²²⁸

Vzhledem ke skutečnosti, že nabídka učiněná Deanem Achesonem z předvečeru Štědrého dne roku 1946 o případné pomoci Spojených států v řešení konfliktu, Paříž počátkem následujícího roku odmítla,²²⁹ byla americké zahraniční politika nucena vrátit se do pozice nepřímého angažování. Následující směr tudíž odpovídal formě zmíněné poskytnuté pomoci a v následujících letech tak ministerstvo zahraničí nadále čelilo dilematu, které se odráželo v uvedené depeši ministra zahraničí Marshalla.

V kontextu předchozích rozhodnutí, kdy ministerstvo zahraničí dospělo k jednoznačnému závěru ohledně politické orientace Vietnamské demokratické republiky, se žádost z července 1947 o podrobnější analýzu případných směrů vývoje od ministra zahraničí Marshalla adresovaná americkým konzulům ve Vietnamu, zdá jako jistý paradox. Ministr se především dotazoval na vztahy *Viet Minhu* se Sovětským svazem a názor na Spojené státy.²³⁰ První odpověď dorazila od O'Sullivanova z Hanoje, následována po pár dnech také zprávou od Reeda ze Saigonu, se ovšem v základní tezi o přístupu případné vietnamské vlády neshodovaly. O'Sullivan se domníval, že geografická izolace od Moskvy a blízký vliv Spojených států z Filipín zabrání Vietnamu vstoupit do sovětského tábora, kdy ale zcela opomenul případný vývoj komunistického hnutí v blízké Číně. V kontrastu s tímto tvrzením Reed sice v jedné věci částečně souhlasil, tedy že Vietnam pod vládou *Viet Minhu* se patrně zcela hned nepřipojí do komunistického bloku, jenže byl zastáncem názoru, že po upevnění moci a pozice v regionu bude pouze otázkou času, kdy tak učiní. V otázce pohledu Vietnamu na Spojené státy však dospěli oba konzulové ke shodnému závěru, když se oprávněně domnívali, že Vietnamci je nadále vnímali jako nejvhodnějšího partnera nejenom k podpoře politických cílů, ale taktéž z hlediska podpory v oblasti zaostalého hospodářství.²³¹ Krátce před tímto zhodnocením se dokonce kvůli této otázce

²²⁸ Memorandum z konverzace mezi velvyslancem Williamem G. Bullittem a Charltonem Coburgem, Washington 29. 5. 1947, NACP, RG 84, Classified General Records, 1946–1947.

²²⁹ Memorandum od ředitele úřadu pro dálněvýchodní záležitosti (Vincent) zástupci ministra zahraničí (Acheson), 8. 1. 1947, *FRUS, 1947, The Far East*, Volume VI, s. 58–59

²³⁰ Ministr zahraničí konzulátu v Saigonu, 17. 8. 1947, tamtéž, s. 117–118.

²³¹ Vicekonzul v Hanoji (O'Sullivan) ministru zahraničí, 21. 8. 1947, tamtéž, s. 121–122; Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 24. 8. 1947, tamtéž, s. 123–126.

neformálně sešli v Bangkoku náměstek ministra zahraniční vietnamské vlády s americkým vojenským atašé, kterému mu byl předán dotazník s otázkou, zda by Trumanova administrativa byla ochotná zapůjčit finanční prostředky na podporu modernizace země. Hovořilo se o maximální výši dvaceti milionů dolarů, které například v rámci budoucích výdajů pro ekonomickou obnovu Evropy byly zanedbatelnou částkou.²³² Zdá se však vysoce nepravděpodobně, že by Spojené státy finančně podpořily vietnamskou vládou. Konzul Reed ostatně v této otázce varoval, že jakékoliv investice do Indočíny, ať už *Viet Minhu* nebo do oblastí mimo jeho vliv, by byly považovány za politický akt, o který Paříž nestála.²³³ Přinejmenším tak viditelně, aby americké peníze byly odeslány do Indočíny bez jejího zprostředkování.

Zjevným problémem na ministerstvu zahraničí ovšem bylo, do jaké míry podpořit Francouze. Válečný konflikt v Indočíně si Washington od počátku nepřál, a tak když Paříž na jaře 1947 nahradila dosavadního vysokého komisaře pro Indočínu za člena Národní shromáždění, američtí konzulové vnímali změnu s opatrným optimismem jako signál, že Francie přijala přijatelnější politiku.²³⁴ Jenže ve francouzských vládních kruzích, armádě a koloniální správě přetrvával již odpor vůči diplomatickému jednání a v samotném Vietnamu se nenacházela žádná jiná nacionální skupina, která by mohla být využita jako protipól komunistického *Viet Minhu*.²³⁵ Že Francouzi nechtějí přijmout pro Spojené státy přijatelnější politiku, se tak záhy projevilo. Na ministerstvo zahraničí byly v září doručeny zvěsti o zvažování rozsáhlé francouzské ofenzivy, jež měla vést k definitivní porážce vietnamského odporu. Ministr zahraničí Marshall byl zprávou velmi znepokojen, jelikož přišla zrovna v době, kdy se v Kongresu Spojených států, kteří po volbách 1946 ovládli konkurenční republikáni, rozhodovalo o budoucnosti plánu evropské hospodářské obnovy.²³⁶ V kontextu této hrozby byl znepokojen také konzul v Saigonu Reed, který v depeši z 15. září žádal o americkou intervenci, která by zabránila Paříži obnovení předválečné pozice za pomoci zbraní, jež by se mohla stát záminkou pro komunistickou či čínskou intervenci.²³⁷ Ačkoliv předtím konzul Reed nebyl proti prodeji přebytečného materiálu vietnamské vládě, nelze v tomto případě

²³² Velvyslanec v Siamu (Stanton) ministru zahraničí, 9. 7. 1947, tamtéž, s. 109–110.

²³³ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 11. 7. 1947, tamtéž, s. 112–114.

²³⁴ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 23. 5. 1947, tamtéž, s. 100.

²³⁵ Velvyslanec v Siamu (Stanton) ministru zahraničí, 13. 6. 1947, tamtéž, s. 102–103; Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 14. 6. 1947, tamtéž, s. 103–105; Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 11. 8. 1947, tamtéž, s. 131.

²³⁶ Ministr zahraničí velvyslanci ve Francii, 11. 9. 1947, tamtéž, s. 135–136.

²³⁷ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 15. 9. 1947, tamtéž, s. 137–138.

hovořit, že by byl nakloněn k podpoře *Viet Minhu* a celá žádost o intervenci spíše měla zabránit zásahu další strany do tak již těžko řešitelného konfliktu.

Ministerstvo zahraničí vyjádřilo velké znepokojení nad francouzskými plány a v reakci na Reedovu depeši opět požádalo oba konzuly ve Vietnamu o širší analýzu, zda francouzská armáda vůbec disponuje možnostmi v tomto konfliktu zvítězit, nebo se jedná o neopodstatněné obavy.²³⁸ Konzul Reed, který ačkoliv předtím volal po americkém zásahu, následně přiznal, že v současné době nemá Paříž dostatečná kapacity k porážení protivníka.²³⁹ Stejného skeptického názoru byl také jeho podřízený v Hanoji O'Sullivan, který ačkoliv se v předchozí rešerši domníval, že lze udržet Vietnam pod vládou *Viet Minhu* mimo komunistický blok, nyní vyjádřil obavy z potencionálního vývoje. Úspěšné francouzské vojenské tažení, byť by celkově nevyhrálo konflikt v Indočíně, by bylo dle jeho názoru dosaženo na úkor zájmu Spojených států. „*Takové jednání by samozřejmě byla katastrofou pro prestiž Spojených států. Proměnila by Vietnamce, kteří nedůvěřují a nenávidí Francouze, v násilný anti-bělošský blok a zajistila by intelektuálům a lidem nenávratnou orientaci na komunismus a Moskvu proti Západu,*“²⁴⁰ argumentoval. Trumanova administrativa se tak ke konci roku 1947 stále nacházela v situaci, která odpovídala zmiňovanému Marshallovu telegramu. Spojené státy se nacházely v pozici, kdy ani úplné vítězství jedné strany by neohrozilo či neoslabilo vlastní pozice v regionu. Washington tak vyčkával ještě více jak dva roky, než ve světle nepříznivě vyvíjecí se situace na Dálném východě otevřeně podpořil Francii v boji proti *Viet Minhu*.

3.4 První oficiální podpora ze Spojených států

Oficiální navázání diplomatických vztahů v Indočíně a počátek přímé finanční a vojenské podpory Spojených států se odehrál až na pozadí mezinárodní situace na přelomu let 1949 a 1950. Vzhledem k předchozímu vývoji událostí v Číně, kde komunistické síly pronikaly k jižním hranicím, vznikla bezprostřední hrozba z pozemního spojení dvou komunistických režimů. Francie však byla nadále odhodlána zachovat svůj vliv Indočíně. Ovšem frustrace z nepříznivého vývoje války, neúspěšné snahy najít vhodnou alternativu k *Viet Minhu* a obavy ze zapojení čínských komunistických sil do konfliktu zapříčinily, že Paříž již musela provést dílčí ústupky

²³⁸ Zástupce ministra zahraničí generálnímu konzulátu v Saigonu, 19. 9. 1947, tamtéž, s. 138–139.

²³⁹ Konzul v Saigonu (Reed) ministru zahraničí, 26. 9. 1947, tamtéž, s. 141–142.

²⁴⁰ Vicekonzul v Hanoji (O'Sullivan) ministru zahraničí, 24. 9. 1947, tamtéž, s. 140–141.

v koloniální správě Indočíny. Bylo ale zřejmé, že se pro zachování vlivu v regionu neobejde bez podpory Spojených států. Jenže Washington již předtím sdělil Paříži odmítavou odpověď na případnou podporu místních vlád, které by se jevily jako loutkové a byly by drženy u moci pouze za přítomnosti francouzských vojenských sil.²⁴¹ Bezprostřednost situace přesto donutila Paříž k jednání v očekávání budoucí podpory ze strany Spojených států.

Dne 9. března 1949 byly v Elysejském paláci podepsány smlouvy s Vietnamem, jenže bez účasti delegace *Viet Minhu*. V takzvaných Elysejských dohodách byla budoucímu Vietnamskému státu přislíbena značná nezávislost výměnou za hospodářské výhody. *De iure* byla součástí nového státu také Vietnamská demokratická republika. Ve skutečnosti však Saigon měl sotva pod kontrolou jižní část Vietnamu. Zároveň vznikla národní vláda, ale rozhodovací pravomoci v zahraniční politice a armádě nadále zůstaly ve francouzských rukou. Kromě toho musel Vietnam vstoupit do Francouzské unie, což do budoucna jakékoliv další uvolnění poměrů zpochybňovalo.²⁴² Do čela nového státu, který byl vyhlášen o tři měsíce později, byl následně dosazen bývalý císař Bao Daj, který obdobnou roli vykonával již za japonské okupace v roce 1945. Nová hlava státu ale nebyla silnou osobností a také jeho politická síla byla velmi limitována. Bývalý panovník přesto ani netoužil vládnout. Často se zdržoval ve svém venkovském sídle na francouzské riviéře a ve Vietnamu rád pobýval v horském středisku v bývalé Kočinčině. Ostatně na jeho osobnosti se shoduje řada historiků: „*Zbaven morální a politické odpovědnosti, byly jeho zájmy především ženy, lov, sportovní auta, jachting a hazard.*“²⁴³ *Příležitostně působil dost ochotně navštívit Vietnam, ovšem odmítal tam žít.*²⁴⁴ *Neudržel žádné kontakty s venkovským obyvatelstvem“* a tudíž v konečném důsledku „*vietnamský život a jeho problémy mu byly příliš vzdálené.*“²⁴⁵

Ministerstvo zahraničí Spojených států již od počátku, kdy se na jaře 1947 dozvědělo o této francouzské úvaze využít Bao Daje jako protipól vůči komunistickému *Viet Minhu*, nepovažovalo volbu za příliš šťastnou. „[...] *restaurování Bao Daje by představovalo redukovanou demokracii do resortní monarchie jako zbraň proti*

²⁴¹ Náměstek ministra zahraničí Spojených států velvyslanectví ve Francii, 17. 1. 1949, REID, John (ed.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, Washington 1975, s. 4–5.

²⁴² SCHULZINGER, David Robert, *A Time for War: The United States and Vietnam, 1941–1975*, New York 1997, s. 38.

²⁴³ HASTINGS, Max, *Vietnam: An Epic Tragedy, 1945–1975*, London 2019, s. 22; HERRING, *America's Longest War*, s. 20; ANDERSON, s. 10.

²⁴⁴ YOUNG, s. 42.

²⁴⁵ FREY, Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, Praha 2003, s. 18.

komunismu,“ varoval ministr zahraničí Marshall.²⁴⁶ Komunistický puč v Československu, následná blokáda Berlína a porážky republikánských sil v Číně ovšem způsobily, že klíčovou otázkou již nebylo, zda podpořit Bao Daje, ale za jakých podmínek. Důsledky předchozích událostí taktéž vyústily na ministerstvu zahraničí v ostré byrokratické spory a v otázku, jakým směrem soustředit hlavní angažování. Vytvořily se tak dvě soupeřící strategie. První prosazovala hlavní orientaci na dění v Asii, druhá na západní Evropu. Situace tak nápadně připomínala poměry na ministerstvu na konci druhé světové války, kdy mezi sebou soupeřily jednotlivé úřady nad směřováním zahraniční politiky vůči Indočíně. V letech 1948 a 1949, kdy Trumanova administrativa směřovala k přijetí tzv. „Bao Dajovo řešení“, se tak odráželo v tomto procesu opětovné soupeření dvou skupin na ministerstvu a v širším měřítku také priorit, které každá z nich zastupovala.²⁴⁷

Koncem září 1948 vydalo ministerstvo zahraničí tajné prohlášení o indočínské politice, které do jisté míry reflektovalo cíle obou strategií, ale taktéž tehdejší „nerozhodnost“ ministerstva. Mezi základní cíle zahraniční politiky ve Vietnamu patřilo vytvoření státu, jenž nebude představovat hrozbu pro Spojené státy a bude přátelsky nakloněn západním mocnostem. Mimo jiné tím mělo být dosaženo zvýšením životní úrovně a zabráněním čínského hospodářského pronikání do Indočíny, které dle mínění ministerstva bránilo vývoji indočínským národům. Jak lze spatřit, ministerstvo zahraničí se v roce 1945 zmýlilo, když prosazovalo účast čínských jednotek na okupaci Indočíny v domněnku, že nemá o region zájem. Přesto k prosazení výše uvedených cílů, mělo ministerstvo zahraničí pokračovat v tlaku na Paříž, aby přijala základní aspirace obyvatel Vietnamu, tedy sjednocení Kočínčíny, Annamu a Tonkinu do jednoho státního útvaru, jenž by byl plně autonomní a měl by svobodné právo rozhodnutí, zda setrvat či odejít z Francouzské unie, což se později částečně projevilo ve výše uvedených Elysejských dohodách, se kterými Francie doufala v získání americké pomoci. „*Uznali jsme francouzskou suverenitu nad Indočínou, ale trváme na tom, že takové uznání neznamena žádný závazek z naší strany pomoci Francii uplatňovat její autoritu nad indočínskými národy*,“ uvedl ministr zahraničí Marshall. S kritikou avšak neskončil a pokračoval, i když s jistou dávkou pochopení: „*Neschopnost francouzských vlád úspěšně se vypořádat s indočínskou otázkou byla do značné míry způsobena zdrcujícími*

²⁴⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 13. 5. 1947, *FRUS, 1947, The Far East*, Volume VI, s. 97.

²⁴⁷ HESS, Gary, *The United States' Emergence as a Southeast Asian Power, 1940–1950*, New York 1987, s. 318–319.

vnitřními problémy a zahraničněpolitické úvahy, kterým Francie a Francouzská unie čelí v Evropě. “ Ministr zahraničí tedy na jednu stranu v duchu asijské strategie připustil důležitost regionu, na stranu druhou však nezpochybnil obtíže, kterým Paříž v Evropě čelila. V závěru však doplnil: „[...] máme bezprostřední zájem na udržení u moci přátelskou francouzskou vládu, abychom pomohli při prosazování našich cílů v Evropě. Tento bezprostřední a zásadní zájem má v důsledku toho přednost před aktivními kroky směřujícími k realizaci našich cílů v Indočíně,“ a tudíž bylo zcela explicitně řečeno, že ačkoliv bude mít ministerstvo zahraničí výhrady vůči koloniální správě v Indočíně, budou zde Spojené státy do jisté míry bezmocné kvůli nutnosti udržet vlastní pozice v západní Evropě.²⁴⁸

Následující rok 1949 znamenal zlom v soupeření jednotlivých strategií. Dle vyznění prohlášení o zahraniční politice informoval v polovině ledna zástupce ministra zahraničí americkou ambasádu v Paříži, že v současné situaci nemůže být Francouzi navržená vietnamská vláda podpořena, jelikož by se jevila, že je držena u moci pouze za přítomnosti francouzských vojenských sil.²⁴⁹ O měsíc později tento přístup posvětil, ale částečně upravil nový ministr zahraničí Dean Acheson, který v depeši z konce února se vyslovil, že dříve, než Spojené státy podpoří Bao Daje, měly by být přesvědčeny o jeho budoucí úspěšnosti nebo učinit až v situaci, kdy dosáhne podstatné míry úspěchu a takové stanovisko mělo být předáno francouzskému ministerstvu zahraničí.²⁵⁰ Ministerstvo zahraničí se tak do té doby nechtělo více k věci vyjadřovat.

Americký velvyslanec Caffery byl však opačného názoru, kdy zpětně informoval svého nadřízeného, že velvyslanectví již dříve široce naznačovalo, že dříve, než obdrží finální text tzv. Bao Dajovo řešení, respektive Elysejských dohod, mohla by vláda Spojených států učinit prohlášení jakou míru podpory, pokud nějakou, poskytne navrhovanému řešení. Obával se tudíž, že vyznění případného *demarše* z ministerstva zahraničí o nejasné budoucnosti podpory by mohlo ohrozit stabilitu francouzské vlády, jakož i postavení Bao Daje,²⁵¹ což bylo přímo v rozporu se zářijovým prohlášením o zahraniční politice z minulého roku. Koneckonců, Caffery informoval již předtím

²⁴⁸ Prohlášení ministerstva zahraničí o politice v Indočíně, 27. 9. 1948, GLEASON, Everett, AANDAHL, Frederick, STAUFFER, David, REID, John (ed.), *FRUS, 1948, The Far East and Australasia*, Volume VI, Washington 1974, s. 43–49.

²⁴⁹ Náměstek ministra zahraničí Spojených států velvyslanectví ve Francii, 17. 1. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 4–5.

²⁵⁰ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 25. 2. 1949, tamtéž, s. 8–9.

²⁵¹ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 6. 3. 1949, tamtéž, s. 9–10.

francouzské ministerstvo zahraničí, že Bao Daj představuje jedinou šanci na urovnání konfliktu a za splnění ve své podstatě již několikrát uvedených podmínek, bude Washington ochoten jej otevřeně podpořit.²⁵² Obavy velvyslanectví tudíž byly opodstatněné a patrně, aby více pobídlo vlastní ministerstvo zahraničí k jednání, odeslal Caffery krátce na to telegram, kde tvrdil, že v Národním shromáždění je vůči Bao Dajovi pouze velmi malý odpor.²⁵³ Posléze dokonce odeslal do Washingtonu depeši s částí textu z dopisu mezi Bao Dajem a francouzským prezidentem Vincentem Auriolem, ve kterém se prezidentem zavázal k plnění Elysejských dohod.²⁵⁴ Dle vyznění telegramů nebyl Caffery patrně naivní o schopnostech bývalého vládce, avšak se domníval, že žádné jiné východisko neexistuje, než jeho podpora či vyjednávání s Ho Či Minem, a tak ministru zahraničí sdělil: „*Věřím, že bychom toto riziko měli podstoupit.*“²⁵⁵

S tímto přístupem, který lze považovat za příklon k evropské strategii, se velvyslanec Caffery snažil co nejvíce podpořit francouzskou vládu, aby se vyhnul její demisi a ohrožení pozice Spojených států na kontinentě. S postupem však vysloveně nesouhlasil nový ředitel oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie a bývalý konzul v Saigonu, Charles Reed, jenž zastával názor: „*Přesto, že můžeme učinit Bao Dajovo řešení impotentní, neměli bychom se sami klamat, že máme moc jej taky učinit účinným. Ovšem pouhá skutečnost, že se v současné době nabízí jediné možné nekomunistické řešení v Indočíně, není vzhledem k jeho velmi pochybným šancím na úspěch důvodem k tomu, abychom v tuto chvíli zavázaly Spojené státy k jeho podpoře, protože v případě, že by se ukázal být loutkou, pak musíme slepě následovat slepou uličkou a utrácet své omezené zdroje, v penězích a především v prestiži, v boji, který by byl beznadějný.*“²⁵⁶

Názor oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie se tak velmi blížil názorům ministra zahraničí, kdy si chtěli být nejdříve jistí, že poskytnutá podpora nebude ve výsledku zbytečná. Iniciativu zjistit, za jakých podmínek Trumanova exekutivy podpoří Bao Daje, nevyvíjelo ale pouze velvyslanectví Spojených států v Paříži, nýbrž taktéž francouzské velvyslanectví ve Washingtonu. Vyjádření, jež ale očekávalo, se jim

²⁵² Poznámka generálního sekretáře, 15. 7. 1948, SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), DDF, 1948, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2013, s. 83.

²⁵³ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 12. 3. 1949, FRUS, 1949, The Far East and Australasia, Volume VII, Part 1, s. 11–12.

²⁵⁴ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 18. 3. 1949, tamtéž, s. 16.

²⁵⁵ Velvyslanec ve Francii (Caffery) ministru zahraničí, 16. 3. 1949, tamtéž, s. 14.

²⁵⁶ HESS, *The United States' emergence as a Southeast Asian power, 1940–1950*, s. 323.

nedostalo a ministerstvo zahraničí varovalo konzulát v Saigonu, aby se vyhnulo jednání, které by bylo možné považovat za schvalování nebo *de facto* uznání Bao Daje.²⁵⁷ Na druhou stranu si ministr zahraničí Acheson velmi přál, respektive mluvil za celé ministerstvo zahraničí, aby tento „experiment“, jak jej sám nazval, uspěl.²⁵⁸ Počátkem května tak doporučil nový konzul v Saigonu George M. Abbott, který nahradil Reeda, aby Spojené státy trvaly na třech podmínkách, které musí být splněny, než podpoří Bao Daje. Kompletní zveřejnění Elysejských dohod, zrušení republiky Kočičína a její připojení k Vietnamu, tedy k budoucímu Vietnamskému státu, a vytvoření silné vietnamské vlády.²⁵⁹ Když se však v půli května sešlo oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie s oddělením pro záležitosti západní Evropy, nedokázali spolupracovníci z jednoho ministerstva nalézt konsensus. Zástupci prvního jmenovaného oddělení argumentovali, že Elysejské dohody, kterou přestože neobdržel Washington ještě v plném znění, ponechaly dle jejich názoru Paříži plnou kontrolu nad zahraničními vztahy a částečně nad ozbrojenými silami a tudíž existovala velmi malá šance, že by Bao Daj uspěl. Přítomní členové západoevropského oddělení však vysvětlili, že kdyby za této situace tlačili na francouzskou vládu k provedení dalších ústupků nad rámec dohod, mohli by tím narušit vzájemné vřelé vztahy.²⁶⁰ Nutno upozornit, že zrovna tehdy se v Paříži jednalo o ratifikaci severoatlantické smlouvy zakládající stejnojmennou organizaci. V této situaci se tak projevil jednotlivé priority obou oddělení, kdy ani jedno z nich si nepřálo selhat v prosazované politice ve svém regionu.

Pokud lze označit pouze jeden měsíc v roce 1949 za klíčový a rozhodující pro budoucí směřování zahraniční politiky Spojeným států ve Vietnamu, byl to právě červen, kdy ředitel úřadu pro záležitosti Dálného východu Reed vypracoval memorandum, jež zhodnotilo Elysejské dohody jako nedostatečné a kontraproduktivní, a které v jejich důsledku povedou mezi vietnamským obyvatelstvem k nárůstu sympatií k Vietnamské demokratické republice. Ve výsledku tak žádal, aby Vietnamu byla udělena plná nezávislost a urychleně se předala moc, jinak se obával, že málokterý

²⁵⁷ Memorandum z konverzace od ředitele úřadu pro záležitosti Dálného východu, 13. 4. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 20; Ministr zahraničí generálnímu konzulátu v Saigonu, 2. 5. 1949, tamtéž, s. 21–22; Další schůzka na francouzském velvyslanectví proběhla se stejným neúspěšným výsledkem taktéž v květnu viz: Memorandum z konverzace od vedoucího oddělení pro západoevropské záležitosti (MacArthur), 24. 5. 1949, tamtéž, s. 30–32.

²⁵⁸ Ministr zahraničí generální konzulátu v Saigonu, 10. 5. 1949, tamtéž, s. 23–25.

²⁵⁹ Generální konzul v Saigonu (Abbott) ministru zahraničí, 6. 5. 1949, tamtéž, s. 22–23.

²⁶⁰ Memorandum z konverzace od Charltona Ogburna Jr. z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, 17. 5. 1949, tamtéž, s. 27–28.

Vietnavec bude ochotný bojovat za Francii. Domníval se, že jen tak bylo možné uchránit Vietnam a zbytek Indočíny před hrozbou komunismu.²⁶¹ Problémem ovšem bylo, že ačkoliv bylo memorandum konzultováno s ministrem zahraničí Achesonem, nebyl již při jeho vypracování přítomen ve Washingtonu, jelikož odletěl do Paříže na zasedání ministrů zahraničí. Když tedy dokument byl odeslán na americké velvyslanectví v Paříži, jeho úředníci, kteří bezesporu zastávali již podle dřívějšího jednání západoevropskou strategii, využili přítomnosti Achesona a přesvědčili jej o nutnosti neodkladně podpořit Bao Daje bez dalšího prosazování změn ve znění Elysejských dohod.²⁶² V tomto směru získali paradoxně také důležitý souhlasný názor od konzula v Saigonu Abbotta, který se obával, že pokud nepodpoří co nejdříve navržené francouzské řešení, nebudou mít v budoucnosti již prostor k jeho dalším úpravám. Zároveň se Abbott obával, že dlouhé mlčení může být interpretována jako rezignace na udržení této oblasti před vlivem komunismu.²⁶³ Ministerstvo zahraničí tak následně vypracovalo prohlášení, ve kterém se Spojené státy otevřeně přihlásily k podpoře Elysejských dohod a tudíž i Bao Daje.²⁶⁴ Nejednalo se ovšem o oficiální uznání státu, jelikož samotné dohody musely být ještě ratifikovány Národním shromážděním a podepsány prezidentem. Lze však konstatovat, že v polovině roku 1949 strategický význam západní Evropy převážil nad jihovýchodní Asií. Pokud by tomu bylo naopak, v zahraniční politice by směřovalo větší úsilí k otázce, za jakých podmínek budou dohody podpořeny.

Koncem června byla asijská strategie odsunuta ministerstvem zahraničí do pozadí, což se ovšem nevyhnulo reakci, především z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie. Charlton Ogburg ještě předtím, než se později proslavil jako spisovatel a kritik autorství u několika Shakespearova divadelních her a sonet, pracoval jako analytik a expert na jihovýchodní Asii na již výše zmíněném oddělení. Krátce po zveřejnění podpory Spojených států si v memorandum určený svým kolegům a bývalým konzulům ve Vietnamu, Reedovi a O'Sullivanovi, s hořkostí stěžoval, že Spojené státy se nechaly zbytečně ovlivnit pozicí francouzské vlády, kdy se zbytečně vyhýbaly zvýšenému tlaku na Paříž, a tak se velmi obával budoucího vývoje. „*V politice, kterou nyní vůči Indočíně*

²⁶¹ Zástupce ministra zahraničí velvyslanectví ve Francii, 6. 6. 1949, tamtéž, s. 38–45.

²⁶² Velvyslanec ve Francii (Bruce) ministru zahraničí, 13. 6. 1949, tamtéž, s. 45–46.

²⁶³ Generální konzul v Saigonu (Abbott) ministru zahraničí, 10. 6. 1949, tamtéž, s. 45.

²⁶⁴ Vznikl nový sjednocený stát Vietnam [tisková zpráva z 21. června, pozn. autora], 18. 7. 1949, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1949*, Volume 21, Washington 1949, s. 75.

*sledujeme, míříme do velmi obtížné situace,*²⁶⁵ poznamenal závěrem. Jeho slova se po téměř dvou dekádách později potvrdila. V roce 1949 se však ministerstvo zahraničí domnívalo, že zvolilo nejschůdnější variantu

Když však Spojené státy podpořily Elysejské dohody, učinily tak osamoceni. Ovšem jak oddělení politického plánování doporučilo, Spojené státy měly v této oblasti více spolupracovat s ostatními státy, především s těmi z britského Commonwealthu a Filipínami, jinak se obávalo, že pro úspěch této politiky existuje pouze malá naděje.²⁶⁶ Především důležitá byla podpora od samotného Londýna. Většina zemí v jihovýchodní Asii trpělivě vyčkávala na budoucí akce ze strany Spojených států a Velké Británie, zatímco Washington a Londýn v obavách, že Bao Daj může v Asii působit jako západní loutka, si zjevně přály, aby asijské státy jednaly jako první.²⁶⁷ Vše tak vedlo do začarovaného kruhu, kdy ve výsledku nikdo nejednal. Pokud nechtěly Spojené státy zůstat osamoceny, musely vyvinout prvotní iniciativu a požádat Londýn o jeho podporu.

Pokud by se Velká Británie zdráhala jednat, mohlo to ohrozit výsledek celého procesu a uvést tak Vietnamský stát, jenž měl na základě ratifikace Elysejských dohod vzniknout, do mezinárodní izolace, jelikož by málokdo uznal jeho státní suverenitu. Ministerstvo zahraničí Spojeného království se ale s ohledem na zachování korektních vztahů s Indií a vzhledem k názorům indické vlády na kolonialismus obávalo, že podpora Elysejských dohod za současných podmínek, kdy zatím nepřinesly konkrétní výsledky, by „[...] přinesla více škody, než užitku.“²⁶⁸ Když se tedy počátkem září sešli ve Washingtonu delegace z obou ministerstev zahraničí, složená s expertů na Dálný východ, konstatovali američtí zástupci, že ačkoliv neposkytli žádné uznání ve věci Bao Dajova režimu a ani neposkytly charakter případné podpory, pokud nějaká bude, „[...] z praktického hlediska se neobjevila žádná přijatelná alternativa.“²⁶⁹ Britská delegace, kterou vedl ministr zahraničí Ernest Bevin, přednesla však výhrady k současné situaci, kdy zpochybňovala reálnou moc Bao Daje. Dle předchozích depeší z Londýna a taktéž

²⁶⁵ SPECTOR, s. 95.

²⁶⁶ Pracovní dokument o politice Spojených států vůči jihovýchodní Asii z oddělení politického plánování, 29. 3. 1949, GLENNON, John P., REID, John G. (eds.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 2, Washington 1976, s. 1129.

²⁶⁷ Generální konzult v Saigonu (Abbott) ministru zahraničí, 8. 9. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 75; Britský pohled viz: TURNBULL, Mary C., *Britain and Vietnam, 1948–1955*. In: *War & Society* 6, 1988, 2, s. 108–110.

²⁶⁸ Velvyslanec ve Spojeném království (Douglas) ministru zahraničí, 15. 6. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 55–56.

²⁶⁹ Memorandum z konverzace od náměstka ministra zahraničí pro záležitosti Dálného východu (Butterworth), 9. 9. 1949, tamtéž, s. 77

z rozhovoru mezi ministry zahraničí Bevinem a Achesonem, bylo britské ministerstvo zahraničí ochotné přimět státy pod vlastní sférou vlivu k uznání budoucího Vietnamského státu, nejdříve však Francie měla smlouvy ratifikovat, následně přenést veškeré vietnamské záležitosti z ministerstva pro zámořské oblasti na ministerstvo zahraničí a po uvedení v platnost se snažit působit na jejich výkladu co nejvíce liberálně.²⁷⁰ Jak totiž Bevin shrnul v polovině října v memorandu předložené britskému kabinetu, francouzští vojáci a jejich základy ve Vietnamu mohli být vnímány některými státy za pokus o udržení koloniální moci, ale: „[...] může to být cena, kterou je třeba zaplatit za větší bezpečnost.“²⁷¹

Shodou okolností hovořil o francouzských vojácích ještě dříve francouzský ministr zahraničí Robert Schuman, který taktéž odcestoval v září do Washingtonu, aby osobně prodiskutoval indočínskou otázku a zajistil si podporu Spojených států a Velké Británie. Při rozhovoru s Achesonem obhajoval působnost armády, jejichž akce byly nutné, pakliže chtěli zabránit šíření komunismu a s tímto odkazem požadoval po Spojených státech přímou hospodářskou pomoc dotčeným zemím, tj. Kambodži, Laosu a Vietnamského státu. Washington se v tomto případě ale zdráhal jakkoliv pomoci a nadále požadoval prvotní uznání od sousedních zemí, aby se vyhnuly nařčení z podpory kolonialismu, přestože Schuman argumentoval, že jeho vláda se co nejvíce pokusí liberalizovat politiku v Indočíně. Ve výsledku tak setkání tří ministrů zahraničí ve Washingtonu ukázalo, jak rozdílné byly představy o případném procesu diplomatického uznání mezi Spojenými státy, Velkou Británií a Francií.²⁷² Pro Trumanovu administrativu se tudíž mohlo zdát, že prohlášení o podpoře Elysejských dohod se jevilo jako velmi předčasný a unáhlený krok a Spojené státy se mohou ocitnout v situaci, kdy zůstanou jako jediný partner Francie v otázce uznání Vietnamského státu.

Dosavadní neúspěch zahraniční politiky aktivizoval opět oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, které koncem listopadu vypracovalo postup, jakým by měla Francie přistoupit k ratifikaci Elysejských dohod, předání moci, získání mezinárodní podpory u

²⁷⁰ Chargé d'affaires ve Spojeném království (Holmes) ministru zahraničí, 9. 9. 1945, tamtéž, s. 79–80; Memorandum o předběžných rozhovorech o Indočíně, od Jamese L. O'Sullivanova z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, 28. 9. 1949, tamtéž, s. 84–85.

²⁷¹ Jihovýchodní Asie a Dálný východ, memorandum od ministra zahraničí, 18. 10. 1949, TNA, CAB 129/37/7.

²⁷² Memorandum o předběžných rozhovorech o Indočíně od Jamese L. O'Sullivanova z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie, 28. 9. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 84–89.

asijských států společně s harmonogramem těchto úkonů.²⁷³ V kontextu nepříznivě vyvíjející se situace v Číně si ministr zahraničí vyslechl tento postup a následně jej počátkem prosince odeslal na americké velvyslanectví v Paříži k posouzení.²⁷⁴ S takovým postupem velvyslanectví vysloveno nesouhlasilo a odeslalo zpět obsáhlou depeši. Jako zastánci západoevropské strategie se obávali, že přílišné požadavky a vyvinutý tlak na Paříž způsobí pád vlády, přesto si uvědomili, že nemohou být nečinní. Souhlasili, že Paříž by měla co nejdříve ratifikovat dohodu, ale veškerá moc by se neměla převést nikoliv do rukou Vietnamců, nýbrž část si uchovat v rámci nového vládního útvaru ve stylu ministerstva Francouzské unie. Francouzská vláda taktéž měla učinit prohlášení v tom smyslu, že dohody představují pouze jeden krok k získání nezávislosti. Aby tento program měl úspěch, Spojené státy měly oficiálně uznat Bao Dajovu vládu i bez prvotního uznání od ostatních států a materiálně a finančně ji podpořit.²⁷⁵

Ministr zahraničí Acheson patrně v domněnce, že navrhovaná politika z oddělení pro záležitosti jihovýchodní Asie poškodí vzájemné vztahy s Paříží, odsunul jejich návrh do pozadí a počátkem následujícího roku 1950 podpořil koncept postupu podaný velvyslanectvím v Paříži pouze s drobnými výtkami. Jednou z nich byl onen převod indočínské agendy z francouzského ministerstva pro zámořské oblasti na nový vládní orgán. Nejenom, že se obával negativního veřejného mínění, které by mohlo tento převod vnímat jako nevýznamný krok a jako pokračující koloniální vládu, ale uvědomoval si, že americké ministerstvo zahraničí nemá dostatečné prostředky, aby v tomto případě zasáhlo oficiální cestou.²⁷⁶ Ministr zahraničí tak pokračoval v započaté politice, kdy se stranil zasahovat do znění Elysejských dohod, případně pouze velmi opatrně, a připravoval se na oficiální podporu Vietnamského státu v čele s Bao Dajem.

Bývalý císař Bao Daj se stal hlavou státu z jednoho hlavního důvodu. Byl jediný veřejně známý kandidát, jenž po částečném váhání svolil stát v čele budoucího Vietnamského státu.²⁷⁷ Avšak proces od proklamace Elysejských dohod k jejich ratifikaci trval poměrně dlouho. Francouzská legislativa schválila dohody až téměř po

²⁷³ HESS, *The United States' emergence as a Southeast Asian power, 1940–1950*, s. 327.

²⁷⁴ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 1. 12. 1949, *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, s. 101–102.

²⁷⁵ Velvyslanec ve Francii ministru zahraničí, 11. 12. 1949, tamtéž, s. 106–110.

²⁷⁶ GLEASON, Everett, PETERSEN, Neal, SLANY, William, SAMPSON, Charles, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, Washington 1976, s. 694–695.

²⁷⁷ SCHULZINGER, s. 33–34.

roce dne 2. února 1950.²⁷⁸ Mezitím se však strategický význam a rozložení sil na Dálném východu dramaticky změnilo. Porážka republikánské armády v kontinentální Číně koncem roku 1949 silně ovlivnila zahraniční politiku Spojených států v oblasti. Ve stejnou dobu totiž prezident Truman schválil programové dokumenty NSC 48/1 a NSC 48/2 vypracované Radou pro národní bezpečnost, které hovořily o strategickém významu regionu naprosto zřetelně: „[...] nyní je zcela jasné, že jihovýchodní Asie je terčem koordinované ofenzivy řízená Kremlem [...] pokud bude také zachvácená komunismem, utrpěli bychom velkou politickou porážku, jejíž důsledky pocítíme ve zbytku světa, především na Středním východě a v kriticky exponované Austrálii.“²⁷⁹

Obavy z potencionálního opakování čínského scénáře v Indočíně tudíž přiměly Washington k urychlenému diplomatickému uznání Bao Dajova režimu²⁸⁰ a následně Vietnamského státu jako „[...] nezávislého státu uvnitř Francouzské unie,“ pouhých pět dní po ratifikaci Elysejských dohod.²⁸¹ Obstrukce francouzských žádostí o pomoc se staly již nežádoucími, a proto Trumanova administrativa zahájila počátkem května 1950 program přímé finanční a materiální podpory do Indočíny.²⁸² Souběžně s tím byla tato pomoc prezentována americké veřejnosti jako obrana regionu před komunistickou hrozbou, nikoliv jako pomocná ruka pro návrat Francie do koloniálních pozic.²⁸³

Vítězství komunistů v Číně a následné oficiální diplomatické uznání Vietnamské demokratické republiky ze strany Pekingu a Kremlu v lednu 1950 tudíž ještě více přesvědčilo Washington, že sovětská hrozba se ukrývá v podobě internacionálního komunismu, který nyní ohrožuje Asie, jakož i Evropu, a bylo tedy ještě více než nutné udržet pozice evropského spojence ve Vietnamu.²⁸⁴ Tento sdílený pohled Paříže a Washingtonu výstižně formuloval francouzský poslanec Édouard Frédéric-Dupont ve svém projevu během finálních debat nad ratifikací Elysejských smluv: „*Válka v Indočíně je zkouškou Francouzské unie tváří in tvář mezinárodnímu komunismu. Od*

²⁷⁸ GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989 s. 86.

²⁷⁹ Pozice Spojených států ve vztahu k Asii, Washington 23. 12. 1949, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 2. a.] Justification of the War. Internal Documents. The Truman Administration. Volume I: 1945–1949, f. 248.

²⁸⁰ HESS, Gary, *The First American Commitment in Indochina: The Acceptance of the “Bao Dai Solution”, 1950*. In: *Diplomatic History* 2, 1978, 4, s. 343–345.

²⁸¹ Spojené státy uznávají Vietnam, Laos a Kambodžu, 20. 2. 1950, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin* 1950, Volume 22, Washington 1950, s. 291–292.

²⁸² Prezident ministrov zahraničí, 1. 5. 1950, *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, s. 791; Memorandum ministra zahraničí prezidentovi, 9. 3. 1950, tamtéž, s. 40–44.

²⁸³ *The New York Times*, 9. 5. 1950, XCIX/33708; *The Washington Post*, 9. 5. 1950, LXXIII/26990.

²⁸⁴ FREY, s. 18; ANDERSON, s. 14; HERRING, *America’s Longest War*, s. 17.

*příchodu čínských komunistů na hranici Tonkinu [severní část Vietnamu, pozn. autora] se však Indočína stala hranicí pro západní civilizaci a válka v Indočíně byla začleněna do studené války.*²⁸⁵ Ovšem Washington nezůstal pouze u jednotlivých prohlášení jako jejich francouzští spojenci. Ve stejné době, během které probíhaly závěrečné debaty v pařížském Národním shromáždění, vytvořila Trumanova administrativa oficiální komisi zabývající se hrozbou šířícího se komunismu a významem všech nekomunistických zemí pro americké zájmy. Strategické přehodnocení dosavadní zahraniční politiky Spojených států následně našlo počátkem dubna 1950 oficiální interpretaci v dokumentu NSC 68, nesoucí název *Cíle a podprogramy pro národní bezpečnost*.

Dokument NSC 68 byl prvním a zároveň finálním pokusem o vypracování oficiální „velké strategie“ v období Trumanova prezidenství. Byl vyhotoven pod vedením ředitele politického plánování Paula Nitze, který ve spolupráci s předními činiteli z ministerstva obrany a zahraničí reagovali na úspěšné sovětské atomové testy a vítězství komunistů v Číně. Dokument přesto nelze vnímat jako zásadní krok, který by zdiskreditoval předešlou politiku zadržování od George Frosta Kennena, jenž se ostatně spolupodílel na této zprávě. Naopak do jisté míry navazovaly výsledky komise na předchozí dokumenty. Proto lze chápat NSC 68 jako přehodnocení dosavadní americké zahraniční politiky a jako pokus o její ucelení a snahu nalézt adekvátní prostředky pro její fungování.²⁸⁶ Washington od této chvíle vystupoval s explicitní antikomunistickou politikou, jejímž cílem již nebylo pouze zadržování, ale také závazek, že Spojené státy budou aktivně vzdorovat veškerému komunistickému postupu ve snaze zabránit nenadálému zvratu rovnováhy sil ve prospěch komunistického bloku.²⁸⁷ V důsledku oné renovované americké zahraniční politiky byl Washington přiměn k již zmíněné přímé materiální a finanční podpoře francouzského válečného úsilí ve válce proti *Viet Minhu*. Spojené státy tak vstoupily během Trumanovy administrativy do indočínského konfliktu, přesto to bylo stále daleko od toho, co se o více jak dekádu let později nazvalo jako amerikanizace války ve Vietnamu. Do situace v Indočíně totiž opět vstoupily mezinárodní události, které ovlivnily budoucí vývoj.

²⁸⁵ Journal officiel de la République française, 28. 1. 1950, LXXXI/12.

²⁸⁶ SUCHÝ, 73–77; ROTTER, s. 182–183.

²⁸⁷ Zpráva Rady národní bezpečnosti - NSC 68, Washington 12. 4. 1950, Harry S. Truman Presidential Library and Museum, Independence, MI, President's Secretary's Files, Ideological Foundations of the Cold War, A Report to the National Security Council - NSC 68.

Vypuknutí korejské války na konci června 1950 mělo přímý důsledek na americkou angažovanost ve Vietnamu. V rámci nové zahraniční politiky, která byla zformulována v dokumentu NSC 68, byl severokorejský útok vnímán jako komunistická expanze, čímž byla také potvrzena stanoviska předešlých predikcí. Od této doby byl Washington ještě více odhodlán vybudovat z Indočíny hráz proti šíření komunismu do regionu jihovýchodní Asie. Ovšem s rozmístěním amerických vojáků v Evropě a na Korejském poloostrově a s následnou čínskou invazí do Jižní Koreje, postrádal Washington aspirace na další dislokaci ozbrojených sil. Hlavní těžiště války tudíž zůstalo nadále na Francii.²⁸⁸ Paříži se přesto dostalo materiální a finanční podpory, kterou nutně potřebovala, především se dotazovala po moderních radiových zařízeních, těžké technice pro výstavbu komunikací, vrtulnicích a lehkých letadel pro evakuaci zraněných.²⁸⁹ Washington během následujících let drasticky navyšoval podporu Vietnamského státu a Francii, na kterou od září 1950 dohlížela americká vojenská poradní mise se sídlem v Saigonu.²⁹⁰ Jestliže v roce 1952 financovaly Spojené státy „pouze“ 40 % veškerých válečných nákladů, již o dva roky později už tomu bylo přibližně 80 %.²⁹¹ Do konce první indočínské války byla do francouzských základů v Indočíně odeslána vojenská výstroj a výzbroj, těžká technika, transportní prostředky, obrněná vozidla a finance v hodnotě cca 2,7 miliard dolarů,²⁹² kdy o této částce byla americká veřejnost informována.²⁹³ Dle průzkumu veřejného mínění v květnu 1953 více jak polovina dotázaných souhlasila s touto formou pomoci.²⁹⁴ Oproti celkovým výdajům za budoucí americké tažení ve Vietnamu se však jednalo o nepatrný zlomek.

V následujících letech 1950 až 1953 přesto Trumanova administrativa s jistou nelibostí podporovala Francii, která nejevila záměry poskytnout Vietnamskému státu větší podíl nezávislosti.²⁹⁵ Následná kritika a rady ze strany Spojených států byly často přehlíženy francouzskými politiky a generály kvůli osobní hrdosti a sebestřednosti.

²⁸⁸ ANDERSON, s. 15.

²⁸⁹ Chargé d'affaires (Gullion) ministři zahraničí, 18. 3. 1950, *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, s. 764–765; Více k poskytnuté americké pomoci: SPECTOR, s. 105–111, 167–168.

²⁹⁰ SPECTOR, s. 115–116.

²⁹¹ Většina monografií uvádí podíl americké pomoci v rozmezí 78–80 %. KAHIN, s. 42; FREY, s. 20; HASTINGS, s. 30; ANDERSON, s. 23.

²⁹² AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003, s. 370; FREY, s. 20; HASTINGS, s. 30; KAHIN s. 36–42; Program vojenské pomoci, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part IV. A. 2.] Aid for France in Indochina – 1950–1954, f. 15.

²⁹³ The New York Times, 5. 7. 1954, CIII/35226; Tamtéž, 1. 7. 1954, CIII/35222; The Washington Post and Times Herald, 7. 8. 1954, LXXVII/214; Tamtéž, 22. 8. 1954, LXXVII/229.

²⁹⁴ HANSEN, P. William, ISRAEL, L. Fred, *The Gallup Poll: Public Opinion, 1935–1971*, Volume II, New York 1972, s. 1146.

²⁹⁵ ANDERSON, s. 15.

Paříž pilně dbala pouze na získání amerických financí a vojenské pomoci. O vměšování Washingtonu do indočínské otázky vyloženě nestála. Příkladem tohoto chování může být schůzka z konce května 1951 mezi vyslancem Spojených států v Indočíně Donaldem R. Heathem a velitelem francouzských jednotek v zemi Jeanem de Lattrem de Tassignym. Zatímco Heath dle svých slov pouze poukázal na nedostatek ubytovacího prostoru pro americké instruktory, kteří se v zemi nacházeli již od minulého roku, odpověděl de Tassigny velmi nevybíravě směrem k úředníkům, kteří dle jeho mínění ohrožovali postavení Francouzů: „*Vaše země je bohatá, proč si nestavíte vlastní domy? Nebo se zbavte některých mužů ze Správy ekonomické spolupráce a amerických misionářů. Pak bychom je mohli ubytovat.*“²⁹⁶

Francouzská kritika Spojených států plynula mimo jiné z přesvědčení, že především jejich rozhodnutí směřují k definitivní porážce nepřítele.²⁹⁷ Ve skutečnosti se však vítězství Francii stále více vzdalovalo v důsledku utrpených lidských a materiálních ztrát během neúspěšných ofenzív.²⁹⁸ Washington avšak nedisponoval diplomatickou silou, která by přinutila Paříž k zodpovědnějšímu vedení války. Důvodem této absence v americké diplomacii byla totiž pokračující provázanost Indočíny se strategickým významem Evropy ve vnímání Spojených států.

Klíčovým faktorem bylo Evropské obranné společenství. Jednalo se o návrh vojenského paktu z roku 1950, ve kterém mělo dojít k vytvoření západoněmeckých ozbrojených sil a jejich následné integrace do panevropského uskupení s Francií. Tento vojenský potenciál obou zemí, ale také Itálie a států Beneluxu, měl být směřovaný vůči hrozbě Východního bloku. Washington považoval smlouvu za nezbytně nutnou pro vytvoření silné koalice proti Sovětskému svazu v Evropě. Jenže pro budoucí projekt byl důležitý především postoj francouzské vlády a Národního shromáždění. Ovšem Francie, která stále cítila nedůvěru vůči svému sousedovi za Rýnem, dokázala náležitě využívat politického nátlaku na Spojené státy. Paříž hrozila, že bez značné americké podpory v Indočíně nemůže posílit evropskou pozici. Washington se tak nacházel před dvěma možnostmi. Podpořit Francii, Vietnamský stát, evropský kolonialismus a dosavadní neúspěšné úsilí, anebo pozastavit materiální a finanční podporu, která by

²⁹⁶ Vyslanec v Saigonu (Heath) ministrovu zahraničí, 15. 5. 1951, AANDAHL, Fredrick, CLAUSSEN, Paul, GLENNON, John P. a kol. (eds.), *FRUS, 1951, Asia and the Pacific*, Volume VI, Part 1, Washington 1977, s. 419.

²⁹⁷ SYRUČEK, s. 67, 74.

²⁹⁸ ANDERSON, s. 15.

zdiskreditovala stávající zahraniční politiku zdržování nejenom v Evropě, ale také v Asii. Jenže predikce potencionálního vývoje se obávaly pádu Vietnamu a vytvoření komunistické Indočíny, a proto v konečném důsledku a pochopitelně vzhledem k evropským záležitostem, byla Trumanova administrativa donucena pokračovat v hospodářské podpoře Paříže. „*Francie bude tento typ pomoci potřebovat, aby splnila své závazky vůči Severoatlantické alianci a aby nadále pokračovala v boji proti komunistickým partyzánům v Indočíně,*“ ospravedlňoval počátkem roku 1953 prezident Truman opětovné zaslání pomoci.²⁹⁹ Tehdejší americký ministr zahraničí Dean Acheson avšak s odstupem let poměrně výstižně charakterizoval způsoby francouzské diplomacie. Postup Paříže označil za akt politického vydírání.³⁰⁰

Období, kdy Truman zastával prezidentský úřad, skončilo v lednu 1953. Od doby, kdy nastoupil do Bílého domu, se přešlo během krátké periody od konce druhé světové války k novému konfliktu, studené válce, jež začala v Evropě a postupně se přesunula na Dálný východ. V Indočíně již šestým rokem probíhal konflikt, který se z původního koloniálního stupně transformoval do boje proti komunistické expanzi. Ztráta kontinentální Číny a patová situace na Korejském poloostrově znamenala, že případný úspěch *Viet Minhu* v Indočíně by byl pro Spojené státy nepřijatelný z hlediska dosavadní zahraniční politiky a mohl by případně vést k rozšíření komunismu v regionu jihovýchodní Asie. „*Úspěšná obrana Tonkinu [severní část Vietnamu, pozn. autora] je rozhodující pro udržení pevninské jihovýchodní Asie v nekomunistických rukou,*“³⁰¹ konstatoval programový dokument NSC 124/2 od Rady národní bezpečnosti přijatý koncem června 1952. Trumanův nástupce, generál Dwight David Eisenhower, dal těmto neuspokojivým predikcím vývoje na Dálném východě expresivní pojmenování – teorie domina.

3.5 Eisenhower, Dulles a Vietnamský stát

Republikánská administrativa prezidenta Eisenhowera navázala bez signifikantních změn na dosavadní zahraniční politiku vůči Francii a Vietnamskému státu. Washington přesto došel ke změnám, které nenarušily dosavadní koncept strategie v Indočíně, ale

²⁹⁹ Zpráva o ročním rozpočtu Kongresu, fiskální rok 1954, 9. 1. 1953, Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman, 1952–1953*, Washington 1966, s. 1140.

³⁰⁰ The New York Times Book Review, 12. 10. 1969, CXIX/40804.

³⁰¹ Prohlášení o politice Radou národní bezpečnosti k cílům a postupům Spojených států ve vztahu k jihovýchodní Asii, 25. 6. 1952, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984, s. 127.

spíše upravovaly metody v rámci nové politiky, která byla později zformulována pod názvem *New Look*. Její obsah vycházel z Eisenhowerovy prezidentské kampaně, která obviňovala demokraty z neúspěchu zastavit komunistickou expanzi. Republikáni byli ještě více odhodláni zabránit změně v poměru sil ve prospěch komunistického bloku, přesto paradoxně podporovali Eisenhowera a budoucího ministra zahraničí, Johna Fostera Dullese, v redukci výdajů v rámci konvenčních sil. Tato omezení v armádě byla reakcí na finanční nákladnost probíhající korejské války. Východiskem podle nové republikánské administrativy mělo být větší spoléhání na nukleární zbraně, čímž zároveň mělo dojít ke snížení armádních výdajů a vyrovnat tak státní rozpočet.³⁰²

V důsledku této inovované defenzivní politiky byla znát jistá neochota vyslat bojové jednotky do jihovýchodní Asie, přesto Spojené státy byly stále odhodlány zabránit vítězství *Viet Minhu*. Ovšem hlavní zodpovědnost za vedení války měla nést nadále Francie. Paříž přesto požadovala po Eisenhowerovi stále větší financování konfliktu. V důsledku toho Washington vytvořil seznam podmínek, za kterých bude ochotný pokračovat ve finanční a materiální pomoci a to tedy za předpokladu, že Paříž poskytne detailní informace o budoucím postupu v Indočíně a dále se adaptuje na ofenzivní vedení války s cílem porazit hlavní síly *Viet Minhu* do dvou let.³⁰³ Francouzská vláda přijala požadavky a následně představila plán *Letourneau*, pojmenovaný podle tehdejšího ministra pro Indočínu. Návrh by pravděpodobně nepřesvědčil skeptický Kongres pro odhlasování navýšení finanční pomoci,³⁰⁴ jelikož postrádal ony vyžadované dynamické aspekty,³⁰⁵ ovšem nový pocit krize v jihovýchodní Asii dramaticky změnil důležitost jednání.

V květnu 1953 zaútočil *Viet Minh* do Laosu, kterému se konflikt doposud spíše vyhýbal. V rámci politiky domina se Washington obával, že komunistický Laos způsobí ztrátu celého regionu. Podle prezident Eisenhowera mohla být situace zvrácena pouze novou dynamickou osobností ve velení. Osobně prosazoval generálporučíka Jeana Valluyho, jenž měl zkušenosti v Indočíně a byl jedním z důstojníků zodpovědný za Haiphongský incident v roce 1946 nebo generála Augustina Guillaumea, který velel

³⁰² IMMERMANN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990, 1, s. 45; HERRING, *America's Longest War*, s. 27.

³⁰³ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 19. 3. 1953, GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982, s. 416–417.

³⁰⁴ Schůze Spojených států a Francie, první zasedání v Quai d'Orsay, Paříž, 22. 4. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 485.

³⁰⁵ Více k podrobnosti plánu *Letourneau*: SPECTOR, s. 170.

francouzským okupačním silám v Německu a dále sloužil jako inspektor francouzských sil v severní Africe.³⁰⁶ Pro Washington ale bylo překvapením, když Paříž jmenovala do Vietnamu generálporučíka Henriho Navarrehu, který nikdy předtím nesloužil v Indočíně a ve strukturách Severoatlantické organizace byl znám jako: „[...] *neagresivní, postrádající organizační schopnosti a inklinací k nerozhodnosti.*“³⁰⁷ Ve Francii byl přesto považován za odborníka v boji proti guerillovým uskupením, jelikož strávil několik let působením v Maroku a Sýrii v rámci pacifikačních kampaní.³⁰⁸

Nový velitel v Indočíně již krátce po svém jmenování představil plán, který navrhoval ofenzívu v oblasti Rudé řeky na severu země a dále větší investice do výcviku vietnamské armády,³⁰⁹ obdobně jako tomu bylo v případě Spojených států a vybudování jihokorejské armády. Takzvaný *Navarrův* plán citelně navýšil výdaje spojené s výcvikem armády a ofenzívnými aktivitami. Jenže tyto náklady měl opět zaplatit Washington. Republikánská administrativa byla ale velmi skeptická vůči plánu, současně si však uvědomovala narůstající napětí ve francouzské vládě a u veřejného mínění, které vyzývalo po příměří. Podle zprávy ministerstva zahraničí se zároveň jednalo o poslední vládní kabinet, který byl ochoten setrvat v indočínském konfliktu.³¹⁰ Spojené státy se tak ocitly v pozici, kdy odmítaly vyslat konvenční síly do Vietnamu, zároveň ale hrozilo stažení Francie z Indočíny a pravděpodobně se jednalo o poslední snahy Paříže ukončit konflikt vojenskou cestou. Washington byl proto opětovně přiměn souhlasit s navýšením finanční pomoci.³¹¹

Vzhledem k světovým událostem se ale postupně vystupňoval strategický význam regionu a to již krátce po představení *Navarrova* plánu. Příměří na Korejském poloostrově vyneslo politiku Spojených států vůči Indočíně opět na nejvyšší úrovně. V reakci na to rozvinul americký ministr zahraničí Dulles defenzivní politiku zadržování a především její protiopatření, jež byly důsledkem zvýšeného napětí z případného přeměrování čínských sil do Vietnamu. Převládly obavy, že by mohly

³⁰⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 7. 5. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 550.

³⁰⁷ Memorandum zástupce náčelníka Generálního štábu vojenského zpravodajského sboru, objekt: Posudek osobnosti a charakteru generálporučíka Henriho Navarrehu, 20. 5. 1953, *Record of ACSI*, citováno z: SPECTOR 173.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ HERRING, *America's Longest War*, s. 28; SCHULZINGER, s. 57.

³¹⁰ Report ministerstva zahraničí Radě národní bezpečnosti, 5. 8. 1953, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 717.

³¹¹ Memorandum poradce (MacArthur) ministrovi zahraničí, 7. 7. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 642.

vstoupit do indočínského konfliktu obdobně, jako v případě korejské války: „*Komunistická Čína trénuje, vybavuje a zásobuje komunistické síly v Indočíně. Existuje riziko, že stejně jako v Koreji, může rudá Čína poslat do Indočíny vlastní armádu. Čínský komunistický režim by si měl uvědomit, že v případě takové agrese by se neobešla bez závažných následků, které by se neomezovaly pouze na Indočínu. Říkám to střizlivě v zájmu míru a v naději, že zabráním dalšímu přešlapu od agresora,*“ varoval Dulles veřejně Peking v polovině září 1953.³¹²

V návaznosti na prohlášení ministra zahraničí přijala Eisenhowerova administrativa dne 30. října 1953 dokument NSC 162/2, který oficiálně zavedl politiku *New Look*.³¹³ Jak již bylo uvedeno, republikánská politika upravovala, ale v zásadě neměnila dosavadní strategii zavedenou Trumanem. Od té minulé se přesto odlišovala ve dvou faktorech. Slibovala agresivnější antikomunistickou politiku a zároveň měla být fiskálně konzervativní, tedy prosazovat vyrovnaný rozpočet. Washington financoval v té době přibližně 80 % nákladů indočínského konfliktu, přesto Eisenhower nevnímal finanční pomoc jako dotační program, ale jako nejlevnější metodu, jak ochránit Spojené státy, podle jeho slov: „[...] *od nejhoršího*“.³¹⁴ Ovšem význam dokumentu se v rámci Indočíny zakládal na oficiální integraci kolonií v zásadní strategické zájmy Spojených států.³¹⁵ Washington tudíž nemohl dopustit ztrátu Indočíny. Jenže v době, kdy byla pod republikánskou administrativou zavedena inovovaná politika zadržování, proběhla v Indočíně událost, kterou lze ze zpětného hlediska označit za klíčový moment indočínské války. V severozápadním cípu Vietnamu proběhl výsadek tří tisíc francouzských elitních parašutistů u horského města Dien Bien Phu.

Generál Navarra³¹⁶ v rámci amerických požadavků vypracoval operaci *Castor*, jejímž cílem bylo podle oficiálního prohlášení vybudovat obranné postavení proti protivníkovým přesunům do Laosu.³¹⁷ Ovšem otázka, proč zvolil natolik odlehlé místo od hlavních sil dislokované v údolí Rudé řeky, zůstává dodnes neadekvátně vysvětlena.

³¹² Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, Washington 1953, s. 342.

³¹³ Zpráva výkonného tajemníka (Lay) Radě národní bezpečnosti, 30. 10. 1953, SLANY, William, ROSE, Lisle, PETERSON, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, National Security Affairs*, Volume II, Part 1, Washington 1984, s. 578–596.

³¹⁴ ANDERSON, s. 23.

³¹⁵ IMMERMAN, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*, s. 47.

³¹⁶ Henri Navarre byl podle systému hodností v Severoatlantické alianci v hodnosti generálporučíka. Jedná se o ekvivalent francouzského *Général de corps d'armée*, generála armády.

³¹⁷ Konzul v Hanoji (Sturm) ministroví zahraničí, 23. 11. 1953, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 882.

Přesto ať už byl účel operace jakýkoliv,³¹⁸ Dien Bien Phu se stalo středem zájmu severovietnamského velitele Vo Nguyena Giapa. Navzdory francouzskému plánu, který považoval místní terén za natolik neprostupný pro těžkou techniku, dopravili příslušníci *Viet Minhu* na úpatí hor dělostřelectvo a postupně obklíčili v údolí vojáky v několika pevnostech pod velením plukovníka Christiana de Castriese.³¹⁹

Nastalá situace sice neznamenal porážku, ale po sedmi letech indočínského konfliktu cítila francouzská vláda potřebu zahájit diplomatická jednání,³²⁰ ke kterým byly rovněž nakloněny nedávné světové události a obzvláště veřejné mínění v zemi. Smrt generalissima Josifa Vissarionoviče Stalina a následné uzavření korejského příměří přimělo Paříž k názoru, že vliv Sovětského svazu na Ho Či Mina zajistí příznivé vypořádání ve Vietnamu, a proto záležitost Indočíny by měla být projednána na dalším setkání velmocí Západu a Východu.³²¹ Z tohoto důvodu se může zdát, že operace u Dien Bien Phu byla původně zamýšlena k vylepšení výchozí pozice na případné konferenci a francouzská vláda již byla rozhodnuta v nadcházejícím roce konflikt ukončit. Ovšem i přes nejasnosti v záměrech Paříže měla tato změna názoru vůči konferenci zásadní vliv na postoj Spojených států. Ministr zahraničí Dulles zastával ještě v září 1953 stanovisko, že řešení korejských záležitostí může obsahovat také indočínský konflikt, pokud Čína prokáže, že již nepodporuje komunistické síly v jihovýchodní Asii.³²² Francouzský diplomatický přístup ovšem znamenal hrozbu pro Spojené státy, a tak z obav stažení Francie z konfliktu, změnil Dulles během velmi krátké doby názor na budoucí konferenci. Znepokojen tímto faktem se snažil zabránit diskuzi o indočínském konfliktu na již naplánovaném setkání velmocí v Berlíně.³²³

Dne 25. ledna 1954 se sešly v německé metropoli čtyři světové velmoci, jež byly reprezentovány ministry zahraničí Spojených států (John Foster Dulles), Velké Británie (Anthony Eden), Francie (Georges Bidault) a Sovětského svazu (Vjačeslav Molotov). Původně se konference měla zabývat evropskými problémy, především německou otázkou a rakouskou státní smlouvou. Ovšem dálnovýchodní konflikty se staly primárním bodem plenárních zasedání. Pozice Spojených států na konferenci byla

³¹⁸ Odlišné interpretace o účelu operace u Dien Bien Phu: WALL, Irwin, *The United States and the Making of Postwar France, 1945–1954*, New York 1991, s. 254; SPECTOR, s. 182; HASTINGS, s. 40; YOUNG, s. 31; SCHULZINGER, s. 59; ANDERSON, s. 23.

³¹⁹ SPECTOR, s. 182; HASTINGS, s. 41–44.

³²⁰ GARNER, s. 153.

³²¹ HERRING, *America's Longest War*, s. 31; ANDERSON, s. 25.

³²² Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, s. 342–343.

³²³ HERRING, *America's Longest War*, s. 31.

v první řadě definována z pohledu vnímání provázanosti evropské a indočínské politiky.³²⁴ Jenže tato paralela v úsilí Washingtonu pomoci Francii zvítězit v Indočíně a zároveň přimět Paříž k ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství, narazila v Národním shromáždění. Zde totiž existovaly dvě protichůdné skupiny. Poslanci, kteří podporovali vstup do obranného paktu s Němci, opovrhovali válkou a zároveň ti, kteří podporovali koloniální konflikt, zastávali negativní postavení vůči zapojení Němců do tohoto obranného společenství. Francouzská vláda se tak nacházela v obtížné situaci, a tudíž se snažila udržet alespoň tehdejší stav v Indočíně v naději, že případná jednání budou úspěšná.³²⁵ V neposlední řadě je nutné zmínit postoj Velké Británie. Edenova zahraniční politika se především zasazovala o navázání diplomatických vztahů s Pekingem. Potencionální souhlas o umístění indočínského konfliktu na budoucí agendu v Ženevě se odvíjel od britského pohledu na evropskou bezpečnost a především obrany Malajska, než o nevyhnutelnosti jednání o příměří ve Vietnamu.³²⁶

Nejednotnosti u spojenců dokázala náležitě využít sovětská strana, které předložila návrh oficiálního uznání Čínské lidové republiky a následně její budoucí participaci na konferenci, jež se bude zabývat indočínským a korejským konfliktem. V návaznosti na to a v domnění, že vliv Sovětského svazu zajistí příznivý mír,³²⁷ naznačila Paříž, že je ochotná uzavřít dohodu s Moskvou, popřípadě s Pekingem.³²⁸ Francouzská vláda patrně hrála diplomatickou hru na obě strany, vzhledem ke které se mohla kdykoliv rozhodnout, kdy se stáhne z Vietnamu.³²⁹ Ministr zahraničí Dulles se tudíž obával, že v případě, kdy bude Washington příliš vzdorovat francouzskému návrhu umístit indočínskou agendu na konferenci v Ženevě a pokud neuzná budoucí účast Čínské lidové republiky na jednání, mohly by Spojené státy ztratit nejenom dosavadní úsilí v Indočíně, ale také ve smlouvě o obranném společenství.³³⁰

Berlínská konference skončila 18. února 1954. Německá a rakouská otázka zde nenalezla řešení, jelikož byla upozaděna situací na Dálném východě. Ministři zahraničí se však v posledním den jednání zavázali k řešení konfliktů v Indočíně a Koreji na

³²⁴ IMMERMANN, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*, s. 48.

³²⁵ WALL, s. 255.

³²⁶ RUANE, Kevin, *Anthony Eden, British Diplomacy and the Origins of the Geneva Conference of 1954*. In: *The Historic Journal* 37, 1994, 1, s. 160; ROTTER, s. 216.

³²⁷ HERRING, *America's Longest War*, s. 31; ANDERSON, s. 25.

³²⁸ WALL, s. 256; GARDNER, s. 153, 172; *The New York Times*, 7. 2. 1954, CIII/35078.

³²⁹ ANDERSON, s. 23.

³³⁰ Memorandum z diskuze ze 186. zasedání Rady národní bezpečnosti, 26. 2. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1080–1081.

konferenci ve švýcarské Ženevě, jenž měla být zahájena 26. dubna 1954. Dulles ustoupil francouzským požadavkům a Čínská lidová republika byla přizvána. Ovšem na jeho námitky se nejednalo o její oficiální diplomatické uznání. Obdobně tomu bylo v případě Jižní Koreje, kterou neuznal Sovětský svaz.³³¹

Vztah Spojených států vůči jihovýchodní Asii se dramaticky změnil během necelých deseti let od konce druhé světové války. Ačkoliv se Washington neúčastnil konfliktu v Indočíně v takové míře, jako v korejské válce, byla Trumanova a posléze Eisenhowerova administrativa nucena usilovat o udržení nekomunistické Indočíny v rámci politiky *domina*. Angažovanost se postupně zvyšovala, až vedla k přímé finanční a vojenské podpoře Vietnamského státu, který byl posléze integrován do strategických zájmů Spojených států. Ovšem celková politika Washingtonu v jihovýchodní Asii byla důsledkem provázanosti evropských záležitostí a Indočíny, jako i vzdorem vůči komunistické expanzi a počátkem studené války.

³³¹ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 18. 2. 1954, tamtéž, s. 1057; STEININGER, Rolf, *John Foster Dulles, the European Defense Community, and the German Question*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 87; *The New York Times*, 19. 2. 1954, CIII/35090.

4 SPOJENÉ STÁTY NA CESTĚ K ŽENEVESKÉ KONFERENCI

Politika Spojených států byla několik měsíců před konferencí v Ženevě výrazně ovlivněna závěry z jednání čtyř mocností v Berlíně, kde francouzská delegace prosadila agendu indočínské otázky na program budoucího setkání. Pochopitelně se Washington stavěl proti kroku svého spojence velmi odtažitě. Přesto je nutné vyjasnit, že ministr zahraničí Dulles nevnímal pařížský postup jako definitivní zahájení mírových rozhovorů. Uvědomoval si totiž komplexnost celého problému a krátce po návratu z Evropy objasnil situaci na zasedání Rady národní bezpečnosti. Dulles se totiž předně domníval, že v případě návratu francouzské delegace z Berlína bez jakéhokoliv stanoviska ohledně Indočíny, jejíž téma ostatně sama otevřela, mělo by to pravděpodobně za následek pád vlády Josepha Laniela, která se Spojeným státům jevila jako poslední, jež je ochotná pokračovat v indočínském konfliktu. Jak totiž bylo uvedeno závěrem minulé kapitoly, podle Dullese by patrně nový vládní kabinet mohl kdykoliv ukončit konflikt, ale taktéž se postavit proti smlouvě o obranném společenství. Obavy z pádu tehdejší vlády dále podtrhovala skutečnost, jež plynula z francouzského veřejného mínění. Většina Francouzů nemohla pochopit, proč musí nadále setrvat v protikomunistickém boji poté, co Spojené státy dosáhly příměří v Koreji. Tudiž jakékoliv vřelé gesto směrem od vlády by zmírnilo tento nátlak a zabránilo by patrně jejímu pádu.³³²

Z těchto důvodů je tedy zřejmé, že Dulles nemohl vetovat francouzský návrh o umístění indočínské agendy na budoucí konferenci. Osobně se navíc domníval, že zaujatá americká pozice v Berlíně zajistila udržení Francie nejenom v Indočíně, ale také ve smlouvě o Evropském obranném společenství. Ostatně ministr zahraničí závěrem diskuze konstatoval: „[...] *nevěřím, že by Francouzi mohli silně usilovat o vyjednání dohody, pokud by nedošlo před a během konference k žádné skutečné vojenské katastrofě v Indočíně [...] jestliže se současná francouzská vláda udrží a nedošlo by k žádnému vážnému nebo zjevnému vojenskému zvratu, nepředpokládám příliš velké potíže.*“³³³ Ačkoliv se tedy může zdát závěr jednání jakkoliv pozitivní, nelze tvrdit, že Spojené státy se neobávaly budoucí konference a její výsledků. Pesimistické předpoklady především plynuly z obležených francouzských pozic na severu Vietnamu.

³³² Memorandum z diskuze ze 186. zasedání Rady národní bezpečnosti, 26. 2. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1080–1081.

³³³ Tamtéž.

Francouzské jednotky u horského města Dien Bien Phu vnesly nejzásadnější aspekt do indočínské politiky Spojených států před konáním ženevské konference. Washington byl nadále odhodlaný zabránit ztrátě tohoto regionu. Ovšem jak se Dulles správně domníval, pro případná úspěšná jednání bylo zapotřebí, aby Francii nepostihla žádná porážka, byť by se z vojenského hlediska jednalo o marginální střetnutí. Přestože zprávy z Indočíny hovořily o obranných možnostech v podstatě pozitivně, Eisenhower a jeho administrativa považovali za nutné předcházet takovému scénáři.³³⁴ Z pohledu Washingtonu se koneckonců jevilo nejlepší východiskem, pokud by se na konferenci v Ženevě jednalo pouze o formálních záležitostech, tedy buď udržet *status quo* nebo zasadit *Viet Minhu* porážku, která by mohla být využita v politickém boji.³³⁵ Z těchto predikcí se následně zrodily dva faktory, jež determinovaly otázku případného amerického angažmá. Ovšem pro kompletní vyjasnění této problematiky je nutné nejprve zmínit událost, která se odehrála krátce před konferencí v Berlíně.

Aktivita *Viet Minhu* u francouzských pozic poblíž Dien Bien Phu byla hlavním tématem zasedání Rady národní bezpečnosti dne 8. ledna 1954. Ačkoliv koncentrace severovietnamského vojska a *de facto* obklíčení pevnosti vytvořilo ve Washingtonu znepokojení, stále se nejednalo o neodkladnou krizi. Přesto tématem celého jednání bylo zvážení všech možností pro případný zásah v Indočíně. Paradoxně na schůzi byl Eisenhower zprvu proti jakémukoliv potencionálnímu angažmá, ale již o pár desítek minut později změnil stanovisko a eventuální unilaterální intervenci dokonce zvažoval.³³⁶ Předně se shodoval s názorem předsedy Sboru náčelníků štábů,³³⁷ admirálem Arthurem Williamem Radfordem, který navrhoval: „*Pokud bychom mohli jednu letku amerických letadel vyslat nad Dien Bien Phu jen na jedno odpoledne, mohlo by to situaci zachránit.*“³³⁸ Tento riskantní plán ale nenalezl větší podporu u ostatních členů rady a do závěru jednání se nedošlo ani ke konkrétním závěrům. Převládající nerozhodnost mezi účastníky schůze posléze vystihnul Eisenhower, když poznamenal: „*Zatím nikdo, více než já, neusiloval o to, abychom udrželi naše muže mimo tyto*

³³⁴ Indočína, 11. 3. 1954, Electronic Reading Room, Central Intelligence Agency, Washington, D. C. [ERR, CIA], General CIA Records, IN: CIA-RDP79R00890A000200050013-6; HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: "The Day We Didn't Go to War" Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 345.

³³⁵ GARDNER, s. 176.

³³⁶ ANDERSON, s. 24; V rozporu jsou Eisenhowerovy paměti a jeho přesvědčení o neúčinnosti leteckého útoku. EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953–1956*, New York 1963, s. 341.

³³⁷ Sbor náčelníků štábů je poradní orgán prezidenta a ministra obrany ve vojenských záležitostech.

³³⁸ Memorandum z diskuze ze 179. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 1. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 953.

džungle. Ovšem nemůžeme zapomenout na naše zásadní zájmy v Indočíně.³³⁹ Prezident se nicméně zmožil alespoň na jediné rozhodnutí. Vyslal dalších čtyřicet bombardérů B-26 společně s civilními technikami do Indočíny, jež Paříž žádala.³⁴⁰ Kongresmani z Demokratické strany ale tento krok později velmi kritizovali. Obávali se postupného vtažení do konfliktu,³⁴¹ ačkoliv se patrně tehdy jednalo pouze o symbolické gesto pomoci. V té době totiž probíhala konference v Berlíně, která se pro Spojené státy nevyvíjela příznivě. Tímto krokem byla tudíž pouze deklarována pokračující podpora konfliktu. Jenže ona nerozhodnost, co učinit v případě krize, byla stále znatelná a zůstala nevyřešená až do útoku *Viet Minhu* na Dien Bien Phu. Washington byl ale nadále přesvědčen o vojenském vítězství Francouzů. Ostatně, když se ve stejném období vrátila z jihovýchodní Asie americká vojenská mise, její závěry negovaly nevalné představy o francouzských vojenských výsledcích. Skepticismus byl ale nadále znatelný u politického vývoje Vietnamského státu, který neodrážel Pařížskou slibovanou závazky vytvořit vietnamskou národní armádu a zajistit větší podíl nezávislosti.³⁴²

Celkově lze tedy konstatovat, že politika Spojených států vůči Indočíně byla krátce po konferenci v Berlíně ovlivněna především dvěma faktory. Za prvé, nerozhodností, zda vůbec a jakým způsobem zasáhnout v případě nouze a za druhé a tj. paradoxní, snahou zabránit změně aktuálního stavu ve prospěch *Viet Minhu*, jelikož tím mohlo být ohroženo budoucí jednání v Ženevě. Eisenhower a Dulles se předně obávali, že případné dohody nebudou v souladu se základními cíli Spojených států v jihovýchodní Asii, jelikož patrně budou koncipovány k politickým a teritoriálním ústupkům na straně francouzské vlády. Důsledkem konference tedy mohla být nejenom ztráta Indočíny, jež měla strategickou pozici nejen k zajištění amerických bezpečnostních zájmů na Dálném východě, ale také, jak již bylo avizováno, mohla být ohrožena stabilita a bezpečnost v Evropě. Z pohledu Washingtonu se tudíž jevílo vojenské vítězství jako: „[...] *jediná alternativa k přijetí kompromisního řešení.*“³⁴³

³³⁹ Memorandum z diskuze ze 179. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 1. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 952.

³⁴⁰ Memorandum z diskuze ze 184. zasedání Rady národní bezpečnosti, 11. 2. 1954, tamtéž, s. 1037; EISENHOWER, s. 341; HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 346.

³⁴¹ REICHARD, Gary W., *Divisions and Dissent: Democrats and Foreign Policy, 1952–1956*. In *Political Science Quarterly* 93, 1978, 1, s. 58.

³⁴² BUZZANCO, Robert, *U. S. Military Opposition to Intervention in Vietnam*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 2, s. 213.

³⁴³ Ministr obrany (Wilson) ministromi zahraničí. Memorandum Sboru náčelníků štábů ministromi obrany (Wilsonovi) ze dne 12. března, 23. 3. 1954, GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, Washington 1981, s. 472–476.

Nerozhodnost v otázce, zda vyslat bojové jednotky do Vietnamu a případně jakým způsobem zasáhnout, v důsledku znamenala, že Eisenhower musel pověřit prezidentský výbor k vypracování nového strategického plánu. Ten měl nejen napomoci Navarrovi k vítězství, ale zároveň sledovat politiku *New Look* a koncipovat okolnosti, za kterých by bylo nejvhodnější zasáhnout v Indočíně. Ve výsledku však nový program nebyl skoro v ničem inovativní. Tradičně požadoval navýšení finanční a materiální pomoci, výcvik domorodých sil, vedení psychologické války, získání si podpory místního obyvatelstva, udělení větší politické moci Bao Dajova režimu apod. Ovšem nově bylo doporučeno nabírat do služby u cizineckých legií zejména občany z Německa, Itálie nebo z Asie s technickou kvalifikací pro formování leteckých jednotek. Případně dobrovolníky ze Spojených států, kteří neměli pozbyt občanství.³⁴⁴ Souběžně s tím byl odmítnut návrh Jižní Koreje, která nabízela služby vlastní armády, jež mohla být rozmístěna v Laosu. Veřejného mínění by patrně nesouhlasilo se zachováním americkým vojenských sil na korejském poloostrově, zatímco jihokorejská armáda by byla stažena k akci v jihovýchodní Asii.³⁴⁵

Ve vnímání Eisenhowerovy administrativy bylo tudíž primární získat dobrovolníky pro službu v Indočíně, nikoliv eskalovat konflikt, pobouřit veřejné mínění a vyslat americké vojáky do další války v Asii bez jistoty vítězství. Ostatně prezidentský výbor došel k závěru, že pokud koncept plánu bude implantován do stávajícího programu a za předpokladu, že čínští komunisté nezasáhnou v Indočíně, zvrátí tím poměrně rychle současnou situaci a dosáhnou tak konečného vítězství, bez zjevného použití amerických vojenských sil. Zároveň byly také analyzovány okolnosti, za kterých bylo doporučeno internovat, ovšem nejasně definovány. Výbor navrhoval, že v případě, kdy se situace v Indočíně drasticky změní nebo francouzská neústupnost znemožní provést plán: „[...] měly by Spojené státy zvážit přímou vojenskou akci v jihovýchodní Asii, aby zajistily zachování životně důležitých zájmů v této oblasti.“³⁴⁶ Než ale mohla být celá zpráva dokončena a předána k diskuzi, zahájil Viet Minh ofenzívu na systém francouzských pevností u Dien Bien Phu.

³⁴⁴ První část programu viz: Memorandum předsedy Rady pro koordinaci operací (Smith) prezidentovi, 11. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1109–1116.

³⁴⁵ Memorandum z diskuze ze 187. zasedání Rady národní bezpečnosti, 4. 3. 1954, tamtéž, s. 1094–1095; Posouzení reakce na účast ROK [Republic of Korea Army, pozn. autora] ve válce v Indočíně, CIA, Washington nedatováno [patrně konec února 1954, pozn. autora], Dwight D. Eisenhower Presidential Library and Museum, Abilene, KS [DDEL], NSC Series, Policy Papers Subseries: 10.

³⁴⁶ Memorandum předsedy Rady pro koordinaci operací (Smith) prezidentovi, 11. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1116; Otázka intervence pozemními silami, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part II.] U.S. Involvement in the Franco-Viet Minh War, 1950–1954, f. B-7–B-8.

V noci ze dne 12. na 13. března 1954 zaútočili a posléze obsadili příslušníci *Viet Minhu* pevnost *Beatrice*. Během následujících dnů byly ztraceny další pozice, *Gabrielle* a *Anna Marie*, které byly vybudovány k ochraně letiště. Klíčovým faktorem rychlého úspěchu byla přesná palba těžkého dělostřelectva, která rychle vyřadila přistávací plochu z provozu. Zásobování bylo tudíž možné pouze za pomoci padákových shozů. Bezmocnost francouzských, afrických a vietnamských vojáků, společně s příslušníky cizineckých legií, pouze dokládá skutečnost, kdy velitel pevnostní artilerie, plukovník Charles Piroth, byl natolik sklíčený neúspěchem umlčet nepřátelskou dělostřeleckou palbu, že již druhý den od propuknutí bitvy spáchal sebevraždu.³⁴⁷

Prvotní reakce amerického velvyslanectví v Saigonu na ofenzívu byla ovšem velmi vzdálená realitě. Zprvu odeslalo do Washingtonu pozitivní zprávy o situaci u Dien Bien Phu a slabosti *Viet Minhu*.³⁴⁸ Jenže příliš optimistická sdělení v průběhu následujících dní vystřízlivěla.³⁴⁹ Ostatně se to také týkalo titulků periodik.³⁵⁰ Nepříznivé zprávy se následně odrazily na zasedání Rady národní bezpečnosti dne 18. března. Na této schůzi ředitel *Central Intelligence Agency* a zároveň mladší bratr ministra zahraničí, Allen Welsh Foster, představil aktuální informace týkající se udržení pevnosti. Ačkoliv upozornil, že je poměrně brzo na obdobné předpovědi, odhadoval 50% možnost francouzské porážky.³⁵¹ Spojené státy byly tudíž od tohoto momentu v nové pozici, ve které budou patrně donuceny učinit rozhodující kroky k záchraně Indočíny, nebo v případě jejího vojenského kolapsu nuceny pokračovat v dosavadní politice, ale již bez účasti Francie. Eisenhower přesto neučinil na zasedání žádná zásadní rozhodnutí. Pouze pokládal otázky, zda Francouzi využívají letadla, která mají k dispozici a zda používají napalm proti nepřátelským dělostřeleckým postavením.³⁵² Nikdo z přítomných ale nedokázal odpovědět. V té době ale již mířil do Washingtonu francouzský generál a náčelník štábu Paul Ély, aby o aktuální situaci v Indočíně informoval přední americké činitele.

³⁴⁷ WINDROW, Martin, *The Last Valley: Dien Bien Phu and the French Defeat in Vietnam*, Cambridge 2004, s. 412.

³⁴⁸ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 14. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1119–1120.

³⁴⁹ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 16. 3. 1954, tamtéž, s. 1124–1125.

³⁵⁰ *The New York Times*, 15. 3. 1954, CIII/35114; *The Washington Post*, 15. 3. 1954, LXXVII/28396; *The New York Times*, 16. 3. 1954, CIII/35115; *The New York Times*, 18. 3. 1954, CIII/35117; *The Washington Post*, 17. 3. 1954, LXXVII/28398.

³⁵¹ Poznámky ze zasedání Rady národní bezpečnosti, 18. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R000200190010-0.

³⁵² Memorandum z diskuze ze 189. zasedání Rady národní bezpečnosti, 18. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1132–1133.

4.1 Élyho mise

Dne 20. března 1954, týden od prvních střetů u Dien Bien Phu, přistálo na mezinárodním letišti ve Washingtonu letadlo s generálem Paulem Élym, který byl pozván americkým protějškem Radfordem k prodiskutování vojenské situace v Indočíně. Élyho mise přesto ve výsledku znamenala prohloubení krize, jejíž původ spočíval zprvu v rozličných interpretacích případné americké podpory. Radford se přinejmenším zpočátku domníval, že Ély si pouze vyslechne doporučení Spojených států vztahující se k vedení války, která byla nedávno koncipována prezidentským výborem.³⁵³ Ovšem pouhý den před jeho přiletem, informoval generál Valluya, jakožto člen francouzské mise ve Washingtonu, admirála Radforda o pravé povaze Élyho mise. Konstatoval, že v Paříži docílili nových závěrů ohledně vítězství v indočínském konfliktu, kterého nebude dosaženo v následujícím roce, jak původně bylo požadováno pro navýšení finanční pomoci. Patrně tato skutečnost nebyla pro Spojené státy překvapující a v zásadě ani velkou překážkou, pokud by francouzská vláda nedodala druhé, podmiňující stanovisko. Podle Valluyi měla Paříž v případě pokračování konfliktu vyžadovat aktivní účast americké armády.³⁵⁴ Élyho mise tedy nebyla pouze informativní, jak se Radford původně domníval, ale ve skutečnosti byl generál pověřen vládou, aby zajistil přímou vojenskou intervenci Spojených států v Indočíně. Tím pro Washington začalo nejintenzivnější období během první poloviny roku 1954, ve kterém se Spojené státy ocitly na pokraji války.³⁵⁵

Radford se ještě před oficiálním přijetím generála Élyho dostavil do Bílého domu na schůzi s Eisenhowerem, které se dále účastnili bratři Dullesovi, ministr obrany Charles Erwin Wilson a poradce ministra zahraničí Douglas MacArthur II.³⁵⁶ Ačkoliv z jednání neexistuje žádný zápis, lze s vysokou pravděpodobností konstatovat, že obsahem jednání bylo sdělení generála Valluyi z předešlého dne.³⁵⁷ Radford z této schůze následně odjel na letiště přivítat Élyho a poté jej pozval na večeři do své rezidence, které se mimo jiné také účastnili Allen Dulles, viceprezident Richard Nixon a

³⁵³ RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980, s. 391.

³⁵⁴ Memorandum z rozhovoru, poradce (MacArthur), 19. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1133–1134.

³⁵⁵ YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988, s. 29, 33; LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012, s. 454–455.

³⁵⁶ Jedná se o synovce slavného pěti hvězdičkového generála Douglase MacArthura.

³⁵⁷ Schůze byla vedena mimo záznam viz: Zápis přítomných na schůzi, Washington 20. 3. 1954, DDEL, Presidential Appointment Books, March 1954.

náčelník armádního štábu generál Matthew Ridgway, jehož přítomnost se později ukázala pro poskytnutí vojenské pomoci jako klíčová. Nutno však na tomto místě poznamenat, že osoba Paula Élyho nebyla ve Washingtonu neznámá. Předtím než se stal náčelníkem generálního štábu ve Francii, sloužil u strategické skupiny Severoatlantické aliance. Tudíž patrně kvůli dřívějším kontaktům s armádními činiteli v americké armádě si uvědomoval, že večerní schůzi je považována za pouze informativní a pravděpodobně zde nedojde k žádným závěrům. Jenže Ély využil nastalá situace a podotkl, že ztráta Dien Bien Phu není ve vojenských termínech velkou porážkou, ostatně by Francie ztratila zanedbatelné procento z celkových vojenských kapacit. Především by se ale jednalo o diplomatickou prohru vzhledem k budoucí konferenci. Poté konstatoval, že vítězné ukončení konfliktu nelze očekávat v následujících dvou letech. Tato skutečnost ale již byla v podvědomí americké strany, proto pro ně nebylo překvapující, když generál Ély vyslovil závěrem schůze dva akutní požadavky. Především žádal moderní padáky pro letecké zásobování a vyslání dalších bombardérů B-26, jelikož největší nedostatky spatřoval, obdobně jako prezidentský výbor, ve francouzských vzdušných silách v Indočíně.³⁵⁸

Požadavky byly následně projednány v Bílém domě, později také za účasti Élyho. Přestože z jednání není opětovně dochován žádný adekvátní dokument,³⁵⁹ Eisenhower pravděpodobně v záměru povzbudit francouzskou morálku a zároveň prokázat plnění závazků vůči spojencům, souhlasil s vysláním dalších dvaceti pěti bombardérů. Krátce na to také povolil využívat původní americká dopravní letadla pro bombardování nepřátelských pozic napalmem.³⁶⁰ Pochopitelně nelze konstatovat, že těmito kroky byla odstraněna neodkladná krize, přesto byl prvotní úspěch francouzské mise využit a prezentován veřejnosti pod rouškou hrozící porážky. Když generál Ély pózoval společně s Eisenhowerem pro fotografie v oválné pracovně, prezident podotknul, že v průběhu druhé světové války se situace občas nevyvíjela v přízeň Spojenců, načež generál Ély odpověděl: „*Ale nakonec jsme zvítězili a zvítězíme znova.*“

³⁵⁸ Memorandum ze záznamu kapitána G. W. Andersona, USN, asistenta předsedy sboru náčelníků štábů (Radford), 21. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1137–1140.

³⁵⁹ Jednání bylo vedeno mimo záznam viz: Zápis přítomných na schůzi, Washington 22. 3. 1954, DDEL, Presidential Appointment Books, March 1954.

³⁶⁰ Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP79T00975A001500110001-2.

Optimistické predikce ale rychle uzavřel Radford, když přítomným reportům stručně sdělil: „*Francouzi vyhrávají. Jedná se o boj, který bude ukončen s naší pomocí.*“³⁶¹

Architekt dosavadního angažmá Spojených států v Indočíně, ministr zahraničí Dulles, udržoval ale velmi obezřetnou linii. Nezdráhal se poskytnout materiální nebo finanční pomoc, jenže na schůzi s francouzskou misí předložil Ély písemný dotaz se žádostí o odpověď, zda v případě, kdy se čínské komunistické vzdušné síly vyskytnou nad Indočínou, podnikne letectvo Spojených států odpovídající kroky. V tomto bodě se charakter francouzské mise transformoval z čistě informativních záměrů do skutečné povahy – zajistit intervenci Spojených států v Indočíně. Ministr zahraničí ovšem apeloval, že pro případný zásah musí být nejprve zajištěn úspěch. Spojené státy si nemohly dovolit provést jakoukoliv akci, ve které by utrpěla jejich prestiž. Dále poznamenal, že v případě, kdy Paříž žádá Washington o zapojení do konfliktu, měla by tomu odpovídat také větší míra partnerství, zejména ve vztahu k výcviku domorodých sil a nezávislosti Vietnamu, Laosu a Kambodži.³⁶² Dulles se následně telefonicky spojil s Eisenhowerem, který potvrdil jeho stanovisko neintervenovat v Indočíně, pokud neexistují předpoklady, že Francie zvítězí. Nicméně prezident nevyloučil možnost jediného útoku: „[...] *pokud by bylo téměř jisté, že by přinesl rozhodující výsledky.*“³⁶³

Francouzská diplomatická mise se tak chýlila ke konci. Ély nenalezl větší podporu u Dullese ani prezidenta a zdálo by se, že byl neúspěšný, pokud by nebyl v den jeho odjezdu požádán Radfordem, aby se ve Washingtonu ještě zdržel. Následně byl generál pozván na důvěrný rozhovor, kterého se dále účastnil pouze Radford. Ačkoliv z tohoto jednání nebyl vypracován náležitý písemný záznam, je vzhledem k budoucím událostem nanejvýš pravděpodobné, že obsahem schůze byl případný útok letectva Spojených států na Dien Bien Phu, známý pod kódovým označením *Vulture*. Tato idea nebyla pro oba armádní činitele neznámá. Původně byl plán vypracován americkými a francouzskými důstojníky v Saigonu s cílem provést noční letecký útok na pozice *Viet Minhu* u pevnosti.³⁶⁴ Více jak tři sta letadel, mezi kterými měly být zahrnuty také strategické bombardéry B-29, mělo odstartovat z amerických základen na Filipínách,

³⁶¹ The New York Times, 23. 3. 1954, CIII/35122.

³⁶² Memorandum od ministra zahraničí prezidentovi, 23. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1141.

³⁶³ Memorandum z konverzace podané ministrem zahraničí, 24. 3. 1954, tamtéž, s. 1150.

³⁶⁴ Élyho Mise (20.–24. března), NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part II.] U.S. Involvement in the Franco-Viet Minh War, 1950–1954, f. B-19–B-20.

popřípadě z letadlových lodí a během dvou dnů přinést zásadní zvrat ve válce,³⁶⁵ ale pravděpodobně také její eskalaci. Ély později ve svých pamětech tvrdil, že Radford až nadšeně podporoval tento plán a naznačoval, že překoná Dullesovu zdrženlivost a získá Eisenhowera na svoji stranu.³⁶⁶ Prezident přeci letecký útok nevyloučil a začátkem ledna podpořil obdobný návrh na jednání Rady národní bezpečnosti, který byl ostatně předložen Radfordem. Ovšem Radford patrně takové závazky nikdy neučinil. S odstupem času připouštěl, že francouzského generála informoval o možnosti nasadit americká letadla na základě formálního požadavku. Trval ale na tom, že důrazně vyjasnil podmínky intervence, které vyžadovaly schválení od vlády a následně také Kongresu.³⁶⁷ Podle názoru amerického historika Richarda Immermana došlo na jednání pravděpodobně k nedorozumění. Generál Ély totiž stěží hovořil plynule anglicky a jelikož na schůzi, jako na jediné nebyl přítomen tlumočník, zřejmě si obsah celé konverzace špatně vyložil, nebo kvůli jeho dychtivosti po zárukách americké pomoci a patrně pod časovým tlakem: „[...] *slyšel to, co chtěl slyšet.*“³⁶⁸

Eisenhowerova administrativa při odjezdu francouzské mise zřetelně signalizovala, že ačkoliv se jednalo o leteckém zásahu, nebyly specifikovány okolnosti, za kterých bude Washington jednat. Když Radford předložil ministrovi zahraničí návrh memoranda z poslední schůze, Dulles vyjmul následující část, která byla dopsána Élym: „*Byla zde naprostá shoda za podmínek Élyho memoranda z 23. března. Jednání ohledně intervence letectva Spojených států v Indočíně je v případě nebezpečí chápáno tak, že by mohla být tvořena námořními nebo vzdušnými sil podle potřeby a v závislosti na vývoji situace.*“³⁶⁹

Dulles touto úpravou, se kterou ostatně souhlasil také Radford, odmítl přijmout nspecifikované závazky Spojených států, ačkoliv již dříve prezidentský výbor doporučil zasáhnout v případě nutnosti. Ély ale nebral závěr memorandu na zřetel. Bezpochyby věřil tomu, co údajně slyšel od Radforda, tedy že prezident má jiný pohled na situaci, než ministr zahraničí. V podstatě měl v tomto úsudku částečně pravdu.

³⁶⁵ HERRING, IMMERMAN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 347.

³⁶⁶ LOGEVALL, s. 457.

³⁶⁷ Élyho tvrzení admirál Radford vyvracel veřejně poté, co obdržel výtisk Élyho memoárů, které byly vydány v roce 1964. RADFORD, s. 393–397.

³⁶⁸ IMMERMAN, Richard, *Between the Unattainable and the Unacceptable: Eisenhower and Dien Bien Phu*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 131.

³⁶⁹ Návrh zápisu ze schůze admirála Radforda a generála Élyho, 26. 3. 1954. *Radfords Papers*, citováno z: YUN-BILLINGS, s. 50; RADFORD, s. 394.

Francouzský generál se tak vrátil do Paříže s optimistickými vyhlídkami. Lanielovu vládu informoval ohledně uzavřeného stanovisku s Radfordem, které podle jeho mínění prezentovalo také názor prezidenta Eisenhowera. Podle Élyho slov bylo nakonec dosaženo: „[...] úplné shodě ve všech věcech.“³⁷⁰

4.2 United Action

Udržet *status quo* a stabilizovat situaci v Indočíně bylo pro Spojené státy klíčové vzhledem k blížící se konferenci v Ženevě. Ačkoliv *Viet Minh* ukončil první fázi ofenzívy s částečnými zisky, bylo očividné, že nehodlá zůstat pouze u dílčích úspěchů. Pokud tedy měla Élyho mise dopad na Spojené státy, tak především v tom směru, že Washington byl postaven do nové situace, ve které bude muset zasáhnout, ať už diplomatickou či vojenskou silou. Eisenhowerova administrativa ale překvapivě upozadila francouzská stanoviska a také samotnou francouzskou misi. Proto až v den Élyho odjezdu, 25. března 1954, zasedla ve Washingtonu Rada národní bezpečnosti na obvyklou čtvrtěční schůzi, jejíž závěry lze ze zpětného hlediska označit za počátky a především za příčinu indočínské krize v americké zahraniční politice. Původně ale nic nenavštěvovala tomu, že taková situace nastane.³⁷¹

Na jednání byla znát jistá rezervovanost vůči jakýmkoliv unáhleným akcím. Dokonce nastala paradoxní situace, kdy nikdo ze zúčastněných nevznesl ani požadavek akutní intervence ve snaze zabránit porážce u Dien Bien Phu, přestože byl region vnímán za přední bezpečnostní zájmy Spojených států. Ostatně ministr obrany Wilson doporučil: „*Zapomenout na chvíli na Indočínu a soustředit úsilí na zachování zbývajících svobodných národů v jihovýchodní Asii, aby mohly vzdorovat komunistické expanzi.*“ Eisenhower ale vyjádřil velké pochybnosti. Jeho odpověď byla jednoznačná: „*Pád Indočiny by vyvolal řetězovou reakci, která by vyústila v pád celé jihovýchodní Asie pod vládu komunistů.*“ Vítězství *Viet Minhu* bylo pro prezidenta v rámci teorie *domina* nepřijatelné, proto bylo žádoucí uvažovat o nových opatřeních, jak tomu zabránit. V souladu s tím navrhl: „*Tohle může být ten okamžik, kdy v Kongresu začneme zkoumat, jakou lze očekávat podporu v případě, že by se zdálo nutné zasáhnout v Indočíně.*“ Z prezidentova pohledu byli kongresmani klíčem k intervenci, jelikož: „[...] budou muset být zapojeni do jakékoliv akce Spojených států, jestliže chceme zasáhnout

³⁷⁰ YUN-BILLINGS, s. 51.

³⁷¹ YUN-BILLINGS, s. 53; WINDROW, s. 453–458; Vojenská situace u Dien Bien Phu, 25. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R000200200003-6.

v *Indočíně*.“ Patrně ale překvapil některé přítomné svým pohledem na věc, když v krátkosti sdělil, že by bylo přece pomyslné uvažovat jinak.³⁷²

Eisenhower byl totiž „oprávněn“ zasáhnout v *Indočíně* bez souhlasu Kongresu. Mohla za to nejasná definice druhého článku Ústavy Spojených států amerických, která mohla být interpretována tak, že prezident je oprávněn vést armádu proti nepřátelským akcím, bez předchozího souhlasu kongresmanů, jako byla např. vedena vojenská operace v Koreji. Ta ovšem zanechala Trumanovu administrativu velmi oslabenou a napomohlo vítězství následujícímu prezidentovi. Patrně z tohoto důvodu vnímal Eisenhower Kongres za klíč k intervenci, jelikož republikáni zde měli velmi slabou majoritu.³⁷³ Získání jejich podpory by bylo tedy čistě o polický krok.³⁷⁴

Velmi podstatnou souvislost lze vysledovat mezi březnovým zasedáním Rady národní bezpečnosti a závěrem Élyho mise. Jak již bylo avizováno, Washington upozadil francouzská stanoviska a ani na schůzi nikdo zprvu nenastínil nutnost zasáhnout. Patrně proto Radford požádal Élyho, aby se zdržel ve Washingtonu a následně s ním vedl rozhovor.³⁷⁵ Eisenhower vyjasnil, že možnost intervence závisí na postoji kongresmanů, čehož se Radford oprávněně obával. Zřejmě se domníval, že skeptický Kongres by nesouhlasil s účastí v dalším asijském konfliktu v době, kdy neuplynul ani rok od podepsání příměří v Koreji. Z tohoto důvodu není překvapující, že následujícího dne Radford ujišťoval Élyho o pokračující americké podpoře.

Těžko hodnotit, zda Eisenhower a Dulles pocítili nutnost činit rozhodující kroky v otázce *Indočíny* příliš pozdě vzhledem k blížící se konferenci. Nicméně Dulles nesouhlasil s prezidentovým stanoviskem ohledně průzkumu mínění v Kongresu. Předně poukazyval na skutečnost, že případné angažmá by se mělo prvně řešit na Radě národní bezpečnosti a až následně informovat kongresmany s potencionálním plánem. Dulles totiž vnímal otázku intervence více z politického, než z vojenského hlediska. Jeho obavy plynuly předně z postupu, který by mohl ohrozit francouzskou ratifikaci

³⁷² Memorandum z diskuze ze 190. zasedání Rady národní bezpečnosti, 25. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1163–1168. HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 351–352.

³⁷³ *The United States House of Representatives* – 221 republikánů, 213 demokratů, 1 nezávislý. *United States Senate* – 48 republikánů, 47 demokratů, 1 nezávislý; K otázce nejednotnosti v republikánské straně viz: MANN, Robert, *A Grand Delusion: America's Descent into Vietnam*, New York 2001, s. 140.

³⁷⁴ HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 351–352.

³⁷⁵ LOGEVALL, s. 459; YUN-BILLINGS, s. 55.

smlouvy Evropského obranného společenství.³⁷⁶ Přesto se s prezidentem shodli na podstatném bodě. Dle jejich mínění by Organizace spojených národů patrně nepodpořila mezinárodní zásah v Indočíně, jelikož zde nebyla prokazatelná agrese cizí země, především z komunistické Číny. Peking se ostatně v této době ani nesnažil o eskalaci konfliktu a spíše se soustředil na budoucí jednání v Ženevě.³⁷⁷ Z tohoto důvodu se rozhodli pro druhou předkládanou možnost – utvořit vojenskou koalici mezinárodních sil, která by byla pozvána vládou Vietnamského státu. Konsenzus panoval i v tom směru, že pro tento návrh by získali potřebné hlasy v Kongresu, ve kterém měla republikánská strana slabou majoritu, jež ani nebyla jednotná v otázce intervence.³⁷⁸ Ovšem kritickým problémem v případě tohoto plánu, který vešel do historie pod názvem *United Action*, byl již onen čas. Konference o indočínském konfliktu v Ženevě měla být zahájena za šest týdnů. Prezident a ministr zahraničí proto začali okamžitě připravovat základy pro budoucí zásah. Prvně museli o kritické situaci v Indočíně informovat velmi skeptickou veřejnost a získat si jejich sympatie.³⁷⁹

Dne 29. března předstoupil Dulles před přítomné reportéry v *Overseas Press Club* s jedním z jeho nejznámějších projevů, příznačně pojmenovaný *Hrozba rudá Asie*. Úvodem opětovně potvrdil podporu francouzských sil v boji proti *Viet Minhu*, který otevřeně označil za součást: „[...] *komunistického imperialismu*“ v čele se Sovětským svazem a komunistickou Čínou. Prohlásil, že pokud by *Viet Minh* dosáhl vojenského nebo politického úspěchu: „[...] *byli by lidé podrobena kruté komunistické diktatuře, která by přebírala rozkazy z Pekingu a Moskvy.*“ Dulles ve svém proslovu dále navázal na tezi, která reflektovala teorii domina: „*Pokud by komunistické síly získaly kontrolu nad Indočínou nebo její podstatnou částí, zajisté by vedly stejný model agrese proti ostatním svobodným lidem v této oblasti.*“ Ovšem pro budoucí vývoj byl nejdůležitější

³⁷⁶ MARKS, Frederick W., *Power and Peace: the Diplomacy of John Foster Dulles*, Westport 1993, s. 33–34; HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 125.

³⁷⁷ Návrh memoranda: Komplexní řešení obnovení míru v Indočíně. Vytvořilo vietnamské oddělení čínské delegace účastníci se konference v Ženevě, 4. 4. 1954, OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War, Volume XVI*, Washington 2008, s. 14; QIANG, Zhai, *China and the Geneva Conference*. In: *The China Quarterly* 33, 1992, 10, s. 107–108; ZHANG, Guang Shu, *Constructing 'Peaceful Coexistence': China's Diplomacy toward the Geneva and Bandung Conferences, 1954–55*. In: *Cold War History* 7, 2007, 4, s. 514; WANG, Tao, *Neutralizing Indochina: The 1954 Geneva Conference and China's Efforts to Isolate the United States*. In: *Journal of Cold War Studies* 19, 2017, 2, s. 9–10.

³⁷⁸ Memorandum z diskuze ze 190. zasedání Rady národní bezpečnosti, 25. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1165–1168.

³⁷⁹ Dle průzkumu Amerického institutu veřejného mínění v listopadu 1953, bylo pouze 8 % dotázaných pro vyslání vojáků do Indočíny. *The Washington Post*, 18. 11. 1953, LXXVI/28218.

závěr prohlášení, který byl napsán jak v záměru odradit komunistickou Čínu od případné agrese, tak především za účelem nastínění budoucího postupu. Následující slova odrážela definici inovované zahraniční politiky Spojených států, která již překročila svůj vlastní stín a od tohoto momentu se Washington snažil aktivně zapojit do indočínského konfliktu, přesto s cílem udržet Francii na bitevních polích: „*Za dnešních podmínek by zavedení politického systému komunistického Ruska a jeho čínského komunistického spojence do jihovýchodní Asie bylo jakýmkoli způsobem vážnou hrozbou pro celé svobodné společenství. Spojené státy se domnívají, že tato skutečnost by neměla být pasivně přijímána, ale měla by se setkat s jednotnou akcí. To může přinést vážná rizika, avšak tato rizika jsou mnohem menší než ta, kterým budeme muset čelit za několik let, pokud si dnes dovolíme být nerozhodní.*“³⁸⁰

Dullesův proslov měl odezvu nejenom v domácí politice, ale také ve vzájemných vztazích Spojených států a Francie. Slova o nutnosti přijmout určitá opatření zapůsobila na francouzskou vládu a zároveň tím potvrdila Élyho stanoviska ohledně vojenské pomoci. Pro Paříž se nakonec zdálo, že Washington zvážil nutnost leteckého zásahu. Jenže toto zdání bylo postaveno na základech nedorozumění. Oproti tomu proslov vyvolal v domácí politice čilý rozruch. Kongresem zavládl zmatek, jelikož většina jeho členů si nebyla jistá, jakou politiku Dulles vlastně zamýšlel. Patrně přesné představy neměl ani ministr zahraničí, jelikož plán *United Action* byl před proslovem vypracován pouze jako koncept a jednalo se o nastínění dalšího postupu, který nebyl závazný.³⁸¹ V konečném důsledku nejasnost záměrů způsobila, že zatímco část republikánských senátorů přijala proslov bez výhrad, byla již většina demokratů přesvědčena a ovlivněna živými vzpomínkami nad patovou situací v Koreji o tom, že Eisenhowerova administrativa se snaží přivést zemi do další války v Asii.³⁸²

Ovšem co nikdo při psaní proslovu nepředpokládal, byl přehnaný dopad veřejného mínění na Dien Bien Phu. Ačkoliv v průběhu celého projevu byla pevnost zmíněna pouze jednou, a to až v samotném závěru, veřejnost přisuzovala výsledku bitvy

³⁸⁰ Hrozba rudé Asie, 12. 4. 1954, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954, s. 539–542.

³⁸¹ IMMERMANN, Richard, *John Foster Dulles: Piety, Pragmatism, and Power in U.S. Foreign Policy*, Wilmington 1999, s. 91.

³⁸² MANN, s. 141; Názory předních kongresmanů na Dullesův proslov viz: *The New York Times*, 31. 3. 1954, CIII/35130; *The Washington Post and Times Herald*, 31. 4. 1954, LXXVII/28412.

velký význam.³⁸³ Dulles patrně chtěl takové interpretaci zabránit. Původně byla totiž jeho slova koncipována k záchraně Indočíny, nikoliv obležené pevnosti. K podpoření tohoto tvrzení vypovídá předně průběh posledního březnového zasedání Rady národní bezpečnosti, na které se neřešila jedna konkrétní bitva, ale celá oblast Indočíny, její udržení a budoucí vítězství. Proto s ohledem na dosavadní zahraniční a domácí politiku byl vytvořen plán *United Action*. Jednalo se o mezinárodní zásah, na kterém se měly podílet Spojené státy, Velká Británie, Austrálie a Nový Zéland, a jenž měl být postaven na legálních základech, tedy na pozvání vládou Vietnamského státu. Koalice měla nejenom stabilizovat vojenskou situaci, ale zároveň negovat podporu kolonialismu a vytvořit tím jistý nátlak na Paříž, aby více sdílela politická a vojenská rozhodnutí, jinak by jí hrozila diplomatická izolace. Plán ale předně sledoval politiku *New Look*, jelikož Spojené státy neměly být jediným účastníky a nehovořilo se ani o tom, že by vyslaly pozemní armádu. Washington měl především zajistit námořní a leteckou podporu, společně s výcvikem vietnamské národní armády, která se měla od této doby více participovat na vedení konfliktu.³⁸⁴

Podle názoru historika George Herringa je však patrné, že Dulles a Eisenhower nikdy neuvažovali o nutnosti vojenského zásahu. Podle Herringa byl koncept *United Action* navržen tak, aby v případě nutnosti intervenci učinily Spojené státy za nejpriznivějších okolností. Washington se totiž během krize u Dien Bien Phu nikdy nezavázal k vojenskému zásahu, ponechal však tuto možnost otevřenou, aby mohl čelit nepředvídaným událostem, např. čínské intervenci, francouzské vojenské porážce nebo zhroucení jednání v Ženevě a pokračování indočínského konfliktu.³⁸⁵ Ať už ale mohl být záměry nového plánu jakékoliv, je nutné upozornit na fakt, že veřejnost a podstatná část státních činitelů neznala koncept *United Action*, a proto si vyložila Dullesův proslov jinak, než jak ministr zahraničí původně zamýšlel. Ostatně to ale bylo nevyhnutelné, vzhledem k tomu, že celá řeč směřovala k budoucím pesimistickým

³⁸³ Veřejné mínění bylo ovlivněno také populárními časopisy, které cílily na osud pevnosti, popřípadě přirovnaly situaci k bitvě u Verdunu v roce 1916. Life, 5. 4. 1954, XXXVI/14; Time, 5. 4. 1954, LXIII/14.

³⁸⁴ Memorandum Charlese C. Stelleho řediteli politického plánování, 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1195–1199; DAMMS, Richard, *The Eisenhower Presidency, 1953–1961*, London 2002, s. 36; HERRING, George, *Franco-American Conflict in Indochina, 1950–1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 42.

³⁸⁵ HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 217.

predikcím, pokud nebudou rozhodní, se samo o sobě nabízelo spojení zasáhnout u pevnosti. Dullesova řeč ale neovlivnila podstatnou část Američanů, která byla nadále proti intervenci. Podle průzkumu veřejného mínění na přelomu dubna a května 1954 nesouhlasilo více jak polovina dotázaných s vysláním námořních a vzdušných sil do Indočíny.³⁸⁶ Ve stejný den, kdy tisk ale informoval americkou veřejnost o kritické situaci v Indočíně, zaútočil *Viet Minh* opět na Dien Bien Phu.

Dne 30. března započala již dlouho očekávána druhá fáze ofenzívy. Těžké dělostřelectvo opět ochromilo obránce v pevnostech, kteří se navzdory skoro pětinasobné převaze úspěšně bránili v opevněných návrších.³⁸⁷ Do 6. dubna ztratili pouze předsunuté pozice u pevností *Dominique* a *Eliane*. Jenže situace se nadále zhoršovala. Protivníková dislokace protiletectvých zbraní způsobila, že zásobování bylo prováděno velmi obtížně. Evakuace zraněných skoro ani neprobíhala. Přesto navzdory opatrnému francouzskému optimismu bylo patrné, že osud pevnosti a patrně výsledek celého konfliktu je otázkou nadcházejících týdnů.³⁸⁸

Vývoj situace u Dien Bien Phu silně rezonoval ve Washingtonu. Radford se obával nejhorší scénáře, a proto jako předseda Sboru náčelníků štábů svolal mimořádné zasedání této instituce. Obsahem jednání mělo být zjištění individuálních názorů na okamžitý zásah amerického letectva v Indočíně. Jestliže ale Radford očekával plnou podporu, byl určitě brzy zklamán. Jako jediný se totiž vyslovil pro stanovisko, že by měla být Paříži nabídnuta letecká pomoc. Nikdo z jeho kolegů obdobný názor nezastával. Především důrazně oponoval vůdce této opozice, náčelník armádního štábu a generál Matthew Ridgway, který se domníval, že jakýkoliv zásah by nevyvážil riziko, které bylo nutné podstoupit. Také nechtěl připustit, aby Spojené státy byly vtaženy do dalšího konfliktu v Asii. Nutno ovšem upozornit na skutečnost, že Ridgway pohlížel na situaci pouze z vojenského hlediska. Držel se prohlášení generála Élyho z večerní diskuze v rezidenci Radfordových, že v případě pádu Dien Bien Phu by to představovala pouze 5 % ztrátu z celkových francouzských armádních kapacit, ačkoliv francouzský generál následně zdůraznil, že ztráta pevnosti by především znamenala

³⁸⁶ The Washington Post and Times Herald, 16. 5. 1954, LXXVII/162.

³⁸⁷ GOSCHA, Christopher, 'Hell in a Very Small Place' Cold War and Decolonisation in the Assault on the Vietnamese Body at Dien Bien Phu. In: European Journal of East Asian Studies 9, 2010, 2, s. 215.

³⁸⁸ Vojenská situace v Indočíně, 1. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R000200210003-5; Situace u Dien Bien Phu, 6. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R000200220003-4; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1190–1191; FALL, Bernard B., *Hell in a Very Small Place: the Siege of Dien Bien Phu*, New York 1966, s. 222–224.

politickou hrozbu. Ridgway byl ale známý averzí vůči politice, která se ostatně projevila v závěru jednání. Přítomným sdělil, že pokud otázka intervence nebyla zadána vyšší autoritou, a přesto by podpořili Radfordův návrh bez vědomí ministra obrany nebo prezidenta, překročili by výlučně poradní pravomoci a dle jeho pohledu by byl „[...] *Sbor náčelníků štábů nevyhnutelně zapojen do politiky.*“³⁸⁹ Právě z těchto důvodů se Ridgway rozhodl, společně s ostatními účastníky této mimořádné schůze, nepodpořit předložený Radfordův návrh a v následném memorandu adresovaný ministrovi obrany se vyslovili proti intervenci za současných podmínek.³⁹⁰

Aktivita *Viet Minhu*, společně s nejasnými záměry Dullesova projevu a zmatkem v Kongresu měl odezvu také v Bílém domě. Dne 31. března vystoupil prezident Eisenhower na běžné tiskové konferenci, a ačkoliv se v celém proslovu nezmínil o plánu *United Action*, učinili již tak přítomní reportéři se svými dotazy. Prezident ale pouze potvrdil, že s ministrem zahraničí došli k úplné shodě v indočínské politice a dále uvedl: „*Neumím si představit větší nevýhodu pro Spojené státy, než rozmístit pozemní armádu nebo jiné vojenské síly ve velké množství po celém světě, kde by se setkávaly s každou malou situací, jež by se vyskytla.*“³⁹¹ Nepochybně se snažil těmito slovy utišit Kongres. Nicméně ale stále nebyla zodpovězena podstata otázky konkrétního postupu. Řešení tohoto palčivého problému bylo naplánováno na program dalšího jednání předních činitelů Eisenhowerovy administrativy.

Následujícího dne, 1. dubna 1954, zasedla na pravidelném termínu Rada národní bezpečnosti. Nepříjemná situace Francouzů u Dien Bien Phu vyvolala opět otázku, zda by Spojené státy měly nyní reálně uvažovat o jakémkoliv zásahu, které by oblehání prolomilo. Ačkoliv admirál Radford byl bez podpory ostatních armádních velitelů, rozhodl se urgovat Eisenhowera o nevyhnutelnosti leteckého zásahu. Prezident ale již byl obeznámen s memorandem náčelníků štábů. Ostatně se také potvrdila slova generála Ridgwaye, když Eisenhower konstatoval, že otázka intervence není záležitostí

³⁸⁹ SOFFER, Jonathan, *General Matthew B. Ridgway: from Progressivism to Reaganism, 1895–1993*, Westport 1998, s. 197.

³⁹⁰ Memorandum od náčelníků štábů ministrovi obrany (Wilsonovi), 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1198–1199; Memorandum od náčelníka štábu armády Spojených států (Ridgway), 2. 4. 1954, tamtéž, s. 1220–122; SOFFER, s. 197–198; Memoáry generála Ridgwaye a jeho přímý pohled na otázku intervence: RIDGWAY, Matthew, MARTIN, Harold (ed.), *Soldier: The Memoirs of Matthew B. Ridgway*, New York 1956, s. 274–277; Ačkoliv admirál Radford ve svých pamětech obhajoval svoje setkání s Élym, o tomto jednání se ani v náznacích nezmínil.

³⁹¹ Tisková konference prezidenta, 31. 3. 1954, Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower*, 1954, Washington 1960, s. 366.

Radforda, ale: „[...] otázka pro státníky.“³⁹² Přesto na jednání rady se nedošlo k žádným závěrům, a proto po konci zasedání měla proběhnout další schůze v prezidentově kanceláři, ale již pouze za účasti nejbližších spolupracovníků. Z následujícího soukromého jednání se ale nedochoval žádný zápis, přesto lze z následné transkripce telefonních rozhovorů konstatovat, že návrh operace *Vulture*, nebo její obdobná varianta nebyla zcela zavrhnuta.³⁹³ Ostatně krátce po avizovaném soukromém zasedání se Eisenhower údajně svěřil svému tiskovému mluvčí: „*Spojené státy možná budou muset přijmout rozhodnutí vyslat letectvo bombardovat rudé u Dien Bien Phu.*“ Záhy ale doplnil: „*Samozřejmě, že kdybychom tak učinili, museli bychom to navždy popírat.*“³⁹⁴ Koneckonců tento názor Eisenhower zastával, společně s Radfordem, již od zmiňovaného lednového zasedání Rady národní bezpečnosti. Později však vcelku pochopitelně popřel, že obdobnou akci vůbec zvažoval.³⁹⁵ Tehdejší tiskový mluvčí Bílého domu, James Campbell Hagerty, ale v roce 1969 uvedl, tedy pouhých pár let od vydání prvního výtisku memoárů bývalého prezidenta, že ačkoliv Eisenhower považoval Dien Bien Phu za neubránitelný, možnost leteckého zásahu zvažoval až do pádu pevnosti.³⁹⁶

V ranních hodinách dne 2. dubna 1954 se do oválné pracovny v Bílém domě dostavili ministr zahraničí Dulles, admirál Radford a ministr obrany Wilson. Cílem této schůze bylo pokračovat v naleznutí východiska, jak přesvědčit skeptický Kongres k ratifikaci plánu *United Action*. Dulles zde představil usnesení, které mělo podle jeho mínění přesvědčit kongresmany ohledně nejkritičtějšího aspektu nového plánu, tedy že Eisenhowera administrativa nehodlá vyslat pozemní jednotky do Indočíny. Dále bylo cíleno na skutečnost, ve které jsou přední bezpečnostní zájmy Spojených států spojené s politikou v Indočíně.³⁹⁷ Nejzásadnější odstavec tohoto krátkého dokumentu byl tudíž následující: „*Prezident Spojených států byl a je oprávněn v případě, kdy určí za nutná opatření k ochraně a obraně bezpečnosti Spojených států, povolat námořní a vzdušné*

³⁹² Memorandum z diskuze ze zasedání 191. Rady národní bezpečnosti, 1. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1201–1202.

³⁹³ Patrně žádný záznam ze schůze neexistuje, protože se nekonala oficiálně viz: Prezidentovy schůze, 4. 4. 1954, DDEL, Presidential Appointment Books, April 1954; Transkripce telefonních rozhovorů viz: Poznámka č. 3, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1201–1202.

³⁹⁴ Hagertyho deník, 1. 4. 1954, tamtéž, s. 1203.

³⁹⁵ EISENHOWER, s. 341.

³⁹⁶ *Interview with James C. Hagerty*. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 1. 2. 2021].

Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-hy0c-xh22>.

³⁹⁷ Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 2. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1211–1212.

síly Spojených států na pomoc silám, které odolávají agresi v jihovýchodní Asii, aby zabránily jejímu šíření a tím bránily bezpečnost Spojených států.“³⁹⁸

Nutno zde zmínit, že samotný výklad vyslání pozemních jednotek může být různě interpretován, např. námořní pěchota spadá pod velení námořnictva. Podle názoru historika Frederika Logevalla, který srovnával Tonkinskou rezoluci z roku 1964 s výše uvedeným prohlášením ministra Dullese, mohla být již v roce 1954 pravděpodobně vyslány pozemní jednotky pod záštitou boje proti komunistické agresi a v rámci obrany americké bezpečnosti. Tonkinská rezoluce reagovala na incident v Tonkinském zálivu, kdy údajně byly dne 4. srpna 1964 napadeny americké torpédoborce Maddox a Turner Joy. S nejvyšší pravděpodobností se tento střet nikdy neudál, ovšem Washington využil incident jako casus belli a po odhlasování rezoluce Kongresem, vstoupily Spojené státy otevřeně do války ve Vietnamu. Podstata Tonkinské rezoluce spočívala v udělení oprávnění prezidentovi, jako nejvyššímu veliteli ozbrojených sil, přijmout veškerá opatření před případnou agresi vůči armádě Spojeným státům. V budoucnu tudíž nemusel prezident Lyndon Baines Johnson žádat Kongres o další autorizaci jeho plánů. Ostatně nebylo stanoveno ani datum platnosti. Oproti tomu rezoluce z roku 1954 měla stanoveno fixní datum do konce června 1955. V zásadě jsou tedy mezi oběma dokumenty pouhé dva rozdíly – v rezoluci od Dullese nejsou zahrnuty pozemní jednotky, přesto jejich účast nelze vyloučit v rámci námořní pěchoty a dále bylo stanoveno datum vypršení platnosti. Lze tedy tvrdit, že oba dokumenty z let 1954 a 1964 mají obdobné vyznění a pokud by Dullesovo memorandum bylo ratifikováno Kongresem, patrně by Spojené státy mohly podniknout aktivnější kroky v Indočíně již před zahájením konference v Ženevě.³⁹⁹

V rozporu s tím je již jednou uvedenou tvrzení historika George Herringa, který se domnívá, že by patrně k žádnému vojenskému zásahu nedošlo, pokud by se neudála nepředvídaná událost. Nicméně, ať už mohl být dokument zamýšlen nebo vykládán v několika variantách, předstoupil následujícího dne Dulles s memorandumem před vysoce postavené republikánské a demokratické kongresmany a senátory s cílem zajistit si jejich podporu pro případnou intervenci v Indočíně.

³⁹⁸ Návrh dokumentu připravený na ministerstvu zahraničí, 2. 4. 1954, tamtéž.

³⁹⁹ LOGEVALL, s. 466, 472, 767.

Ministr zahraničí Dulles začal svůj proslov před zástupci Kongresu obdobně, jako před pár dní v *Overseas Press Club*. Předně apeloval na strategický význam oblasti pro bezpečností zájmy Spojených států, s čímž se v rámci teorie *domina* pojila nutnost zabránit komunistickému vítězství v Indočíně. Dále pokračoval admirál Radford, který přítomné obeznámil se situací. Ovšem na otázku, zda by letecký útok na Dien Bien Phu vyřešil situaci, odpověděl, že již nikoliv. Radford si ani v této situaci ale neodpustil poznámku, že pokud by letecký útok byl proveden před třemi týdny, byl si téměř jistý, že by odrazil *Viet Minh*.⁴⁰⁰ Tento projev nejednotnosti mezi členy Rady národní bezpečnosti rozhodně nezapůsobil na skeptický Kongres, ačkoliv Dulles pouhý den předtím apeloval, aby byly rozpory mezi ním a Radfordem vyjasněny.⁴⁰¹

Pokud by byly ale neshody ujasněny, patrně by to ničemu nepomohlo. V této době převládal již mezi republikány a demokraty konsenzus v otázce intervence. Paradoxně onu demokratickou opozici vedl na jednání budoucí prezident Lyndon Baines Johnson, který o deset let později zavedl Spojené státy do vietnamského konfliktu. Tehdy ale ani jedna strana nehodlala dopustit unáhlených závěrů, které by mohly znamenat nasazení amerických vojáků v další válce v Asii, přestože Dulles důrazně tvrdil, že se nebude jednat o vyslání pozemní armády. Trauma z Koreje ale převládalo. Zástupci Kongresu proto představili základní požadavek. Pokud se mají v Kapitolu odhodlat k dalším krokům, ke kterým se ostatně nebudou bránit, učiní tak pouze za předpokladu, kdy ministr zahraničí získá politické a materiální závazky spojenců.⁴⁰² V tomto bodě byli neústupní. Dulles se tak náhle ocitl v paradoxní situaci, kdy Kongres požadoval, aby byly prvně zajištěny spojenecké závazky, ačkoliv z jejich strany nedisponoval plnou podporou. Tento stav mohl budoucí jednání značně ztížit. Jenže skepticismus senátorů a kongresmanů nebyl utišen ani poté, co ministr zahraničí uvedl, že již započalo diplomatické jednání s britským velvyslancem ve Washingtonu.⁴⁰³ Patrně právě kvůli tomuto opatrnému přístupu k okamžitým

⁴⁰⁰ Memorandum do spisu ministra zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1224–1225.

⁴⁰¹ Memorandum z rozhovoru s prezidentem od ministra zahraničí, 2. 4. 1954, DDEL, Papers of John Foster Dulles, Chronological Series, April 1954, Box 7.

⁴⁰² Memorandum do spisu ministra zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1224–1225.

⁴⁰³ Memorandum z rozhovoru podané ministrem zahraničí, 30. 3. 1954, tamtéž, s. 1183.

jednostranným činům ze strany Kongresu, nepředstavil Dulles ani návrh rezoluce z předešlého dne, který měl po celou dobu u sebe.⁴⁰⁴

Ministr zahraničí neztrácel čas a okamžitě po ukončení jednání se telefonicky spojil s prezidentem Eisenhowerem, který se nacházel na víkendovém sídle v Camp Davidu. V krátkosti vyložil průběh setkání a postoj Kongresu, který je připraven podniknout rozhodné kroky pouze v případě, že Spojené státy tak neúčinní osamoceny. Senátory a kongresmany ovšem z tohoto postupu neobviňovali, jelikož s jejich skepticismem byli obeznámeni již před jednáním. Společně se proto shodli, že v tomto případě musí být zahájeno aktivní jednání s případnými spojenci v rámci *United Action*.⁴⁰⁵ Dulles ani v tomto případě neztrácel čas a první schůze proběhla ještě téhož dne. Do svého domu pozval velvyslance Nového Zélandu a Austrálie.

Ačkoliv je ze zápisu z jednání znatelná velká snaha přesvědčit oba velvyslance o akutní nutnosti jednat, byly tyto snahy na diplomatickém poli neúspěšné.⁴⁰⁶ Velvyslanec Austrálie hovořil o obtížné domácí situaci. Nejenom, že se obával nedodržení slibů francouzské vlády zajistit nezávislost Vietnamu, ale koncem května měly proběhnout v zemi parlamentní volby. Domníval se tedy, že účast Austrálie je před tímto datem pravděpodobně nereálná. Obdobně se vyjádřil také velvyslanec Nového Zélandu, který totožně odkazoval na budoucí volby. Přesto upozornil, že jeho vláda považuje za nejdůležitější postoj Velké Británie, což krátce na to potvrdil americký velvyslanec ve Wellingtonu.⁴⁰⁷ Přejmenším se velvyslanci v Dullesově domě alespoň osobně shodli na nutnosti řešit nastalou krizi. Pro Spojené státy ale mohli udělat pouhé minimum – informovat domovské vlády o situaci v Indočíně.⁴⁰⁸

Stanoviska obou velvyslanců vyvolala ve Washingtonu zdání, že patrně jejich vlády nepřistoupí k *United Action*, pokud se ke společnému zásahu nepřipojí Velká Británie. Náznaky spolupráce pravděpodobně plynuly pouze z obav narušení vřelých vztahů s jejich největším spojencem v Pacifiku, pokud alespoň formálně nepodpoří

⁴⁰⁴ PRADOS, John, *The Sky would fall: Operation Vulture: the U.S. Bombing Mission in Indochina, 1954*, New York 1983, s. 96.

⁴⁰⁵ Telefonní komunikace mezi ministrem zahraničí a prezidentem, 3. 4. 1954, DDEL, Papers of John Foster Dulles, Chronological Series, April 1954, Telephone Calls, Box 7.

⁴⁰⁶ Ministr zahraničí velvyslanectvím v Canberře a Wellingtonu, 6. 4. 1954, NACP, RG 59, Central Decimal File, 751G.5/4-654.

⁴⁰⁷ Velvyslanec ve Wellingtonu (Scotten) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, NACP, RG 59, Central Decimal File, 751G.00/4-654.

⁴⁰⁸ KELLY, Andrew, *ANZUS and early Cold war: Strategy and Diplomacy Between Australia, New Zealand and the United States, 1945–1956*, Cambridge 2018, s. 118–122.

předložený plán. Jakkoliv tudíž mohly být vládní kabinet v Canberře a Wellingtonu ochotné zúčastnit se společného zásahu v Indočíně, bylo v této době stále nemyslitelné, aby se zapojily do válečného konfliktu za předpokladu, že Velká Británie zachová neutralitu. Rozhodující hlas tedy závisel na stanovisku Londýna.⁴⁰⁹

Mezitím se do Washingtonu vrátil prezident Eisenhower, a ještě téhož dne svolal večerní schůzi, na které byli přítomni ministr zahraničí Dulles, admirál Radford a poradce ministra zahraničí MacArthur II. Ačkoliv byla schůze vedena mimo oficiální záznam, popsal její obsah později tehdejší prezidentův tajemník Sherman Adams. Údajně zde byly ujednány tři podmínky pro intervenci v Indočíně: „[...] *zprvé a nejdůležitější. United Action se musí účastnit britské, australské a novozélandské jednotky [...]. Zadruhé, Francouzi ponosou nadále hlavní těžiště konfliktu.*“ Poslední a třetí bod údajně doplnil prezident, patrně z obav před nařčením z podpory kolonialismu: „*Bude garantována budoucí nezávislost Vietnamu, Kambodže a Laosu.*“⁴¹⁰

Lze těžko hodnotit Eisenhowerova rozhodnutí, která byla zaznamenána pouze v jeho vlastních a Adamsových memoárech, jenž se schůze ani nezúčastnil.⁴¹¹ Proto záměry tohoto jednání mohou být interpretovány dvěma způsoby. Zprvé, Eisenhower cíleně usiloval o intervenci v Indočíně. Dlouhou dobu nezavrhl letecký zásah. Zasadil se o větší zapojení Velké Británie a nesnažil se rezignovat na podmínky kladené v Kongresu. Pokud by se snažil vyhnout intervenci, patrně by také volil smířlivější prohlášení.⁴¹² A druhý, Eisenhower se pouze snažil zajistit si co nejvhodnější podmínky pro případnou intervenci, o které nebyl pevně rozhodnut a která by se neobešla bez podpory Kongresu.⁴¹³ Ať už ale byly záměry tohoto jednání jakékoliv, vždy směřovaly k otázce intervence v Indočíně.⁴¹⁴ Veškerá snaha měla být od tohoto momentu soustředěna na získání si podpory Velké Británie. Proto ještě téhož dne

⁴⁰⁹ WAITE, James, *Contesting "the Right of Decision": New Zealand, the Commonwealth, and the New Look*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 25, s. 908–909.

⁴¹⁰ SHERMAN, Adams, *Firsthand Report: the Story of the Eisenhower Administration*, New York 1962, s. 126; EISENHOWER, s. 347.

⁴¹¹ Zápis přítomných na schůzi, Washington 4. 4. 1954, DDEL, Presidential Appointment Books, April 1954.

⁴¹² LOGEVALL, s. 472–473.

⁴¹³ KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999, s. 658; HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*, s. 217.

⁴¹⁴ Podrobnější analýzy obou pohledů: STATLER, Kathryn, *Eisenhower, Indochina and Vietnam*. In: PACH, Chester (ed.), *A Companion to Dwight D. Eisenhower*, Malden 2017, s. 499–502; RABE, Stephen, *Eisenhower Revisionism: A Decade of Scholarship*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 1, s. 103–106.

odeslal Dulles dopis od prezidenta Eisenhowera ministerskému předsedovi Winstonovi Churchillovi, který lze považovat za oficiální žádost o připojení se k *United Action*.⁴¹⁵ Když byla ale již výše zmiňovaná schůze ukončena, dorazil do Washingtonu nečekaný telegraf z Paříže. Lanielova vláda žádala o okamžitý letecký zásah amerického letectva u Dien Bien Phu, který byl odůvodněn údajnou Radfordovou nabídkou z jednání s francouzským generálem Élym.⁴¹⁶

Eisenhowerova administrativa musela být velmi zaskočena francouzským požadavkem. Patrně stejné pocity musel prožívat také admirál Radford, který s nejvyšší pravděpodobností nikdy nedal generálu Élymu žádné závazky ohledně intervence. V tomto směru se dokonce ministr zahraničí Dulles v telefonním rozhovoru s prezidentem Eisenhowerem zastal admirála Radforda navzdory předchozím sporům. „[...] při jednání s Radfordem a Ely [myšleno jednání z posledního dne Élyho mise, tj. 26. 3. 1954, pozn. autora] byl silný až jednomyslný pocit, že nesmíme a nemůžeme vstoupit do boje, dokud nebudeme mít vyjasněny politické aspekty. Radford tudíž nedal žádné závazky.“⁴¹⁷

Ovšem Paříž, která sledovala zhoršující se vývoj situace u Dien Bien Phu, věřila stanoviskům francouzského generála. Nemohli ale tušit, že pouhých pár dní předtím proběhlo jednání ve Sboru náčelníků štábů, které se vyslovalo proti leteckému úderu, tudíž ani v americkém armádním štábu nebyly nakloněny k tomuto řešení. Ostatně veškerý postup se odvíjel v souladu se skeptickým Kongresem. Proto již předtím vznikl plán *United Action*, který sledoval rozhodnutí učiněná v minulých týdnech. Pokud tedy v této době panovalo ve Washingtonu zdání, že osud Indočíny je relativně v rukou Spojených států, nacházely se od této chvíle v zcela nové situaci. V situaci, kdy francouzský požadavek rapidně zvýšil tempo americké zahraniční politiky, která začala hledat odpověď na krizi v Indočíně.

Zodpovědnost za nalezení východiska padala na Dullese. Ministr zahraničí kontaktoval prezidenta Eisenhowera ale až ráno následujícího dne 5. dubna 1954.

⁴¹⁵ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Velké Británii, 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1239–1241; ARNOLD, James, *The First Domino: Eisenhower, the Military, and America's Intervention in Vietnam*, New York 1991, s. 169.

⁴¹⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1236–1238.

⁴¹⁷ Memorandum z prezidentovy telefonní konverzace, 5. 4. 1954, tamtéž, s. 1241–1242; Memorandum ze záznamu kapitána George W. Anderson, Jr., zástupce předsedy Sboru náčelníků štábů (Radford), 5. 4. 1954, tamtéž, s. 1247–1248.

V telefonickém rozhovoru prezident trval na svých předešlých rozhodnutích, tedy že bude souhlasit s intervencí pouze za předpokladu, že tak bude učiněno na základech *United Action* a následně bude potvrzena Kongresem.⁴¹⁸ Z tohoto důvodu sdělil Dulles ještě téhož dne pařížské vládě odmítavou odpověď na jejich žádost.⁴¹⁹ Zaujaté stanovisko ve Washingtonu ale již nemohlo zvrátit započatou krizi. Ostatně ani zmiňované zamítnutí neodradilo francouzského ministra zahraničí Bidaulta od zaslání dalšího požadavku, ve kterém Paříž žádala „pouze“ deset až dvacet plně vybavených bombardérů B-29, který mohly být okamžitě nasazeny.⁴²⁰ Lanielova vláda věřila, že relativně malý zásah by mohl zvrátit situaci u Dien Bien Phu, kde francouzský generální štáb očekával rozhodující fázi bitvy v průběhu následujících deseti dnů.⁴²¹ Také americký velvyslanec v Paříži, Clarence Douglas Dillon, apeloval na Washington, aby adekvátně odpověděl, jelikož se domníval, že pokud pevnost padne, bude francouzská vláda obviňovat nečinnost Spojených států z její ztráty.⁴²² Tato nastalá diplomatická rozeprá mohla přímo ohrozit Lanielovu vládu a její postoj na konferenci v Ženevě. Jenže také tento požadavek byl na jednání Rady národní bezpečnosti zamítnut. Koneckonců ani admirál Radford již nesouhlasil s vysláním dalších bombardérů. Předně poukazoval na nevyužití již poskytnutých B-26. Prezident souhlasil, a proto se došlo k názoru, že alternativně mohou být Paříži nabídnuty námořní stíhací letouny *Corsair*, spolu s americkými techniky. Francouzi měli s těmito stroji větší zkušenosti, čímž mohla být relativně snadně navýšena kriticky nízká efektivita francouzského letectva v Indočíně.⁴²³

Vzhledem k nedávné schůzi mezi zástupci Kongresu a ministrem zahraničí bylo ale nepředstavitelné, že by se jakákoliv diskuze ohledně vyslání dalších techniků do Indočíny odehrála bez jejich účasti, což značně zpomalilo tempo zahraniční politiky.

⁴¹⁸ Memorandum z telefonní konverzace prezidenta, 5. 4. 1954, tamtéž, s. 1241–1242; V roce 1982 vzpomínal MacArthur II. na prezidentovo stanovisko nebombardovat následovně: „[...] *kdybychom zasáhli vojenskými letouny a podpořili Francouze, podle jeho nejlepšího úsudku by tento zásah vůbec neuspěl a nezabránil by Viet Minhu ve vítězství, protože by se stáhli do džungle. Neviděli bychom to, co bombardujeme.*“ *Interview with Douglas MacArthur*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_EB16D45C78244F589A64E7A893C26BD1

⁴¹⁹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1242.

⁴²⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 1910–1963, 751G.5622/4-654.

⁴²¹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1243.

⁴²² Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1249.

⁴²³ Memorandum z diskuze ze 192. zasedání Rady národní bezpečnosti; 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1264; Hlavní odůvodnění, proč Spojené státy zatím nevyslaly požadovaná letadla B-29, bylo následující: „*Naši vojenská poradci nevidí důvod, proč by mělo být o osudu celé Indočíny rozhodnuto za deset dní v Dien Bien Phu, protože tato bitva musí značně vyčerpávat vojenský potenciál nepřítele.*“ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1268–1269.

V konečném důsledku dorazily do Indočíny pouze letadla, a to až v půli dubnu.⁴²⁴ Jak ale již bylo uvedeno, Kongres se nezdřáhal podpořit *United Action*, pouze musel být splněn požadavek, že nejdříve budou dojednány spojenecké závazky. Přesto námitky vůči intervenci byly stále znatelné. Především skupina okolo demokratického senátora a budoucího prezidenta, Johna Fitzgeralda Kennedyho, měla výhrady k postupu Francie. Kennedy se domníval, že pokud nebude udělena Vietnamu, Laosu a Kambodže nezávislost, lze jen těžko si představit uspokojivý výsledek akce *United Action*, který by jinak pouze znamenal: „*Hrnout peníze, materiál a muže do džungle v Indočíně, bez alespoň vzdálené vyhlídky na vítězství.*“⁴²⁵ Jenže ve stejné době, kdy vystoupil senátor Kennedy se svým kritickým projevem v budově Kapitolu, zasedla o pár bloků dál Rada národní bezpečnosti. Jak již bylo avizováno, na této schůzi se dospělo k závěrům nevyslat další bombardéry, zároveň ale měla začít diplomatická jednání s Londýnem, jež měla cílit na dvě skutečnosti – pokud Indočína padne, bude tak ohrožena nejenom pozice Malajska, ale v rámci dominového efektu také „[...] *britské děti*“ – Austrálie a Nový Zéland.⁴²⁶ Několikrát použitou metaforu teorie domina si Eisenhower nakonec natolik oblíbil, že ji použil také následující den na tiskové konferenci. Když zde byl prezident dotázán, aby se vyjádřil ke strategickému významu Indočíny, Eisenhower odpověděl, že pokud dojde k jejímu pádu, mohlo by následovat to, co by nazval: „[...] *principem padajícího domino.*“ Porážka v Indočíně podle Eisenhowera by vedla dozajista k pádu jihovýchodní Asie a k: „[...] *počátku rozpadu*“, který by: „[...] *měl mít hluboké dopady.*“⁴²⁷ Redakci *The New York Times* se použití této metafory natolik zalíbilo, že její obdobné vyznění použilo již následujícího dne na titulní straně a krátce na to se natolik přirovnání natolik uchytilo ve společnosti, až následně definovalo celou jednu éru v americké zahraniční politice.⁴²⁸

Dulles mezitím upřel veškeré snahy k vytvoření mezinárodního uskupení. Dokonce považoval za úspěch, aby koalice byla přinejmenším v procesu vytváření

⁴²⁴ Pětadvacet letadel typu *Corsair* a nepatrný počet dalších leteckých strojů byly do Vietnamu doručeny až 18. dubna 1954. Jednalo se o poslední americké stroje, které byly Francii dodány před jejich odchodem z Indočíny. FUTRELL, Robert Frank, *The Advisory Years to 1965*, Washington, D.C. 1981, s. 24.

⁴²⁵ Projev senátora Johna F. Kennedyho, Washington 6. 4. 1954, John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston, MA, Papers of John F. Kennedy, Pre-Presidential Papers, Senate Files: 12.

⁴²⁶ Memorandum z diskuze ze 192. zasedání Rady národní bezpečnosti; 6. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1256.

⁴²⁷ Tisková konference prezidenta, 7. 4. 1954, *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 382–383.

⁴²⁸ *The New York Times*, 8. 4 1954, CIII/35138.

během konference v Ženevě.⁴²⁹ Pokud by ale dokázal překonat britské a francouzské antipatie k *United Action*,⁴³⁰ mohlo být stále obtížné nalézt konsenzus, jelikož každá strana sledovala především své vlastní zájmy. Nastavený kurz americké zahraniční politiky, spolu se skeptickým Kongresem, přesto nedovoloval Washingtonu uvažovat v otázce intervence jinak, přestože prezidentský výbor předtím doporučil v takovém případě unilaterálně zasáhnout. Nicméně ještě před začátkem jednání se Dulles dostal do trapné situace, když musel odmítnut britský návrh na uspořádání tripartitní schůze. Patrně chtěl francouzské působení v Indočíně projednat v Londýně soukromě, vzhledem k většímu množství výhrad vůči Paříži. Ostatně ale věřil, že jestli bude s každou stranou jednat zvlášť, bude zaručena větší šance úspěchu.⁴³¹ Ačkoliv tedy nebyla výchozí pozice pro jednání snadná, vyrazil Dulles do Evropy. První zastávkou byl Londýn.

4.3 Londýnská antipatie

Když dne 10. dubna 1954 nastoupil Dulles na palubu letadla směřujícího do Evropy, odeslal krátce před odletem americkému velvyslanci v Paříži prohlášení, ve kterém apeloval na spojení všech sil k zachování svobody v Indočíně. Ostatně jak závěrem uvedl, jednalo se o: „[...] *poslání míru prostřednictvím síly*.“⁴³² Dulles však v tomto případě nespolehal na prázdná prohlášení, a ačkoliv hodně věřil ve své vyjednávací schopnosti, uvědomoval si obtížnost následujících schůzí.⁴³³ Jenže bez správného informování by bylo jakékoliv jednání ještě obtížnější. Proto je nutné vyzdvihnout aktivitu amerických velvyslanců v Paříži a Londýně, kteří krátce před avizovaným příletem ministra neúnavně odesílali do Washingtonu zprávy o vývoji v obou vládách, popřípadě se setkali s jejich představiteli s cílem zjistit jejich stanoviska.⁴³⁴

⁴²⁹ Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Bonbright), 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1235.

⁴³⁰ Britská odpověď na Eisenhowerovu žádost ze dne 4. 4. 1954 byla velmi krátká, bez náznaku sdíleného pohledu na osud Indočíny: „*Můj drahý příteli, obdržel jsem tvou nejdůležitější zprávu ze 4. dubna. Dáváme jí vážnou pozornost v kabinetu. Winston.*“ Churchill Eisenhowerovi, 6. 4. 1954, BOYLE, Peter (ed.), *The Churchill-Eisenhower Correspondence, 1953–1955*, London 1990, s. 138.

⁴³¹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 7. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1286–1287.

⁴³² Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 10. 4. 1954, tamtéž, s. 1303.

⁴³³ LOGEVALL, s. 482.

⁴³⁴ Např. viz: Londýn považoval francouzské zprávy o situaci u Dien Bien Phu za přehnané. Velvyslanec ve Velké Británii (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, *Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1249–1250; Velká Británie se podle Dullese obávala přímého zapojení pozemních jednotek v Indočíně. Také nepřikládala větší důležitost teorii domina. Ministr zahraničí prezidentovi, 13. 4. 1954, tamtéž, s. 1322–1323; Francouzská vláda byla vzhledem k blížící se konferenci velmi skeptická vůči *United Action*. Paříž si byla vědoma rizika, že francouzská veřejnost bude patrně vnímat aktivity Spojených států jako destabilizační prostředek k dojednání míru. Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 7. 4. 1954, tamtéž, s. 1282–1283; Francouzská neochota z pohledu Spojených států – Paříž se zřejmě

Dulles byl díky jejich činnosti ještě před příletem do Evropy důkladně obeznámen se situací, kdy, ačkoliv Paříž a Londýn považovaly za žádoucí udržet jihovýchodní Asii mimo vliv komunismu, byly zde rozdíly, jak toho docílit. Shoda nepanovala ani v předběžných stanoviscích před konáním konference v Ženevě, jejíž první část věnující se situaci na korejském poloostrově měla být zahájena přibližně za dva týdny. Díky zásluze správného informování ale dokázal Dulles překonat veškeré prvotní překážky a antipatie směřující k *United Action*. Po rozsáhlých diplomatických jednáních v Londýně a následně v Paříži docílil souhlasu obou vlád k přistoupení na předběžné diskuze ohledně kolektivní bezpečnosti v jihovýchodní Asii.⁴³⁵ Bylo tím dosaženo prvního diplomatického úspěchu, který byl nutný pro ratifikaci *United Action*. Ovšem základy budoucí koalice byly krátce na to narušeny přímo ve Washingtonu.

Dne 16. dubna, pouze několik hodin od Dullesova návratu z Evropy, vystoupil před novináře viceprezident Richard Nixon, který na hypotetickou otázku, jak budou Spojené státy reagovat na francouzský kolaps v Indočíně, odpověděl: „*Patrně budeme muset riskovat vyslání pozemní armády.*“⁴³⁶ Nevhodné vyjádření vyvolalo všeobecně negativní reakci,⁴³⁷ čímž vznikla paradoxní situace. Eisenhowerova administrativa čelila rozhořčeným kongresmanům, zatímco nadále obviňovala Sovětský svaz a komunistickou Čínu z agresivního jednání. Proto ve snaze vyhnout se trapné situace a minimalizovat již způsobené škody, vydalo ministerstvo zahraniční velice vágní prohlášení, které mělo vyjasnit zahraniční politiku, nikoliv ale negovat viceprezidentova slova.⁴³⁸ Ostatně jak příznačně poznamenal tiskový mluvčí Bílého domu, mělo být docíleno prohlášení, aniž by „[...] *podřezali větev pod Nixonem.*“⁴³⁹

Pokud ale utišení emocí vyvolalo ve Washingtonu zdání, že mohou od této chvíle pokračovat ve zdárné realizaci *United Action*, byl Dulles krátce na to zaskočen obdržným telegramem z Londýna, ve kterém Eden zrušil účast Velké Británie na

domnívala, že Washington se rozhodl kdykoliv zasáhnout v Indočíně, bez ohledu na to, zda se přidá Velké Británie. Proto francouzská vláda chtěla prvně využít svého postavení na konferenci. Pokud by tato jednání ztroskotala, mohli by opětovně ustoupit od svých dřívějších prohlášení. Memorandum poradce (MacArthur) ministru zahraničí, 8. 4. 1954, tamtéž, s. 1294–1295.

⁴³⁵ Zástupce ministra zahraničí určitým velvyslanectvím, 16. 4. 1954, tamtéž, s. 1342–1343; WARNER, Geoffrey, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu, April 1954: The Failure of the United Action*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 68–69.

⁴³⁶ The Washington Post and Times Herald, 17. 4. 1954, LXXVII/28429; The Times, 17. 4. 1954, CLXIX/52908; The New York Times, 17. 4. 1954 CIII/35147.

⁴³⁷ The Washington Post and Times Herald, 18. 4. 1954, LXXVII/28430.

⁴³⁸ The New York Times, 18. 4. 1954 CIII/35148.

⁴³⁹ IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 138–139.

předběžné diskuzi o kolektivní bezpečnosti. Neúčast Velké Británie Eden odůvodnil tím, že mezi ním a Dullesem nedošlo k žádné dohodě o podílení se v pracovní skupině, která měla zajistit pokročení v otázce kolektivní bezpečnosti v jihovýchodní Asii.⁴⁴⁰ Jindy klidný Dulles byl údajně touto zprávou rozrušen. Domníval se, že Eden byl ovlivněn indickou vládou Džaváharlála Néhrúa, která se pouhých pár dní předtím ohradila proti snahám Washingtonu vytvořit defenzivní alianci v jihovýchodní Asii.⁴⁴¹ Ostatně Eden později připustil, že stanovisko Indie sehrálo v jeho rozhodnutí nemalou roli.⁴⁴² Tato tendence je patrná také v telegramu z britského ministerstva zahraničí na velvyslanectví ve Washingtonu, kdy byly Spojené státy kritizovány za přílišnou horlivost dosáhnout dohody, jež vyvíjely na Londýn, který nejdříve vše chtěl důsledně prodiskutovat nejen s Indií,⁴⁴³ ale také s Austrálií a Novým Zélandem, které předtím požádal Dulles o připojení k *United Action*.⁴⁴⁴ Jistý vliv také mohl být způsoben Nixonovým projevem a britskými obavami z účasti v diskuzi, jež mohlo znamenat podporu vojenského zásahu.⁴⁴⁵ Přesto ať už byly příčiny britského odmítnutí jakékoliv, Eisenhower a Dulles byli nuceni, vzhledem k absenci alternativních řešení, opětovně se přizpůsobit nastalé situaci a hledat možná východiska z této diplomatické krize.

Bližící se datum konference v Ženevě bylo za daných okolností sledováno ve Washingtonu s obavami. Proto pod záštitou zasedání Severoatlantické organizace v Paříži odcestoval Dulles znovu do Evropy,⁴⁴⁶ aby zde osobně jednal s britským ministrem zahraničí. Ačkoliv na této schůzi zdůrazňoval: „[...] *pokud jsme nepodnikli žádné kroky a nemáme žádné alternativy, naše šance čehokoliv dosáhnout v Ženevě jsou velmi malé,*“ byl Eden v otázce intervence neústupný. Britská strana byla nakonec ochotná zvážit *United Action* a opětovně se podílet na jednání o kolektivní bezpečnosti, ale pod podmínkou, že bude vyjasněn budoucí postup Paříže a o možnosti intervenci

⁴⁴⁰ Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant), 18. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1349–1350.

⁴⁴¹ *The New York Times*, 16. 4. 1954, CIII/35142; *The Times*, 19. 4. 1954, CLXIX/52909; Podezření z vlivu indického premiéra na Edena viz: Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 19. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 533; Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP79T00975A001500380001-3.

⁴⁴² EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960, s. 110; Na druhou stranu, dne 15. dubna Eden údajně popsal indického premiéra jako: „*Malý a ubohý indický Kerenskij.*“ CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000, s. 60.

⁴⁴³ Ministerstvo zahraničí Spojeného království velvyslanectví ve Washingtonu, 17. 4. 1954, TNA, FO 800/785, FE/54/18.

⁴⁴⁴ Memorandum od ministra zahraničí, 10. 4. 1954, TNA, CAB 129/67/40.

⁴⁴⁵ IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 141.

⁴⁴⁶ Tisk dále informoval, že důvodem setkání je koordinace zahraniční politiky před konferencí v Ženevě. *The New York Times*, 21. 4. 1954, CIII/35151; *The Times*, 21. 4. 1954, CLXIX/52911.

diskutovat až za předpokladu, kdy dojde k francouzskému kolapsu v Indočíně.⁴⁴⁷ Ostatně zprávy z Vietnamu naznačovaly, že patrně taková situace nastane, pokud Spojené státy nezasáhnou. Když totiž Dulles obdržel téhož dne zprávu z Paříže o aktuálním stavu, informoval ho frustrovaný⁴⁴⁸ ministr zahraničí Bidault velmi stručně: „*Situace u Dien Bien Phu je nyní téměř beznadějná [...] nic nemůže zachránit situaci, kromě snad „masivního“ leteckého zásahu [...] kdyby Dien Bien Phu padlo, pochybuji, že by francouzský národ považoval navrženou koalici za prostředek k dosažení míru v Ženevě, ale spíše za udržení Francie v bojích v jihovýchodní Asii.*“⁴⁴⁹ Francouzský defetismus byl z telegramu velmi znatelný, společně s pocitem, že situace v Indočíně je ztracená. *Viet Minh* totiž toho dne ovládl většinu přistávací plochy u Dien Bien Phu.⁴⁵⁰

Dulles se tak nacházel v obtížné situaci, ve které byl Londýn ochotný zvážit intervenci, ale pouze za předpokladu francouzského kolapsu v Indočíně, zatímco vláda v Paříži by již v takovém případě nemusela být nadále ochotná setrvat v konfliktu a ani ve snahách vytvořit kolektivní bezpečnost. Pokud tedy neměly být ztraceno dosavadní úsilí a s ohledem na teorii *domina*, bylo zapotřebí urychleně přesvědčit skeptický Londýn.⁴⁵¹ Než se ale americký ministr zahraničí obrátil na Edenu, udála se událost, která byla po dlouho dobu velmi kontroverzní. Dulles údajně nabídl Bidaultovi dvě atomové bomby, jenže do současnosti nebyl nalezen žádný archivní materiál, který by nabídku potvrdil, a tak je událost především známa pouze ze svědectví Bidaulta, jenž se mohou vzhledem k tehdejší situaci jevit jako tendenční.⁴⁵² Pozdější ministr zahraničí Maurice Schumann, který v době konání ženevské konference působil jako náměstek ministra zahraničí, uvedl v roce 1986, že se nejednalo o žádnou oficiální nabídku od Dullese, kterou by brali příliš vážně. Z jeho pohledu se spíše jednalo o názor na hypotetickou otázku, jak by Paříž reagovala, kdyby jí byla bomba nabídnuta, jelikož si

⁴⁴⁷ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 22. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1362–1363; Indočina: Postoj vlády jeho veličenstva – dokument vypracován ministrem zahraničí, duben 1954. In: Cmnd. 2834, *Documents relating to British Involvement in the Indo-China Conflict, 1945–1965*, London 1954, s. 67–68.

⁴⁴⁸ Dulles popsal Bidaultův stav po osobní schůzi následovně: „*Je zjevně vyčerpaný a ve svém projevu je zmatený a nesourodý.*“ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 23. 4. 1954, DDEL, Papers of Dwight D. Eisenhower (Whitman Files), 1953–1961, DDE Diaries, Diaries April 1954 (1), Box 6.

⁴⁴⁹ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 22. 4. 1954, DDEL, Papers of Dwight D. Eisenhower (Whitman Files), 1953–1961, Dulles-Herter Series, Dulles-April 1954 (2), Box 2.

⁴⁵⁰ Ačkoliv obránci Dien Bien Phu dokázali od 6. dubna udržet většinu opěrných bodů, dne 22. dubna padla v těsné blízkosti letiště *Huguette 1*. Od tohoto data zde nebylo možné přistát. WINDROW, s. 526.

⁴⁵¹ Postup diplomatického nátlaku na Londýn navrhl přímo Eisenhower v dopise adresovaném přímo Dullesovi viz: Zastupující ministr zahraničí ministrovu zahraničí v Paříži, 23. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1366–1367.

⁴⁵² BIDAULT, Georges, *Resistance; the Political Autobiography of Georges Bidault*, New York 1967, s. 196.

nedokázali představit, že by Spojené státy skutečně svrhly zbraň hromadného ničení v severním Vietnamu.⁴⁵³

Nelze tedy vyvrátit, že Dulles tak skutečně neučinil. Přinejmenším se ve Washingtonu již dříve zabývali možností použít atomové zbraně v Indočíně, ale vzhledem k okolnostem by zřejmě k jejich nasazení nikdy nedošlo.⁴⁵⁴ Tehdejší viceprezident Nixon ve svých memoárech uvedl, že Dulles a Eisenhower měli velké pochyby ohledně použití atomových zbraní, jelikož se obávali reakce komunistické Číny.⁴⁵⁵ Pokud přesto Dulles takovou nabídku vyslovil, tak patrně v záměru posílit francouzskou morálku, jelikož Bidault po osobní schůzi budil: „[...] *dojmem muže na bodě zlomu.*“⁴⁵⁶ Nicméně účast Velké Británie byla nadále nutná pro ratifikaci *United Action*, tudíž reálnější postup spočíval v přesvědčení Londýna, než ve shození atomových bomb na *Viet Minh* a čelit neodvratné eskalaci konfliktu.

Diplomatická jednání se ovšem pro Spojené státy nevyvíjela příznivě. Proto do Evropy odcestoval admirál Radford, aby společně s Dullesem vyvíjeli nátlak na Velkou Británii. Jenže bez úspěchů. Britský ministr zahraničí Eden odmítl poskytnout jakoukoliv podporu, byť symbolickou v podobě dvou letek, která by umožnila Washingtonu ratifikovat *United Action*. Eden se osobně domníval, že letecký útok nezachrání situaci v Indočíně, zároveň se také obával reakce komunistické Číny. Proto zastával stanovisko neinternovat, pokud by nebylo v nebezpečí britské území. Nicméně se alespoň zavázal informovat o situaci vládní kabinet.⁴⁵⁷ Dulles tím přinejmenším docílil malé diplomatické výhry. Byla zde totiž šance, že v Londýně přehodnotí zaujaté

⁴⁵³ *Interview with Maurice Schumann*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_31B1C_B3DDC7B4180BF4209CFD3BF384E.

⁴⁵⁴ CÉSARI, Laurent, FOLIN De, Jacques, *Military Necessity, Political Impossibility: The French Viewpoint on Operation Vautor*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 113; Memorandum poradce (MacArthur) ministrovi zahraničí, 7. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1270–1272; Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) zástupci ministra zahraničí (Smith), 30. 4. 1954, GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, Washington 1982, s. 1445–1448; Rozhodnutí Spojených států neinternovat, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part II.] U.S. Involvement in the Franco-Viet Minh War, 1950–1954, f. B-23.; JONES, Matthew, *Great Britain, The United States, and Consultation over use of the Atomic Bomb, 1950–1954*. In: *The Historical Journal* 54, 2011, 3, s. 825.

⁴⁵⁵ NIXON, Richard, *The memoirs of Richard Nixon*, New York 1979, s. 185.

⁴⁵⁶ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 23. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1374.

⁴⁵⁷ Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant) [datace: 24. 4. 1954, pozn. autora], 26. 4. 1954, tamtéž, s. 1386–1391; Ministr zahraničí Eden ministerstvu zahraničí, 24. 4. 1954, TNA, FO 800/785, FE/54/23.

stanovisko. Na odpověď ale nervózně vyčkával již v Ženevě, kam odletěl v předvečer zahájení konference o Koreji.

Eden dorazil do Ženevy 25. dubna 1954. Netrpělivý Dulles okamžitě sjednal schůzku v naději, že Velká Británie změnila názor. Jenže byl zklamán. Londýnská antipatie vůči *United Action*, respektive vůči unáhleným krokům krátce před konáním konference, stále převažovala. Eden se zavázal, že poskytne Francii veškerou možnou diplomatickou podporu na jednáních, nicméně připojení k mezinárodní koalici měla britská vláda zvážit až v případě, kdy nebude dosaženo uspokojivé dohody. Stále se však nejednalo o definitivní závazek. Eden totiž nevěřil, že jakýkoliv zásah v Indočíně by dokázal za tehdejší situace cokoliv změnit.⁴⁵⁸ Ačkoliv Dulles vytrvale naléhal na Edena, že britské stanovisko znamená onen francouzský kolaps, nedokázal již zvrátit definitivní rozhodnutí Londýna, který také odmítl opětovně se připojit k předběžným diskuzím o kolektivní obraně. Není proto překvapující, když Dulles okomentoval schůzi s Edenem jako: „[...] *nanejvíce skličující*.“⁴⁵⁹

Eisenhowerova administrativa ale již nemohla déle odkládat rozhodnutí nad intervencí. Během následujících dní byla proto navrhována možnost provést *United Action* bez Velké Británie. Obdobně byl také zamýšlen alternativní plán, ve kterém se měly francouzské jednotky stáhnout do obranných enkláv, odkud mohly být podpořeny námořnictvem a letectvem Spojených států.⁴⁶⁰ Vzhledem ke katastrofické situaci u Dien Bien Phu žádala také francouzská vláda velmi urgentně, aby byla podniknuta jakákoliv akce, která by dokázala stabilizovat situaci v Indočíně. Za tímto účelem navrhovala přinejmenším vyvolat konzultaci o obranných opatřeních v jihovýchodní Asii nebo v neposlední řadě, vydat veřejné prohlášení od států, které mají v regionu zásadní zájmy a jsou ochotny spolupodílet se na její obraně. Paříž zároveň jistým politickým nátlakem upozornila, že v případě pádu vlády to patrně vyústí nejenom stažením z Indočíny, ale také tím bude ohrožena smlouva o Evropském obranném společenství.⁴⁶¹

⁴⁵⁸ Ministr zahraničí Eden ministerskému předsedovi, 24. 4. 1954, TNA, FO 800/785, FE/54/22.

⁴⁵⁹ Memorandum konverzace od ministra zahraničí, 25. 4. 1954, DDEL, Papers of Dwight D. Eisenhower (Whitman Files), 1953–1961, Dulles-Herter Series, Dulles-April 1954 (1), Box 2;

⁴⁶⁰ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1432; Zápis v prezidentově deníku, 27. 4. 1954, FERRELL, Hugh Robert (ed.), *The Eisenhower diaries*, New York 1981, s. 279–280.

⁴⁶¹ Memorandum zvláštního poradce delegace Spojených států (MacArthur) ministrovi zahraničí, 27. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 581–852.

Ve Washingtonu se však nadále domnívali, že pád pevnosti pravděpodobně nezpůsobí okamžitý kolaps Francouzské Indočíny, zároveň si ale byli vědomi vážnosti situace.⁴⁶²

Britské stanovisko přesto v konečném důsledku znamenalo, že Washington nebyl schopný provést *United Action*. Vzhledem k již probíhající konferenci v Ženevě, na které se zanedlouho mělo otevřít téma samotné Indočíny, nezbýval ani čas provést jakoukoliv jinou akci. Nicméně již z projevu Eisenhowera dne 29. dubna bylo patrné, že Spojené státy již nebyly ochotné intervenovat, když prezident konstatoval, že indočínská politika je řízena mezi dvěma faktory, které jsou: „[...] *nedosažitelné nebo nepřijatelné*.“⁴⁶³ Později téhož dne bylo na zasedání Rady národní bezpečnosti specifikováno, co tím prezident zamýšlel. Ačkoliv byla znovu přehodnocena možnost leteckého útoku, který mohl situaci zachránit, Eisenhower nebyl ochotný svolit k unilaterální intervenci. Prezident dokonce opustil od dosavadně prosazované teorie *domina*, když poznamenal: „*Pokud by naši spojenci v každém případě odpadli, mohlo by být pro Spojené státy lepší přeskočit menší překážky a zasáhnout tu největší [Sovětský svaz, pozn. autora] se vsí silou, kterou máme*.“⁴⁶⁴ Bez dalších polemik se proto Rada národní bezpečnosti shodla na pokračujících diskuzích nad aktuální situací v Indočíně, ale pozdržet jakoukoliv vojenskou akci s ohledem na průběh ženevské konference. Navzdory britské neochotě se ale mělo nadále pokračovat v: „[...] *organizování regionální uskupení, zahrnující původně Spojené státy, Francii, přidružené státy [Laos, Kambodža a Vietnamský stát, pozn. autora] a další národy se zájmy v této oblasti, na obranu jihovýchodní Asie*.“⁴⁶⁵ Ve stručnosti, Eisenhower nebyl proti intervenci, jak se mohlo zdát, ale pouze proti zásahu za současných podmínek.⁴⁶⁶

Ve výsledku však rozhodnutí prezidenta nepodniknout žádnou ráznější akci, zpečetilo osud nad Dien Bien Phu. Katastrofická situace nedávala veliteli pevnosti De Castriesovi sebelepší vyhlídky na záchranu. Když dne 7. května 1954 provedl *Viet Minh* finální útok, byl francouzský odpor vůči několikanásobné přesile již symbolický.

⁴⁶² Důsledky pádu Dien Bien Phu v Indočíně, 28. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP79R01012A004400050001-9.

⁴⁶³ Tisková konference prezidenta, 29. 4. 1954, *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 428.

⁴⁶⁴ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1441.

⁴⁶⁵ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, tamtéž, s. 1445.

⁴⁶⁶ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) zástupci ministra zahraničí (Smith), 30. 4. 1954, tamtéž, s. 1445; MARKS, Frederick W., *The Real Hawk at Dienbienphu: Dulles or Eisenhower?* In: *Pacific Historical Review* 59, 1990, 3, s. 301; DUIKER, William J., *U. S. Containment Policy and the Conflict in Indochina*, Stanford 1994, s. 161, 171–172.

Obránci se po více jak pětapadesáti dnech vzdali. Jenže světové velmoci a obě válčící strany odvrátily svoji pozornost od Vietnamu a upřely ji na probíhající konferenci v Ženevě, kde mělo být následujícího dne zahájeno jednání o Indočíně. Francouzská koloniální moc v Asii se tím chýlila ke konci.

5 SPOJENÉ STÁTY A ŽENEVSKÁ KONFERENCE

Pád Dien Bien Phu pouhý den před zahájením konference o Indočíně znamenal pro Eisenhoweru administrativu diplomatickou katastrofou, které se snažila zabránit od schůze čtyř mocností v Berlíně z počátku roku 1954. Jenže přiznat porážku bylo vzhledem k budoucímu jednání o osudu země nepřijatelné. Proto když ministr zahraničí Dulles promluvil k americké veřejnosti pouhých pár hodin po pádu pevnosti, naznačil, že Spojené státy již docílily částečného vítězství, když dokázaly odvrátit komunistickou Čínu od další agrese v Indočíně. V tomto směru měl na mysli svůj březnový proslov z *Overseas Press Club*. Ovšem jak již bylo uvedeno, Peking se více soustředil na budoucí konferenci, než na eskalaci konfliktu. Tudíž bezesporu směřodatnějším sdělením bylo veřejné prohlášení, že v případě intervence Eisenhower vyžaduje souhlas od Kongresu a zároveň takový zásah musí být postaven na mezinárodní koalici. Komplikací do budoucna se ale mohla jevit dosavadní nečinnost Spojených států, kterou si veřejnost mohla spojovat s pádem Dien Bien Phu. Proto Dulles konstatoval, že provést jakoukoliv akci v rámci *United Action* bylo a je nadále nemožné vzhledem k složitým podmínkám v Indočíně. Zároveň ale dodal: „[...] pokud v Ženevě dojde k příměří nebo k zastavení palby, které by poskytlo cestu ke komunistickému převzetí moci a další agresi [...] bude ještě naléhavější vytvořit podmínky pro jednotnou akci na obranu oblasti.“⁴⁶⁷

Projev ministra zahraničí signalizoval několik skutečností. Washington nadále považoval Indočínu za nedílnou součást bezpečnostních zájmů Spojených států, ačkoliv na posledním dubnovém zasedání Rady národní bezpečnosti připustil Eisenhower její ztrátu. Nicméně ať už byly dříve vysloveny sympatie k udržení regionu, prezident nebyl nadále ochotný jednat prostřednictvím unilaterální akce. Vzhledem ke skeptickému Kongresu považoval za nutné vytvořit systém kolektivní obrany v rámci *United Action*. Dulles ale neprojevil jakýkoliv náznak, že by měly být podmínky intervence změněny. Zároveň veřejně odkazoval na složitou situaci ve Vietnamském státě, která údajně neumožnila realizovat jakoukoliv akci. Ve skutečnosti však situace v zemi nesehrála tak důležitou roli, jakou jí ministr zahraničí cíleně přisuzoval. Veřejnost totiž nebyla obeznámena se třemi podmínkami, které si Eisenhowerova administrativa údajně sama položila, a jež ztížily případnou ratifikaci *United Action*. Zdá se tedy pochopitelné, že pokud Dulles a Eisenhower nechtěli oslabit vlastní pozici, nemohli spojovat nečinnost

⁴⁶⁷ Rozhlasový a televizní projev k národu od ministra zahraničí, předneseno ve Washingtonu, 7. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 720–726.

Spojených států s pádem Dien Bien Phu. Republikáni totiž během prezidentské kampaně před pouhými dvěma lety obviňovali Demokratickou stranu z obdobné nečinnosti vůči nekomunistické Číně, což vyústilo v jejich porážku jak ve volbách do Kongresu, tak předně do prezidentského úřadu, který demokraté zastávali bezmála posledních dvacet let. Ovšem jak již bylo uvedeno v minulé kapitole, v historiografii nepanuje shoda, zda Spojené státy byly reálně ochotny internovat před pádem Dien Bien Phu. Nicméně strach z komunistického převzetí moci v Indočíně nadále dominoval americké zahraniční politice. Jak ale Dulles poznamenal, pouze přímá komunistická hrozba mohla urychlit snahy realizovat *United Action*. Ostatně tím nepřímou přijal stanovisko Velké Británie, která byla ochotná zvážit možnosti vojenské intervenci až v případě, kdy nebude dosaženo uspokojivé dohody. Tudíž lze celkově konstatovat, že pád Dien Bien Phu v zásadě neovlivnil politiku Spojených států pouhý den před zahájením indočínské konference v Ženevě.

Dne 8. května 1954 zasedli v ženevském Paláci národů zástupci Laosu, Kambodži, Vietnamského státu, Vietnamské demokratické republiky, Spojených států, Francie, Velké Británie, Sovětského svazu a Čínské lidové republiky, kteří měli projednat: „[...] *problém obnovy míru v Indočíně*.“⁴⁶⁸ Delegaci Spojených států ovšem nevedl Dulles, ale jeho zástupce z ministerstva, Walter Bedell Smith, který obdržel následující základní instrukci. Postoj Spojených států na konferenci měl být determinován jako: „[...] *zainteresovaného národa, který však není agresivní, ani zásadní při vyjednávání*.“⁴⁶⁹ Washington tímto krokem odmítal větší participaci na jednáních, jelikož nechtěl být obviněn z případné ztráty Indočíny. Zároveň se však otevřeně stavěl proti příměří nebo jiným dohodám, které by nevyhnutelně vedly ke komunistické dominanci v zemi. Pokud taková situace měla nastat nebo směr jednání měl být v rozporu s indočínskou politikou Spojených států, neměla se americká delegace nadále účastnit dalších jednání. Eisenhowerova administrativa totiž již před zahájením konference moc nevěřila, že v Ženevě může vzejít přívětivý výsledek pro americké bezpečnostní zájmy, a proto nadále uvažovala o intervenci, respektive o modifikované *United Action*, jako o nástroji řešení celého indočínskému problému.⁴⁷⁰

⁴⁶⁸ První plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 8. 5. 1954, tamtéž, s. 737.

⁴⁶⁹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států v Ženevě, 12. 5. 1954, tamtéž, s. 778–779.

⁴⁷⁰ Memorandum z konverzace, 5. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1469; Memorandum z diskuze ze 195. zasedání Rady národní bezpečnosti, 6. 5. 1954, tamtéž, s. 1488.

5.1 Otázka intervence

Pro vyjasnění celé problematiky pokračujících amerických snah dosáhnout *United Action*, je nutné nejdříve stručně shrnout základní předkonferenční stanoviska ostatních hlavních delegací, jelikož předně v těch západních byly znatelné velmi protichůdné postoje. Velká Británie tradičně zastávala stanovisko nezasahovat, dokud není ohroženo vlastní území nebo zájmy. Tento pohled se odrazil také v postoji před konferencí, kdy chtěla prvně docílit uspokojivé dohody, než vyslat armádu. Nelze ale tvrdit, že si neuvědomovala hrozbu komunistické expanzi. Londýn si ovšem pomyslné hranici proti takové agresi vytyčil až v Britském Malajsku. Jenže přijatelná dohoda, které chtěli docílit, mohla být ohrožena francouzským defétismem. Lanielova vláda byla totiž politicky velmi oslabena porážkou u Dien Bien Phu, a proto se dalo očekávat, že podnikne kroky v rozporu s britskou nebo americkou politikou.

Zatímco tedy západní mocnosti mohly narazit mezi sebou na mnohé překážky, komunistický blok dokázal sjednotit vyjednávací taktiku. Sovětská delegace se předně soustředila na dojednání míru. V Kremlu si byli totiž po smrti generalissima Stalina vědomi, že již není možné stanovovat extrémní požadavky, a proto upřednostňovali participaci Indočíny. Ostatně se v Moskvě domnívali, že tím zlepší vzájemné vztahy s Paříží, kde v téže době měla francouzská komunistická strana velmi silnou základnu. Zároveň také konflikty vyčerpaná Čínská lidová republika se přiklonila k sovětskému návrhu rozdělení Vietnamského státu. Jenže zatímco Moskva a Peking poměrně rychle našly konsenzus, *Viet Minh* se pochopitelně ostře vymezoval proti jejich rozhodnutí a požadoval kompletní sjednocení země na základě dosavadních vojenských výsledků. Kvůli absenci diplomatické síly se ale Ho Či Min musel podříditi rozhodnutí Kremlu, ačkoliv do této doby nejevil o region příliš velký zájem.⁴⁷¹

Jestliže ale delegace Spojených států měla v Ženevě negovat veškerá jednání, která byla v rozporu s dosavadním kurzem zahraničním politiky, zároveň ale přesvědčit Francii a Velkou Británii k pokračování v konfliktu, bylo jisté, že brzy narazí na skepticismus buď z Paříže, nebo Londýna. Vážné problémy se ale vyskytly téměř

⁴⁷¹ Tajné memorandum z konverzace mezi Molotovem a velvyslancem Čínské lidové republiky Čang Wen-tchien, 6. 3. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 86–88; GAIDUK, *Confronting Vietnam: Soviet Policy Toward the Indochina Conflict, 1954–1963*, s. 26–27; GAIDUK, Ylya V., *Soviet Policy towards U. S. Participation in the Vietnam War*. In: *History* 81, 1996, 1, s. 43–44; DUIKER, *Ho Či Min*, s. 371–372; ASSELIN, Pierre, *The Democratic Republic of Vietnam and the 1954 Geneva Conference: A Revisionist Critique*. In: *Cold War History* 11, 2011, 2, s. 176; HOLCOMBE, Alex, *Mass Mobilization in the Democratic Republic of Vietnam, 1945–1960*, Honolulu 2020, s. 214–215.

okamžitě po pádu Dien Bien Phu. Francouzský premiér Laniel veřejně obvinil vlastní spojence z nečinnosti, která zapříčinila pád Dien Bien Phu.⁴⁷² Ještě závažnějším problémem se však následně vyjevil ve francouzských požadavcích, které chtěla Paříž předložit na úvodním plenárním zasedání v Ženevě. Washington byl zděšen, když Francie navrhla dočasné příměří.⁴⁷³ Tento bod byl přímo v rozporu s indočínskou politikou. Není proto překvapující, když ministr zahraničí Dulles poznamenal směrem k francouzským požadavkům: „*Pro Spojené státy je nesmyslné, aby přijaly stanovisko, že před politickým vyrovnáním může být přijat klid zbraní. V dohledné době totiž neexistuje žádná uspokojuvající politická dohoda.*“⁴⁷⁴

Slova ministra zahraničí pouze potvrdila již předešlá stanoviska, která byla veřejnosti prezentována už od proslovu v *Overseas Press Clubu* koncem března 1954. Přesto krátce před zahájením konference, redakce *The New York Times* a francouzského *Le Monde* informovaly čtenáře o údajném stanovisku Eisenhowerovy administrativy, která je ochotná docílit kompromisního řešení celé situace,⁴⁷⁵ navzdory skutečnosti, že Rada národní bezpečnosti v téže inklinované době zasedla a diskutovala o tomto problému. Mylné informace mohly v budoucnosti zdiskreditovat *United Action* v očích veřejnosti, jelikož ve Washingtonu nebyly žádné náznaky, že by se měly vyjednat mírové rozhovory. Koneckonců prezident Eisenhower souhlasil s výše uvedenou poznámkou od ministra zahraničí ohledně absence diplomatického vyrovnání, a proto ještě téhož dne odeslal Dulles americkým zástupcům v Ženevě ostrý nesouhlas k přijetí jakékoliv dohody.⁴⁷⁶ Paradoxně ale vedoucí delegace Smith značně podporoval akceptaci francouzských požadavků. Domníval se, že tím nejenom stabilizují francouzskou morálku, ale také zde byla šance k případnému zlepšení vzájemných vztahů s Francií a Velkou Británií, které mohly být klíčové na budoucích zasedáních.⁴⁷⁷ Jenže ve vnímání Spojených států se měla komunistická agrese v Indočíně setkat s *United Action*, nikoliv s vyjednáváním. Překvapivě obdobný názor zastával také francouzský premiér Laniel, který ačkoliv volal po příměří, následně ubezpečil Washington, že jejich záměrem nebyla případná mírová jednání, ale během

⁴⁷² The Washington Post and Times Herald, 8. 5. 1954, LXXVII/ 154.

⁴⁷³ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 8. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 730.

⁴⁷⁴ Memorandum z diskuze ze 196. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1506.

⁴⁷⁵ The New York Times, 7. 5. 1954, CIII/35107; Le Monde, 8. 5. 1954, XI/2887.

⁴⁷⁶ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 8. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 731.

⁴⁷⁷ Delegace Spojených států ministři zahraničí, 9. 5. 1954, tamtéž, s. 738; HESS, *Redefining the American Position in Southeast Asia*, s. 130.

příměří přeskupit vojáky v zemi k obraně zbývajících území. Pařížská vláda se totiž společně s Washingtonem obávala, že dalším cílem po Dien Bien Phu bude Hanoj.⁴⁷⁸ Pokud tedy na konferenci mohlo dojít k případné participaci země, či jiným nevýhodným dohodám, ztráta největšího města na severu Vietnamu by patrně znamenala okamžitý a definitivní konec francouzského koloniálního mocí v Indočíně. Proto pouhé dva dny po zahájení indočínské konference se francouzský premiér Laniel obrátil na amerického ministra zahraničí Dullese s otázkou, jaké jsou podmínky Spojených států pro intervenci v Indočíně.⁴⁷⁹ Nutno ale upozornit na skutečnost, že francouzská veřejnost vnímala kolonii již jako ztrátovou, ve které se nikdy nedocílí konečného vítězství. V únoru 1954 bylo pouze 7 % dotázaných pro setrvání ve válce, zatímco 42 % vyjádřilo souhlas pro zahájení neodkladných diplomatických jednání s *Viet Minhem*.⁴⁸⁰ Přesto navzdory mizivé podpoře u francouzské veřejnosti, Washington uvítal Lanielův dotaz vzhledem k předchozím znepokojujícím prohlášením, a proto již následujícího dne 11. května, obdržel americký velvyslanec v Paříži seznam požadavků, které byly následující.

Paříž měla společně s Laosem, Kambodžou a Vietnamským státem formálně požádat Spojené státy o vojenskou účast. Obdobné pozvání mělo obdržet také Thajsko, Filipíny, Nový Zéland, Austrálie a Velká Británie. Dále měla být do záležitosti Indočíny zapojena také Organizace spojených národů, například prostřednictvím žádosti Laosu, Kambodži nebo Thajska na zřízení pozorovatelských mírových misí. Eisenhower a Dulles opětovně také požadovali, aby všem třem indočínským státům byla udělena nezávislost, včetně možnosti kdykoli vystoupit z Francouzské unie. Paříž se měla dále zavázat, že nestáhne vlastní jednotky v průběhu *United Action*. Zároveň Spojené státy měly vyslat hlavně vzdušné a námořní síly, které měly mít charakter doplňujících jednotek, nikoliv náhradních. Závěrem bylo požadováno, aby bylo dosaženo dohody o výcviku domorodých vojsk a jednotné struktuře velení. Tento seznam podmínek

⁴⁷⁸ Hrozba Viet Minhu v deltě Tonkinu, 7. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R000200270001-1.

⁴⁷⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1524.

⁴⁸⁰ *1945–1954: La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

považoval Washington za: „[...] *naprosto nepostradatelný pro základ naší akce.*“ Před zásahem měly ale být tyto požadavky nejdříve ratifikovány Národním shromážděním.⁴⁸¹

Předložené podmínky potvrdily dosavadní kurz americké zahraniční politiky vůči Indočíně. Spojené státy nadále trvaly na multilaterální akci *United Action*. Ovšem v rámci podmínek zazněly dva úplně nové aspekty – ratifikace Národním shromážděním a zapojení Organizace spojených národů. Washingtonu se již obával, že reálně hrozí pád francouzské vlády, kvůli její pokračující účasti v nepopulární válce. Ostatně po pádu Dien Bien Phu propukly v Paříži protivládní protesty.⁴⁸² Ministr zahraničí Dulles se zároveň domníval, že se jedná o poslední vládu, která byla ochotná setrvat ve válečném stavu s *Viet Minhem*. Washington tedy chtěl ratifikací v Národním shromáždění zabránit situaci, kdy se Paříž v budoucnu stáhne z konfliktu v průběhu *United Action*, a tím by se Spojené státy a jejich spojenci rázem ocitly „osamoceny“ ve Vietnamu. Druhým požadavkem, co zazněl úplně poprvé, byla žádost zapojit do záležitosti Organizaci spojených národů. Eisenhower se totiž obával, že v případě, kdy bude žádat Kongres o ratifikaci *United Action*, měl tento postup dle jeho slov signalizovat, že není tato instituce: „[...] *obcházena, ale je do věci zapojena.*“⁴⁸³

Ačkoliv ale bylo výše uvedeno, že Washington navázal na dosavadní indočínskou politiku, vedla se krátce předtím komplexnější debata nad udělením nezávislosti. Přestože to byla údajně jedna ze tří podmínek pro intervenci, kterou doplnil osobně Eisenhower, měl prezident již pochyby ohledně svého rozhodnutí. Panovaly totiž obavy, že za současné situace není vietnamská administrativa schopná udržet si případnou nezávislost. Ovšem z obav před spojováním s kolonialismem, trval dále na jejím udělení. Kompromisně ale nebyla stanovena konkrétní doba, do kdy má být nezávislost realizována. Nicméně nejzásadnějším rozdílem oproti předchozím podmínkám byla účast Velké Británie. Washington byl přesvědčen, že Thajsko a Filipíny nabídky přijmou. Austrálie a Nový Zéland patrně až po australských volbách, pokud se Washington odvolá na smlouvu ANZUS.⁴⁸⁴ V případě Velké Británie ale již nebyla účast vyžadována. Nespoléhat na stanovisko Londýna znamenalo podle Dullese nejenom odstranění klíčové překážky, ale také negaci komunistického vlivu, když

⁴⁸¹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1535–1536.

⁴⁸² *The Washington Post and Times Herald*, 9. 5. 1954, LXXVII/ 155.

⁴⁸³ Memorandum z rozhovoru od poradce (MacArthur), 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1528.

⁴⁸⁴ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, tamtéž, s. 1535.

poznámek: „[...] veto *Velké Británie*, které se týkalo asijských záležitostí, podléhalo převážně indickému vetu, jež naopak převážně podléhalo vetu komunistické Číny.“⁴⁸⁵

Vedoucí britské delegace, ministr zahraničí Eden, ovšem nebyl informován o tajných rozhovorech mezi Spojenými státy a Francií. Výše uvedené požadavky byly totiž francouzskému premiérovi předány až 14. května,⁴⁸⁶ jelikož jeho vláda čelila hlasování o důvěře, ve které si udržela svoji pozici o pouhé dva hlasy.⁴⁸⁷ Když ale ráno 15. května otevřel Eden v Ženevě místní noviny a následně také *Herald Tribune*, byl velmi nemile překvapen, když se dočetl o tajném jednání mezi Lanielem a Dullesem. Eden věděl o úniku informací již předchozí den,⁴⁸⁸ přesto, když se dozvěděl, o jaké informace šlo, byl rozhořčen, že bez jeho účasti jednaly zbylé západní delegace opětovně o *United Action*, ve které byla zmíněna také Velká Británie. Nutno ale poznamenat, že nebylo úmyslem Washingtonu pozdržet informace před Londýnem.⁴⁸⁹ Nicméně Eden se cítil být obcházen ostatními delegacemi, jelikož pouhých pár dní předtím se dohodl se Smithem na zahájení předběžných diskuzí ohledně kolektivní obrany.⁴⁹⁰ Eden proto ještě téhož dne konfrontoval vedoucího americké delegace se zprávami z tisku.

Smith se na soukromém setkání s Edenem zprvu vyhýbal odpovědět, ale později potvrdil tajné rozhovory s Paříží. Americký diplomat byl dle vyznění Edenova telegramu natolik rozhořčen nad neschopností Eisenhowerovy administrativy udržet tajná jednání před tiskem,⁴⁹¹ že přečetl britskému ministrovi zahraničí část korespondence mezi Paříží a Washingtonem z 11. a 14. května, jejichž obsahem byly již výše uvedené podmínky a případná intervence Spojených států v Indočíně.⁴⁹² Částečně svoji roli mohl sehrát také Smithův předchozí názor na posílení vzájemných vztahů mezi delegacemi. Ačkoliv ale Eden ocenil gesto, následujícího dne veřejně uvedl, že

⁴⁸⁵ Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 11. 5. 1954, tamtéž, s. 1533.

⁴⁸⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, tamtéž, s. 1567–1568.

⁴⁸⁷ Journal officiel de la République française, 14. 5. 1954, LXXXV/42.

⁴⁸⁸ Ministr zahraničí Eden ministerstvu zahraničí, Ženeva 14. 5. 1954, TNA, FO 371/112065, DF1071/534G.

⁴⁸⁹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1536.

⁴⁹⁰ EDEN, s. 133–134; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 13. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 791–792.

⁴⁹¹ Ministr zahraničí Eden ministerstvu zahraničí, Ženeva 15. 5. 1954, TNA, FO 371/112065, DF1071/543G.

⁴⁹² Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1567–1568; Jednání Eden-Smith, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 815–816.

nebude pokračovat se zástupci západních mocností v jakékoliv diskuzi ohledně případné kolektivní obrany jihovýchodní Asie, jež měla podle Londýna garantovat výslednou dohodu v Ženevě.⁴⁹³ Bez vědomí Washingtonu byl ale Eden vzápětí ujistěn francouzským ministrem zahraničí Bidaultem, že nebude vyžadovat intervenci Spojených států do doby, kdy jednání nebudou úspěšná.⁴⁹⁴ Určitým způsobem tím byl zažehnán diplomatický rozkol mezi západními spojenci a Eden přehodnotil dřívější rozhodnutí. Ovšem nedůvěra Velké Británie vůči Spojeným státům a Francii nadále přetrvávala.

Dulles označil zdržovací taktiku Londýna za cestu k druhému Mnichovu,⁴⁹⁵ jenže diplomatické vztahy s Paříží nebyly o moc přívětivější. Francouzský premiér Laniel totiž docílil závěru, že na konferenci nečelí pouze *Viet Minhu*, ale především komunistické Číně.⁴⁹⁶ Poměrně paradoxní situace, jelikož právě francouzská delegace se v Berlíně počátkem roku 1954 velmi zasadila o přizvání Pekingů na budoucí konferenci v Ženevě. Ovšem přítomnost čínských vojenských jednotek u Dien Bien Phu zvýšil pocit nebezpečí obdobné čínské intervence jako v průběhu korejské války. Proto se francouzský generál Ély dotazoval během své březnové mise ve Washingtonu na možnost leteckého zásahu Spojených států v případě, kdy se nad Indočínou vyskytnou čínská letadla. Dne 14. května se obdobně na takovou možnost odvetného úderu dotázal také francouzský premiér Laniel, společně s otázkou, zda Spojené státy jsou schopny garantovat hranice Laosu a Kambodži, aby mohly být z tohoto území staženy francouzské jednotky pro obranu Hanoje a zbývajícího území ve Vietnamu.⁴⁹⁷

Ministr zahraničí Dulles odpověděl ale zamítavě. Neshledal nutnost garantovat hranice Laosu a Kambodže, jelikož se domníval, že dostačujícím opatřením bude zřízení pozorovatelských mírových misí pod správou Organizace spojených národů, jak již dříve avizoval. Ovšem v případě výskytu čínských letadel nad Indočínou došel Washington k nejasným závěrům. Pokud mělo k takovému útoku dojít před vytvořením kolektivní obrany, byly Spojené státy ochotné reagovat odvetnými údery, jenže až po posouzení jednotlivých situací. Dullesova odpověď byla tedy velice vágní, přesto

⁴⁹³ Ministr zahraničí Eden ministerstvu zahraničí, Ženeva 16. 5. 1954, TNA, FO 800/785, FE/54/51; The New York Times, 17. 5. 1954, CIII/35177; The Times, 15. 5. 1954, CLXIX/52933.

⁴⁹⁴ CABLE, s. 79.

⁴⁹⁵ Memorandum z konverzace s prezidentem od ministra zahraničí, 19. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1584.

⁴⁹⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, tamtéž, s. 1523–1524.

⁴⁹⁷ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, tamtéž, s. 1566–1567.

patrně, aby snížil francouzský defétismus, sdělil, že ačkoliv v podmínkách byla uvedena účast hlavně námořních a vzdušných sil Spojených států, nebyla tato fráze navržena tak, aby vylučovala protivzdušné síly a omezený počet pozemních jednotek na ochranu amerických základů v Indočíně. Spojené státy tedy nevykloučily v případě čínské intervence zásah nad rámec *United Action*, zároveň to bylo ale daleko od toho, co by se dalo nazvat příslibem vojenské pomoci v případě nouze.⁴⁹⁸

Eisenhowerova administrativa si po tomto velice neurčitým prohlášením nechala vypracovat konkrétnější studie ohledně jednostranné intervence. Ministerstvo obrany na základě memoranda od Sboru náčelníků štábů doporučilo, že účast Spojených států by se měla primárně omezit pouze na vzdušné a námořní síly. Dle jejich pohledu, který se velmi odlišoval od Eisenhowerovy teorie *domina*, postrádala Indočína klíčové vojenské cíle. Přidělením do této oblasti více, než symbolický počet amerických ozbrojených sil, mohlo znamenat vážné odklonění omezených možností Spojených států na Dálném východě a patrně by vyprovokovalo komunistickou Čínu k další agresi v jiné části Asii, kde by Washington postrádal ony jednotky. Jak již bylo uvedeno, Eisenhowerova administrativa v rámci politiky *New Look* finančně podporovala nekonvenční zbraně na úkor pozemní armády a předně se soustředila na obranu západní Evropy. Proto není překvapující, když ministerstvo obrany docílilo k závěru, že indočínský konflikt musí vyhrát vietnamská národní armáda, nikoliv americká.⁴⁹⁹ Prezident Eisenhower přesto pověřil ostatní ministerstva a agentury k vypracování dalších studií na případnou intervenci ozbrojených sil v Indočíně s ohledem na jednu proměnnou skutečnost – zda čínští komunisté zasáhnou nebo nikoliv.⁵⁰⁰

Vystává tedy otázka, zda Washington navzdory doporučení z ministerstva obrany skutečně zamýšlel vyslat pozemní vojsko do Indočíny. Důkladnost, se kterou byla následná memoranda vypracována, naznačují, že možnost čínské intervence byla považována za vážnou realitu, se kterou se mohou v budoucnu střetnout.⁵⁰¹ Nicméně ale

⁴⁹⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, Washington 15. 5. 1954, NACP, RG 59, Central Decimal Files, 751G.00/5-145.

⁴⁹⁹ Memorandum od předsedy Sboru náčelníků štábů ministrovi obrany (Wilson), 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1592.

⁵⁰⁰ Memorandum od výkonného tajemníka Rady národní bezpečnosti (Lay) ministrovi zahraničí, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 1581–1582.

⁵⁰¹ Obsah jednotlivých memorand viz: Studie s ohledem na možnou akci Spojených států v Indočíně, Washington 1. 6. 1954, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 3. b.] Justification of the War. Internal Documents. The Eisenhower Administration. Volume II: 1954 - Geneva, f. 510–529.

ani studie necílily na závazek vyslat pozemní síly.⁵⁰² Jenže jak již bylo uvedeno, Dulles se v dubnu 1954 snažil přesvědčit skeptický Kongres s argumentací, že se nebude jednat o vyslání pozemního vojska, ovšem návrh rezoluce mohl být vykládán v několika verzích, ve kterých byl prezident oprávněn povolát pozemní armádu při ohrožení bezpečnosti Spojených států. Proto lze uvažovat nad tvrzením, že Dullesova odpověď do Paříže, ohledně vyslání amerických vojáků a protiletectkých jednotek, přímo potvrdila domněnku, že Eisenhowera administrativa využila tento dvojitý výklad. Jenže skutečně Washington uvažoval nad vyslání pozemní armády? Postup Spojených států se totiž velice podobá situace, která nastala o necelých deset let později. V roce 1964 se prezident Johnson snažil také získat podporu skeptického Kongresu, a když byla v srpnu téhož roku ratifikována Tonkinská rezoluce, vyslal zprvu do Vietnamu pouze námořní a letecké síly. Prezident Johnson ale využil tehdejších útoků *Vietcongu* na společné jihovietnamské a americké základny jako *casus belli*, a tím celá situace vyústila ve vylovení prvních příslušníků námořní pěchoty v březnu 1965 a v počátek přímé vojenské účasti ve vietnamské válce. Vzhledem ale k absenci archivních pramenů, lze pouze spekulovat, zda by prezident Eisenhower jednal obdobně. Nicméně zůstává faktem, že Spojené státy se v roce 1954 nikdy nezavázaly k případné intervenci pozemní armády do Indočíny, pouze nad touto možností uvažovaly. Ve Washingtonu byla spíše patrná ochota docílit *United Action*. V případě francouzské vlády lze ale polemizovat o jejich snahách nalézt konsenzus se Spojenými státy.

Francouzský premiér Laniel měl téměř okamžitě námitky k obdrženým americkým podmínkám. Podle očekávání Washingtonu se jednalo předně o bod, kdy Francie měla veřejně přiznat Laosu, Kambodži a Vietnamu nezávislost a právo kdykoliv vystoupit z Francouzské unie. Podle Laniela by francouzská veřejnost nemohla pochopit, proč jsou nutná učinit taková prohlášení, když žádný ze tří uvedených států o to nikdy nepožádal. Ačkoliv ale bylo dohodnuto, že o tomto bodě se povede ještě další diskuze,⁵⁰³ byla Lanielova vláda dále znepokojena opatrným jednáním Washingtonu vůči intervenci a předně z pocitu, že pouze námořní a vzdušná podpora Spojených států se jeví jako nedostačující. Paříž byla ale znovu ujištěna, že námořní pěchota spadá pod

⁵⁰² Seznam studií vypracovaných pro Radu národní bezpečnosti, 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1650–1652; Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, tamtéž, s. 1660–1662.

⁵⁰³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, tamtéž, s. 1567.

velení námořnictva, tudíž může být nasezena v Indočíně.⁵⁰⁴ Na tomto místě musí být ale upozorněno na skutečnost, kdy se američtí historici George Herring, Stephen E. Ambrose nebo Richard Immerman mylně domnívali, že Paříž pro ratifikaci podmínek požadovala po Spojených státech závazky v podobě vyslání pozemního vojska a letecký úder v případě výskytu čínského letectva v Indočíně.⁵⁰⁵ Vzhledem k analýze archivních pramenů lze označit tato tvrzení za mylná. Ve skutečnosti se jednalo pouze o bilaterální diskuzi Paříže a Washingtonu nad případnými vojenskými možnostmi americké reakce, nikoliv o jednostranné francouzské požadavky.⁵⁰⁶

Ve Washingtonu byl ale již znatelný jistý skepticismus a nedůvěra vůči Francii. Ministr zahraničí Dulles se domníval, že právě premiér Laniel, nebo jeho následovník, využije hrozby americké vojenské intervence jako: „[...] *karty pro hru v Ženevě*.“⁵⁰⁷ Obavy Washingtonu dále plynuly z vlastních předložených podmínek, které mohly být Francií využity jako alibi v případě, kdy jednání v Ženevě budou neúspěšná. S ohledem na dřívější defétismus francouzské vlády reálně hrozilo, že Paříž se rozhodla nepokračovat v indočínském konfliktu, a tak mohla celkem lehce přenést vlastní odpovědnost z kapitulace na Spojené státy, když by je veřejně obvinila z obtížných podmínek pro schválení intervence. Pro Eisenhowerovu administrativu byl takový výsledek více než nepřijatelný, a proto ministr zahraničí Dulles upozornil amerického velvyslance v Paříži Dillona, aby se nenechal vmanévrovat do takové situace.⁵⁰⁸

Podezření Washingtonu bylo navíc umocněno skutečností, že doposud neobdržel z Paříže žádné oficiální vyjádření k předloženým podmínkám. Situace v Indočíně se z pohledu Spojených států ale každým dnem zhoršovala. Ačkoliv *Viet Minh* utrpěl u Dien Bien Phu značné materiální a lidské ztráty, postupně obnovoval svoji bojeschopnost a bylo zřetelné, že obavy z útoku na Hanoj byly oprávněné. Byly totiž zaznamenány první střety s *Viet Minhem* pouhých šedesát kilometrů od města. Nicméně

⁵⁰⁴ Schůze mezi Smithem a Bidaultem, 24. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 903.

⁵⁰⁵ HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 362; IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 144; HERRING, *America's Longest War*, s. 40; AMBROSE, s. 381.

⁵⁰⁶ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta náměstkovi ministra zahraničí, 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1648; Memorandum Sboru náčelníků štábů ministrovi obrany, 20. 5. 1954, tamtéž, s. 1590–1591; Podstata diskuse mezi zástupci ministerstva zahraničí a Sbořem náčelníků štábů, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1666; MOODY, Walton S. (ed.), *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, Washington D.C. 2004, s. 180–184.

⁵⁰⁷ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 17. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1575–1576.

⁵⁰⁸ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 1579–1580; Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 17. 5. 1954, tamtéž, s. 1575–1576.

hlavní síla ofenzivy byla očekávána až v průběhu druhého červnového týdne.⁵⁰⁹ Není proto překvapující, že neaktivita Paříže v této otázce znepokojila ministra zahraničí Dullese, když poznamenal: „*Zdá se zcela jasně, že vojenská opatření, která by byla přijata v příštích několika týdnech, mohou udržet Indočínu, ale také mohou být beznadějně neadekvátní za dva měsíce, jestliže se vojenská a politická situace Indočíny bude nadále zhoršovat.*“⁵¹⁰ Pokud by tedy Francie dlouho oddalovala ratifikaci podmínek, mohlo to v konečném důsledku znamenat, že vojenská a politická situace v zemi se mohla natolik zhoršit, že ve Washingtonu by již nebyli nadále ochotný internovat, ačkoliv by Francie s podmínkami souhlasila.⁵¹¹

Znepokojení, které vyvolala Paříž s oddalováním odpovědi, zároveň ale uspišilo prvotní americko-francouzskou vojenskou diskuzi. Jak již bylo uvedeno, francouzská strana nepřekládala vlastní podmínky, trvala však na vyjasnění tří, z jejich pohledu závažných otázek. Prvním položenou otázkou bylo již avizované vyslání amerických pozemních sil. Je zcela zřetelné, že vzhledem k vnitřním direktivám zadané prezidentem Eisenhowerem na vypracování studií ohledně této možnosti, lze konstatovat, že Washington nebyl v této době plně rozhodnut, zda vyšle, respektive nevyšle pozemní vojsko nad rámec *United Action*. Paříž byla ale adekvátně spokojena se stanoviskem, že akce se může účastnit americká námořní pěchota. Zůstává však do současnosti nezodpovězenou otázkou, do jaké míry se měla participovat v konfliktu. Druhá otázka se týkala nezávislosti indočínských států. Francie opětovně uvedla, že veřejnost nepochopí odtržení těchto států od Francouzské unie. Ve vnímání francouzského ministra zahraničí Bidaulta by bylo přidělení takového práva katastrofou, jelikož stejné požadavky mohly poté přicházet z francouzských kolonií v severní Africe, kde již byly znatelné sílící antifrancouzské tendence. Třetí otázka obsahovala požadavek na určitou míru flexibility, pokud jde o stažení francouzských sil z Indočíny v případě podstatného posílení vietnamské národní armády. Washington se oprávněně obával, že pokud padne Lanielova vláda v průběhu *United Action*, může nastat situace, kdy se Spojené státy ocitnou se svými spojenci opuštěny v Indočíně, a tak Eisenhower bude pravděpodobně donucen rozhodnout se mezi dvěma možnostmi – buď stáhnout americké síly a

⁵⁰⁹ Indočína, 20. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01443R0002 00290005-5; Pravděpodobný vojenský a politický vývoj v Indočíně během následujících třiceti dní, 21. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP79R01012A004400070001-7.

⁵¹⁰ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 21. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1954.

⁵¹¹ Memorandum z diskuze ze 198. zasedání Rady národní bezpečnosti, 20. 5. 1954, tamtéž, s. 1588–1589.

přenechat zemi komunistickému *Viet Minhu*, což bylo v rámci teorie domina nepřijatelné, nebo vyslat značné množství pozemních sil k udržení země. Zároveň se tato otázka prolínala ve vztahu Francie k Evropskému obrannému společenství. Pokud byla dříve dávaná přednost evropským záležitostem, nyní se americký velvyslanec v Paříži domníval, že je nutné nejdříve vyřešit indočínskou krizi. Ovšem pokud Washington bude vyvíjet nátlak k přijetí této zásadní podmínky, tedy nulové stažení francouzských jednotek v průběhu *United Action*, hrozilo nejenom odložení smlouvy o Evropském obranném společenství na neurčito, ale také tím mohla být výrazně posílena skupina v Národním shromáždění upřednostňující mír v Indočíně za každou cenu.⁵¹²

Krátce po vyslovení těchto francouzských námitek k předloženým podmínkám, obdržel Washington dne 24. května, tedy skoro po více jak dvou týdnech, také osobní vyjádření premiéra Laniela. Souhlasil, že společně s indočínskými státy požádá Spojené státy o vojenský zásah. V zásadě přijal také následující dva body – požádat o pomoc další zmíněné státy a zapojit do celé záležitosti Organizaci spojených národů. Ovšem americký velvyslanec Dillon si byl jist, že Paříž požádá Thajsko, Filipíny, Austrálii a Nový Zéland až v případě, kdy bude Spojenými státy ujištěna, že jejich nabídky přijmou. Proto v tomto případě vynechal Velkou Británii, ačkoliv byla zmíněna v plánu *United Action*, jelikož o jejímž skepticismu již nešlo polemizovat. V případě zapojení Organizace Spojených národů měl premiér Laniel ale námitku. První apel na Valném shromáždění mělo vznést Thajsko, nikoliv Laos nebo Kambodža. Francouzský ministr zahraničí Bidault měl ale výhrady k takovému postupu, jelikož se obával neúmyslné provokace arabských států. Kde Paříž shledala odpověď bez dalších námitek, byla případná účast námořní pěchoty. Francouzský premiér ale nebyl nadále ochotný přijmout závazek nestáhnout žádné jednotky v průběhu *United Action*. Kritickým bodem se také nadále jevila otázka nezávislosti tří indočínských států.⁵¹³

Vztah Francie vůči indočínským státům byl v této době velmi komplikovaný. Vietnamský stát, Laos a Kambodža oficiálně získaly větší podíl nezávislosti již v roce

⁵¹² Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 22. 5. 1954, *FRUS*, tamtéž, s. 1601–1602; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 19. 5. 1954, SLANY, William, SAMPSON, Charles, ROSE, Lisle, BERNBAUM, John (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western European Security*, Volume V, Part 1, Washington 1983, s. 958–959; STATLER, Kathryn, *Replacing France: The Origins of American Intervention in Vietnam*, Lexington 2007, s. 101.

⁵¹³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1603–1604.

1949 a byl jim udělen status „přidružené státy“ v rámci Francouzské unie.⁵¹⁴ Přesto z pohledu Spojených států se nejednalo o kompletní naplnění předešlých dohod, ke kterým se Paříž zavázala, předně ve vztahu k Vietnamskému státu, plynoucí z Elysejské smlouvy. Washington proto požadoval, aby těmto přidruženým státům bylo uděleno právo kdykoliv moci vystoupit z Francouzské unie, což bylo nejenom silné politické, ale také společenské téma. Pokud totiž existovaly ve francouzské společnosti důvody k setrvání v boji proti *Viet Minhu*, byly to především závazky Francouzské unie bránit vlastní území. Prohlášení francouzské vlády, že přidružené státy by měly právo kdykoli vystoupit z Francouzské unie, by odstranilo poslední důvod k setrvání v konfliktu. Jestliže ale ani tyto státy nikdy nepožádaly o vystoupení z Francouzské unie, mohlo být pro francouzskou veřejnost nepochopitelné, proč Spojené státy trvaly na této podmínce. Pokud přesto by Paříž tato práva udělila a Vietnamský stát by učinil jednostranné kroky k odchodu z Francouzské unie, mohlo to narušit celý její systém. V takovém případě by z pohledu Francouzů neexistovaly žádné důvody, proč udržet Vietnam, respektive navázat vřelé diplomatické vztahy jako v případě Commonwealthu, když to není v jejich osobním zájmu. Ostatně tyto predikce ohledně postoje Francie vůči svým bývalým koloniím se potvrdily během následujících let. Spojené státy proto velmi zvažovaly, zda setrvat na této podmínce. Ovšem obavy ze spojování s kolonialismem stále převyšovaly. Alternativně se tudíž v americké zahraničí politice mělo diskutovat nad možnostmi, jak francouzské vládě a veřejnosti vyjasnit případnou nezávislost přidružených států. Nicméně americký velvyslanec v Paříži společně s americkým *chargé d'affaires* v Saigonu doporučili, že není vhodné usilovat o něco, o co indočínské státy nikdy nepožádaly. Adekvátní odpověď pro vyjasnění této podmínky veřejnosti měla spočívat v podepsání bilaterálních smluv mezi Francií a Vietnamem o nezávislosti a spolupráci s Francouzskou unií. Pokud by se tento dokument stal pevným předpokladem pro pomoc Spojených států, mohla francouzská vláda a Bao Daj za Vietnamský stát okamžitě souhlasit s podpisem, a tím odstranit kritický bod jak v předložených podmínkách, tak v údajných třech požadavcích prezidenta Eisenhowera.

⁵¹⁴ Částečná nezávislost Laoského království byla deklarována 19. července 1949 a 8. listopadu téhož roku také Kambodži. TERTRAIS, Huges, *France and the Associated States of Indochina, 1945–1955*. In: FREY, Marc, PRUESSEN, Ronald W., YONG, Tan Tai (ed.), *The Transformation of Southeast Asia: International Perspectives on Decolonization*, New York 2015, s. 75.

Ostatně celou problematiku příznačně vystihl americký *chargé d'affaires* v Saigonu: „[...] *problémem Vietnamu není nyní nezávislost, ale samotná existence.*“⁵¹⁵

Ministr zahraničí Dulles následně přehodnotil dřívější stanovisko a 26. května představil Paříži novou nabídku. Byl si již vědom, že není vhodné trvat na udělení práva kdykoliv opustit Francouzskou unii. Přesto stále panovalo přesvědčení, že je potřeba prohlášení, které bude mít dopad nejenom na světové mínění, ale předně na obyvatele Vietnamského státu. Zároveň ale nemohla být zrušena všechna dřívější francouzská privilegia najednou, jelikož v Paříži by již neviděli důvod, proč setrvat v boji. Bylo proto představeno kompromisní řešení. Francie a Vietnamský stát měly podepsat návrh smlouvy o nezávislosti. Zároveň Paříž měla předstoupit s veřejným prohlášením, že Francouzská unie se skládá ze suverénních států, čímž měl být negován kolonialismus, a tím pádem byly Spojené státy ochotné stát se garantem této budoucí nezávislosti.⁵¹⁶

Dalším velmi problematickým bodem se jevila francouzská žádost o stažení části armády v průběhu *United Action*. Ačkoliv není k dispozici žádný přímý archivní materiál, který by obsahoval konkrétnější informace ohledně amerických diskuzí nad touto námitkou, lze přesto konstatovat, že Washington vyšel vstříc francouzskému požadavku. Dohoda o společném postupu měla nově Francii umožnit určitou flexibilitu, ale pouze v případě podstatného zvýšení bojeschopnosti vietnamské národní armády.⁵¹⁷ Francouzský premiér Laniel nabídku přijal, a tím Spojené státy dokázaly v podstatě nalézt ve všech sporných otázkách konsenzus s francouzskou stranou. Nutno ale upozornit na skutečnost, že francouzský pohled na podmínky byl prezentován pouze ze smýšlení samotného premiéra Laniela a úzké skupiny vlády, nikoliv názorově rozděleného Národního shromáždění. Přesto Laniel vyjádřil spokojenost nad dosažení shody v politické rovině a navrhnul okamžité zahájení diskuze ohledně vojenských plánů, výcviku vietnamské národní armády a struktury společného velení.⁵¹⁸

Francouzská vláda stále ale neučinila kroky, které Spojené státy očekávaly pro případnou vojenskou pomoc, tedy ratifikovat předložené podmínky Národním shromážděním. Paradoxně ale Paříž naléhala na Washington, že pro zvýšení naděje pro

⁵¹⁵ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1604–1605; *Chargé d'affaires v Saigonu* (McClintock) ministerstvu zahraničí, 25. 5. 1954, tamtéž, s. 1610–1611.

⁵¹⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 26. 5. 1954, tamtéž, s. 1618–1619; Představená smlouva ale nikdy nebyla podepsána a ratifikována ani jedním státem.

⁵¹⁷ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 28. 5. 1954, tamtéž, s. 1628.

⁵¹⁸ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, tamtéž, s. 1635.

„pokrok“ na konferenci v Ženevě je zapotřebí prokázat zvýšenou soudružnost mezi Spojenými státy a Francií. Především Spojené státy mohly být u francouzské veřejnosti vnímány velmi negativně, kvůli nedávným obviněním z nečinnosti během bitvy u Dien Bien Phu. Proto francouzský ministr zahraničí Bidault navrhl, aby Spojené státy převzaly odpovědnost za výcvik vietnamské národní armády nebo poskytnuly pomoc na výstavbu letišť v Indočíně pro použití proudových letadel. Jestliže se ale tehdy americkému velvyslanci v Paříži Dillonovi zdálo, že jsou na zdárné cestě k ratifikaci *United Action*, byl přehnaný optimismus velmi krátce na to utnut. Francie opětovně vznesla otázku případné reakce Washingtonu na čínský letecký úder v Indočíně.⁵¹⁹ Dillon se obával, že pokud by okamžitě informoval Laniela, že jim v případě nouze Spojené státy nepomohou, mohlo to způsobit hluboký a okamžitý dopad jak na francouzský přístup v Ženevě, tak na jejich plány posílení obrany Indočíny.⁵²⁰

Francouzská vláda totiž vnímala případnou vojenskou pomoc Spojených států ze dvou pohledů. Paříž stavěla pomyslnou dělicí čáru mezi případnou americkou intervencí postavenou na základech *United Action* a odvetným úderem proti čínskému vojenskému zásahu. Ostatně francouzský generál Ély si byl stále jist, že má údajný závazek admirála Radforda, že v případě čínské invaze zasáhnou americká letadla na základě žádosti Paříže.⁵²¹ Francie tedy podmiňovala splnění podmínek pouze v případě *United Action*, zatímco se mylně domnívala, že Spojené státy byly ochotny zasáhnout v případě leteckého útoku komunistické Číny. Nepochybně k tomu přispěla také skutečnost, kdy americký ministr zahraničí Dulles v září 1953 upozornil Peking před agresivním jednáním vůči Indočíně, které by se mohlo setkat s odvetnou akcí Spojených států.⁵²² Ačkoliv ale nebyla hrozba čínské letecké úderu považována ve Washingtonu za akutní,⁵²³ americký velvyslanec v Paříži Dillon naznačil ministerstvu zahraničí, že pokud pád Vietnamu bude způsoben za pomoci čínské letecké útoky, který by se nestřetl s americkou reakcí, ohrozí to nejenom vyjednávání v Ženevě, jež patrně vyústí v sovětsko-francouzskou dohodu, ale zároveň v pád Lanielovy vlády. Nevylučoval

⁵¹⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 28. 5. 1954, tamtéž, s. 1628–1630.

⁵²⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 1642; Dohoda s Francií se jeví jako vysoce nepravděpodobná, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part III.] The Geneva Accords, f. A-21.

⁵²¹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 30. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1638–1639, 1641.

⁵²² Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, s. 342.

⁵²³ Memorandum ministra zahraničí prezidentovi, 28. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 528; Dohoda s Francií se jeví jako vysoce nepravděpodobná, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part III.] The Geneva Accords, f. A-22.

dokonce potencionální převzetí Francie komunistickou stranou, vzhledem k její rostoucí popularitě. Nicméně i bez převzetí moci komunisty, mohla neaktivita Washingtonu v Indočíně způsobit značné oslabení Severoatlantické aliance, a tím také narušit pozice Spojených států v západní Evropě a její obranyschopnost vůči komunistické expanzi. Dillon ostatně závěrem uvedl, že mezi Spojenými státy a Francií došlo v otázce případné vojenské pomoci k: „[...] extrémně závažnému nedorozumění,“ které mohlo ohrozit dosavadní americké úsilí.⁵²⁴

Paříží opětovně vznešený dotaz vytvořil rozpor nejenom s Washingtonem, ale také mezi ministrem zahraničí Dullesem a prezidentem Eisenhowerem. Zatímco Dulles zastával stanovisko podpořit Francouze v případě agrese komunistické Číny, byl Eisenhower proti jakékoliv obdobné akci, která by nebyla realizována na základech *United Action*. Nechtěl totiž dopustit situace, ve které by se Spojené státy ocitly ve válečném stavu s komunistickým blokem, jelikož odvetná akce znamenala podle jeho pohledu konflikt nejenom s Pekingem, ale patrně také se Sovětským svazem.⁵²⁵ Přesto pouhý den před jednáním nad francouzským dotazem sdělil Eisenhower svému asistentovi, že mezi ním a Dullesem neexistuje žádný zásadní názorový rozdíl.⁵²⁶ Těžko konstatovat, zda si byl prezident vědom odlišného názoru ministra zahraničí, ačkoliv byl asistentem upozorněn na takovou skutečnost. Nicméně rozdílná intepretace americké pomoci se projevila dne 2. června, když prezident Eisenhower konfrontoval Dullese na schůzi ve své pracovně v Bílém domě. Ministr zahraničí zde vyjasnil svůj pohled. Obdobně jako premiér Laniel rozlišoval mezi *United Action* a odvetným úderem proti zjevné agresi komunistické Číny. Ostatně jak již bylo uvedeno, Peking byl před takovou agresí varován. Dulles ale zároveň vnímal čínský útok v Indočíně jako ohrožení bezpečnosti Spojených států, čímž odkazoval na postoj Kongresu. Podle Dullese by kongresmani v takovém případě velmi pravděpodobně schválili odvetnou akci. Prezident Eisenhower ale důrazně oponoval s odkazem na náladu v americké společnosti. Dle jeho pohledu bylo důležitější získat si nejdřív americkou veřejnost, respektive vyjasnit, že čínský útok skrývá nebezpečí pro zájmy Spojených států, a proto se obával, že Kongres nebyl v takové pozici, aby schválil odvetný úder. Navzdory

⁵²⁴ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 30. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1639–1641.

⁵²⁵ Memorandum od Roberta Cutlera, zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti, ministři zahraničí, 2. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 531.

⁵²⁶ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) náměstkovi ministra zahraničí pro politické záležitosti (Murphy), 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1649.

skutečnosti, že Thajsko, Filipíny, Francie a indočínské státy by takovou akci patrně podpořily, byl prezident zkrátka znepokojen touto politikou, jako o nelogičnosti vést válku s komunistickou Čínou bez dřívějších spojeneckých závazků.⁵²⁷ Následně byl prezidentův názor dne 3. června potvrzen a přijat Radou národní bezpečnosti.⁵²⁸ Ministr zahraničí Dulles poté odeslal do Paříže zamítavou odpověď, že za současné situace se naplnění předložených podmínek vztahuje na jakoukoliv akci Spojených států v jihovýchodní Asii, a tudíž žádná dohoda o pomoci nebyla nikdy uzavřena.⁵²⁹

Nejednalo se však o jedinou překážku v bilaterálních diskuzích mezi Paříží a Washingtonem. Francie stále nepožádala o vojenský zásah ostatní zmíněné státy, ačkoliv thajská vláda již předložila Organizaci Spojených národů dopis, v němž upozornila na boje v Indočíně, které podle jejich názoru představovaly hrozbu pro bezpečnost vlastní země.⁵³⁰ Tímto postupem měla být zahájena internacionalizace konfliktu, a tím negovat podporu kolonialismu. Jenže Paříž stále nepodnikla ani v tomto směru žádné další kroky, až na námitky a dotazování se. Naopak opětovně diskutovala s Washingtonem o vyslání námořní pěchoty, která neměla vést pouze strážní, ale také ofenzivní činnost. Spojené státy ale sdělily, že nikdy nedaly žádný závazek ohledně jejich nasazení, pouze o této možnosti uvažovaly.⁵³¹ Ministr zahraničí Bidault také viděl problém v ratifikaci plánu v průběhu ženevské konference. Pokus schválit americké požadavky mohl přivodit vládní krizi, jelikož majorita poslanců v Národním shromáždění byla patrně ochotná zvážit vojenské možnosti až po neúspěchu diplomatických jednání. Ačkoliv Eisenhowera administrativa si byla vědoma těchto skutečností, musela dále trvat na ratifikaci podmínek před jakoukoliv akcí kvůli obavám, že se Francie v budoucnu stáhne z konfliktu.⁵³²

Rozhodující překážka pro neúspěch *United Action* se ovšem týkala nezávislosti indočínských států. Francouzský ministr zahraničí Bidault měl proti tomuto kroku stále

⁵²⁷ Jednání v kanceláři prezidenta, 2. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 530–531.

⁵²⁸ Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, tamtéž, s. 537.

⁵²⁹ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, Washington 4. 6. 1954, NACP, RG 330, ROSDVT, [Part V. B. 3. b.] Justification of the War. Internal Documents. The Eisenhower Administration. Volume II: 1954 – Geneva, f. 530.

⁵³⁰ Dopis úřadujícího stálého zástupce Thajska při OSN ze dne 29. 5. 1954, adresovaný předsedovi Rady bezpečnosti. In: United Nations Digital Library [online], [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digital.library.un.org/record/602877?ln=en>.

⁵³¹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1672.

⁵³² Jednání mezi Smithem a Bidaultem, 5. června, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 6. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1040.

námítky. Obával se, že po udělení plné nezávislosti vystoupí tyto státy z Francouzské unie, ačkoliv francouzští vojáci bude nadále bojovat v zemi. Zároveň také garance nezávislosti od Spojených států byla z pohledu Bidaulta vnímána jako vytvoření jakéhosi vazalského vztahu mezi indočínskými státy a Washingtonem. Podle Paříže měly tyto záruky spíše směřovat k tématům územní celistvosti, obraně a bezpečnosti.⁵³³

Pokud tedy všechny uvedené francouzské výtky a dotazování sumarizujeme, není překvapující, že navzdory francouzskému ujištění ohledně dosažení shody v politické rovině,⁵³⁴ byla Eisenhowerova administrativa stále více skeptická vůči francouzskému premiérovi Lanielovi, ministrovi zahraničí Bidaulta a jejich ochotě, ratifikovat podmínky, čímž by byla odstraněna překážka pro přijetí *United Action* americkým Kongresem. Ostatně ministr zahraničí Dulles byl stále více přesvědčen, že Paříž pouze využila hrozby intervence, která zároveň neobjasněna unikla do evropských médií, k zlepšení vyjednávací pozice v Ženevě.⁵³⁵ Zatímco tedy zůstaly tyto otázky ve vzájemných diskuzích s Paříží stále otevřené a nevyřešené, odeslal ministr zahraničí Dulles premiérovi Lanielovi telegram, ve kterém označil jeho dřívější přesvědčení o nalezení shody za: „[...] *velmi nadhodnocené*.“⁵³⁶

Počátkem června 1954 se *United Action* pomalu stávala minulostí. V podstatě se potvrdily dřívější Dullesovy obavy, když byl následně francouzským premiérem Lanielem a generál Élym důrazně informován, že požádají o intervenci až v situaci, kdy jednání v Ženevě budou neúspěšná, nebo se bude schylovat k vojenskému rozhodnutí na severu Vietnamu.⁵³⁷ Jenže pokud by Paříž skutečně tak učinila, mohlo být z pohledu Washingtonu již pozdě pro jakýkoliv zásah. Francouzský ministr zahraničí Bidault dokonce sdělil svému americkému protějšku Dullesovi, že s ohledem na americké naléhání ratifikovat požadavky v Národním shromáždění, přistoupí současná vláda k možnosti *United Action* až v momentě, kdy poslanci budou plně přesvědčeni, že se

⁵³³ Tamtéž.

⁵³⁴ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1635.

⁵³⁵ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 7. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1056.

⁵³⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, Washington 4. 6. 1954, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part V. B. 3. b.] Justification of the War. Internal Documents. The Eisenhower Administration. Volume II: 1954 – Geneva, f. 530.

⁵³⁷ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1642, 1644.

vláda snažila všemi způsoby dojednat v Ženevě uspokojivou dohodu.⁵³⁸ Spojené státy se tak rázem ocitly v začarovaném kruhu, který samy vytvořily.

Vzhledem k průtahům a množstvím výhrad lze konstatovat, že Paříž patrně hrála diplomatickou hru a pouze se snažila využít mezer v předložených podmínkách, a tím posílit vlastní vyjednávací pozici. Ke stejnému názoru dospěli také představitelé Sboru náčelníků štábů, kteří označili postup Paříže za vydírání.⁵³⁹ Přesto se může zdát překvapující, že delegace Spojených států na ženevské konferenci zvažovala obdobnou francouzskou taktiku, tedy využít hrozby intervence, ovšem s cílem posílit morálku vietnamské národní armády. Přesto ale závěrem dodali, že s nejvyšší pravděpodobností je taková možnost nerealistická.⁵⁴⁰ Obdobně se také shodli, že není v zájmu Spojených států předstírat, že pokud *Viet Minh* ovládne sever Vietnamu, Washington zasáhne. Zároveň panovaly také obavy, že demarše zasláná Sovětskému svazu nebo komunistické Číně, která by se domáhala vyjednávání míru v Indočíně na základě situace před začátkem konference, mohla v zásadě ohrozit dosavadní úsilí Spojených států. Existovala zde možnost, že Peking a Kreml si byly vědomy, že Washington není schopný adekvátně reagovat na vývoj situace ve Vietnamu a diplomatický apel by pouze oslabil dosavadní americké pozice. Nicméně pokud přesto panovaly názory, že Spojené státy by měly zasáhnout, byl tento postup přímo v rozporu s nedávným memorandem prezidenta Eisenhowera, ve kterém se vyjádřil velmi skepticky k postoji Kongresu, jenž by patrně neratifikoval unilaterální vojenský zásah, a to ani v případě zjevné čínské agrese.⁵⁴¹

Definitivní konec *United Action* přinesl pád francouzské vlády premiéra Josepha Laniela, které byla dne 12. června 1954 vyslovena nedůvěra. Jelikož ale prohrála velmi těsně a opozice neměla dostatečný počet hlasů,⁵⁴² existovala zde možnost, že francouzský prezident René Coty rezignaci nepřijme z obav před vládní krizí v situaci, kdy se jednalo o osudu Francouzské Indočíny.⁵⁴³ Paradoxně ale reakce amerického

⁵³⁸ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, tamtéž, s. 1671–1672.

⁵³⁹ Podstata diskuse z jednání Sboru náčelníků štábů v Pentagonu, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1676.

⁵⁴⁰ Koordinátor delegace Spojených států (Johnson) vedoucímu delegace (Smith), 6. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1048.

⁵⁴¹ Memorandum poradce delegace Spojených států (Bonsai) vedoucímu delegace (Smith), 7. 6. 1954, tamtéž, s. 1051–1054.

⁵⁴¹ Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 533–537.

⁵⁴² *Journal officiel de la République française*, 13. 5. 1954, LXXXV/54.

⁵⁴³ *The New York Times*, 13. 6. 1954, CIII/35204.

velvyslanectví na pád vlády nebyla tak negativní, jako spíš na obecný vývojový trend francouzské vládní politiky. Washingtonu si totiž uvědomoval, že Lanielova vláda byla patrně poslední, jež byla ochotná setrvat jak v indočínském konfliktu, tak ve smlouvě o Evropském obranném společenství. Ačkoliv tedy vývoj po pádu Dien Bien Phu zprvu naznačoval ambice, že bude úspěšně realizována *United Action*, pozdější námitky a dotazování Paříže pouze oddalovalo konečné rozhodnutí a zvyšovalo podezření, že Francie využila hrozby americké intervence na konferenci v Ženevě. Počátkem června 1954 bylo z pohledu Spojených států tudíž skoro již jisté, že vypršel čas na provedení *United Action*. Americký velvyslanec v Paříži shrnul situaci následovně: „[...] šance Spojených států pozitivně reagovat na francouzskou žádost o vojenskou pomoc i poté, co by byly splněny všechny podmínky, jsou zhruba nulové.“⁵⁴⁴ Návrh *United Action* ovšem nebyl ani poté Spojenými státy zcela zavrhnut, ale spíše byl odsunut do pozadí a již nikdy se neobjevil opět ve formě, v jaké byl původně zamýšlen.⁵⁴⁵

5.2 Obtíže americké diplomacie

Neúspěch prosadit *United Action* znamenalo pro americkou zahraniční politiku znatelné selhání. Šance ratifikovat vojenskou intervenci byla bez předchozích spojeneckých závazků téměř nulová, navzdory se zhoršující situaci ve Vietnamu. Také osobní pohled prezidenta Eisenhowera byl proti jakémukoliv unilaterálnímu zásahu v Indočíně, dokonce i v případě zjevné agrese komunistické Číny. Zároveň narůstající podezření Washingtonu vůči skutečným úmyslům Paříže postupně oslabovalo možnosti provést *United Action*, jejíž realizace byla definitivně odložena souběžně s pádem francouzské vlády Josepha Laniela v půli června 1954. Přesto k záchraně dosavadního úsilí Spojených států v Indočíně existovalo stále řešení, které spočívalo v diplomatickém vyjednávání se státy zastoupenými na konferenci v Ženevě. Jenže od prvního zasedání v Paláci národů neučinila americká delegace žádné podstatné kroky k nalezení dohody a spíše veškerý posun na jednání blokovala. Ostatně základní pokyny od ministra zahraničí Dullese později výstižně okomentoval koordinátor celé americké delegace v Ženevě, Ural Alexis Johnson: „[...] byli jsme bez pokynů. Až na to, že budeme poslouchat, diskutovat a získávat co nejvíce informací, protože rozhodnutí, která byla

⁵⁴⁴ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1687.

⁵⁴⁵ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1166–1167; Dulles stahuje možnost, NACP, RG 330, ROSDVTF, [Part III.] The Geneva Accords, f. A-24.

*učiněna ohledně Vietnamu, neprováděla francouzská nebo naše delegace v Ženevě. Ty byly učiněny v Evropě, v Paříži a ve Washingtonu.*⁵⁴⁶

Klíčovým problémem americké zahraniční politiky na konferenci v Ženevě byla neexistence alternativního plánu v případě neúspěchu *United Action*. V rámci základních instrukcí mohla být účast Spojených států v takové situaci výrazně omezena *de facto* do role pozorovatele, popřípadě přerušit veškeré diplomatické styky a dále se již neúčastnit. Ovšem ve stejné době, kdy padla Lanielova vláda, se podle zpráv americké delegace rozhodl britský ministr zahraničí Eden opustit konferenci.⁵⁴⁷ Rozhodnutí vedoucího britské delegace vyvolalo ve Washingtonu mylný dojem, že z pohledu Londýna nelze docílit uspokojivé dohody, a proto opětovně přistoupí na jednání o kolektivní obraně jihovýchodní Asie a k jejímu zformování před koncem konference.⁵⁴⁸ Pro ministra zahraničí Dullese se tak po neúspěchu *United Action* rázem otevřela další možnost, jak zvrátit průběh jednání a zároveň opětovně otevřít otázku britské participace v obranném paktu před uzavřením finálních dohod. Na cestě k docílení takových výsledků ale mohl narazit na výrazné problémy z dřívějších britsko-amerických diskuzí, které byly dále ovlivněny nevalnou aktivitou Spojených států na konferenci. Proto je nutné pro nastínění budoucího vývoje na jednáních v Ženevě po pádu francouzské vlády a amerického hledání východiska z diplomatické krize, uvést do kontextu nejenom průběžné diskuze mezi Londýnem a Washingtonem nad kolektivní obranou od května 1954, ale zároveň analyzovat samotný přístup Spojených států ke konferenci od prvního zasedání, jelikož obě témata byla velmi provázána. Nelze se totiž omezit pouze na tvrzení, že v rámci odmítání hlubší účasti na jednáních, nehledalo americké ministerstvo zahraničí další možnosti spolupráce se západními mocnostmi.

Základní úvahy ministra zahraničí Dullese se přesto nezměnily od konce schůze čtyř mocností v Berlíně z února 1954. Nadále byl přesvědčen, že v Ženevě nebude docíleno přívětivé dohody. Proto od počátku konference odmítal projednat jakékoliv návrhy nejenom od francouzské delegace, navrhuující dočasné příměří, ale také ze strany

⁵⁴⁶ *Interview with Ural Alexis Johnson*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 7. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_BA67F7DA143C49A8846FB32DB5D9FA95#at_376.013_s.

⁵⁴⁷ Jednání mezi Edenem a Smithem, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1084; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1136.

⁵⁴⁸ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1146–1147.

komunistické Číny a *Viet Minhu*, požadující rozdělení Indočíny,⁵⁴⁹ jejichž odmítnutí se zdá vcelku pochopitelné. Kromě toho se však koncem května postavil také proti britskému návrhu na dočasné příměří,⁵⁵⁰ ačkoliv v této době Washington již podezíral Paříž, že pouze využívala hrozby intervence k posílení vlastní vyjednávací pozice. Nepochybně by tedy vstřícnější krok vůči Londýnu mohl napravit již dřívější diplomatický rozkol, kdy americké ministerstvo zahraničí neúmyslně neinformovalo britskou stranu o obnovení rozhovorů s Paříží nad *United Action*. Diplomatické vztahy mezi Spojenými státy, Velkou Británií a Francií byly tudíž téměř od počátku konference poznamenány nejenom americkým odmítáním, ale později také nedorozuměním a následnou vzájemnou nedůvěrou, která se ještě více prohloubila. Jenže zároveň nelze konstatovat, že Dulles neprovil snahy opětovně spolupracovat s Velkou Británií. Jak již bylo naznačeno, Washington se předně snažil obnovit diskuzi nad kolektivní bezpečností jihovýchodní Asie a uvažoval o jejím možném rozšíření dalšími státy, které byly zainteresované v regionu. Dulles se tak navzdory britskému skepticismu snažil, prostřednictvím vedoucího delegace Smitha, přimět Londýn k opětovné účasti na této kolektivní obraně ještě v průběhu konference.⁵⁵¹ Důvod tohoto nátlaku na Londýn totiž spočíval v modifikovaném výkladu teorie *domina*, neboť ve Washingtonu docílili k zásadnímu obratu v otázce udržení Indočíny. Prezident Eisenhower, označován za tvůrce výše zmíněné teorie, byl po pádu Dien Bien Phu ochotný opustit od záchranu Vietnamu, a ačkoliv krátce na to se francouzský premiér Laniel dotázal na americké podmínky pro intervenci, Dulles na tiskové konferenci dne 11. května nastínil zřetelný posun v zahraniční politice. Před přítomnými redaktory poprvé veřejně připustil případnou ztrátu Indočíny. Doslova uvedl: „[...] *snažíme se docílit záchranu jihovýchodní Asie. Pokud možno zachránit co nejvíce z jihovýchodní Asie. Jestliže to ale nebude možné, tak alespoň udržet hlavní části. [...] usilujeme o vytvoření situace v jihovýchodní Asii, ve které nebude uplatněna teorie *domina*.*“⁵⁵² Změna ve stanovisku Spojených států signalizovala, že ačkoliv již počátkem května předvíдали ve Washingtonu ztráty v regionu, byla Eisenhowerova administrativa nadále ochotná udržet zbývající území před komunistickou expanzí. Proto se zdálo ještě akutnější

⁵⁴⁹ Šesté omezené zasedání o Indočíně, 25. května, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 26. 5. 1954, tamtéž, s. 922–923, 926; Sedmé omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 947.

⁵⁵⁰ Memorandum z diskuze ze 199. zasedání Rady národní bezpečnosti, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 943.

⁵⁵¹ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 7. 5. 1954, tamtéž, s. 711–713; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 9. 5. 1954, tamtéž, s. 745–748; Vedoucí delegace Spojených států (Smith) britskému ministru zahraničí (Eden), 10. 5. 1954, tamtéž, s. 762–762.

⁵⁵² *The New York Times*, 12. 5. 1954, CIII/35172.

vytvořit systém kolektivní obrany, který později vstoupil do historie pod názvem Organizace jihoasijské smlouvy, *Southeast Asia Treaty Organization*, zkráceně SEATO.

Londýn byl ale nadále velmi zdráhavý jednat o účasti v takovém paktu v průběhu ženevské konference. Přesto souhlasil s Washingtonem, že by se měla vést předběžná diskuze, ovšem pouze o vojenských, nikoliv o politických či hospodářských plánech. Londýn také navrhoval přizvat ještě další země, například Thajsko, Filipíny nebo státy, které se účastnily nedávné konference ve srílanském Kolombu,⁵⁵³ tj. Srí Lanka, Indie, Indonésie, Burma a Pákistán.⁵⁵⁴ Ovšem americké sondáže britské pomoci poměrně rychle zkrachovaly poté, co se britský ministr zahraničí Eden dozvěděl o tajných rozhovorech mezi Washingtonem a Paříží. Není proto překvapující, když britský ministerský předseda Churchill vyjádřil svůj nesouhlas nad případnou účastí Londýna v již zmíněné obranné organizaci, která neměla být uskutečněna před koncem diplomatických jednání ve Švýcarsku.⁵⁵⁵ Ačkoliv Londýn později opětovně potvrdil účast na předběžných diskuzích a nezdráhal se vytvořit základní platformu pro případné defenzivní uskupení, nadále zastával názor, že musí být dána šance především úspěchu ženevské konference.⁵⁵⁶ Britský postoj znamenal konec pro Dullesovu vizi vytvořit kolektivní obrany dříve, než případné ženevské dohody ohrozí dosavadní americké úsilí v Indočíně.

Následky britského odmítnutí lze tedy vypořádat ve zvýšené snaze Spojených států vyjít vstříc francouzským dotazům a námitkám k předloženým podmínkám pro ratifikaci *United Action*. Ostatně jak poznamenal ministr zahraničí Dulles na zasedání Rady národní bezpečnosti: „[...] *pokud by rozhovory s Francouzi o předběžných podmínkách uspěly, vytvořily by tak základní kámen pro případné regionální uskupení.*“⁵⁵⁷ Dulles se totiž nadále domníval, že Velká Británie přistoupí ke kolektivní obraně již v průběhu konference, jelikož po odmítnutí stále nevěřil, že v Ženevě bude

⁵⁵³ Zásadními tématy na konferenci v Kolombu byly indočínská otázka, kolonialismus a komunismus. Na jednáních se ale projevil značný rozdíl v názorech. Přesto se setkání stalo základem pro následující konferenci v Bandungu v roce 1955, která skončila již úspěšněji.

⁵⁵⁴ Delegation Spojených států ministerstvu zahraničí, 13. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 791–792.

⁵⁵⁵ Ústní odpovědi na otázky, Jihovýchodní Asie (obrana), 17. 5. 1954, United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 527, London 1954, c. 1692.

⁵⁵⁶ Memorandum: ženevská konference, Londýn 25. 5. 1954, TNA, CAB 129/68/27; Delegation Spojených států ministerstvu zahraničí, 18. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 842.

⁵⁵⁷ Memorandum z diskuze ze 198. zasedání Rady národní bezpečnosti, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 497.

vytvořena přívětivá dohoda jak pro Washington, tak pro Londýn. V tomto směru byl patrně ještě více utvrzen po události, kdy britský ministr zahraničí Eden varoval komunistickou Čínu před jednáním, které by mohlo nadále zhoršit situaci. Přímou prohlásil, že v takovém případě by se Velká Británie postavila na stranu Spojených států.⁵⁵⁸ Zdá se tudíž logické, že po pádu Lanielovy vlády, které bylo doprovázeno následnými zprávami o odjezdu britského ministra zahraničí Edena z Ženevy, vyvstala na americkém ministerstvu zahraničí opětovně otázka založení kolektivní obrany za účasti Londýny.⁵⁵⁹ Ovšem toto téma nebylo již poté obnoveno v takové formě, v jaké si jej ministr zahraničí Dulles původně představoval, především kvůli přetrvávajícímu nezájmu Londýna zavazovat se k defenzivnímu paktu v průběhu jednání v Ženevě.

Další faktor, který nepříznivě ovlivnil průběh konference, byly diplomatické vztahy s ostatními delegacemi. Pokud Spojené státy měly zájem po neúspěchu *United Action* docílit uspokojivého řešení, ke kterému se ostatně komunistické delegace nebránily,⁵⁶⁰ musel být Washington ochotný jednat také se zástupci komunistické Číny, kteří měli velký vliv na *Viet Minh*.⁵⁶¹ Ovšem za „uspokojivé“ řešení považoval ministr zahraničí Dulles úplné stažení komunistů z Indočíny. Zároveň ale odmítl jednat se státy, které Spojené státy diplomaticky nikdy neuznaly. Ostatně jejich pozvání na konferenci si podmínil tím, že se nebude jednat o jejich oficiální uznání. Koneckonců Dullesova osobní nechuť jednat s delegací z Pekingů veřejně prezentoval, když před novináři poznamenal, že jediné setkání se zástupci komunistické Číny by nastalo pouze za situace, když by do sebe narazili vozidly.⁵⁶²

Napětí ale také narůstalo mezi západními delegacemi, které se nedařilo udržet ani v přijatelné míře. V průběhu konference se vzájemné neshody natolik vystupňovaly, že nemohly ujít pozornosti komunistickým delegacím. Především se velmi viditelně vyostřily americko-britské vztahy, čehož si všiml také sovětský ministr zahraničí

⁵⁵⁸ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 864.

⁵⁵⁹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1146–1147.

⁵⁶⁰ Podle historika Pierra Asselina došlo vedení Komunistické strany Vietnamu k závěru, že příměří je za současných podmínek nejlepší možnou volbou. Stát se totiž potřebovala politicky a ekonomicky stabilizovat po dlouholeté válce, společně s armádou. ASSELIN, Pierre, *Choosing Peace, Hanoi and the Geneva Agreement on Vietnam 1954–1955*. In: *Journal of Cold War Studies* 9, 2007, 2, s. 106–108.

⁵⁶¹ ZHAI, Qiang, *China and the Vietnam Wars, 1950–1975*, Chapel Hill 2000, s. 62–64; PIKE, Douglas, *Vietnam And The Soviet Union: Anatomy Of An Alliance*, Boulder 1987, s. 40.

⁵⁶² KINZER, Stephen, *Bratři: John Foster Dulles, Allen Dulles a jejich tajná světová válka*, Praha 2016, s. 231–232.

Molotov.⁵⁶³ Vedoucí delegace Smith byl přímo dotčen chováním britských partnerů a v soukromé korespondenci s ministrem zahraničí Dullesem se ostře vymezil proti jejich výpadům: „[...] *zkreslování a klamání* [vůči americkým záměrům, pozn. autora] *bylo tak zřejmé, že to nedokázal spolknout ani Molotov a jeho konečný návrh byl ve srovnání rozumný a umírněný.*“⁵⁶⁴ Současně ve stejné době narůstalo podezření vůči Paříži, a tak šance dosáhnout přijatelného výsledku podle představ amerického ministra zahraniční byla přímo nulová. Přesto ale nelze opomenout, že vedoucí ze tří hlavních západních delegací častokrát nejednali pouze v rámci striktních zahraničních linií, ale snažili se na osobních schůzích nalézt konsensus. Ostatně Eden se obával, že vzájemné neshody zničí dosavadní vztahy,⁵⁶⁵ a proto nehledě na svá předchozí ostrá vyjádření, uspořádal počátkem června schůzi západních delegací, na které se měly napjaté vztahy vyřešit.⁵⁶⁶ Ministr zahraničí Dulles přesto nebyl nadále ochotný přistoupit k nabízené možnosti politické dohody, navzdory pocitu vedoucího delegace Smitha, že polovina Vietnamu byla již ztracena a Washington bude: „[...] *mít to štěstí, že polovinu zachrání.*“⁵⁶⁷

Jistou možností, jak mohla být zachráněna alespoň část Vietnamu, spočívala v osobě Ngo Dinh Diema, který dokázal nabídnout silný nacionalistický program, jenž mohl být jistou protiváhou vůči komunistickému *Viet Minhu*.⁵⁶⁸ Bylo oprávněnou skutečností, že dočasná hlava Vietnamského státu, Bao Daj, byl neschopný vůdce, kterého v podstatě nezajímali domácí problémy a ani nestál o funkci z důvodu moci, jako spíše kvůli přísunu financí a zachování si tak luxusního život. Dokonce americký *chargé d'affaires* v Saigonu se domníval, že Washington by měl navrhnout Paříži provést vojenský puč ve Vietnamu, pokud se Bao Daj nevrátí a zůstane ve Francii, kde velmi ochotně trávil většinu svého času. Dočasná hlava státu měla být odstavena od moci a jmenována nová vláda v čele s guvernérem ze severní provincie Tonkin. Tímto krokem mělo být *Viet Minhu* a ostatním delegacím v Ženevě ukázáno, že Vietnamský stát zřetelně odmítá participaci země.⁵⁶⁹ Ačkoliv tento návrh nebyl pro Paříž neznámý a již v minulosti byl předložen vlivnými Vietnamci, byl zde pocit, že je v této fázi

⁵⁶³ Osmé omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference, Volume XVI*, s. 974.

⁵⁶⁴ Delegace Spojených států ministrovu zahraničí, 30. 5. 1954, tamtéž, s. 978.

⁵⁶⁵ Memorandum od ministra zahraničí Eden, ženevská konference, Londýn 25. 5. 1954, TNA, CAB 129/68/27.

⁵⁶⁶ Setkání Smith, Eden a Bidault, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference, Volume XVI*, s. 993–994.

⁵⁶⁷ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 992.

⁵⁶⁸ Memorandum z rozhovoru, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 844.

⁵⁶⁹ *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 17. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina, Volume XIII, Part 2*, s. 1576–1577.

konference nepřijatelný. Ostatně malý počet francouzských jednotek v Saigonu mohl stěží provést jakýkoliv převrat.⁵⁷⁰

Reálnější možností, jak posílit vietnamskou administrativu, se jevila v dosazení Diema do premiérské funkce. Paradoxně právě tuto volbu prosazoval také samotný Bao Daj. Z jeho pohledu ale patrně nebylo úmyslem posílit pozici vietnamské vlády, která byla velmi závislá na Paříži, ale spíše se jednalo o způsob, jak zmírnit kritiku na vlastní osobu. Ovšem také američtí zástupci viděli při prvním jednáním se zástupci prosazovaného kandidáta velký potenciál v jeho osobnosti a navzdory skutečnosti, že se Diem této schůze osobně nezúčastnil, byl popsán jako: „[...] vizionářský, dogmatický jedinec s vysokou reputací bezúhonnosti a vlastenectví.“⁵⁷¹ Proto američtí zástupci dospěli k názoru, že pokud dočasná hlava Vietnamského státu: „[...] zahraje kartu na Ngo Dinh Diema,“ musí být přesvědčen, že bude podpořen Spojenými státy.⁵⁷² Rychlé vystřízlivění ale nastalo po schůzi Diema s americkým velvyslancem Dillonem v Paříži, který byl již předtím znepokojen výše uvedeným závěrem o jeho osobnosti jako schopného člověka. Podle Dillona působil Diem: „[...] opětovně až příliš světsky a jednoduše,“ na funkci premiéra.⁵⁷³ Ačkoliv byly některé jeho rysy opět oceněny, jako například: „[...] zjevná upřímnost, vlastenecká horlivost a poctivost,“ Dillon dospěl ke kritickému závěru: „[...] pokud jsme připraveni přijmout zdánlivě směšnou vyhlídku, že tento jogínský mystik by mohl převzít vedení, což se zjevně chystá podniknout, tak jen proto, že standard stanovený jeho předchůdci je tak nízký.“⁵⁷⁴

Vzhledem ale k vývoji ženevské konference na přelomu května a června rostl ve Washingtonu pocit, že závěrečná podoba jednání nebude ani v náznacích v souladu

⁵⁷⁰ Delegation Spojených států ministerstvu zahraničí, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 857; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 22. 5. 1954, tamtéž, s. 892.

⁵⁷¹ Memorandum z rozhovoru, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 846.

⁵⁷² Tamtéž.

⁵⁷³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1609.

⁵⁷⁴ Tamtéž; Nelze ale jednoznačně tvrdit, že Diem se stal premiérem díky nátlaku Spojených států na Bao Daje. Spíše si zajistil svoje postavení díky kombinaci štěstí a pečlivé koordinace svých aktivit, čímž si získal příznivce ve Vietnamu. MILLER, Edward, *Vision, Power and Agency: The Ascent of Ngo Dinh Diem, 1945–54*. In: *Journal of Southeast Asian Studies* 35, 2004, 3, s. 457; K podpoření tohoto tvrzení lze konstatovat, že osobnost Diema byla neznámá nejenom ve Washingtonu, ale také pro americké zpravodajce ve Vietnamu. Například generál Edward Geary Lansdale, který působil jako poradce francouzských jednotek v boji proti *Viet Minhu*, později uvedl, že o Diemovi nikdy neslyšel až do jeho jmenování premiérem. *Interview with Edward Geary Lansdale*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_76FF42FB387043579AAE7F39B43D_2D1C; JACOBS, Seth, *America's Miracle Man in Vietnam: Ngo Dinh Diem, Religion, Race, and U.S. Intervention in Southeast Asia*, Durham, London 2004, s. 52–56.

s americkými zájmy.⁵⁷⁵ Na rozdíl od americké a vietnamské delegace, upřednostňovali ostatní účastníci kompromisní řešení, namísto prodlužování konfliktu.⁵⁷⁶ Eisenhowerova administrativa se tedy reálně začala zabývat možností, zda by se Spojené státy měly nadále účastnit ženevské konference a v důsledku jejich výsledků ztratit klíčové pozice v Indočíně.⁵⁷⁷ Koneckonců pro Washington bylo nepřijatelné, aby se v podstatě podílely na odepsání Indočíny pod komunistický vliv. Vzhledem ale k zhoršující se vojenské situaci ve Vietnamu nemuselo ani k žádnému uzavření dohod dojít.⁵⁷⁸ *Viet Minh* ovládal většinu země. Stačilo pouze obsadit Hanoj, a tak docílit francouzského kolapsu. Proto Washington dospěl k názoru, že Spojené státy si musí zachovat: „[...] *taktickou pozici*,“⁵⁷⁹ tedy vyhnout se formálnímu spojování s vytvořením dvou vietnamských států a udržet vliv v Laosu a Kambodži.⁵⁸⁰

Washington se tudíž reálně začal obávat, že během první poloviny června 1954 dojde k zásadnímu politickému nebo vojenskému obratu na konferenci, popřípadě na bojištích v Indočíně,⁵⁸¹ za který Eisenhowerova administrativa nechtěla nést zodpovědnost. Proto s odkazem na nepříznivý vývoj jednání se začalo uvažovat o plánu, jak stáhnout vedoucího delegace Smitha, a tím zásadně omezit účast na jednání a nebýt tak spojování s případným rozdělením státu a *de facto* diplomatickým uznáním Severního Vietnamu. Jenže z obav, že by Washington byl nařčen ze sabotáže celé konference, byl Smith ponechán v Ženevě.⁵⁸² V rámci pokynů od Dullese ale nemohl zásadně zvrátit průběh jednání, která se pro Spojené státy vyvíjela velmi nepříznivě. Ostatně jak úvodem kapitoly bylo uvedeno, delegace pouze mohla: „[...] *poslouchat*,

⁵⁷⁵ Zastupující ministr zahraničí ministroví zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 991.

⁵⁷⁶ Obavy Bao Daje z výsledku konference viz: Memorandum z rozhovoru, poradce delegace Spojených států (Bonsal), 20. 5. 1954, tamtéž, s. 859–862.

⁵⁷⁷ Zastupující ministr zahraničí delegaci Spojených států, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 989.

⁵⁷⁸ Týdenní report z Indočíny, 2. 6. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP91T01172R000300190004-6.

⁵⁷⁹ Zastupující ministr zahraničí ministroví zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 991.

⁵⁸⁰ Delegace Spojených států ministroví zahraničí, 7. 6. 1954, tamtéž, s. 1055; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 7. 6. 1954, tamtéž, s. 1056.

⁵⁸¹ Memorandum z diskuze ze 199. zasedání Rady národní bezpečnosti, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 944; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 992.

⁵⁸² Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 26. 5. 1954, tamtéž, s. 935; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 940; Memorandum od ministra zahraničí prezidentovi, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 949; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 949–950.

*diskutovat a získávat co nejvíce informací.*⁵⁸³ Jenže v téže době se naplnily obavy Washingtonu a v půli června 1954 se zásadně proměnila celá situace na konferenci.

Katalyzátorem těchto změn se stala stanoviska komunistických delegací, které byly od počátku června stále neústupnější v předložených podmínkách. Když se sovětský ministr zahraničí Molotov vrátil z několika denního pobytu v Moskvě, útočil na zasedání nejenom na francouzskou politiku v Indočíně, ale také na jihovietnamskou vládu. Zároveň také zmizela jakási role sovětského prostředníka mezi komunistickou Čínou a Spojenými státy.⁵⁸⁴ Velmi ostré diskuze se také vedly ohledně působení zahraničních vojsk v Laosu a Kambodži a předně o složení neutrálních dozorcích komisí v Indočíně, kde si každá strana prosazovala předně ty státy, které jim byly více nakloněny.⁵⁸⁵ Konference v Ženevě se tedy ani po měsíci neposunula žádným směrem a pro vedoucího delegace Smitha se nakonec zdálo nemožné, že bude dosaženo dohody, ve které bude většina komunistických podmínek negována,⁵⁸⁶ tudíž bude přímo v rozporu s dosavadní americkou zahraniční politikou. Ostatně také ministr zahraničí Dulles se obával situace, kdy Sověti využijí francouzského defétismu, prostřednictvím kterého předloží Paříži návrh s cílem zachránit část jejich koloniálního panství v Indočíně, ovšem smlouva by byla podmíněna garancí světových mocností, včetně Spojených států. Washington by patrně musel tento diplomatický nátlak odmítnout, jelikož pokud nechtěl zdiskreditovat politiku zadržování komunismu, tak bylo přímo nutné nevázat se ke smlouvě, která by právě garantovala jeho vliv v Indočíně. Jenže odmítnutí mohli komunisté využít k vytvoření silného protiamerického citění ve Francii s velmi vážnými dopady na budoucnost smlouvy o Evropském obranném společenství a na působení v Severoatlantické alianci.⁵⁸⁷ Vzhledem tedy k vývoji jednání a také s ohledem na neústupnost jak komunistů, tak americké administrativy, mohl ministr zahraničí Dulles stěží věřit, že dosáhne dohody podle vlastních představ. Ostatně situaci na jednáních okomentoval následovně: „[...] *Ženeva nás v otázce Indočíny nikam neposune, kromě zpátky.*“⁵⁸⁸ Jenže Dulles nebyl jediný, který vnímal

⁵⁸³ *Interview with Ural Alexis Johnson.* In: WGBH Openvault [online], [cit. 7. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_BA67F7DA143C49A8846FB32DB5D9FA95#at_376.013_s.

⁵⁸⁴ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1095.

⁵⁸⁵ Ministr zahraničí Eden ministerstvu zahraničí, Ženeva 9. 6. 1954, TNA, FO 371/112070, DF1071/659G.

⁵⁸⁶ Šesté plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1087, 1090.

⁵⁸⁷ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 9. 6. 1954, tamtéž, s. 1104–1105.

⁵⁸⁸ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1117.

konferenci jako neúspěšnou. Britský ministr zahraničí Eden, který ačkoliv byl nadále nakloněný k politickému řešení, dne 10. června veřejně připustil, že vzhledem k rozdílným přístupům: „[...] je naší povinností říci a připustit, že jsme selhali.“⁵⁸⁹ Další jednání považoval za marná, a tak celá konference uvázla na mrtvém bodě.⁵⁹⁰

Ministr zahraničí Dulles velmi vítal případný neúspěch. Kolaps jednání totiž podle jeho vnímání viditelně změnil pohled britské zahraniční politiky, a tím byla dána možnost již potřetí otevřít diskuzi o připojení Londýna ke kolektivní obraně.⁵⁹¹ Ovšem vítaný neúspěch způsobil pád francouzské vlády. Zhoršující se vojenská situace a předstíraný postup na konferenci byly hlavními tématy opozičního uskupení v Národním shromáždění, ze kterých byl od počátku ženevských jednání obviňován dosavadní premiér Laniel. Nepochybně vyřčená slova britského ministra zahraničí velmi podnítila reakci opozičních politiků v Paříži a následná kritika pouze vyústila v očekávaný výsledek. Dne 12. června byla vládnímu kabinetu vyslovena nedůvěra.⁵⁹² Ačkoliv tedy ministr zahraničí Dulles zprvu vítal konečné odročení konference,⁵⁹³ bylo zřetelné, že vyjednávací pozice západních delegací byla velmi oslabena Lanielovou rezignací. Novým francouzským premiérem se totiž stal dlouholetý kritik konfliktu, Pierre Mendès France, který oproti svému předchůdci zakládal diplomacii na náladě ve společnosti a její aspiraci po ukončení konfliktu v Indočíně. Ostatně při svém jmenování do funkce dne 17. června se zavázal, že pokud nedosáhne příměří do 20. července 1954, rezignuje na svoji funkci.⁵⁹⁴ Zároveň se jednalo o prvního premiéra od jara 1947, který obdržel podporu od francouzských komunistů, jejichž hlasy sehrály podstatnou roli ve zvolení.⁵⁹⁵ Otázkou však je, do jaké míry se jednalo o instrukce Moskvy, nebo o samostatné rozhodnutí francouzských komunistů. Mendès France se totiž pouhý rok

⁵⁸⁹ Sedmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1117.

⁵⁹⁰ Ministr zahraničí Eden ministerskému předsedovi, Ženeva 12. 6. 1954, TNA, FO 800/761, CON/54/65.

⁵⁹¹ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1117.

⁵⁹² Cesta francouzského premiéra k demisi viz: RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969, s. 269, 273–276.

⁵⁹³ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1146–1147.

⁵⁹⁴ Vládní prohlášení od Mendèse Franceho před Národním shromážděním, 17. 6. 1954, CAMERON, Allen W. (ed.), *Viet-Nam Crisis: A Documentary History, 1940–1956*, Vol. 1, Ithaca 1971, s. 276.

⁵⁹⁵ Původně se předkládalo, že Mendès France obdrží v Národním shromáždění přibližně 290 hlasů. Po prohlášení snahy dosáhnout příměří do 20. července 1954 vzrostl odhadový zisk hlasů na 310. Minimálně ale potřeboval alespoň 314 hlasů. Poté ale oznámili francouzští komunisté podporu kandidatury, a tak nový premiér získal 419 hlasů. DEVILLERS, Philippe, LACOUTURE, Jean, *End of a war: Indochina, 1954*, New York 1969, s. 244.

předtím ucházel o premiérské křeslo, ale neúspěšně. Paradoxně proti němu hlasovali právě francouzští komunisté, ačkoliv již tehdy proklamoval snahu ukončit konflikt v Indočíně. Mendès France ale ani po neúspěšné kandidatuře nezměnil programové body, ve kterých zaujal skeptické stanovisko také vůči smlouvě o Evropském obranném společenství, a přesto byl komunistickou stranou podpořen až po roce.⁵⁹⁶ Ačkoliv neexistují přímé důkazy, že tak bylo činěno podle direktiv Kremlu, lze se domnívat, že se nejednalo o vlastní rozhodnutí francouzských komunistů, ale o navázání na sovětskou politiku dosažení míru. Nepochybně k tomu přispívá skutečnost, kdy vůdce francouzských komunistů, Maurice Thorez, věnoval počátkem června 1954 svůj první veřejný projev po návratu z tříletého pobytu v Moskvě právě otázce míru v Indočíně.⁵⁹⁷ Komunistické hlasy se patrně Kremlu oprávněně jevily jako rozhodující subjekt ve francouzském politickém systému, které mohly výrazně ovlivnit indočínskou politiku, ale předně ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství.

Část francouzských poslanců ovšem nebyla nadšená z volby nového premiéra. Především zodpovědnost za pád dosavadní vlády a hrozící vládní krize přímo padala na Mendèse Franceho a jeho dřívější kritiku. Proto byl také pověřen francouzským prezidentem Cotyem k sestavení nové vlády. Ačkoliv byl následně, patrně překvapivě, zvolen především díky podpoře komunistů, přibližně 20 % přítomných poslanců v Národním shromáždění se zdrželo hlasování,⁵⁹⁸ což bylo velmi neobvyklé i na politicky nestabilní francouzskou čtvrtou republiku. Paradoxně ale nejviditelnější odezva na nepříznivý vývoj se neodehrála v Paříži nebo ve Washingtonu, ale ve vzdáleném Saigonu. Reakce na volbu nového premiéra, který prosazoval příměří v Indočíně, velmi rezonovala ve vietnamských vládních kruzích, kteří nebyli ochotni vzdát se části území. Proto byl jako jakýmsi protipólem vůči tehdejší francouzské politice jmenován do funkce premiéra Vietnamského státu Ngo Dinh Diem, který se neskryval tím, že bude sabotovat jakoukoliv formu kompromisu,⁵⁹⁹ ale zároveň požadoval po Francii větší formu nezávislosti.⁶⁰⁰ Vznikl tak zárodek budoucích konfliktů vietnamského premiéra nejenom s Mendèsem Francem, ale také s Francií upřednostňovaným Bao Dajem, u kterého byla očividná jeho náklonost k Paříži,

⁵⁹⁶ LACOUTURE, Jean, *Pierre Mendès France*, New York 1984, s. 195–196.

⁵⁹⁷ Obsah projevu Muarice Thoreze uveden viz: FALL, Bernard B., *Tribulations of a Party Line: The French Communists and Indo-China*. In: *Foreign Affairs* 33, 1955, 3, s. 508.

⁵⁹⁸ Přesněji se jednalo o 143 absencí. *Journal officiel de la République française*, 18. 5. 1954, LXXXV/55.

⁵⁹⁹ LACOUTURE, *Pierre Mendès France*, s. 218–219.

⁶⁰⁰ SHAW, Geoffrey, *The Lost Mandate of Heaven: The American Betrayal of Ngo Dinh Diem, President of Vietnam*, San Francisco 2015, s. 32, 36.

výměnou za finance pro udržení si tak luxusního života. V důsledku této změny na vládním postu, kterou parodoxně realizoval budoucí Diemův rival Bao Daj, začal proces postoupného odloučení Vietnamského státu od Francie a jeho následné hospodářské, vojenské a politické orientace na Spojené státy.

Situace na konferenci se společně s nedávným neúspěchem realizovat *United Action*, pádem francouzské vlády a nástupem promírového kurzu negativně projevila v diplomatických vztazích mezi Washingtonem a Paříží, zatímco se otvírala možnost nové spolupráce s Londýnem. „*Domníváme se, že konečné odročení konference je v našem nejlepším zájmu,*“ sdělil ministr zahraničí Dulles vedoucímu delegace Smithovi, krátce po demisi premiéra Laniela, zároveň ale dodal: „*[...] pouze pokud lze ale provést, aniž bychom v tomto kritickém okamžiku vyvolali dojem ve Francii, že byli opuštěni Spojenými státy a Velkou Británií, a proto nezbývá nic jiného, než kapitulace před komunisty v Ženevě a případně přizpůsobení se Sovětům v Evropě.*“⁶⁰¹ Americké ministerstvo zahraničí se obávalo, že Francie již vnímala odtažitost Spojených států zasáhnout v Indočíně, což v zásadě velmi oslabilo jejich vyjednávací pozici na konferenci. Napjaté vztahy mezi Paříží a Washingtonem se následně projevily během rozhovoru mezi francouzským velvyslancem a ministrem zahraničí Dullesem ve Washingtonu dne 16. června, kdy se navzájem obviňovali ze vzniklé situace.

Zatímco francouzský velvyslanec se na schůzi dotazoval na možnosti americké intervence, Dulles opakovaně odmítal vyslat vojenské síly do Vietnamu s odkazem na vniklou situaci a nesplnění předložených podmínek. Následovala bouřlivá debata, kdy velvyslanec opakoval, že vše již bylo dohodnuto, ale následně se jim jevilo, že Spojené státy odstoupily. Dulles ale namítl, že nikdy nemohl poskytnout závazek na dobu neurčitou. Přesto se nakonec zdálo, že atmosféra napjatých vztahů bude uklidněna, když po opětovném dotazu na americký zásah Dulles odvětil, že pokud bude existovat v Paříži vláda nakloněná pro pokračování války, budou také ve Washingtonu ochotný opětovně zvážit všechny možnosti. Souběžně s tím ubezpečil, že Eisenhowerova administrativa nezměnila pohled na důležitost regionu jihovýchodní Asie ani odhodlání jí zachránit, ovšem vzhledem k případnému postupu *Viet Minhu* na severu země nechtěl poskytnout žádné záruky s ohledem na skutečnost, že by se situace ještě radikálně změnila. Washington byl zkrátka rozhodnut nezachraňovat celý Vietnam, pokud to již

⁶⁰¹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1146–1147.

není možné, a spíše se soustředit na udržení zbývajících států. Kritický moment ale nastal v závěru setkání, když Dulles uzavřel celou diskuzi, plnou vzájemného obviňování, osobní poznámkou: „[...] předpokládalo se to již v Berlíně a to nevyžaduje žádný dar proroctví, že dohoda o vyjednávání s komunisty o Indočíně by postavila Francouze na kluzký svah. Přesto jsem v této době přistoupil na Bidaultův úsudek, že aby vláda Lanielova zůstala u moci, musí zařadit Indočínu do programu ženevské konference.“⁶⁰² Podle ministra zahraničí francouzský velvyslanec odešel ze schůze emociálně velmi rozrušen. Patrně právě z obav, že v Paříži vznikne onen pocit opuštěnosti, před kterým osobně varoval, informoval americkou delegaci v Ženevě, aby stanovisko Spojených států bylo francouzskému ministrovi zahraničí Bidaultovi: „[...] adekvátně vysvětleno.“⁶⁰³

V téže době, kdy bylo uklidňováno vzrůstající napětí mezi Paříží a Washingtonem, Dulles očekával krach konference, britský ministr zahraničí Eden měl odletět zpátky do Londýna a vedoucí americké delegace Smith byl několikrát pozván britským premiérem Churchilllem na osobní schůzi,⁶⁰⁴ přišel nečekaný krok ze strany komunistických delegací. Sovětští a čínští zástupci se velmi obávali případného kolapsu jednání, jelikož ve Francii zasedl do premiérského křesla Mendès France, který se netajil svým odporem vůči válce v Indočíně. Nepochybně se tedy pro komunistické delegace jevila současná situace jako vhodná doba, jak zmírnit následky svého předchozího tlaku, který vyústil v pád proválečně orientované Lanielovy vlády, ale zároveň měl neočekávaný účinek na britského ministra zahraničí Edena, který byl komunistickými delegacemi vnímán jako prostředník k dosažení míru. Pro Moskvu byla také nadále důležitější Evropa, než Indočína. Především se její snahy soustředily na narušení smlouvy o Evropském obranném společenství, u které předpokládala, že díky novému francouzskému premiérovi patrně již neprojde ratifikací v Národním shromáždění. Proto se Moskva snažila vyvíjet nátlak na delegaci Severního Vietnamu, především prostřednictvím Pekingů, aby již překládala realistické, skoro až mírné požadavky.⁶⁰⁵ Ostatně také kontinentální Čína byla poprvé od převzetí moci komunisty pozvána na mezinárodní konferenci, kde chtěla usilovat o prolomení diplomatické

⁶⁰² Memorandum z konverzace od náměstka ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant), 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1713.

⁶⁰³ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1166–1167.

⁶⁰⁴ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 17. 6. 1954, tamtéž, s. 1170.

⁶⁰⁵ OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China 1949–64: Changing Alliances*, New York 2006, s. 40–41.

izolace. Nástup nové protiválečné francouzské vlády se tudíž jevila jako ideální příležitost, kdy polevit ve vyjednávání, a spíše nalézt konsenzus se Západem. Proto dne 16. června byly prostřednictvím severovietnamské delegace představeny kompromisní návrhy na uzavření okamžitého příměří, stažení zahraničních vojsk z Vietnamu, zavázání se ke konání národních voleb a vytvoření mezinárodní komise, která měla dohlížet na dodržování dojednaných dohod. Zároveň čínští zástupci prosazovali ukončení bojů v sousedním Laosu a Kambodži.⁶⁰⁶ Tento vstřícný krok lze navzdory nedostatku archivních pramenů označit za snahu komunistických mocností navázat nejenom vřelé vztahy s novou francouzskou vládou, ale také přesvědčit britského ministra zahraničí Edena, že jsou nadále ochotny dosáhnout zdárného vyřešení indočínského konfliktu. V neposlední řadě bylo bezpochyby cílem zabránit sblížení Londýna a Washingtonu a vzhledem k antipatii Dullese vůči ženevské konferenci, případně ještě více rozevřít vzájemné názorové neshody mezi západními mocnostmi.⁶⁰⁷

Spojené státy vnímaly změnu v komunistickém přístupu vůči konferenci se stejnými obavami jako francouzský postoj vůči vyjednávání, který přišel s osobou nového premiéra. Washington se zároveň obával, že návštěva Churchilla a Edena u prezidenta Eisenhowera, která byla plánovaná od konce dubna 1954 a po pádu Dien Bien Phu nabyla tato schůze ještě více na aktuálnosti,⁶⁰⁸ posílí mezi francouzskými politiky pocit opuštěnosti a odcizení se od spojenců, jelikož nebyli pozváni, a tak budou ochotnější vyjednat s komunisty dohodu. V těchto obavách byl ministr zahraničí Dulles ještě více utvrzen, když byl pouhých pár dní před příletem Churchilla informován o francouzských tajných rozhovorech s *Viet Minhem* nad participací Indočíny. Ačkoliv o takovém návrhu nebyl Diem pochopitelně informován, Paříž cítila, že bude patrně lepší přistoupit na rozdělení Vietnamu v době, kdy měla stále pod kontrolou Hanoj a

⁶⁰⁶ Čtrnácté omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1162–1165.

⁶⁰⁷ Dne 14. června informovala čínská delegace Peking, že komunističtí zástupci v Ženevě se shodly na jednotném budoucím postupu. V domnění, že Spojené státy budou patrně sabotovat veškerá jednání, bylo záměrem co nejvíce cílit na prokázání takového jednání a upozornovat, že již koncem května byli komunisté připraveni podepsat závěrečné dohody a stále jsou nakloněny mírovému řešení. V případě neúspěchu konference měla tedy hlavní zodpovědnost nést americká strana, nikoliv komunistická. Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny (výňatek), 14. června 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Zhou Enlai nianpu, 1949–1976*, vol. 1, s. 381–382. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121152>.

⁶⁰⁸ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, SLANY, William (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, Washington 1986, s. 1062–1063; Velvyslanec ve Spojeném Království (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 18. 6. 1954, tamtéž, s. 1065–1067.

přístav Haiphong, než jej ztratit a čelit velmi nevýhodné dohodě.⁶⁰⁹ Ve zkratce, Francie se snažila v Indočíně zachránit co nejvíce, ježž mohla.

Rozdělení Vietnam se tak stalo velmi pravděpodobné. Ministr zahraničí Dulles se ale obával, že Paříž patrně přijme jakoukoliv nabídku od *Viet Minhu*, která zachrání zbývající území pouze po určitou dobu. Vzhledem tedy ke sdělení ministra zahraničí určené americké delegaci: „*Při jakémkoliv pokusu o „prodeji“ [části Vietnamského státu, pozn. autora] nekomunistickým Vietnamcům, nemohou být pochyby o účasti Spojených států,*“⁶¹⁰ nabyla otázka distancování se od výsledných dohod na důležitosti. Přesto právě z obav ze spojování s participací Indočíny a nevalných vyhlídek nad vývojem konference,⁶¹¹ povolal Dulles vedoucího delegace Smitha zpátky do Spojených států, jenž pouze vyčkával na vhodný okamžik ke stažení. Ten se nakonec objevil v předpokládaném odjezdu britského ministra zahraničí Edena do Londýna a následně na jednání do Washingtonu.⁶¹² Zároveň se stažením Smitha, zrušil Dulles všechny předchozí instrukce. Veškeré záležitosti měly být od této doby podstoupeny ministerstvu zahraničí se žádostí o další pokyny.⁶¹³ Role americké delegace se tak *de facto* transformovala do pouhého pozorovatele.

Události po pádu francouzské vlády velmi znepokojovaly nejenom ministra zahraničí Dullese. Vedoucí delegace Smith téměř okamžitě po svém návratu do Washingtonu informoval přední činitele se svým pesimistickým pohledem na případný vývoj konference. Podle jeho úsudku, jakákoliv dohoda, která mohla být uzavřena v Ženevě, znamenala za tehdejších podmínek, tedy neochoty Velká Británie angažovat se v jihovýchodní Asii a touhy Francie uzavřít příměří: „[...] *nastolení nové rovnováhy mezi komunistickou agresí a odporem svobodného světa.*“⁶¹⁴ Vzhledem k pozici, ve které se Spojené státy nacházely, kdy odmítaly další účast na konferenci, se ale ani nemohly zmocni na přílišný zvrat, ani na sabotáž celé konference. Eisenhowerova

⁶⁰⁹ Jednání Smith-Chauvel, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference, Volume XVI*, s. 1154–1155.

⁶¹⁰ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 17. 6. 1954, tamtéž, s. 1172.

⁶¹¹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 25. 6. 1954, tamtéž, s. 1247–1148.

⁶¹² Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1147–1148.

⁶¹³ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 18. 6. 1954, tamtéž, s. 1189.

⁶¹⁴ Memorandum zástupce ministra zahraničí (Smith) ministroví zahraničí, 23. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina, Volume XIII, Part 2*, s. 1733.

administrativa se tedy musela rozhodnout, zda podpoří kompromisní vyrovnání nebo se od něj distancuje.⁶¹⁵

Navzdory dříve upřednostňovanému stažení se z konference a odmítnutí dohody, zazněly ve Washington také hlasy zvažující druhou možnost – podpořit rozdělení Vietnamu, které ale mělo být bráno pouze jako dočasné a zabránit tak rozšíření komunismu v jihovýchodní Asii.⁶¹⁶ Velkým zastáncem této teorie byl vedoucí delegace Smith, který z hlediska dlouhodobé vize zahraniční politiky prosazoval dosáhnout prostřednictvím diplomatické akce nejenom co nejvýhodnějšího výsledku v Ženevě, ale také se zasadit o skutečnost, že díky účasti na výsledných dohodách bude minimalizována slabost západních delegací a jejich nejednotnost, a tudíž se komunisté nepokusí v blízké budoucnosti porušovat urovnání. Garanci výsledných dohod tak vnímal jako zpomalení komunistické agrese v jihovýchodní Asii. Nutno zároveň podotknout, že Spojené státy považovaly za hlavní místo střetů nadále Evropu a dočasné uklidnění konfliktů na Dálném východě by umožnilo posílit obranu západní Evropy a především prosadit Evropské obrané společenství, jehož osud byl ohrožen po pádu Lanielovy vlády. Především díky vstřícnosti Washingtonu měly být tudíž opětovně upevněny vztahy s Francií, která byla vnímána jako jeden z klíčových spojenců. Zároveň by si Spojené státy minimálně respektováním výsledné dohody zachovaly obraz zodpovědného a spolehlivého spojence, a tím by patrně nezdiskreditovaly nebo neoslabily možnost provádět vlastní zahraniční politiku pro následující období, kdy se právě očekávalo hlavní zápolení s komunisty nad vlivem v jihovýchodní Asii. Ministr zahraničí Dulles přesto nebyl na počátku července stále pevně rozhodnut, jakou nabízenou možnost zvolit, ačkoliv bylo stále zřetelnější, že Spojené státy se na konferenci v Ženevě střetnou s dohodou, proti které již od počátku bojovaly.⁶¹⁷

Dne 25. června přiletěl do Washingtonu na dlouho dojednávanou schůzi britský ministerský předseda Churchill společně s ministrem zahraničí Edenem, aby prodiskutovali společný postup na konferenci. Situace v Ženevě se však od doby, kdy byla schůze domluvena, dramaticky změnila. Především nástup Mendèse France a předložené komunistické kompromisní nabídky ve výsledku znamenaly, že zájmy

⁶¹⁵ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler), 23. 6. 1954, tamtéž, s. 1731.

⁶¹⁶ Memorandum od ředitele politického plánování (Bowie) ministroví zahraničí, 25. 6. 1954, tamtéž, s. 1749–1750.

⁶¹⁷ Memorandum od zástupce ministra zahraničí (Smith) ministroví zahraničí, 23. 6. 1954, tamtéž, s. 1734; Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 3. 7. 1954, tamtéž, s. 1780–1781.

Spojených států a Velké Británie nad Indočínou se již před schůzí opět rozcházely. Nový francouzský premiér si získal přízeň Edena už pouhým zvolením do premiérské funkce. „*Mendés France měl hnací sílu a bezohlednost, která byla nutná v této tísnivé situaci, ve které jsme byli,*“ napsal Eden později ve svých pamětech.⁶¹⁸ Obdobně se vyjádřil také Churchill v osobním dopise Eisenhowerovi, ve kterém schvaloval patrné odhodlání nového francouzského premiéra dosáhnout dohody za nejlepších podmínek. Nástup nové politické linie v Paříži tudíž Washingtonu opětovně potvrdil hypotézy nad britským skepticismem vyslat britskou armádu do Vietnamu. „*Za žádných dohledných okolností, s výjimkou případné místní záchrany, nemohou být britské jednotky použity v Indočíně.*“ uvedl Churchill v již zmiňovaném dopise a směrem k případné kolektivní obraně dodal: „*[...] je důležité mít podporu asijských zemí. To vyvolává otázku načasování ve vztahu k Ženevě.*“⁶¹⁹ Londýn nevyloučil účast v defenzivním uskupení, ale jejich připojení bylo nadále podmíněno skutečností, že tak učiní až po ukončení konference. Britský ministr zahraničí Eden v podstatě chtěl docílit obojího, tedy uzavřít příměří v Ženevě a vytvořit defenzivní pakt. Proto navrhoval, aby výsledek konference byl garantován zainteresovaný národy, čímž měla být vytvořena kolektivní obrana. Doslova krátce před cestou do Washingtonu prohlásil v Dolní sněmovně: „*[...] mohli bychom mít vzájemnou dohodu, které se účastní obě strany, jako bylo Locarno.*“⁶²⁰

Odkazování na systém mezinárodních smluv z Locarna ale nebylo příliš vhodné, jelikož ve Spojených státech byly dohody ze švýcarského alpského letoviska stále spojeny s neefektivním systémem meziválečné diplomacie, která vyústila v nejničivější konflikt.⁶²¹ Pro britského ministra zahraničí bylo ale stěžejní zachovat garanci mezinárodních smluv a neshledával ve svém dřívějším prohlášení sebevětší problém. „*Změňte si název z Locarna, pokud smrdí ve Spojených státech,*“ prohlásil Eden ve Washingtonu na úvodním setkání s Dullesem.⁶²² Přesto krátce po tomto sdělení

⁶¹⁸ EDEN, s. 147.

⁶¹⁹ Churchill Eisenhowerovi, Londýn 21. 7. 1954, TNA, FO 800/785, FE/54/59.

⁶²⁰ Zahraniční styky, Korea a Indočína, projev ministra zahraničí Edena v Dolní sněmovně, 23. 6. 1954, United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 529, London 1954, c. 433.

⁶²¹ The New York Times, 25. 6. 1954, CIII/35216; The Washington Post and Times Herald, 24. 6. 1954, LXXVII/ 201.

⁶²² Memorandum ze schůze prezidenta Eisenhowera a ministerského předsedy Churchilla v Bílém domě, 25. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, s. 1083.

odstoupil od nešťastného výroku z Dolní sněmovny. Nikoliv ale z důvodů, že by již nevěřil v garanční smlouvu, ale aby se vyhnul spojování s britským appeasementem.⁶²³

Britská delegace dorazila do Spojených států se značným skepticismem vůči Eisenhowerově administrativě, o které se domnívala, že nedá ani příležitost nové francouzské vládě dosáhnout diplomatického řešení.⁶²⁴ Ovšem během vzájemných rozhovorů, které proběhly od 25. do 29. června, si britská strana všimnula do značné míry modifikované americké politiky. Ostatně dne 26. června sdělil ministr zahraničí Dulles svému protějškovy Edenovi, že Washington nemůže v této době již více pomoci Francii a v podstatě není ani ochoten intervenovat. Jelikož tudíž neexistovaly žádné jiné možnosti, jak zachránit situace, než diplomaticky, začal Dulles společně s britským ministrem zahraničí upřednostňovat rozdělení Vietnamu. K otázce národních voleb, jak navrhovaly komunistické delegace, se ale oba stavěli velmi odtažitě, jelikož by je s vysokou pravděpodobností vyhrál *Viet Minh*. Ostatně k participaci země se namísto národních voleb přikláněla také Francie.⁶²⁵

Důvod tohoto obratu v Dullesově uvažování lze patrně přisuzovat doporučení z ministerstva zahraničí, které krátce před přiletem britské delegace navrhovalo, že nejlepší volbou k záchraně Indočíny je podpora příměří, ovšem za předpokladu, že splní určité podmínky, a tím nevytvoří cestu pro komunistické převzetí Indočíny. Souběžně s tím měla být také Velká Británie ochotná přijmout opatření společně se Spojenými státy, aby zabránily další komunistické agresi v regionu.⁶²⁶ Vyznění tohoto dokumentu tudíž předně cílilo a doporučovalo Washingtonu být připraven jednat, jelikož již byly známy pravděpodobné výsledky konference. Koneckonců tato predikce byla potvrzena v průběhu jednání s britskou delegací, kdy ministr zahraničí Dulles obdržel telegram od

⁶²³ RUANE, Kevin, JONES, Matthew, *Anthony Eden, Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, New York, London 2019, s. 200–201.

⁶²⁴ Ženevská konference a jednání ve Washingtonu, memorandum od ministra zahraničí Edena, Londýn 22. 6. 1954, TNA, CAB 129/69/7.

⁶²⁵ Oddělení Dálného východu vysokým komisařům Kanady, Austrálie, Nový Zéland, Jižní Afriky, Indie (zastupující), Pákistánu a Cejlonu, Londýn 29. 6. 1954, FO 371/112075, DF1071/499; Memorandum ze schůze ministrů zahraničí Dullese a Edena, 26. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, s. 1087–1088.

⁶²⁶ Poziční dokument pro návštěvu Churchilla a Edena od Williama D. Fischera z Úřadu pro západní Evropu, 24. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 573–574.

francouzského vyslance, který potvrdil dosavadní domněnky – Paříž bude definitivně usilovat o rozdělení Vietnamu.⁶²⁷

Eisenhowerova administrativa čelila skutečnosti, které se od počátku roku 1954 chtěla vyhnout. Ovšem sama si uvědomila, že takové výsledky byly po pádu Dien Bien Phu patrně nevyhnutelné. Proto dne 28. června Spojené státy představily ve spolupráci s Velkou Británií společné prohlášení, které obsahovalo sedm základních podmínek, jenž měly být naplněny pro „respektování“ výsledné dohody v Ženevě. Zaprvé; zachovat integritu a nezávislost Laosu a Kambodži a stažení *Viet Minhu* z tohoto území. Zadruhé; Francie si udrží jižní polovinu Vietnamu a pokud možno enklávu v deltě Rudé řeky. Zatřetí; neuložit Laosu, Kambodži nebo jižní části Vietnamu žádná nařízení, která by ohrozila udržení nekomunistických vlád a zejména nulová omezení cílící na právo udržovat přiměřené síly pro vnitřní bezpečnost, dovozu zbraní a působení zahraničních poradců. Začtvrté; smlouva nebude obsahovat žádná politická ustanovení, která by riskovala ztrátu zbývajícího prostoru pod komunistickou vládou. Zapáté; Spojené státy a Velká Británie nevylučují možnost budoucího mírového sjednocení Vietnamu. Zašesté; zajistit mírový a humánní přesun obyvatel pod mezinárodním dohledem, kteří si přejí žít na jihu Vietnamu a naopak. Zasedmé; vytvořit mechanismus pro mezinárodní dohled na dodržování ujednání.⁶²⁸

Předložené podmínky byly téměř identické s těmi, které britské ministerstvo zahraničí vypracovalo již v březnu 1954. Nelze ale konstatovat, že britská strana přinutila Washington k jejich přijetí. Americké ministerstvo zahraničí patrně ani nevědělo o jejich existenci. Spíše se jednalo o logické vyústění situace, jak řešit indočínskou krizi, kdy se jakékoliv jiné možnosti, jako například dočasné příměří nebo národní volby zdály jako cesta k budoucímu převzetí moci komunisty a následné pokračující agrese v jihovýchodní Asii. Britské ministerstvo zahraničí pouze dokázalo dříve správně odhadnout vývoj situace.⁶²⁹

⁶²⁷ Text telegramu od francouzského velvyslance ve Washingtonu ministroví zahraničí Dullesovi ze dne 26. 6. viz: Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 28. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1755–1756.

⁶²⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 28. 6. 1954, tamtéž, s. 1758.

⁶²⁹ WARNER, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu*, s. 62–63; WARNER, Geoffrey, *From Geneva to Manila: British Policy Toward Indochina and SEATO, May–September 1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 155.

Předložených sedm podmínek se za pouhé dva týdny stal základem pro finální dohody v Ženevě. Britská delegace ale měla již od konce jednání ve Washingtonu podezření, že Spojené státy se budou nadále snažit vystupovat proti jakémukoliv urovnání.⁶³⁰ Pochybnosti byly oprávněné. Ministr zahraničí Dulles se v telegramu pro velvyslance v Paříži vyjádřil velmi skepticky k případné dohodě. Sedm podmínek totiž hovořilo o skutečnostech, které by Washington toleroval, nikoliv které požadoval, tudíž ani jejich splnění nebylo podmíněnou zárukou, že Spojené státy se stanou garantem dohod.⁶³¹ Odrazem této reality byl fakt, že po ukončení jednání ve Washingtonu se do Ženevy nevrátil zástupce ministra zahraničí Smith, nebo jiný významný činitel z americké zahraniční politiky, který by zaujmul místo vedoucího delegace. Namísto toho byl do funkce jmenován koordinátor delegace, Ural Alexis Johnson, tehdejší velvyslanec v Československu. Tímto postupem Dulles jasně signalizoval svůj postoj k jednání, když do pozice dosadil „pouhého“ velvyslance, zatímco ostatní delegace zastupovali minimálně ministři zahraničí.

Pozoruhodné byly také některé body v předložených sedmi požadavcích. Zatímco v bodě pět se hovořilo o možnosti mírového sjednocení, vyznění bodu tři a čtyři bylo proti zavedením prostředků, jež by sejevily jako oslabující prvek pro nekomunistické vlády a mohly by způsobit jejich pád. V podstatě by to znamenalo, že Londýn a Washington odmítl konání voleb, jelikož by to pravděpodobně zaručilo vítězství komunistů. Komunistické delegace by však patrně nikdy nemohly přijmout všech sedm požadavků v plném znění, předně kvůli již zmíněným bodům tři a čtyři.⁶³² Paradoxně také Dulles si byl vědom skutečnosti, že výsledná dohoda, která by formálně obsahovala splnění všech podmínek, nemohla zaručit udržení nekomunistických vlád. „*Sedm bodů je zamýšleno jako nejlepší šance, že se tak nestane*“⁶³³ informoval Dulles amerického velvyslance Dillona v Paříži. Ministr zahraničí se však nadále obával, že komunistické delegace znova využijí politické slabosti Francie, nabídnou Paříži velmi výhodný mír, ale budou požadovat po Spojených státech podpis finálních dohod, které ačkoliv by splnily jejich sedm podmínek, ve skutečnosti by z pohledu Washingtonu obsahovaly politické klauzule, které by ve výsledku znamenaly pád celé Indočíny

⁶³⁰ RUANE, JONES, *Anthony Eden, Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, s. 203.

⁶³¹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 3. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1780–1782.

⁶³² HESS, *Redefining the American Position in Southeast Asia*, s. 136; Na vzájemný odpor u bodů tři, čtyři a pět upozornili také z Francie viz: Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1785.

⁶³³ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 7. 7. 1954, tamtéž, s. 1791.

v řádu několika následujících měsíců.⁶³⁴ „*Jak víte, nebylo by možné, abychom byli stranami dohody, která je pod sedmi body [...] obávám se, že Francouzi, ať už tam budu já nebo Bedell [Smith, pozn. autora], přijmou řešení podstatně horší, než toto a v takovém případě by přítomnost na vysoké úrovni mohla způsobit rozpaky pro všechny zúčastněné,*“ obhajoval svůj postup ve zprávě adresované Edenovi.⁶³⁵ Ministr zahraničí Dulles byl tudíž nadále velmi skeptický vůči účasti na finální podobě dohod, přestože ministerstvo zahraničí přijímalo od počátku července telegramy z Londýna a Paříže, které žádaly účast Smitha nebo Dullese na konferenci.⁶³⁶

Prezident Eisenhower měl ovšem již pochybnosti o Dullesových krocích, přestože zpočátku velmi zastával rozhodnutí ministra zahraničí. Patrně by ani nezměnil svoje dřívější stanovisko, pokud by s ním na toto téma nepromluvil jeho tiskový mluvčí James Hagerty, který se domníval, že neúčast zavede Spojené státy do role: „[...] *malého chlapce, který truceje ve svém stanu.*“ Proto navrhoval, aby Washington minimálně vyjádřil nesouhlas přímo v Ženevě a snížil tak nátlak komunistických delegací na politicky slabou Francii, která se jinak mohla podvolit a podepsat velmi nevýhodné příměří. Zároveň se obával, že britský ministr zahraničí Eden nedokáže bez podpory Spojených států takové situaci zabránit. Eisenhower zprvu vnímal osobní neúčast jako dostatečný projev nesouhlasu, jelikož se stejně jako Dulles obával, že pokud by opětovně přicestovali do Ženevy, byli by donuceni připojit se ke smlouvě, která by garantovala vliv komunismu v Indočíně. Jak ale následně zaznamenal Hagerty ve svých pamětech, prezident s ním přesto částečně souhlasil: „[...] *pokud půjdeme a budeme se ozývat proti dohodám,*“ poznamenal Eisenhower závěrem rozhovoru: „[...] *pak nerozdělujeme svobodný svět a nebudeme postaveny do pozice, ve které se budeme veřejně vzdalovat Francii a pravděpodobně také Velké Británii. Je těžké se rozhodnout, ale dal jsi mi něco na přemýšlení.*“⁶³⁷

⁶³⁴ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 3. 7. 1954, tamtéž, s. 1781; Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1975–1976; Zvláštní zpráva Rady národní bezpečnosti, NSC 5405 jihovýchodní Asie, 7. 7. 1954, Eisenhower Library, NSC Staff Papers, OCB Central Files Series, Box 79.

⁶³⁵ Dulles Edenovi, Londýn 7. 8. 1954, TNA, FO 371/112080, DF1071/908A.

⁶³⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Spojeném království, 7. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1788; Velvyslanec ve Spojeném království (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1794–1795; Memorandum o rozhovoru mezi velvyslancem Bonnetem a ministrem zahraničí, 9. 7. 1954, tamtéž, s. 1800; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 7. 1954, tamtéž, s. 1801–1803; Ministr zahraničí Eden velvyslanci ve Washingtonu Mankinsovi, Londýn 8. 7. 1954, TNA, FO 371/112080, DF1071/903G.

⁶³⁷ Hagertyho deník, 8. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1797.

Eisenhower byl patrně velmi ovlivněn diskuzí se svým tiskovým mluvčím, a tak následujícího dne 9. července vyjádřil svoje obavy přímo na setkání s Dullesem. Ministr zahraničí přišel tehdy za prezidentem s návrhem memoranda adresovaný britskému ministrovi zahraničí Edenovi, ve kterém měl definitivně odmítnout vlastní nebo Smithovo účast v Ženevě. Pokud ale Dulles očekával pouze formální souhlas s budoucím postupem, musel být velmi zaskočen Eisenhowerovým váháním. Namísto toho prezident požadoval celou záležitost znovu projednat a o dva dny později se rozhodl vyslat Dullese do Paříže na jednání s francouzským premiérem Mendèsem Francem.⁶³⁸ Eisenhower se stejně jako Hagerty začal obávat následků na spojeneckých vztazích kvůli neúčasti v Ženevě. Alespoň osobní účast při vysvětlení vlastních postojů bylo podle prezidenta nepochybně menší hrozbou, než odcizení se spojencům.⁶³⁹

Ministr zahraničí dorazil do Evropy skoro po dvou měsících od své poslední návštěvy a zároveň poprvé, kdy v Ženevě zasedly delegace ve snaze nalézt řešení indočínského konfliktu. Dulles se ale obával, že jeho návštěva může být vnímána jako příslib jeho budoucí účasti na konferenci, a proto učinil veřejné prohlášení, aby tyto domněnky okamžitě vyvrátil.⁶⁴⁰ V obdobném duchu odmítání návratu se nesla také schůze ze dne 13. července, kdy se v Paříži sešel s francouzským premiérem Mendèsem Francem a britským ministrem zahraničí Edenem, kteří opustili Ženevu, aby mohli usilovat o získání si americké účasti při závěrečných dohodách. Mendès France na této schůzi přítomným vysvětlil aktuální stav vyjednávání. *Viet Minh* původně požadoval rozdělení Vietnamu podél 13. rovnoběžky, Francie podél 18. rovnoběžky. Jenže těsně před příletem Dullese, upravil *Viet Minh* svůj požadavek na 16. rovnoběžku, což považoval za maximum svých územních ústupků. Také byl ochotný okamžitě stáhnout jednotky z Laosu, ovšem neměly zde být vybudovány americké základny a ani působit zahraniční poradci. Změna také proběhla směrem k období konání celonárodních voleb. Původně severovietnamská delegace trvala na půl roku od podepsání mírových dohod. Později ale ustoupila a nově chtěla přenechat rozhodnutí na dohodě obou vietnamských vlád.⁶⁴¹

⁶³⁸ Hagertyho deník, 9. 7. 1954, tamtéž, s. 1798; Hagertyho deník 11. 7. 1954, tamtéž, s. 1812–1813.

⁶³⁹ Zápis v Eisenhowerově deníku, 10. 7. 1954, *The Eisenhower diaries*, s. 283.

⁶⁴⁰ Návštěva ministra zahraničí v Paříži, prohlášení ministra zahraničí, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, Washington 1954, s. 123.

⁶⁴¹ Memorandum z rozhovoru, koordinátor delegace Spojených států na ženevské konferenci (Johnson), 13. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1819–1826.

Důvodem těchto vstřícných kroků byly obavy komunistických delegací z americké sabotáže celé konference v důsledku Dullesovy návštěvy Paříže. Ostatně se jednalo také o nejzazší dobu, kdy měly být Francii předloženy rozumné mírové podmínky. Mendès France a jeho vládní kabinet byli nakloněn pro mír, zároveň ale byli pod časovým tlakem, jelikož chtěli prosadit uzavření mírových smluv do 20. července. Po příletu Dullese do Paříže tudíž zbýval pouhý týden. Peking a Moskva se ale obávaly, že pokud nepředloží stručné a racionální podmínky příměří, Spojené státy budou nadále blokovat konferenci a prostřednictvím námitek a odvolávání budou stále nalézat nové problémy, čímž prodlouží dobu diskuzí. V důsledku toho podá kabinet Mendèse France po vypršení lhůty demisi a k moci se opět dostane proválečně orientovaná vláda. Nutno si taky uvědomit, že z pohledu Sovětského svazu se stále jednalo především o prostor Evropy, kde byly jisté indicie, že Mendès France se postaví proti smlouvě o Evropském obranném společenství. Proto bylo nutné, aby se udržel u moci a bylo mu tak víceméně vyhověno v Indočíně. Pod časovým tlakem se tedy nacházeli nejenom francouzští delegáti, ale také sovětští a čínští, kteří měli necelý týden k dosažení dohody.⁶⁴²

Předložené kompromisní nabídky bezpochyby ještě více povzbudily Paříž k uzavření příměří, jenže Mendès France nadále požadoval pro dosažení co nejvýhodnější smlouvy aktivní zastoupení Spojených států v Ženevě. Z výše uvedeného jednání ze dne 13. července však nevzešla žádná dohoda ani přímluva, že Dulles opětovně navýší účast americké diplomacie na konferenci. Mendès France proto varoval Dullese, že pokud vyjednávání v Ženevě selže, *Viet Minh* pravděpodobně zahájí dlouho očekávaný útok na severu země a veškerá zodpovědnost za ztrátu Indočíny, která mohla být zachráněna na konferenci, padne na Spojené státy. Před obdobným útokem *Viet Minhu* varoval ministra zahraničí také jeho mladší bratr Allen Dulles, který byl ředitelem CIA.⁶⁴³ Koneckonců všechny delegace, až na výjimku Spojených států a Vietnamského státu, byly nakloněny pro mírové řešení. Ovšem pro Dullese se jako jediný rozumný návrh jevila francouzská nabídka učinit alespoň jednostranné

⁶⁴² Telegram od Li Kenonga, obsah zasedání mezi sovětskou, čínskou a vietnamskou delegací, 26. 6. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 57; Telegram od Li Kenonga Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchovi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny, stručné informace ze zasedání čínské, sovětské a vietnamské delegace, 29. 6. 1954, tamtéž, s. 59–60; Telegram od Čou En-Laje, Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchovi, sdělit Ho Či Minovi (výňatek), 11. 7. 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Xiong Huayuan, Zhou Enlai chudeng shije wutai*, s. 147–148; *Zhou nianpu*, vol. I, s. 396–397. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121162>

⁶⁴³ Memorandum od Allena W. Dullese pro ministra zahraničí, 12. 7. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, IT: CIA-RDP80R01731R000900120036-5.

prohlášení, ve kterém bude uvedeno, že Spojené státy přijmou opatření, pokud komunistická agrese naruší případné dohody, které budou dojednány na základě sedmi bodů z Washingtonu. Podle názoru ministra zahraničí Dullese: „[...] *nemělo být takové prohlášení problémem.*“⁶⁴⁴

Následujícího dne, 14. července, představil Dulles francouzskému premiérovi dokument, ve kterém objasnil finální postoj Washingtonu vůči konferenci. Ministr zahraničí opětovně proklamoval, že Spojené státy jsou ochotny respektovat dohodu, nikoliv ji garantovat, pokud bude založena na předložených sedmi podmínkách a zároveň bude ustanoven systém kolektivní obrany.⁶⁴⁵ Mendès France uznal americké znepokojení nad procesem vyjednávání a slíbil, že nebude činit Spojené státy odpovědné za případný neúspěch konference.⁶⁴⁶ Dulles, který se od počátku stavěl proti obnovení většího diplomatického zastoupení, po následné telefonní konzultaci s prezidentem Eisenhowerem oznámil francouzskému premiérovi, že se Smith vrátí do čela americké delegace v Ženevě.⁶⁴⁷ Spojené státy tak docílily slibného postavení. Nadále mohly ovlivnit vývoj na jednáních, ale nebyly povinné zavázat se k výsledné dohodě, i kdyby splňovala všech sedm požadavků. V podstatě nebyly ani odpovědné za případný krach jednání, alespoň v očích francouzského premiéra.

Ačkoliv ministr zahraničí Dulles nebyl nadále příliš optimistický nad vývojem v Ženevě, krátce po návratu z Paříže prohlásil na zasedání Rady národní bezpečnost v souvislosti s návratem Smitha: „[...] *z několika riskantních způsobů jednání, které jsou v současné době pro Spojené státy k dispozici, byl zvolený nejméně rizikový.*“ Podle Dullese totiž existovalo v předešlých měsících v zásadě jediné dilema, které bránilo většímu diplomatickému zastoupení na konferenci. Předně se obával, že Spojené státy budou vystaveny tlaku přijmout komunisty navrženou dohodu. „*Nemůžeme se dostat do „Jaltského byznysu“ garantující sovětské podmanění,*“ prohlásil Dulles směrem k členům Rady národní bezpečnosti. Ovšem blokování konference by se podle ministra zahraničí odrazilo v negativní náladě francouzské veřejnosti vůči spojenci v zámoří. Zároveň druhá strana dilematu spočívala v údajné možnosti, že vyšší diplomatická účast v Ženevě mohla posílit francouzskou delegaci do takové úrovně,

⁶⁴⁴ Memorandum z rozhovoru, koordinátor delegace Spojených států na ženevské konferenci (Johnson), 13. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1819–1826.

⁶⁴⁵ Tamtéž, s. 1826; Poziční dokument mezi Francií a Spojenými státy, 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1830.

⁶⁴⁶ Francouzský premiér (Mendès France) ministrovi zahraničí, 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1833.

⁶⁴⁷ Ministr zahraničí francouzskému premiérovi (Mendès France), 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1834.

ve které by odmítla jakýkoliv návrh na příměří, a tak by pokračovala v nepopulární válce. V takovém případě se mohla Paříž obrátit na Washington se žádostí o aktivní podílení se armády Spojených států, jenže mimo rámec *United Action*. Jeví se ale jako nepravděpodobné, že ministr zahraničí si skutečně připouštěl takovou hrozbou. Menší diplomatická účast byla spíše důsledkem stanovisek Eisenhowerovy administrativy vůči konferenci, o které se domnívala, že nepřinese přívětivý výsledek pro americké bezpečnostní zájmy, nikoliv obavy z případných francouzských žádostí na unilaterální zásah v Indočíně. Souběžně s tím byl Dulles již od zahájení konference znepokojen prvotními pařížskými požadavky volající po příměří, a přestože tehdejší premiér Laniel objasnil situaci a následně se dotázal po podmínkách americké intervence, podezření ministra zahraničí nad jeho skutečnými záměry se v průběhu jednání pouze stupňovalo. Prohlášení, které by tedy alespoň částečně odpovídalo skutečnosti, se spíše jevilo v proslovu Dullese před senátory z následujícího dne 16. července, kdy uvedl, že se obával politiky premiéra Mendèse France: „[...] *míru za každou cenu, a tudíž čím méně spojování bychom mezi sebou měli, tím lépe.*“⁶⁴⁸

Mendès France ale nebyl první, u koho měl Dulles pochybnosti, že zavede francouzský národ k vytouženému příměří. Předchozí premiér Laniel měl obdobné tendence, když patrně využil hrozby americké intervence k posílení vlastní pozice v Ženevě. Přesto bez ohledu na dřívější skepsi se Dulles v obou případech zmíněného dilematu obával dopadů v případě prodlužování konfliktu. Přetrvávající účast v nepopulární válce, kterou by Washington podporoval, mohla vyústit v nárůst francouzského antagonismu vůči Spojeným státům, a tím mohla být ohrožena nejenom smlouva o Evropském obranném společenství, ale také dosavadní systém vzájemných vztahů.⁶⁴⁹

Jestliže ale Dulles vnímal rozhodnutí z Paříže jako jedinou možnost, jak zabránit krizi se svými spojenci a hlubším dopadům na Evropu, bylo zde několik skutečností, které mohly Eisenhowerovu administrativu uspokojit. Předně Dulles zhodnotil britské a francouzské naléhání po větší americké účasti jako potvrzení, že Spojené státy jsou svými spojenci na konferenci nadále brány jako: „[...] *klíčový národ, když dojde na*

⁶⁴⁸ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, tamtéž, s. 1835–1836; Prohlášení ministra zahraničí, 16. 7. 1954, U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Executive sessions of the Senate Foreign Relations, 83. Congress, 2. Session, 1954*, Volume XI, Washington 1977, s. 634.

⁶⁴⁹ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1835–1836.

*něco důležitého.*⁶⁵⁰ Koneckonců ministr zahraničí při návratu z Paříže veřejně prohlásil, že setkání prokázalo sjednocenost západních mocností vůči: „[...] *komunistickému nepřátelství a intrikám.*“⁶⁵¹ Prohlášení ovšem nebylo pouhou prázdnou frází. Washington a Paříž dokázaly poprvé od poloviny roku 1953 opětovně navázat na stejnou zahraniční linii vůči Indočíně. Ovšem největší výhodou, které Dulles docílil od úvodního zasedání v Ženevě, byla pozice, ve které Spojené státy měly mít vliv, zároveň ale neměly být spojovány s výslednou dohodou. „*Věřím, že jsme našli vzorec pro konstruktivní spojeneckou jednotu, který bude mít příznivý účinek na ženevskou konferenci a nenese s sebou žádné nebezpečí, že Spojené státy opustí své principy,*“⁶⁵² sdělil Dulles novinářům krátce po návratu z Evropy. Reflexy této politiky lze také nalézt v pokynech ministra zahraničí pro staronového vedoucího delegace Smitha: „*Budete v roli zástupce přátelského národa vůči nekomunistickým státům, které se primárně zajímají a přejí si, je-li to žádoucí, pomoci při dosažení spravedlivého urovnání. Nad tuto roli však nepůjdete. [...] Spojené státy se za žádné situace nestanou signatáři dohody společně s komunisty.*“⁶⁵³

Pozitivní přínos po jednání v Paříži byl zřetelný také v otázce kolektivní obrany. Ačkoliv se mohlo zdát, že situace v Ženevě směřuje ke zdárné dohodě, britský ministr zahraničí Eden se nadále obával krachu konference i v takto pozdní fázi. Pro případ, že by taková situace nastala, chtěl mít připravené prohlášení, které mělo urychlit vytvoření kolektivní obrany jihovýchodní Asie.⁶⁵⁴ „[...] *Eden je připraven učinit okamžité prohlášení [...] a postupovat velmi rychle v případě obou linií* [krach nebo úspěch konference, pozn. autora],“⁶⁵⁵ hlásil ze Ženevy dne 19. července vedoucí americké delegace Smith. Ostatně již následujícího dne odeslal britský ministr zahraničí vládám Austrálie, Nového Zélandu, Indie, Pákistánu, Srí Lanky, Barmy a Indonésie, telegram, ve kterém byly informovány o nutnosti vytvořit v regionu jihovýchodní Asie mezinárodní obrannou organizaci, která měla udržovat mírový stav.⁶⁵⁶ Jestliže tedy

⁶⁵⁰ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, tamtéž, s. 1838.

⁶⁵¹ Prohlášení ministra zahraničí, 16. 7. 1954, *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, s. 123.

⁶⁵² *The New York Times*, 16. 7. 1954, CIII/35237.

⁶⁵³ Ministr zahraničí zástupci ministři zahraničí (Smith), 16. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1844.

⁶⁵⁴ EDEN, s. 158; Delegace Velké Británie ze ženevské konference ministerstvu zahraničí, Ženeva 17. 7. 1954, TNA, FO 800/762, CON/54/68; Ministerstvo zahraničí delegaci Velké Británie na konferenci v Ženevě, Londýn 20. 7. 1954, FO 800/786, FE/54/71.

⁶⁵⁵ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1448.

⁶⁵⁶ Zpráva od Edena vládám Austrálie, Nového Zélandu, Indie, Pákistánu, Srí Lanky, Barmy a Indonésii, Londýn 20. 7. 1954, VATTU, Ronald B. Frankum, Jr. Collection, Box 2, Folder 4, IT: 10390204001.

Dulles vnímal tehdejší volbu za jedinou vhodnou a nejméně rizikovou pro Spojené státy, lze při zpětném pohledu konstatovat, že pozice Washingtonu byla v půli července diametrálně mnohem lepší, než v průběhu ženevské konference, kdy krátce před jejím zahájením padlo Dien Bien Phu, později zkrachovalo jednání s Londýnem o ustanovení kolektivní obrany, Washington se neúspěšně pokusil vojensky zasáhnout v Indočíně a vztahy mezi západními delegacemi byly v některých momentech na bodě mrazu.⁶⁵⁷

V době, kdy se Velká Británie, Francie a Spojené státy shodly v Paříži na budoucím postupu, narůstala nelibost vůči případným dohodám u čerstvě zvoleného vietnamského premiéra Diema, který se snažil získat americkou podporu. Diem již dříve razantně odmítal ztrátu Hanoje a obviňoval Francouze z kapitulčního míru a ponechání Vietnamu vlastnímu osudu.⁶⁵⁸ V důsledku této situace byli američtí zástupci v Saigonu stále více vybízeni k vojenskému zásahu. „*Pokud by se Francouzi vzdali Hanoje, bylo by prakticky nemožné vytvořit životaschopný stát,*“⁶⁵⁹ varoval Diem amerického velvyslance v Saigonu na jednom ze setkání. Vcelku očekávaně tak po ukončení jednání ministrů zahraničí v Paříži, dorazil od Diema telegram, ve kterém uvedl, že nepřijme žádnou dohodu, která by nezaručila budoucí jižní polovině Vietnamu enklávu na severu zahrnující Hanoj a přístav Haiphong.⁶⁶⁰ *Chargé d'affaires* v Saigonu byl ale již předtím přímo znepokojen politikou nového vietnamského premiéra, čímž otevřel otázku, zda je to vhodná osoba do funkce, která měla stabilizovat a posílit do té doby v podstatě nefunkční stát: „*Diem ukázal zajímavou směsici hrdinství smíchaný s omezeným pohledem věc a egoismus, díky kterému bude obtížné s ním jednat,*“ varoval počátkem července ministra zahraničí Dullese a v kritickém zhodnocení pokračoval: *Diem je mesiáš bez zprávy. Jeho jedinou formulovanou politikou je požádat o okamžitou americkou pomoc v jakékoli formě, včetně pomoci Spojených státům uprchlíkům, výcviku armády a ozbrojený vojenský zásah. Jeho jedinou přítomnou emocí, kromě uznání sebe sama, je slepá nenávisť k Francouzům.*“⁶⁶¹ Vzhledem k již několikrát

⁶⁵⁷ K obdobným závěrům došel již v roce 1968 Melvin Gurtov v tajném memorandum, které bylo vypracováno pro ministerstvo obrany. GURTOV, Melvin, *Negotiations and Vietnam: A Case Study of the 1954 Geneva Conference*, 1968, s. 67. RAND Corporation Archive, Santa Monica, CA, IT: RM-5617-ISA/ARPA.

⁶⁵⁸ *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 29. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1762–1763; *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 4. 7. 1954, tamtéž, s. 1783–1784; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 7. 7. 1954, tamtéž, s. 1790; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž s. 1793–1794; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, tamtéž, s. 1854–1855.

⁶⁵⁹ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1793.

⁶⁶⁰ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, tamtéž, s. 1854–1855.

⁶⁶¹ *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 4. 7. 1954, tamtéž, s. 1783–1784.

zmíněným negativním osobním vlastnostem Diema, se zdá skoro až paradoxní, že se dokázal udržet ve vedení Vietnamského státu, později Vietnamské republiky, až do konce roku 1963, kdy byl za tichého souhlasu Spojených států fyzicky zlikvidován vlastní administrativou, ačkoliv byl jeho autoritářský režim Washingtonem finančně a materiálně vydatně podporován.

Diemův odpor ovšem nemohl zvrátit výsledek ženevské konference, na který neměl vliv ani návrat vedoucího delegace Smitha. Sovětská a čínská strana opět převzala iniciativu. Souběžně s ukončením jednání západních ministrů zahraničí v Paříži, vypracovali komunisté společný postup ve sporných bodech, které se týkaly ustanovení demarkační linie, doby konání národních voleb a složení mezinárodní komise. Předložené kompromisní řešení nově obsahovalo posun demarkační linie severněji na 17. rovnoběžku, ačkoliv severovietnamská delegace byla původně ochotná přijmout jako maximální ústupek linii o sto kilometrů jižněji. Francouzská strana zato vyšla vstříc sovětskému návrhu ohledně data uskutečnění sjednocovacích voleb, které se měly odehrát do dvou let.⁶⁶² Také složení mezinárodní komise zaznamenalo jistý posun, která měla v podobě Indie, Kanady a Polska dohlížet na dodržování dojednaných dohod. V neposlední řadě bylo kvůli obavám Pekingu z amerického vlivu v jihovýchodní Asii přidáno k návrhu závěrečných dohod ustanovení, které by zakazovalo vybudovat ve Vietnamu, Laosu a Kambodži cizí vojenské základny a jejich účast ve vojenských aliancích.⁶⁶³ Bezpochyby byl tento záměr cílen na účast indočínských států v budoucí kolektivní obraně. Ovšem protest kambodžské vlády způsobil, že zmíněné restriktce se jich a Laosu v plném znění netýkaly.

Předložené kompromisní nabídky se nakonec staly základem pro podpis ženevských dohod, které ukončily více jak sedm let trvající konflikt v Indočíně. V noci ze dne 20. na 21. července podepsala francouzská a severovietnamská delegace sérii tří dohod uzavírající příměří, jednotlivě podle indočínských států.⁶⁶⁴ Francouzský premiér

⁶⁶² LOGEVALL, s. 604.

⁶⁶³ Přísně tajné memorandum z konverzace mezi Molotovem, Čou En-lajem a Pham Van Dongem, 17. 7. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 97–99; Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi a ostatním, obsah schůze s Menděsem Francem a Edenem, diskuze mimo konferenci, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 78–79; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1467; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, 1455; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 1472–1473.

⁶⁶⁴ Dohoda o ukončení nepřátelských akcí ve Vietnamu, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 1505–1520; Dohoda o ukončení nepřátelských akcí v Laosu, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 1521–1531; Dohoda o ukončení nepřátelských akcí v Kambodži, 21. 7. 1954, tamtéž, s. 1532–1539.

Mendès France byl nepochybně spokojen díky dvěma skutečnostem. Zaprvé, konečně přišel úspěch, ve který dlouho věřil. Bylo to dokonce na den přesně, kdy měl vypršet jim stanovený termín pro dosažení příměří, pokud přehlédneme formální skutečnost, že některé smlouvy byly patrně podepsány až po půlnoci.⁶⁶⁵ Zadruhé, finální dohoda obsahovala z pohledu Francie výhodné příměří, především z územního hlediska. *Viet Minh* ovládl během konfliktu většinu Vietnamu, přesto demarkační linie byla nakonec ustanovena podél 17. rovnoběžky. V závěrečných dokumentech bylo avšak doslovně uvedeno, že se jedná pouze o dočasnou, provizorní hranici.⁶⁶⁶ Podmínky příměří dále zajistily obyvatelům Vietnamského státu svobodnou volbu rozhodnout se v průběhu následujících deseti měsíců, ve které části země chtějí žít. Podle čínského návrhu bylo dále zakázáno, aby se na území Vietnamu nacházela cizí vojska a obdobně tomu mělo být také v případě Laosu a Kambodži, ovšem zde došlo ještě ke specifikování, vzhledem k dřívějšímu protestu. Do dvou let se měly také ve Vietnamu konat národní volby, které měly rozhodnout o budoucím směřování země a na veškeré dodržování podmínek příměří měla dohlížet mezinárodní komise složená ze zástupců Indie, Kanady a Polska. Zároveň všechny tři indočínské státy obdržely plnou nezávislost,⁶⁶⁷ přesto nadále byly součástí Francouzské unie. „*Myslím, že je spravedlivé říci, že za podmínek, které si vytvořili sami Francouzi, bylo to pravděpodobně nejlepší dohoda, kterou mohli získat,*“ okomentoval o několik let později výsledek jednání tehdejší náměstkem ministra zahraničí Spojených států pro záležitosti Dálného východu Walter S. Robertson.⁶⁶⁸

Později téhož dne, 21. července, se odehrálo závěrečné zasedání v Paláci národů v Ženevě, na kterém byly finální dohody podepsány zbývajícími delegacemi, ovšem až na dvě výjimky – Spojené státy a Vietnamský stát se odmítly participovat.⁶⁶⁹ Vedoucí americké delegace Smith ale podle domluvy z Paříže učinil prohlášení, ve kterém se Washington zavázal respektovat výsledné dohody. „*Vláda Spojených států prohlašuje [...], že se zdrží hrozby nebo použití síly k jejich narušení,*“ prohlásil Smith. Nicméně

⁶⁶⁵ LOGEVALL, s. 605.

⁶⁶⁶ Závěrečné prohlášení o Indočíně, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1541.

⁶⁶⁷ Tamtéž, s. 1540–1542.

⁶⁶⁸ *Interview with Walter S. Robertson*. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 16. 10. 2022]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-j92j-3e10>.

⁶⁶⁹ Osmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 21. 7. 1954, tamtéž, s. 1497–1499; Prohlášení vlády Vietnamského státu o uzavření a podmínkách příměří, Ženeva 21. 7. 1954, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 11, IT: 2410411014.

dodal, že Washington bude: „[...] považovat jakékoliv obnovení agrese v rozporu s výše uvedenými dohodami za vážné znepokojení a ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti.“ Eisenhowerova administrativa se také podle Smithova prohlášení rozhodla vcelku paradoxně respektovat uskutečnění svobodných voleb, proti kterým již od počátku vystupovala: „V případě národů, které jsou nyní rozděleny proti jejich vůli, se budeme i nadále snažit dosáhnout jednoty prostřednictvím svobodných voleb pod dohledem Organizace spojených národů, abychom zajistili jejich spravedlivý průběh.“ Jelikož se ale Vietnamský stát nepřipojil k finálním dohodám, existovala zde možnost, že odmítne uskutečnění voleb, které by patrně prohrál.⁶⁷⁰ Reflexy této domněnky lze vidět v závěru Smithovy proklamací: „Pokud jde o prohlášení zástupce Vietnamského státu, Spojené státy opakují své tradiční stanovisko, že národy jsou oprávněny určovat svou vlastní budoucnost a že se nemusí připojit k dohodě, která by tomu bránila.“⁶⁷¹

Eisenhower a Dulles nebyli přímo znepokojeni konečným výsledkem ženevské konference. Na zasedání Rady národní bezpečnosti pouhý den od podpisu finálních dohod ministr zahraničí dokonce prohlásil: „Komunistické požadavky se ukázaly jako relativně mírné.“⁶⁷² Bylo totiž oprávněnou skutečností, že Viet Minh docílil během konfliktu větších vojenských zisků, které byly stvrzeny pádem Dien Bien Phu. A ačkoliv v den podpisu dohod prohlásil Ho Či Min následující slova: „Vietnamský lid rozhodně bojoval za mír, jednotu, nezávislost a demokracii a získal souhlas a podporu lidí ve světě milujících mír,“⁶⁷³ nepochybně musel být celým výsledkem konference zklamán, kdy došlo pouze ke kompromisnímu rozdělení Vietnamského státu.⁶⁷⁴ Eisenhowerova administrativa ovšem mohla přistoupit výhradně k respektování dohody, pokud nechtěla zdiskreditovat vlastní politiku zadržování komunismu. Washington se přesto nadále obával, že Vietnam bude po konání národních voleb sjednocen pod rudou vlajkou Viet Minhu. Ovšem dva roky do jejich uskutečnění se jevila jako dlouhá doba, během které mohla finanční a ekonomická pomoc stabilizovat a posílit Diemův režim.

⁶⁷⁰ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstva zahraničí, 30. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1892–1983.

⁶⁷¹ Osmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1500–1501.

⁶⁷² Memorandum z diskuze z 207. zasedání Rady národní bezpečnosti, 22. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1879.

⁶⁷³ Prohlášení prezidenta Ho Či Mina po ženevské konferenci, Hanoj 22. 7. 1954, VATTU, Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 12, IT: 2410412010.

⁶⁷⁴ MOSS, George Donelson, *Vietnam, an American Ordeal*, New York 1998, s. 66–67.

Zároveň se očekávalo, že ze severu může odejít až dva miliony Vietnamců,⁶⁷⁵ jejichž hlasy mohly sehrát zásadní roli v referendu. V neposlední řadě se ale již krátce po uzavření ženevských dohod objevovaly domněnky, že vietnamský premiér Diem odmítne účast státu na volbách.⁶⁷⁶ Aby se však přátelsky nakloněná vláda na jihu Vietnamu dokázala udržet alespoň do konání voleb, začal Washington téměř okamžitě uvažovat o podobě budoucí podpory. „*Od nynížska není důležité truchlit nad minulostí, ale chopit se budoucí příležitosti, abychom zabránili tomu, že ztráta v severním Vietnamu povede k rozšíření komunismu v jihovýchodní Asii a jihozápadním Pacifiku. V tomto úsilí by všechny zúčastněné svobodné národy měly těžit z poučení z minulosti,*“ prohlásil Dulles na tiskové konferenci dne 23. července.⁶⁷⁷

Vzhledem k výsledkům ženevské konference vypracovala Rada národní bezpečnosti koncem srpna 1954 analýzu, která doporučovala Eisenhowerově administrativě: „*Vynaložit veškeré možné úsilí k porážce komunistů a jejich vlivu, které není v rozporu s pozicí Spojených států vůči uzavřenému příměří, [...] a udržet nakloněnou vládu v jižním Vietnamu a zabránit komunistům zvítězit prostřednictvím voleb.*“⁶⁷⁸ V rámci těchto úvah byla dne 8. září 1954 založena ve filipínské Manile dlouho připravovaná *Southeast Asia Treaty Organization*, zkráceně SEATO. Spojené státy, Austrálie, Nový Zéland, Thajsko, Filipíny, Pákistán, Francie a Velká Británie se staly signatáři tzv. Manilského paktu, který vytvořil systém kolektivní obrany v jihovýchodní Asii. Jestliže ale Paříž byla ochotná bránit vzdálené území na Dálném východě, měla paradoxně opačné stanovisko na prostor Evropy. Národní shromáždění tak již v srpnu 1954 odmítlo ratifikovat smlouvu o Evropském obranném společenství,

⁶⁷⁵ Během otevření hranic po dobu 300 dnů odešlo ze Severního Vietnamu patrně „pouze“ 800 000 osob. Přesto se nadále vedou diskuze o přesném údaji. Vietnamské úřady se snažily vést údaje o přistěhovalectví, přesto po podpisu ženevských dohod nastal doslova exodus ze severní části země. CATTON, Philip E., *“It Would Be a Terrible Thing if We Handed These People over to the Communists”*: *The Eisenhower Administration, Article 14(d), and the Origins of the Refugee Exodus from North Vietnam*. In: *Diplomatic History* 39, 2015, 2, s. 331; Polní zpráva o uprchlících v severním a středním Vietnamu od Michaela H. B. Adlera, vedoucí divize komunitního rozvoje, Saigon 14. 8. 1954, VATTU, Ronald B. Frankum, Jr. Collection, Box 8, Folder 8, IT: 10390808038.

⁶⁷⁶ Otázka navýšení finanční pomoci Jižnímu Vietnamu, ve snaze získat si přízeň místního obyvatelstva, se objevila téměř ihned po ukončení konference v Ženevě viz: Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 23. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina, Volume XIII, Part 2*, s. 1872; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 27. 7. 1954, tamtéž, s. 1880–1881; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 27. 7. 1954, tamtéž, s. 1882–1883; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 30. 7. 1954, tamtéž, s. 1892–1893.

⁶⁷⁷ Tisková konference ministra zahraničí, 23. 7. 1954, *Department of State Bulletin 1954, Volume 31*, s. 163.

⁶⁷⁸ Zpráva Rady národní bezpečnosti, přezkoumání politiky Spojených států na Dálném východě, Washington 20. 8. 1954, NACP, RG 330, ROSDVTf, [Part V. B. 3. c.] Justification of the War. Internal Documents. The Eisenhower Administration. Volume III: Geneva Accords - 15 March 1956, f. 731–732.

čímž byla budoucnost tohoto paktu odsouzena k zániku.⁶⁷⁹ Pro Sovětský svaz se bezpochyby jednalo o velký úspěch, když dokázal prostřednictvím indočínské konference v Ženevě zabránit vytvoření západoněmeckých ozbrojených sil a jejich následné integrace do vojenských struktur Severoatlantické organizace.

S ohledem na výše zmíněnou analýzu Rady národní bezpečnosti, učinil prezident Eisenhower už koncem října 1954 svému vietnamskému protějšku Diemovi nabídku hospodářské a finanční pomoci výměnou za uskutečnění reforem ve státě,⁶⁸⁰ o kterých se hovořilo ve Washingtonu ještě před samotným uznáním Vietnamského státu. Nicméně, později vzrostla také důležitost poradní vojenské skupiny *Military Assistance Advisory Group*, která v roce 1956 převzala zodpovědnost za výcvik vietnamské armády.⁶⁸¹ Ovšem závazky vůči Jižnímu Vietnamu byly zprvu velmi limitovány a podmíněny provedením značných reforem. Přesto se jednalo o rozhodující krok v procesu odcizování jižní části Vietnamu od svého bývalého koloniálního pána, který kulminoval do série rozhovorů v květnu 1955, kdy se v Paříži sešli ministři zahraničí Velká Británie, Francie a Spojených států, a tak po deseti měsících od podepsání ženevských dohod byl ukončen stav *entente* v Indočíně.⁶⁸² Jedním z důvodů postupného odchodu Francie z jihovýchodní Asie byla také skutečnost, že nově čelila povstáním v koloniích v severní Africe, především v Alžírsku. Vietnamský premiér Diem tak po úspěchu, kdy si zajistil americkou pomoc, dne 16. července 1955 veřejně vystoupil s výhradami proti konání národních voleb,⁶⁸³ čímž *de facto* oznámil svůj úmysl se jich neúčastnit. V listopadu téhož roku dokázal politicky odstavit od moci Bao Daje, definitivně odložit účast na volbách a již jako prezident vyhlásil Vietnamskou republiku, známou spíše pod neformálním názvem Jižní Vietnam.⁶⁸⁴ Od tohoto momentu se zřetelně ukázalo, že rozdělení země není dočasné, ale demarkační linie podél 17. rovnoběžky se transformuje do permanentní hranice. Konference ve švýcarské Ženevě tedy nepřinesla žádné trvalé řešení konfliktu, jak se předpokládalo, ale pouze

⁶⁷⁹ MAYERS, David, *Eisenhower and Communism, Later Findings*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 102.

⁶⁸⁰ Dopis prezidenta Dwighta D. Eisenhowera Ngo Dinh Diemovi, 25. 10. 1954, DDEL, Papers of Dwight D. Eisenhower, International Files, 1953–1961, Vietnam (3).

⁶⁸¹ SPECTOR, s. 252–254, 260.

⁶⁸² GREENE, Daniel P. O'C., *John Foster Dulles and the End of the Franco-American Entente in Indochina*. In: *Diplomatic History* 16, 1992, 4, s. 551, 566–568.

⁶⁸³ *The New York Times*, 18. 7. 1955, CIV/ 35603.

⁶⁸⁴ CHAPMAN, Jessica M., *Staging Democracy: South Vietnam's 1955 Referendum to Depose Bao Dai*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 4, s. 680, 694; *The New York Times*, 26. 10. 1955, CIV/ 35704.

vojenské příměří na které mělo navázat řešení politické v podobě konání národních voleb. K tomu ale nikdy nedošlo a jak o necelých třicet let později napsal americký historik Stanley Karnow: „*Konference byla tedy pouhou přestávkou mezi dvěma válkami, nebo spíše útlumem ve stejné válce.*“⁶⁸⁵

⁶⁸⁵ KARNOW, Stanley, *Vietnam, a History*, New York 1983, s. 199.

6 ZÁVĚR

Vztah Spojených států vůči Francouzské Indočině prvně formuloval prezident Roosevelt v průběhu druhé světové války. Ačkoliv zprvu odmítal návrat Francie do jejich předválečných pozic na Dálném východě, později ustoupil od svých osobních snah, patrně v důsledku neschopnosti vypracovat konkrétní politiku. Krátce před jeho úmrtí v dubnu 1945 se tak s nejvyšší pravděpodobností zdá, že návratu Paříže do Indočiny již ničemu nebránilo. V této politice později pokračoval taktéž prezident Truman, ačkoliv se často lze setkat s názorem, že to byl teprve právě až on, kdo umožnil Paříži návrat do Indočiny. Trumanova administrativa však navázala na předchozí politiku. Přesto nejednotný výklad odkazu zesnulého prezidenta způsobil na americkém ministerstvu zahraničí ostré byrokratické spory nad směřováním zahraniční politiky vůči Indočině. V tomto případě však dal prezident Truman přednost evropskému prostoru před příliš vzdálenou zemí v jihovýchodní Asii. Problém narůstajícího nacionalismu tak Washington dlouhodobě ignoroval, společně se zprávami od jeho čelního představitele Ho Či Mina. Až proměna mezinárodní situace na Dálném východě v letech 1949 a 1950 aktivizovalo ministerstvo zahraničí v hledání vhodné antikomunistické síly. V tomto případě však Washington nebyl příliš spokojen s francouzským návrhem, přesto aktuální hrozba šíření komunismu znamenala, že tzv. Bao Dajovo řešení přijal. Následující roky tak finančně a materiálně značně podpořil nově vzniklý Vietnamský stát. Francouzské porážky, únava z dlouholetého konfliktu a negativní postoj veřejného mínění pokračovat ve vojenském tažení avšak zavedly francouzskou vládu počátkem roku 1954 k možnému diplomatickému jednání s Vietnamskou demokratickou republikou.

Indočínská konference v Ženevě tak znamenala pro Spojené státy jisté dilema, neboť Eisenhowerova administrativa nebyla původně ochotná přistoupit k účasti na jednání ve švýcarském letovisku. Ovšem nastavená zahraniční politika již od prezidenta Trumana neposkytla Washingtonu větší prostor k diplomatickému manévrování a spíše byl tlačěn k účasti především z jednoho hlavního důvodu, který spočíval v Evropě. Pokud by nenastala v Indočině nepředvídaná událost, neměla být konference viditelnou hrozbou, jak se zprvu domníval Dulles, a tak americká účast v Ženevě byla unikátní příležitostí, jak přimět francouzskou vládu Josepha Laniela k ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství. Tudíž nejenom, že by byla předně

posílena obrana západní Evropy v rámci politiky zadržování komunismu, ale také díky zdánlivé účasti by byl minimálně zachován *status quo* v Indočíně.

Eisenhowerova administrativa se avšak obávala vývoje ve Vietnamu, kde se schylovalo k bitvě u Dien Bien Phu, a tak v záměru docílit co nejpříjemnějšího výsledku na budoucí konferenci, se před Washingtonem otevřely dvě možnosti – podpořit Francii diplomaticky na budoucím jednání, nebo vojensky v Indočíně. Vzhledem k vývoji konference v Berlíně z počátku roku 1954 byla první možnost téměř okamžitě odmítnuta. Ministr zahraničí Dulles byl totiž v německé metropoli informován svým francouzským protějškem Bidaultem o nutnosti přivést do Paříže pozitivní zprávy o realizaci budoucího setkání, kde se bude řešit otázka míru v Indočíně, jinak by hrozil pád Lanielovy vlády kvůli náladě ve francouzské společnosti volající po míru. Ačkoliv není otázkou historikovy práce „co kdyby“, zdá se velmi pravděpodobné, že pokud by Washington od počátku krize diplomaticky podpořil Paříž, která navíc byla velmi vyčerpaná válkou a o snaze premiéra Laniela pokračovat v konfliktu lze polemizovat, patrně by pouze urychlil mírové rozhovory. Spojené státy by tak ve výsledku musely přijmout politické a územní ústupky, což bylo přímo v rozporu s nastavenou zahraniční politikou zadržování komunismu. V důsledku toho se zdá tudíž logické, že při rozbíhající se indočínské krizi nezbývalo Washingtonu jiné východisko, než vojenské.

Počátkem roku 1954 čelila americká administrativa však dalšímu dilematu. V případě vojenské podpory nebyl prezident Eisenhower nucen požádat o souhlas Kongres, pokud by byla intervence obratně formulována jako obrana bezpečnosti Spojených států před nepřátelskými akcemi. Ovšem Eisenhower se chtěl vyvarovat chybě svého předchůdce v úřadu Trumana, který vyslal americké vojáky do Koreje bez předchozího souhlasu zákonodárců z budovy Kapitolu, a tím velmi oslabil vlastní administrativu. Problémem se jevila také skutečnost, kdy ačkoliv republikáni zvítězili ve volbách do Kongresu, drželi zde pouze slabou majoritu a zároveň nelze tvrdit, že všichni podporovali prezidentovu zahraničí linii vůči Indočíně. Ostatně stejná problematika se týkala také členů Rady národní bezpečnosti. Nelze opomenout ani názor americké společnosti, jež se drtivě vyslovila proti vyslání armády do Indočíny, na jejichž názor Eisenhower velmi dbal. V očích většiny Američanů byla dostatečná pomoc v podobě materiální a finanční podpory, jež pokryla v roce 1954 téměř veškeré francouzské vojenské výdaje. Bezpochyby ale hlavním důvodem, proč veřejnost odmítala nasadit vojáky v Indočíně, byla nedávno ukončená válka v Koreji, jež přinesla

nové trauma do americké společnosti. Koneckonců jeden z hlavních bodů republikánské kampaně v prezidentských volbách v roce 1952 bylo ukončení tohoto konfliktu.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům se zdá tedy pochopitelné, že pokud Eisenhower byl ochotný nasadit vojáky v Indočíně, a podle názoru autora předkládané práce prezident opravdu zamýšlel vyslat část armády, musel přesvědčit nejenom Kongres a Radu národní bezpečnosti, ale také veřejnost o nutnosti podpořit Francii v boji proti komunistickému *Viet Minhu*. Souběžně s tím se však Spojené státy chtěly vyhnout spojování s evropským kolonialismem, jenž by velmi poškodil mezinárodní prestiž jako ochránce demokracie, a tak nejlepším dostupným řešením byla internacionalizace konfliktu v podobě mezinárodního zásahu, tzv. *United Action*.

Americká historiografie se ovšem do současnosti potýká s otázkou, zda tehdejší prezident skutečně zvažoval vyslat vojáky do Vietnamu již v roce 1954. Tato problematika byla v minulosti velmi ovlivněna nepřesným pohledem na roli Eisenhowera v Bílém Domě, a přestože v rámci revisionismu bylo docíleno k dílčím změnám, nebyla tato otázka adekvátně zodpovězena. Na základě archivního výzkumu autor předkládané práce konstatuje, že Eisenhower nepochybně tyto kroky zvažoval a byl jim nakloněn, ale pouze v rámci operace *United Action*, jejichž byl velkým zastáncem. V rámci politiky *New Look* totiž snižoval náklady na konvenční armádu, a tak Spojené státy měly předně přispět vysláním leteckých a námořních jednotek, což opětovně vyvolává diskuzi, zda zamýšlel nasazení námořní pěchoty. Nepochybně k této tezi vede i skutečnost, v jaké formě napsal ministr zahraničí Dulles memorandum, ve kterém měl žádat Kongres o podporu, jelikož se velmi podobalo Tonkinské rezoluci z roku 1964. Tato domněnka byla zároveň posílena pozdějším příslibem Francii nasadit americké vojáky na ochranu vlastních objektů. Jedná se tedy skoro o obdobný postup, jaký učinil prezident Johnson o deset let později. Ovšem historické podobnosti nelze jednoznačně označit za přímý důkaz jednání, a ačkoliv tato otázka bude patrně nadále předmětem debat, je velmi pravděpodobné, že prezident Eisenhower neměl v průběhu první poloviny roku 1954 takové pochybnosti o vojenské intervenci, jak posléze opakovaně tvrdil. Souběžně lze také konstatovat, že se velmi přikláněl k možnosti jediného leteckého útoku. V tomto případě byl ale po dlouho dobu velmi nerozhodný, což nebyla jeho typická osobní vlastnost. Pevný postoj zaujal až v situaci, kdy byl požádán Francií o provedení takového úderu, který ale měl být podle prezidenta realizován pouze na základě *United Action* a schválen Kongresem.

Odrazem výše zmíněné politiky se stala bitva u Dien Bien Phu, která skončila krátce před zahájením indočínské konference v Ženevě. Eisenhower byl velmi zdrženlivý, ačkoliv byl zprvu urgován předsedou Sboru náčelníků štábů, admirálem Radfordem, k vyslání letectva a bombardování *Viet Minhu*. Zdrženlivost byla ale patrně způsobena taktickým vnímáním celé situace. Eisenhower se nechtěl zapojit do bitvy, která mohla být prohrána, ačkoliv zásah letectva mohl zvrátit její výsledek. Jednalo se tudíž o čistý diplomatický kalkul nebo o neochotu provést letecký úder? Patrně o obojí. Jak již bylo uvedeno, nad jednostranným leteckým útokem dlouho uvažoval. Ovšem případné zisky byly mnohem nižší než podstoupené riziko, jež mohlo ohrozit postavení vlastní administrativy a mezinárodní prestiž, a tudíž se klaněl k řešení prostřednictvím *United Action*, o kterém měli tehdy velký zájem také v Paříži, jež si ale spíše chtěla udržet výhodu před vyjednáváním v Ženevě. Nutno zde taky poznamenat, že mezinárodní zásah nebyl plánován k záchraně Dien Bien Phu, ale celé Indočíny. Jenže Londýn nebyl ochotný zasáhnout v jihovýchodní Asii krátce před zahájením konference, a tak citelné oddalování kvůli diskuzím s Kongresem a Velkou Británií znamenalo, že do začátku konference se nepodařilo *United Action* realizovat.

Výchozí postavení Francie na jednání v Ženevě bylo tedy velmi paralyzováno neúspěchem mezinárodního zásahu a porážkou u Dien Bien Phu. Následné požadavky Paříže volající po příměří byly ve Washingtonu brány se zděšením, a ačkoliv francouzský premiér Laniel jejich podání patřičně odůvodnil, Eisenhowerova administrativa docílila závěru, že na konferenci se nepokusí o záchranu celé Indočíny, ale alespoň o udržení její části. Jednalo se o radikální změnu v politice zadržování komunismu, se kterou Washington nechtěl být spojován, a tak americká delegace v Ženevě neměla předkládat ani souhlasit se žádnými návrhy na rozdělení Vietnamu a později byla její činnost snížena na úroveň pouhého pozorovatele.

Patrně poslední nadějí pro americkou intervenci byl francouzský dotaz po podmínkách zásahu. Do současnosti se ale stále vede diskuze, zda předložený seznam požadavků byl splnitelný, nebo Paříž pouze oddalovala jejich naplnění, a tak se snažila hrozbou intervence posílit vlastní vyjednávací pozici. Vinou nastavením zahraniční politiky a v situaci, kdy nebyl realizován systém kolektivní obrany kvůli neochotě Londýna, nezbývalo Washingtonu jiné východisko, než se snažit vyjít vstříc francouzským námitkám a dotazům, které ale měly pouze informativní účel. Nejednalo se tudíž o požadavky, jež údajně způsobily krach vojenského zásahu, jak později uvedli

někteří američtí historici. Ovšem v konečném výsledku nebylo dosaženo naplnění těchto podmínek a zhoršující se situace v Indočíně měla společně s předstíraným postupem na konferenci za následek pád francouzské vlády. Demise kabinetu Josepha Laniela znamenala konec nadějím pro úspěšný americký zásah. Primární problém se však vzápětí vyjevil ve skutečnosti, že ministerstvo zahraničí nemělo připraveno alternativní plán v případě neúspěchu vojenské intervence, na kterou až příliš spoléhalo.

Příčina pádu Lanielovy vlády šla zároveň v proslovu britského ministra zahraničí Edena o neúspěchu konference, jelikož komunističtí zástupci vyvíjeli značný tlak, na který nemohly západní delegace přistoupit, ačkoliv již existovaly mezi nimi velmi vypjaté vztahy. Ministr zahraničí Dulles však vítal případný neúspěch jednání. Opětovně se totiž otevřela cesta k americko-britské diskuzi nad vytvořením obranné organizace v průběhu konference, a tím zabránit nepřijatelným výsledkům. Ovšem nový francouzský premiér Pierre Mendès France toužil po míru, kterému byli nadále nakloněni také v Londýně. Navíc prudké zhoršení situace v Indočíně dávalo malou šanci na udržení celého Vietnamu, a tak byly Spojené státy postaveny před nové dilema. Jelikož již nemohly vyřešit konflikt vojenskou cestou, musely se rozhodnout, zda opustit Ženevu a riskovat ztrátu Indočíny nebo se nadále účastnit konference a převzít zodpovědnost za její výsledky. Existovala zde hrozba, že taková účast bude znamenat přistoupení a podílení se na ústupcích, které byly přímo v rozporu se základními americkými principy v politice zadržování komunismu. Kvůli těmto obavám stáhl ministr zahraničí Dulles většinu delegace, a přestože koncem června vypracoval podmínky pro příměří za účasti britského ministra zahraničí Edena a ministerského předsedy Churchilla, odmítal nadále návrat na konferenci. Jednání v hlavním městě Spojených států tedy posloužilo v jednom případě jako krytí pro návrat vedoucího delegace Smitha a v druhém jako předložení vlastního seznamu požadavků, které pokud by byly splněny, Spojené státy byly ochotné respektovat výsledné dohody, ovšem *de iure* se nepodílet na rozdělení Vietnamu. Paradoxně Eisenhower zpočátku velmi podporoval Dullese, ale o pár dní později se již obával, že hrozí narušení vřelých vztahů, a tak vyslal ministra zahraničí do Paříže vysvětlit důvody neúčasti osobně. Zda Eisenhower již s vysláním Dullese kalkuloval s možností návratu na konferenci, a tudíž cílem jednání ve Francii bylo zajistit si výhodnou pozici, se patrně nedozvíme. Realitou ovšem je, že této pozice ministr zahraničí Dulles dosáhl.

Když se tedy staronový vedoucí delegace Smith vrátil do Ženevy, byly Spojené státy v pozici, kdy mohly rozhodovat, ovšem nebyly zodpovědné za výsledky konference. Vše bylo pouze podmíněno budoucím prohlášením Washingtonu o respektování smluv, nikoliv jejich podpisem. „*Spojené státy nebyly účastníkem, a tak nejsou vázány rozhodnutím přijatými na konferenci, ale jsou naší nejlepší nadějí, která povede k ustanovení míru v souladu s právy a potřebami dotčených zemí.*“ prohlásil Eisenhower v den podpisu finálních dohod 21. července 1954.⁶⁸⁶ Jeho projev zřetelně ukázal, že Washington bude nadále usilovat o udržení Indočíny a jak se později ukázalo, konference v Ženevě umožnila Spojeným státům převzít od Francie zodpovědnost v regionu. Především to plynulo z obav, že Diemův režim na jihu Vietnamu se neudrží a případné národní volby prohraje, a tak bylo nutné Saigon finančně a materiálně podpořit. Vietnamský premiér následně dokázal stabilizovat zemi, vymanil se z područí Paříže, vyhlásil republiku a stal se jejím prvním prezidentem, načež odmítl konání celonárodních voleb. *De facto* tím byly porušeny ženevské dohody, ale až na skutečnost, že Vietnamský stát se nikdy k nim nepřipojil, a tudíž nebyl povinen ani jejich plněním. Ačkoliv tedy výsledek konference představoval v krátkodobém horizontu nepochybně úspěch a zavalil příčinu k optimismu, chybějící podpisy na finální listině od dvou hlavních aktérů znamenaly, že byl vytvořen nefunkční systém příměří. „*Na konferenci se sešlo devět delegací, které vydaly šest jednostranných prohlášení, tři smlouvy o příměří a jednu nepodepsanou deklaraci,*“ shrnul výsledek jednání Richard Nixon o třicet let později.⁶⁸⁷

Jak lze tedy hodnotit působení Eisenhowerovy administrativy během indočínské krize v první polovině roku 1954? Jednalo se o úspěch, nebo neúspěch zahraniční diplomacie Spojených států? Autor předkládané práce docílil k závěru, že z dnešního pohledu lze označit výsledky ženevské konference za vcelku přijatelné pro Washington, pokud se omezíme pouze na prostor Indočíny, jelikož bezpochyby důsledkem konference bylo následné odmítnutí Francie ratifikovat smlouvu o Evropském obranném společenství, což znamenala velkou diplomatickou výhru Sovětského svazu. Lze tudíž pochybovat o úspěšnosti postupu ministerstva zahraničí, respektive Eisenhowerovy administrativy. Přijatelné výsledky byly spíše výsledkem kombinace mezinárodních okolností a štěstí, nikoliv díky velmi promyšlené taktice Washingtonu,

⁶⁸⁶ Tisková konference prezidenta, 21. 7. 1954, *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 642.

⁶⁸⁷ NIXON, Richard, *No more Vietnams*, New York 1985, s. 41.

který spíše v průběhu celé krize pouze reagoval na vniklé situace, neurčoval jejich vývoj, případně se ani nesnažil výrazně ovlivnit vyjednávání v Ženevě. Nepochybně za takovou skutečnost mohla nastavená zahraničí politiky, která zamezovala přistoupit na kompromisy a unilaterálně zasáhnout v Indočíně.

Při zpětném pohledu lze přesto závěrem shledat pozice Spojených států na konci července 1954 za diametrálně mnohem lepší, než v průběhu ženevské konference, kdy krátce před jejím zahájením padlo Dien Bien Phu, později zkrachovalo jednání s Londýnem o ustanovení kolektivní obrany, Washington se neúspěšně pokusil vojensky zasáhnout v Indočíně a vztahy mezi západními delegacemi byly v některých momentech na bodě mrazu. Ačkoliv výsledkem konference byl systém nefunkčního příměří, pro Spojené státy se nepochybně jednalo o úspěch, jelikož i s absencí diplomatických prostředků byl udržen nekomunistický Vietnam, který se začal s postupným odchodem Francouzů orientovat na Spojené státy, jež nechtěly dopustit další ztráty v jihovýchodní Asii. Lze tedy konstatovat, že poslední červencové dny ve švýcarské Ženevě znamenaly výrazný předěl pro budoucí americké angažmá ve Vietnamu, které vyústilo o deset let později v přímou intervenci ozbrojených sil.

7 SEZNAM ZKRATEK

CAB	Cabinet Papers
CO	Colonial Office
DDEL	Dwight D. Eisenhower Presidential Library and Museum, Abilene, KS
DDF	Documents diplomatiques françaises
FDRL	Franklin D. Roosevelt Library and Museum, Hyde Park, NY
FO	Foreign Office
FRUS	Foreign Relations of the United States
IT	Item Number
NACP	National Archives at College Park, College Park, MD
OSS	Office of Strategic Service
PSF	The President's Secretary's File
RG	Record Group
ROSDVTF	Report of the Office of the Secretary of Defense Vietnam Task Force, 6/1967–1/1969
TNA	The National Archive, London-Kew
VATTU	Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University, Lubbock, TX

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Nevydané prameny

Franklin D. Roosevelt Library and Museum, Hyde Park, NY

Departmental Correspondence, 1933–1945, State-Hull, Cordell, January-August 1944

Indochina; Diplomatic Correspondence

Dwight D. Eisenhower Presidential Library and Museum, Abilene, KS

Presidential Appointment Books, March 1954

NSC Series, Policy Papers Subseries: 10

NSC Staff Papers, OCB Central Files Series

International Files, 1953–1961

Whitman Files, 1953–1961

Papers of John Foster Dulles

Electronic Reading Room, Central Intelligence Agency, Washington, D. C.

General CIA Records [březen - červenec 1954]

Harry S. Truman Presidential Library and Museum, Independence, MI

President's Secretary's Files, Ideological Foundations of the Cold War

John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston, MA

Papers of John F. Kennedy, Pre-Presidential Papers, Senate Files: 12

National Archives at College Park, College Park, MD

RG 59 Department of State Central Files

RG 84 Records of Foreign Service Posts of the Department of State

RG 226 Records of the Office of Strategic Services

RG 330 Records of the Office of the Secretary of Defense

The National Archives, London-Kew

CAB 65 War Cabinet and Cabinet: Minutes

CAB 66 War Cabinet and Cabinet: Memoranda

CAB 80 War Cabinet and Cabinet: Chiefs of Staff Committee: Memoranda

CAB 129 Cabinet: Memoranda

CO 968 Colonial Office and Commonwealth Office: Defence Department and successors: Original Correspondence

FO 371 Foreign Office: Political Departments: General Correspondence from 1906-1966

FO 800/761 – Papers of Sir Anthony Eden: Conferences and Meetings

FO 800/762 – Papers of Sir Anthony Eden: Conferences and Meetings

FO 800/785 – Papers of Sir Anthony Eden: Far East

FO 800/786 – Papers of Sir Anthony Eden: Far East

FO 954 – Private Office Papers of Sir Anthony Eden, Earl of Avon, Secretary of State for Foreign Affairs

RAND Corporation Archive, Santa Monica, CA.

GURTOV, Melvin, *Negotiations and Vietnam: A Case Study of the 1954 Geneva Conference*, July 1968; IT: RM-5617-ISA/ARPA

**Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University,
Lubbock, TX**

Douglas Pike Collection

Unit 13 – The Early History of Vietnam

Box 3, Folder 10, 12

Box 4, Folder 11, 12

Ronald B. Frankum, Jr. Collection

Box 2, Folder 4

Box 8, Folder 8

Vydané prameny

BOYLE, Peter (ed.), *The Churchill-Eisenhower Correspondence, 1953–1955*, London 1990.

CAMERON, Allen W. (ed.), *Viet-Nam Crisis: A Documentary History, 1940–1956*, Vol. 1, Ithaca 1971.

FALL, Bernard (ed.), *Ho Chi Minh on Revolution, Selected Writings, 1920–66*, New York 1968.

FERRELL, Hugh Robert (ed.), *The Eisenhower diaries*, New York 1981.

HANSEN, P. William, ISRAEL, L. Fred, *The Gallup Poll: Public Opinion, 1935–1971*, Volume II, New York 1972.

OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, Washington 2008.

PORTER, Gareth (ed.), *Vietnam: The Definitive Documentation of Human Decisions*, Volume I, Stanfordville 1979.

Vydané prameny z provenience vlády Spojeného království

United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 527, London 1954.

United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 529, London 1954.

United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 414, London 1945.

Cmnd. 2834, *Documents relating to British Involvement in the Indo-China Conflict, 1945–1965*, London 1954.

Vydané prameny z provenience francouzské vlády

Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, deuxième volume, 1923–1929*, Hanoi 1931.

Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, septième volume, 1937–1938*, Hanoi 1938.

Gouvernement général de l'Indochine, Inspection générale des mines et de l'industrie, Service de la statistique générale de l'Indochine (ed.), *Annuaire statistique de l'Indochine, deuxième volume, 1943–1946*, Saigon 1948.

Ministere des Colonies, *Brazzaville: 30 janvier–8 fevrier 1944*, Paris 1945.

SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1945*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2000.

SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1946*, Tome I, (1er Janvier – 30 Juin), Paris 2003.

SOUTOU, Georges-Henri, GALDEMAR Michèle, LEFÈVRE Sylvie, WAGNON-CHARPY Sylvain (eds.), *Documents diplomatiques français, 1948*, Tome II, (1er Juillet – 31 Décembre), Paris 2013.

Vydané prameny z provenience vlády Spojených států

Department of State (ed.), *Papers Relating to Pacific and Far Eastern Affairs Prepared for the Use of the American Delegation to the Conference on the Limitation of Armaments, Washington, 1921–22*, Washington 1922.

Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman, 1945*, Washington 1961.

Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Harry S. Truman, 1952–1953*, Washington 1966,

Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the Presidents, Dwight D. Eisenhower, 1954*, Washington 1960.

U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Executive sessions of the Senate Foreign Relations, 83. Congress, 2. Session, 1954*, Volume XI, Washington 1977.

U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Hearings before the Committee on Foreign Relations on Causes, Origins, and Lessons of the Vietnam War*, Washington 1973.

U.S. Department of Commerce (ed.), *Bureau of Foreign and Domestic Commerce, International Reference Service*, Volume I, Number 67, Washington 1942.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1945*, Volume 12, Washington 1945.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1946*, Volume 14, Washington 1946.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1949*, Volume 21, Washington 1949.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, Washington 1953.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, Washington 1954.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1950*, Volume 22, Washington 1950.

Foreign Relations of the United States

AANDAHL, Fredrick, CLAUSSEN, Paul, GLENNON, John P. a kol. (eds.), *FRUS, 1951, Asia and the Pacific*, Volume VI, Part 1, Washington 1977,

DENNET, Tyler, FULLER, Joseph V., *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, Japan: 1931–1941*, Volume II, Washington 1943.

DOUGALL, Richardson (ed.), *FRUS, Diplomatic Papers, The Conference of Berlin (The Potsdam Conference), 1945*, Volume II, Washington 1960.

DOUGALL, Richardson, KOGAN, Arthur G., PATTERSON, Richard S., THOMSON, Irving L. (eds.), *FRUS, Conference at Quebec, 1944*, Washington 1972.

GLEASON, Everett S., REID, John G. (eds.), *FRUS, 1947, The Far East*, Volume VI, Washington 1972

GLEASON, Everett S., SLANY, William, KRANZ, Marvin W., PETERSEN, Neal H., GOODWIN, Ralph, R. (eds.), *FRUS, 1946, General; the United Nations*, Volume I, Washington 1972.

GLEASON, Everett, AANDAHL, Frederick, STAUFFER, David, REID, John (ed.), *FRUS, 1948, The Far East and Australasia*, Volume VI, Washington 1974.

GLEASON, Everett, PERKINS, Ralph, (ed.), *FRUS, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, Washington 1969.

GLEASON, Everett, PETERSEN, Neal, SLANY, William, SAMPSON, Charles, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, Washington 1976.

GLEASON, Everett, REID, John, FINE, Herbert (ed.), *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, Washington 1971.

GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984.

GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, Washington 1982.

GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, Washington 1981.

GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982.

NOBLE, Bernard G., PERKINS, Ralph, NUERMBERGER, Gustave A. a kol. (eds.), *Foreign Relations of the United States Diplomatic Papers, 1940, The Far East*, Volume IV, Washington 1955.

NOBLE, Bernard G., PERKINS, Ralph, NUERMBERGER, Gustave A. a kol. (eds.), *FRUS, 1941, The Far East*, Volume IV, Washington 1956.

PERKINS, Ralph E., GLEASON, Everett S. a kol. (eds), *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The Far East, China*, Volume VII, Washington 1966.

PERKINS, Ralph E., GLEASON, Everett s. a kol. (eds.), *FRUS, Diplomatic Papers, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, Washington 1969.

REID, John (ed.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, Washington 1975.

SLANY, William (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, Washington 1986.

SLANY, William, ROSE, Lisle, PETERSON, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, National Security Affairs*, Volume II, Part 1, Washington 1984.

SLANY, William, SAMPSON, Charles, ROSE, Lisle, BERNBAUM, John (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western European Security*, Volume V, Part 1, Washington 1983.

Odborná literatura

AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003.

ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991.

ARNOLD, James, *The First Domino: Eisenhower, the Military, and America's Intervention in Vietnam*, New York 1991.

BARTHOLOMEW-FEIS, Dixee, *The OSS and Ho Chi Minh: Unexpected Allies in the War against Japans*, Lawrence 2006.

BROCHEUX, Pierre, *Ho Chi Minh: A Biography*, New York 2007.

CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000.

- DAMMS, Richard, *The Eisenhower presidency, 1953–1961*, London 2002.
- DEVILLERS, Philippe, LACOUTURE, Jean, *End of a war: Indochina, 1954*, New York 1969.
- DUIKER, William J., *Ho Či Min*, Praha 2003.
- DUIKER, William J., *U.S. Containment Policy and the Conflict in Indochina*, Stanford 1994.
- DUONG, Van Nguyen, *The Tragedy of the Vietnam War: A South Vietnamese Officer's Analysis*, Jefferson 2008.
- EDWARDS, Kathryn M., *Contesting Indochina: French Remembrance between Decolonization and Cold War*, Oakland 2016.
- FALL, Bernard B., *Hell in a very small place: the siege of Dien Bien Phu*, New York 1966.
- FREY, Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, Praha 2003.
- FUTRELL, Robert Frank, *The Advisory Years to 1965*, Washington D. C. 1981.
- GADDIS, John Lewis, *The United States and the Origins of the Cold War, 1941–1947*, New York 2000.
- GAIDUK, Ylya V., *Confronting Vietnam: Soviet Policy Toward the Indochina Conflict, 1954–1963*, Washington D. C. 2003.
- GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989.
- HASTINGS, Max, *Vietnam: An Epic Tragedy, 1945-1975*, London 2019.
- HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001.
- HESS, Gary, *The United States' emergence as a Southeast Asian power, 1940–1950*, New York 1987.

HOLCOMBE, Alex, *Mass Mobilization in the Democratic Republic of Vietnam, 1945–1960*, Honolulu 2020.

IMMERMAN, Richard, *John Foster Dulles: Piety, Pragmatism, and Power in U.S. Foreign Policy*, Wilmington 1999.

JACOBS, Seth, *America's Miracle Man in Vietnam: Ngo Dinh Diem, Religion, Race, and U.S. Intervention in Southeast Asia*, Durham, London 2004.

KAHIN McTURNAN, George, *Intervention: How America Became Involved in Vietnam*, New York 1986.

KARNOW, Stanley, *Vietnam, a History*, New York 1983.

KELLY, Andrew, *ANZUS and early Cold war: Strategy and Diplomacy Between Australia, New Zealand and the United States, 1945–1956*, Cambridge 2018.

KINZER, Stephen, *Bratři: John Foster Dulles, Allen Dulles a jejich tajná světová válka*, Praha 2016.

KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999.

LACOUTURE, Jean, *Pierre Mendès France*, New York 1984.

LAWRENCE, Mark, *Assuming the Burden: Europe and the American Commitment to War in Vietnam*, Berkeley 2005.

LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012.

MANN, Robert, *A grand delusion: America's descent into Vietnam*, New York 2001.

MARKS, Frederick, *Power and peace: the diplomacy of John Foster Dulles*, Westport 1993.

MARR, David G., *Vietnam 1945: The Quest for Power*, Berkeley 1995.

MARR, David G., *Vietnam State, War, and Revolution, (1945–1946)*, Berkeley 2013.

- MAXIMIN-RICE, Edward, *Accommodation and Resistance: The French Left, Indochina and the Cold War, 1944–1954*, Westport 1986.
- MILLER Hopkins, Robert, *The United States and Vietnam 1787–1941*, Washington 1990.
- MOODY, Walton S. (ed.), *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, Washington D.C. 2004.
- MOSS, Donelson George, *Vietnam, an American Ordeal*, New York 1998.
- OFFNER, Arnold A., *Another Such Victory: President Truman and the Cold War, 1945–1953*, Stanford 2002.
- OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China 1949–64: Changing Alliances*, New York 2006.
- PIKE, Douglas, *Vietnam And The Soviet Union: Anatomy Of An Alliance*, Boulder 1987.
- PRADOS, John, *The Sky would Fall: Operation Vulture: the U.S. bombing mission in Indochina, 1954*, New York 1983.
- RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969.
- ROTTER, Andrew, *The Path to Vietnam: Origins of the American Commitment to Southeast Asia*, Ithaca 1989.
- RUANE, Kevin, JONES, Matthew, Anthony Eden, *Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, New York, London 2019.
- SHAW, Geoffrey, *The Lost Mandate of Heaven: The American Betrayal of Ngo Dinh Diem, President of Vietnam*, San Francisco 2015.
- SHIPWAY, Martin, *The Road to War: France and Vietnam, 1944–1947*, Providence 1996.
- SCHULZINGER, David Robert, *A Time for War: The United States and Vietnam, 1941–1975*, New York 1997.

- SMITH, Timothy O., *Britain and the Origins of the Vietnam War: UK Policy in Indo-China, 1943–50*, London 2007.
- SOFFER, Jonathan, *General Matthew B. Ridgway: from Progressivism to Reaganism, 1895–1993*, Westport 1998.
- SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983.
- STATLER, Kathryn, *Replacing France: The Origins of American Intervention in Vietnam*, Lexington 2007.
- SUCHÝ, Petr, *Strategie zadržování v americké zahraniční politice: vznik a vývoj koncepce 1945–53*, Brno 2005.
- SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejdelší válka 20. století*, Praha 2007.
- TAJOVSKÝ, Ladislav, *Spojené státy na cestě k Marshallovu plánu*, České Budějovice 2013.
- TØNNESSON, Stein, *Vietnam 1946: How the War Began*, Berkeley 2010.
- VU, Tuong, *Vietnam's Communist Revolution: The Power and Limits of Ideology*, New York 2017.
- WALL, Irwin, *The United States and the Making of Postwar France, 1945–1954*, New York 1991.
- WINDROW, Martin, *The last valley : Dien Bien Phu and the French defeat in Vietnam*, Cambridge 2004.
- YOUNG, Marilyn, *The Vietnam Wars 1945–1990*, New York 1991.
- YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988.
- ZHAI, Qiang, *China and the Vietnam Wars, 1950–1975*, Chapel Hill 2000.

Memoáry a dobové publikace

BIDAULT, Georges, *Resistance; the Political Autobiography of Georges Bidault*, New York 1967.

Domestic Issues in the United States: Armed Forces. In: *The Public Opinion Quarterly* 9, 1945, 3, s. 373–375.

EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960.

EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953-1956*, New York 1963.

GIAP, Vo Nguyen, *Nezapomenutelné dny*, Praha 1973.

International Issues in the United States: General. In: *The Public Opinion Quarterly* 9, 1945, 3, s. 385–390.

ISAAC, Harold R., *No peace for Asia*, Cambridge (MA) 1967.

MUS, Paul, *Viêt-Nam: Sociologie D'Une Guerre*, Paris 1952.

NIXON, Richard, *No more Vietnams*, New York 1985.

NIXON, Richard, *The memoirs of Richard Nixon*, New York 1979.

PATTI, Archimedes L. A., *Why Viet Nam?: Prelude to America's Albatross*, Berkeley 1982.

RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980.

RIDGWAY, Matthew, MARTIN, Harold (ed.), *Soldier: The Memoirs of Matthew B. Ridgway*, New York 1956.

SHERMAN, Adams, *Firsthand Report: the Story of the Eisenhower Administration*, New York 1962.

Studie ve sbornících

CÉSARI, Laurent, FOLIN De, Jacques, *Military Necessity, Political Impossibility: The French Viewpoint on Operation Vautour*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark,

KAPLAN, Lawrance (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 105–120.

HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 213–234.

HERRING, George, *Franco-American Conflict in Indochina, 1950–1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrance (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 29–48.

HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrance (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 123–148.

IMMERMANN, Richard, *Between the Unattainable and the Unacceptable: Eisenhower and Dien Bien Phu*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 120–154.

MAYERS, David, *Eisenhower and Communism, Later Findings*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 88–119.

STATLER, Kathryn, *Eisenhower, Indochina and Vietnam*. In: PACH, Chester (ed.), *A Companion to Dwight D. Eisenhower*, Malden 2017, s. 499–502.

STEININGER, Rolf, *John Foster Dulles, the European Defense Community, and the German Question*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 79–108.

TERTRAIS, Hugues, *France and the Associated States of Indochina, 1945–1955*. In: FREY, Marc, PRUESSEN, Ronald W., YONG, Tan Tai (ed.), *The Transformation of Southeast Asia: International Perspectives on Decolonization*, New York 2015, s. 72–82.

WARNER, Geoffrey, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu, April 1954: The Failure of the United Action*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 55–80.

WARNER, Geoffrey, *From Geneva to Manila: British Policy Toward Indochina and SEATO, May–September 1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 149–168.

WEN-TANG, Shiu, *Negotiations over French Indochina between France and Japan during the Second World War*. In: SHIRASHI, Masaya, KHANH, Nguyen Van, LOCKHART, Bruce M. (eds.), *Vietnam–Indochina–Japan Relations during the Second World War: Documents and Interpretations*, Tokyo 2017, s. 37–53.

Odborné studie

ASSELIN, Pierre, *Choosing Peace, Hanoi and the Geneva Agreement on Vietnam 1954–1955*. In: *Journal of Cold War Studies* 9, 2007, 2, s. 95–126.

ASSELIN, Pierre, *The Democratic Republic of Vietnam and the 1954 Geneva Conference: A Revisionist Critique*. In: *Cold War History* 11, 2011, 2, s. 155–195.

BUZZANCO, Robert, *U.S. Military Opposition to Intervention in Vietnam*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 2, s. 201–222.

CATTON, Philip E., *“It Would Be a Terrible Thing if We Handed These People over to the Communists”*: *The Eisenhower Administration, Article 14(d), and the Origins of the Refugee Exodus from North Vietnam*. In: *Diplomatic History* 39, 2015, 2, s. 331.

FALL, Bernard B., *Tribulations of a Party Line: The French Communists and Indochina*. In: *Foreign Affairs* 33, 1955, 3, s. 499–510.

GAIDUK, Ylya V., *Soviet Policy towards U.S. Participation in the Vietnam War*. In: *History* 81, 1996, 1, s. 40–54.

- GOSCHA, Christopher, *'Hell in a Very Small Place' Cold War and Decolonisation in the Assault on the Vietnamese Body at Dien Bien Phu*. In: *European Journal of East Asian Studies* 9, 2010, 2, s. 201-223.
- GREENE, Daniel P. O'C., *John Foster Dulles and the End of the Franco-American Entente in Indochina*. In: *Diplomatic History* 16, 1992, 4, s. 551–572.
- HEAD, William, *The Murder of Peter Dewey, Cold War Asia, and the Genesis of America's involvement in Vietnam*. In: *Virginia Review of Asian Studies* 22, 2020, 1, s. 32–56.
- HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: "The Day We Didn't Go to War" Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 343–363.
- HERRING, George, *The Truman Administration and the Restoration of French Sovereignty in Indochina*. In: *Diplomatic History* 1, 1977, 2, s. 97–117.
- HESS, Gary, *Franklin Roosevelt and Indochina*. In: *The Journal of American History* 59, 1972, 2, s. 353–368.
- HESS, Gary, *The First American Commitment in Indochina: The Acceptance of the "Bao Dai Solution", 1950*. In: *Diplomatic History* 2, 1978, 4, s. 331–350.
- HUFF, Gregg, *Causes and consequences of the Great Vietnam Famine, 1944–5*. In: *The Economic History Review* 72, 2019, 1, s. 286–316.
- HUGHES, Geraint, *A 'Post-war' War: The British Occupation of French Indochina, September 1945–March 1946*. In: *Small Wars and Insurgencies* 17, 2006, 3, s. 263–286.
- CHAPMAN, Jessica M., *Staging Democracy: South Vietnam's 1955 Referendum to Depose Bao Dai*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 4, s. 671–703.
- IMMERMANN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990, 1, s. 43–66.
- JONES, Matthew, *Great Britain, The United States, and Consultation over use of the Atomic Bomb, 1950–1954*. In: *The Historical Journal* 54, 2011, 3, s. 797–828.

- LA FEBER, Walter, *Roosevelt, Churchill, and Indochina: 1942–45*. In: *The American Historical Review* 80, 1975, 5, s. 1277–1295.
- LIU, Xiaoyuan, *China and the Issue of Postwar Indochina in the Second World War*. In: *Modern Asian Studies* 33, 1999, 2, s. 445–482.
- LUO, Min, *Chiang Kai-shek and Vietnam's post-World War II status*. In: *Journal of Modern Chinese History* 9, 2015, 1, s. 26–45.
- MAFFRY, August, *Strategic Materials in United States Import Trade*. In: *Survey of Current Business* 20, 1940, 12, s. 10–16.
- MARKS, Frederick, *The Real Hawk at Dienbienphu: Dulles or Eisenhower?* In: *Pacific Historical Review* 59, 3, 1990, s. 297–322.
- MAXIMIN-RICE, Edward, *The United States and the French Left, 1945–1949: The View from the State Department*. In: *Journal of Contemporary History* 19, 1984, 4, s. 729–747.
- MILLER, Edward, *Vision, Power and Agency: The Ascent of Ngo Dinh Diem, 1945–54*. In: *Journal of Southeast Asian Studies* 35, 2004, 3, s. 433–458.
- PEMBERTON, James Gregory, *Australia, the United States, and the Indochina Crisis of 1954*. In: *Diplomatic History* 13, 1989, 1, s. 45–66.
- QIANDG, Zhai, *China and the Geneva Conference*. In: *The China Quarterly* 33, 1992, 10, s. 103–122.
- RABE, Stephen, *Eisenhower Revisionism: A Decade of Scholarship*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 1, s. 97–115.
- REICHARD, Gary W., *Divisions and Dissent: Democrats and Foreign Policy, 1952–1956*. In: *Political Science Quarterly* 93, 1978, 1, s. 51–72.
- RUANE, Kevin, *Anthony Eden, British Diplomacy and the Origins of the Geneva Conference of 1954*. In: *The Historic Journal* 37, 1994, 1, s. 153–172.
- SPRINGHALL, John, *'Kicking out the Vietminh': How Britain Allowed France to Reoccupy South Indochina 1945–46*. In: *Journal of Contemporary History* 40, 2005, 1, s. 115–130.

TURNBULL, Mary C., *Britain and Vietnam, 1948–1955*. In: *War & Society* 6, 1988, 2, s. 104–124.

WAITE, James, *Contesting “the Right of Decision”: New Zealand, the Commonwealth, and the New Look*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 25, s. 893–917.

WANG, Tao, *Neutralizing Indochina: The 1954 Geneva Conference and China’s Efforts to Isolate the United States*. In: *Journal of Cold War Studies* 19, 2017, 2, s. 3–42.

ZHANG, Guang Shu, *Constructing ‘Peaceful Coexistence’: China’s Diplomacy toward the Geneva and Bandung Conferences, 1954–55*. In: *Cold War History* 7, 2007, 4, s. 509–528.

Rozhovory

Interview with Abbott Low Moffat. In: WGBH Openvault [online], [cit. 22. 08. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_CBC118D1C3D44E8A812D1B42A8EF1834.

Interview with Archimedes L. A. Patti. In: WGBH Openvault [online], [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_3267C58E4C104A54A0AFDF230D618E6.

Interview with Carleton Swift. In: WGBH Openvault [online], [cit. 31. 8. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_192BA69A0BD046C48872A2C4B62AAE2.

Interview with Douglas MacArthur. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_EB16D45C78244F589A64E7A893C26BD1.

Interview with Edward Geary Lansdale. In: WGBH Openvault [online], [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_76FF42FB387043579AAE7F39B43D2D1C.

Interview with Frank M. White. In: WGBH Openvault [online], [cit. 21. 09. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_AEC33AAAB24846CF94E3F76464870379.

Interview with Harold Robert Isaacs. In: WGBH Openvault [online], [cit. 9. 9. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/A_0E78412AC98D47B9B5FDC39E4C97FB68#at_3318.255_s.

Interview with Herbert Bluechel. In: WGBH Openvault [online], [cit. 10. 9. 2022]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_C34EEED92F3243D4B04E2FB8A9DEF799.

Interview with James C. Hagerty. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-hy0c-xh22>.

Interview with Maurice Schumann. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_31B1CB3DDC7B4180BF4209CFD3BF384E.

Interview with Ural Alexis Johnson. In: WGBH Openvault [online], [cit. 7. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_BA67F7DA143C49A8846FB32DB5D9FA95#at_376.013_s.

Interview with Walter S. Robertson. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 16. 10. 2022]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-j92j-3e10>.

LANDON, Kenneth P., *Welcome to Our American Friends.* In: MAUERE, Harry (ed.), *Strange Ground: an Oral History of Americans in Vietnam, 1945–1975*, New York 1998, s. 37–42.

MOFFAT, Abbot Low, *Welcome to Our American Friends.* In: MAUERE, Harry (ed.), *Strange Ground: an Oral History of Americans in Vietnam, 1945–1975*, New York 1998, s. 42–46

Internetové zdroje

1945–1954: *La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

Dopis úřadujícího stálého zástupce Thajska při OSN ze dne 29. 5. 1954, adresovaný předsedovi Rady bezpečnosti. In: United Nations Digital Library [online], [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/602877?ln=en>.

Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny (výňatek), 14. června 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Zhou Enlai nianpu, 1949–1976*, vol. 1, s. 381–382. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121152>.

Telegram od Čou En-Laje, Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchiovi, sdělit Ho Či Minovi (výňatek), 11. 7. 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Xiong Huayuan, Zhou Enlai chudeng shije wutai*, s. 147–148; *Zhou nianpu*, vol. I, s. 396–397. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121162>.

Periodický tisk

Cuu Quoc, 1945.

Journal officiel de la République française, 1950, 1954.

L'Humanité, 1945.

Le Monde, 1954.

Life, 1954, 1968.

New Masses 1945.

Newsweek, 1945.

Political Affairs, 1945.

Proletarian News 1945.

Rudé právo, 1945.

The Federal Register, 1945.

The New York Times 1945, 1950, 1954, 1955.

The New York Times Book Review 1969.

The Times, 1954.

The Washington Post and Times Herald, 1954.

The Washington Post, 1950, 1953, 1954.

Time, 1954.

Известия Советов депутатов трудящихся СССР [Zprávy sovětů dělnických zástupců SSSR], 1945.

Красная звезда [Rudá hvězda], 1945.

Красный флот [Rudá flotila], 1945.

Правда [Pravda], 1945.

9 RESUMÉ

The aim of this thesis is the analysis of American foreign policy towards Indochina in the years 1945 to 1954. The future position of the United States towards Indochina was already formulated by President Franklin Delano Roosevelt during the Second World War, when, although he initially rejected the return of French colonial administration, he later retreated from his personal efforts. President Harry S. Truman subsequently continued the foreign policy of his predecessor. However, the inconsistent interpretation of what President Roosevelt intended with Indochina resulted in sharp bureaucratic disputes at the State Department. However, Truman considered the European area to be strategically more important than the Far East. If he did not want to jeopardize the warm relations with France, it was out of place to interfere in Indochinese affairs. However, the problem of growing nationalism in the region has long been ignored by Washington, despite reports from the Office of Strategic Services and from the US consulate. Only the change in the international situation in the Far East in 1949 and 1950 activated the Department of State to search for a suitable anti-communist force. But once again the strategic importance of Europe was reflected in the situation. Although the department was not very satisfied with the offered option, due to the current threat of the spread of communism, it supported the so-called Bao Dao solution. In the following years, Washington greatly supported the newly formed Vietnamese state financially and materially. However, French defeats and fatigue from the long-term conflict led Paris in early 1954 to possible diplomatic negotiations with the Democratic Republic of Vietnam in Geneva.

Eisenhower's administration here faced to two decisions. First; intervene to Vietnam. Second; diplomatic support French. The thesis simultaneously strives to revise the perception role of the president on United States Dwight David Eisenhower to decision about intervene in Indochina, because this topic is very intertwined with Washington's participation in Geneva. Although the issue of American participation in the Vietnam War overseas is still a lively but controversial topic, American historiography yet has not been given sufficient attention to United States action at the Geneva conference, but is still seen as a reflection of Eisenhower's policy toward Indochina.

Historians in the United States are still debating whether Eisenhower was willing to intervene militarily in Indochina. Undoubtedly, this issue was greatly influenced by

the earlier inaccurate view of his presidency in the White House. However, since the 1990s, substantial changes have taken place within the revisionism of Eisenhower, and due to the archival research in this diplomatic thesis, the author is inclined to believe that Eisenhower really wanted to intervene in Indochina. However, the military intervention in the form of United Action was not carried out due to the reluctance of Great Britain and there is much speculation about France's willingness to keep Indochina after the fall of Dien Bien Phu, when he could achieve a very appropriate peace at the Geneva conference.

However, the negotiations in the Swiss city were a threat for American policy containment therefore United States wanted to avoid participation from the beginning. Washington still sought a military solution to the entire Indochina crisis, through intervention or the provision of collective defense. However, not a single option passed. In the case of the first option there is still debate as to whether Washington's list of demands for the fall of Dien Bien Phu was feasible or France only used the threat of intervention to strengthen its own negotiating position on Geneva Conference. Apparently, however, Paris has already decided, similarly to Washington, that they cannot save the whole of Indochina, so it was the best solutions of Indochina crisis was negotiations. Eisenhower administration failed in the case of second option too. Collective defense, these efforts fell short of London's reluctance to form a defense organization during the Geneva conference, as they first wanted to achieve peace through diplomacy and to guarantee a collective defense system. Military intervention in Indochina thus seemed to Washington to be the only way to stifle the victory of communism.

But Washington was able to secure the position they had been pursuing since the beginning of the conference - not to be associated with the partition of Vietnam, which was in direct conflict with the United States foreign policy of holding communism. Thus, when the final agreements were signed on July 21, 1954 in the Geneva Palace of Nations, the United States was not forced to accede to these treaties, but only to respect them. However, the reason why they were not forced to sign the agreements is not the thoughtful procedure of the Department of State, but it was mainly the result of luck and international relations. However, the agreements were not signed by the Vietnamese state either, so there was a possibility that the unpleasant point in the form of national elections would be ignored, as happened. Saigon, with generous economic and financial

support, broke free from France and in November 1955, the first president of South Vietnam, Ngo Dinh Diem, refused to run in the election. Thus, the Geneva Agreements were violated, except for the fact that neither the Vietnamese State nor the successor South Vietnam ever signed the Agreements and was therefore not forced to comply with them either. Thus, the conference in Geneva, Switzerland, did not bring about any lasting solution to the conflict, as expected, but only a military ceasefire, which delayed the end of the conflict in parallel with the military intervention of the United States, which began ten years later.

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Americká pomoc Francii v grafech

Příloha č. 2.: Průzkum veřejného mínění americké společnosti ohledně vyslání armády do Indočíny

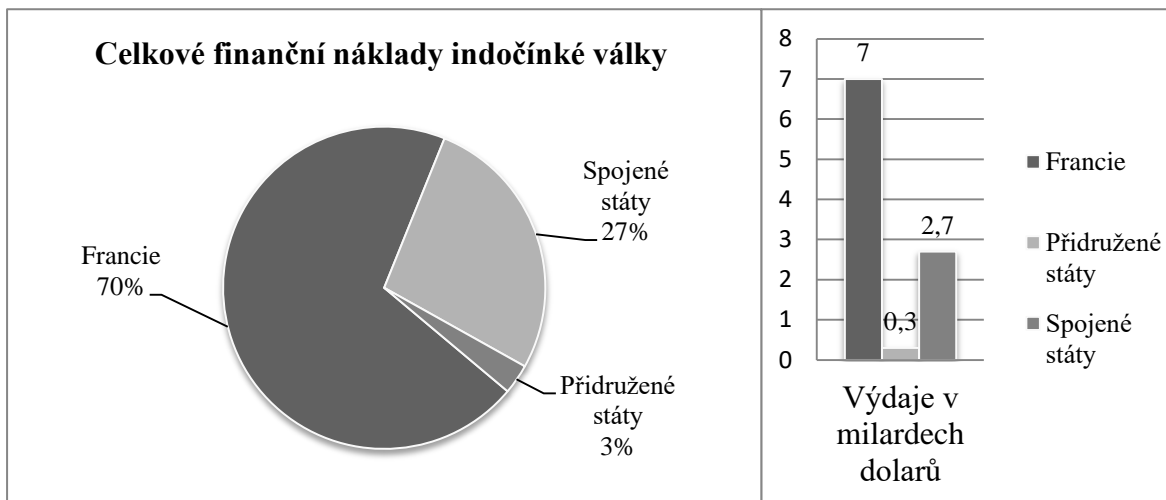
Příloha č. 3.: Názor francouzské společnosti na konferenci v Ženevě a Indočínu

Příloha č. 4.: Opis finální deklarace o Indočíně

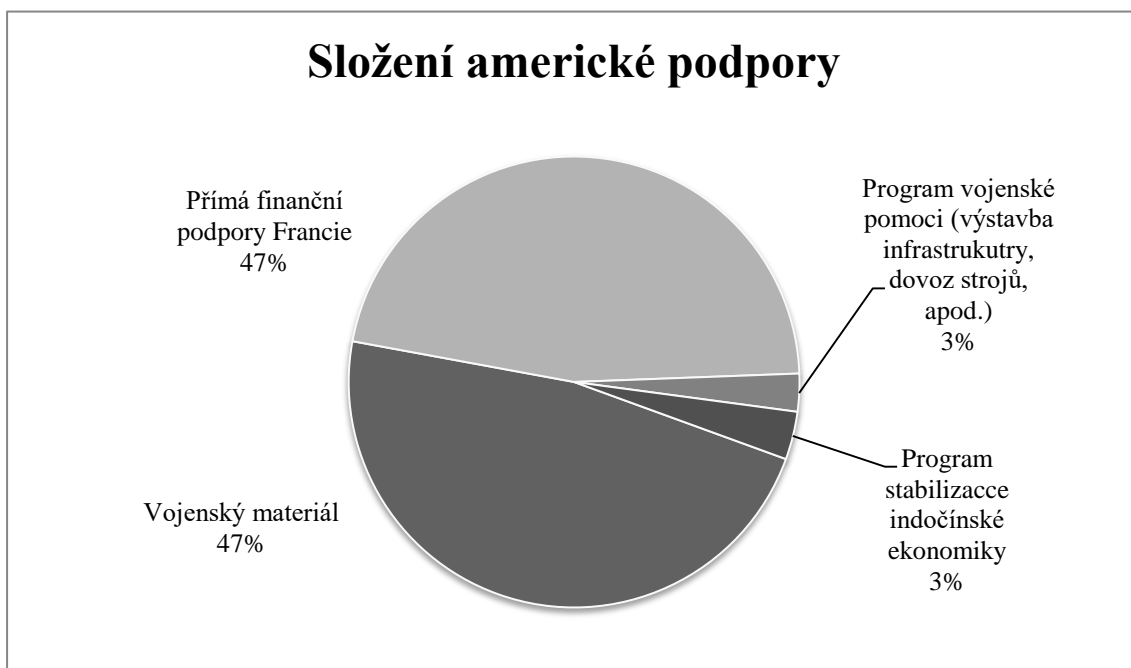
Příloha č. 5.: Americké karikatury z první poloviny roku 1954

Příloha č. 1.: Americká pomoc Francii v grafech

Data převzata z: MOODY, *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, s. 217–219.

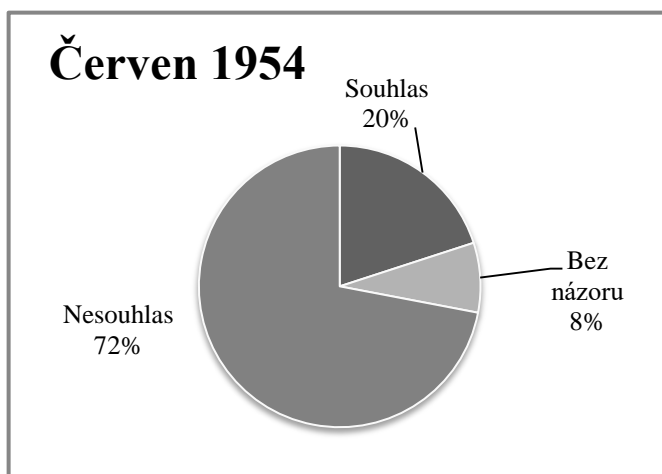
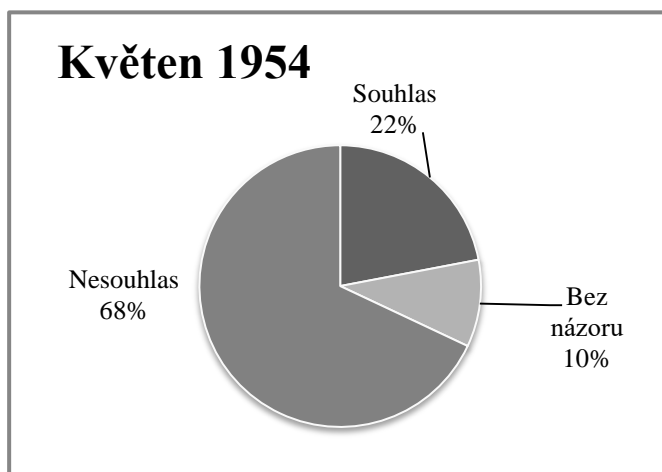
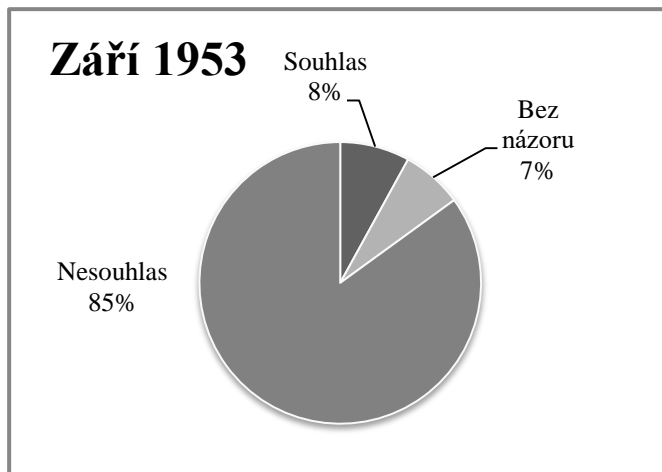

Celkové náklady Indočínské války se vyšplhaly na 10 miliard amerických dolarů. Až do roku 1950 financovala konflikt pouze Paříž. Ovšem kvůli událostem v Číně, odeslal Washington počátek téhož roku první finanční podporu v podobě 10 milionů dolarů. Od prosince 1950 také finančně přispívaly Indočínské státy. Nutno ale poznamenat, že Paříž ve větší míře využívala prostředky z Marshallova plánu k financování konfliktu, o čemž byli obeznámeni ve Washingtonu.

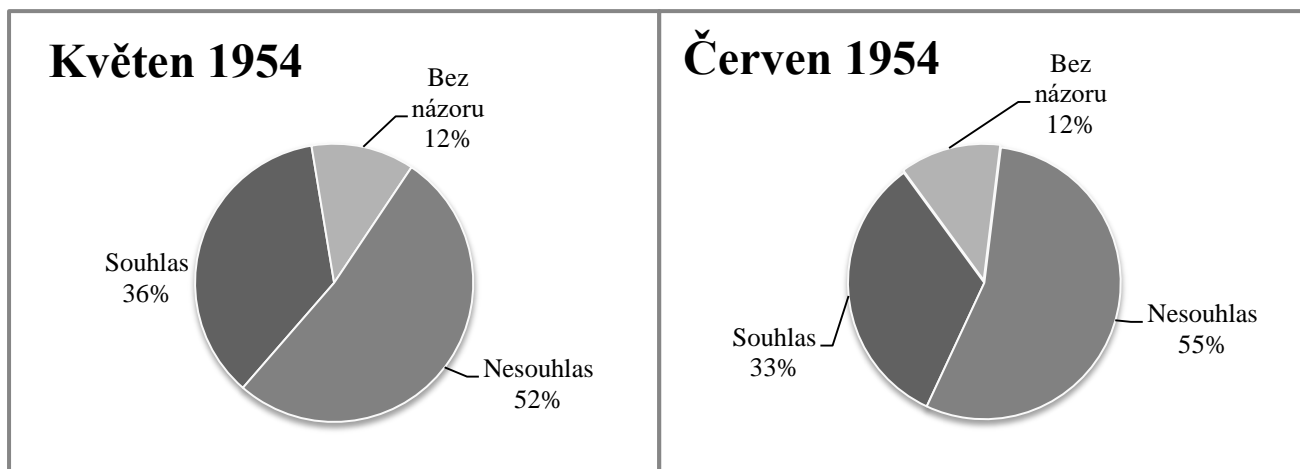

Příloha č. 2.: Průzkum veřejného mínění americké společnosti ohledně vyslání armády do Indočíny

Otázka: Schvalujete nebo nesouhlasíte s vysláním pozemního vojska do Indočíny?

Otázka: Schvalujete nebo nesouhlasíte s vysláním leteckého a námořního vojska, mimo pozemní armádu, na pomoc Francouzům do Indočíny?

Graf politické příslušnosti v průzkumu veřejného mínění z června 1954.

Otázka: Vyslat pozemní armádu do Indočíny? (Uvedeno v procentech)

	Souhlas	Nesouhlas	Bez názoru
Demokrati	22	70	8
Republikáni	18	76	6
Nezávislý	17	72	11

Otázka: Vyslat letecké a námořní jednotky do Indočíny? (Uvedeno v procentech)

	Souhlas	Nesouhlas	Bez názoru
Demokrati	36	55	9
Republikáni	34	54	12
Nezávislý	26	58	16

Veškerá data z průzkumu veřejného mínění převzata ze společnosti *American Institute of Public Opinion*, jejichž výsledky byly vydány v periodickém tisku viz: *The Washington Post and Times Herald*, 13. 6. 1954, LXXVII/190

Příloha č. 3.: Názor francouzské společnosti na konferenci v Ženevě a Indočínu

Vývoj postoje francouzské společnosti k Indočíně. (Uvedeno v procentech)

	Červenec 1947	Červenec 1949	Říjen 1950	Květen 1953	Únor 1954
Vyjednávat s Viet Minhem	15		24	35	42
Opustit Indočínu		11	18	15	18
Obnovit pořádek	37	19	27	15	7

Otázka: Měla by být Indočína součástí Francouzské unie? (Uvedeno v procentech)

	Září 1945	Leden 1947	Srpen-září 1954
Souhlas	63	58	15
Nesouhlas	12	12	41
Bez názoru	25	30	44

Otázka: Skutečnost, že bylo podepsáno příměří, je pro Francii...? (Uvedeno v procentech)

	Srpen-září 1954
Výhodné	48
Nevýhodné	21
Bez názoru	31

Otázka: Mezi následujícími názory o podmínkách příměří v Indočíně vyberte ty, které nejlépe odpovídá tomu, co si myslíte osobně. (Uvedeno v procentech)

	Srpen-září 1954
Pro Francii se jedná o kapitulaci	11
Mohli jsme získat lepší podmínky	10
Vzhledem k situaci je to nejlepší, v co jsme mohli doufat	58
Podmínky jsou pro Francii výhodné	8
Další odpovědi	6
Bez názoru	7

Data z průzkumu veřejného mínění převzata z: 1945–1954: *La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

Příloha č. 4.: Opis finální deklarace o Indočíně

Finální deklarace o Indočíně⁶⁸⁸

IC/43 Rev. 2

Ženeva, 21. července 1954

Finální prohlášení ženevské konference o problému obnovy míru v Indočíně ze dne 21. července 1954, které se zúčastnili zástupci Kambodže, Vietnamské demokratické republiky, Francie, Laosu, Čínské lidové republiky, Vietnamského státu, Svazu sovětských socialistických republik, Spojeného království a Spojených států.

1. Konference bere na vědomí dohody ukončující nepřátelství v Kambodži, Laosu a Vietnamu, která dále organizující mezinárodní kontrolu a dohled nad plněním ustanovení těchto dohod.
2. Konference vyjadřuje uspokojení nad ukončením nepřátelských akcí v Kambodži, Laosu a Vietnamu; Konference vyjadřuje své přesvědčení, že výkon ustanovení stanovených v tomto prohlášení a v dohodách o ukončení nepřátelských akcí umožní Kambodži, Laosu a Vietnamu, že budou od nyníška hrát svoji roli v plné nezávislosti a svrchovanosti v mírumilovné společnosti národů.
3. Konference bere na vědomí prohlášení vlád Kambodže a Laosu o jejich záměru přijmout opatření umožňující všem občanům zaujmout místo v národním společenství, zejména účasti v příštích všeobecných volbách, které v souladu s ústavou každé z těchto zemí proběhnou v průběhu roku 1955 v podobě tajného hlasování a za podmínek dodržování základních svobod.
4. Konference bere na vědomí ustanovení dohody o zastavení nepřátelských akcí ve Vietnamu, která dále zakazuje vstup cizích vojáků a vojenského personálu do Vietnamu, jakož i dovoz všech druhů zbraní a střeliva. Konference rovněž bere na vědomí prohlášení vlád Kambodže a Laosu o jejich rezoluci nevyžadovat zahraniční pomoc, ať už ve válečném materiálu, personálu nebo v instruktorech, s výjimkou za účelem účinné obrany jejich území. V případě Laosu je rozsah těchto opatření definován v dohodě o ukončení nepřátelských akcí v Laosu.

⁶⁸⁸ Finální deklarace o Indočíně, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, 1540–1542.

5. Konference bere na vědomí klauzule v dohodě o zastavení nepřátelských akcí ve Vietnamu v tom smyslu, že v přeskupovacích zónách obou stran nemůže být zřízena žádná vojenská základna pod kontrolou cizího státu, který má povinnost dohlížet na to, aby jim přidělené zóny nepředstavovaly součást jakéhokoli vojenského spojení, a nebudou využívány k obnovení nepřátelských akcí nebo ve službách agresivní politiky. Konference rovněž bere na vědomí prohlášení od vlád Kambodže a Laosu v tom smyslu, že se nepřipojí k žádné dohodě s jinými státy, pokud tato smlouva bude zahrnovat povinnost účastnit se vojenské aliance, která nebude v souladu se zásadami charty Spojených národů, nebo v případě Laosu se zásadami uvedených v dohodě o ukončení nepřátelských akcí v Laosu. Dále, pokud nebude ohrožena bezpečnost Kambodži nebo Laosu, zakazuje se zřídit na jejich území cizí základny pro vojenské síly.
6. Konference uznává, že základním účelem dohody týkající se Vietnamu je urovnání vojenských otázek za účelem ukončení nepřátelských akcí, a že vojenská demarkační linie je prozatímní a v žádném případě by neměla být vykládána jako politická nebo územní hranice. Konference vyjadřuje přesvědčení, že výkon ustanovení stanovených v této deklaraci a v dohodě o ukončení nepřátelských akcí, vytváří nezbytný základ pro dosažení politického urovnání ve Vietnamu v blízké budoucnosti.
7. Konference prohlašuje, že pokud jde o Vietnam, řešení politických problémů uskutečněných na základě respektování zásad nezávislosti, jednoty a územní celistvosti, umožní vietnamskému lidu požívat základních svobod, zaručené demokratickými institucemi zřízenými v důsledku svobodných všeobecných voleb a tajným hlasováním. Aby se zajistilo, že bylo dosaženo dostatečného pokroku v obnově míru a aby byly získány všechny nezbytné podmínky pro svobodné vyjádření národní vůle, budou se v červenci 1956 konat všeobecné volby pod dohledem mezinárodní komise složené ze zástupců členských států Mezinárodní kontrolní komise uvedených v dohodě o ukončení nepřátelských akcí. Od 20. července 1955 budou na toto téma vedeny konzultace mezi příslušnými zastupitelskými úřady obou zón.

8. Ustanovení dohod o zastavení nepřátelských akcí, jejichž cílem je zajistit ochranu jednotlivců a majetku, musí být striktně uplatňována a musí zejména umožňovat každému obyvatele Vietnamu svobodně se rozhodnout, ve které zóně chce bydlet.
9. Příslušné reprezentativní orgány severní a jižní zóny Vietnamu, jakož i orgány Laosu a Kambodži, nesmí povolit žádné individuální nebo kolektivní represálie proti osobám nebo proti členům rodin těchto osob, kteří během války jakýmkoli způsobem spolupracovali s jednou ze stran.
10. Konference bere na vědomí prohlášení vlády Francouzské republiky v tom smyslu, že je připravena stáhnout své jednotky z území Kambodže, Laosu a Vietnamu na žádost příslušných vlád a ve lhůtách, které budou stanoveny dohodou mezi oběma stranami s výjimkou případů, kdy po dohodě mezi oběma stranami zůstane určitý počet francouzských jednotek ve stanovených bodech a po stanovenou dobu.
11. Konference bere na vědomí prohlášení francouzské vlády v tom smyslu, že při řešení všech problémů spojených s obnovením a upevněním míru v Kambodži, Laosu a Vietnamu, bude francouzská vláda vycházet ze zásad respektování nezávislosti, svrchovanosti, jednoty a územní celistvosti Kambodže, Laosu a Vietnamu.
12. Každý člen ženevské konference se ve vztazích s Kambodžou, Laosem a Vietnamem zavazuje respektovat svrchovanost, nezávislost, jednotu a územní celistvost výše uvedených států a zdržet se jakýchkoli zásahů do jejich vnitřních záležitostí.
13. Členové konference souhlasí, že budou navzájem konzultovat jakékoli otázky, která by jim mohla položit Mezinárodní kontrolní komise ohledně prozkoumání opatření, která se ukáží jako nezbytná k zajištění toho, aby dohody o ukončení nepřátelství v Kambodži, Laosu a Vietnam byly respektovány.

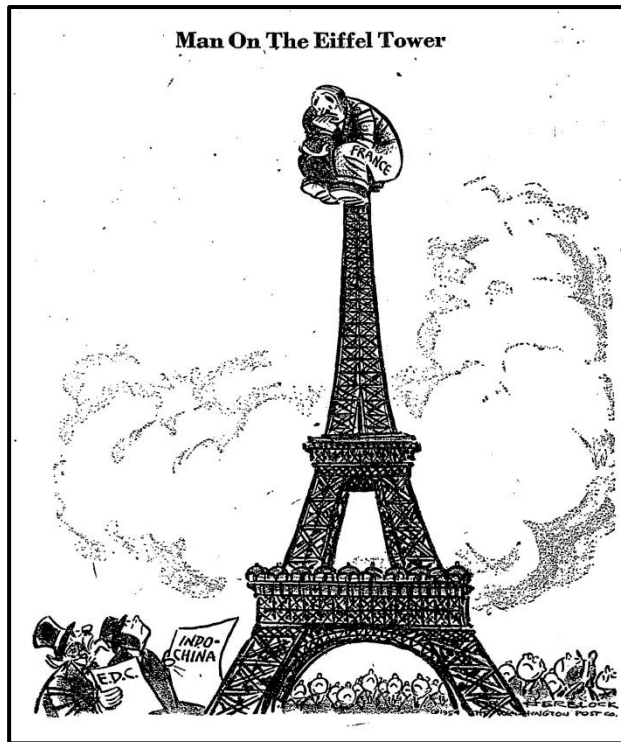
Příloha č. 5.: Americké karikatury z první poloviny roku 1954

The Washington Post and Times Herald, 26. 3. 1954, LXXVII/28407.

The Washington Post and Times Herald, 18. 5. 1954, LXXVII/164.

The Washington Post and Times Herald,
19. 4. 1954, LXXVII/28431.

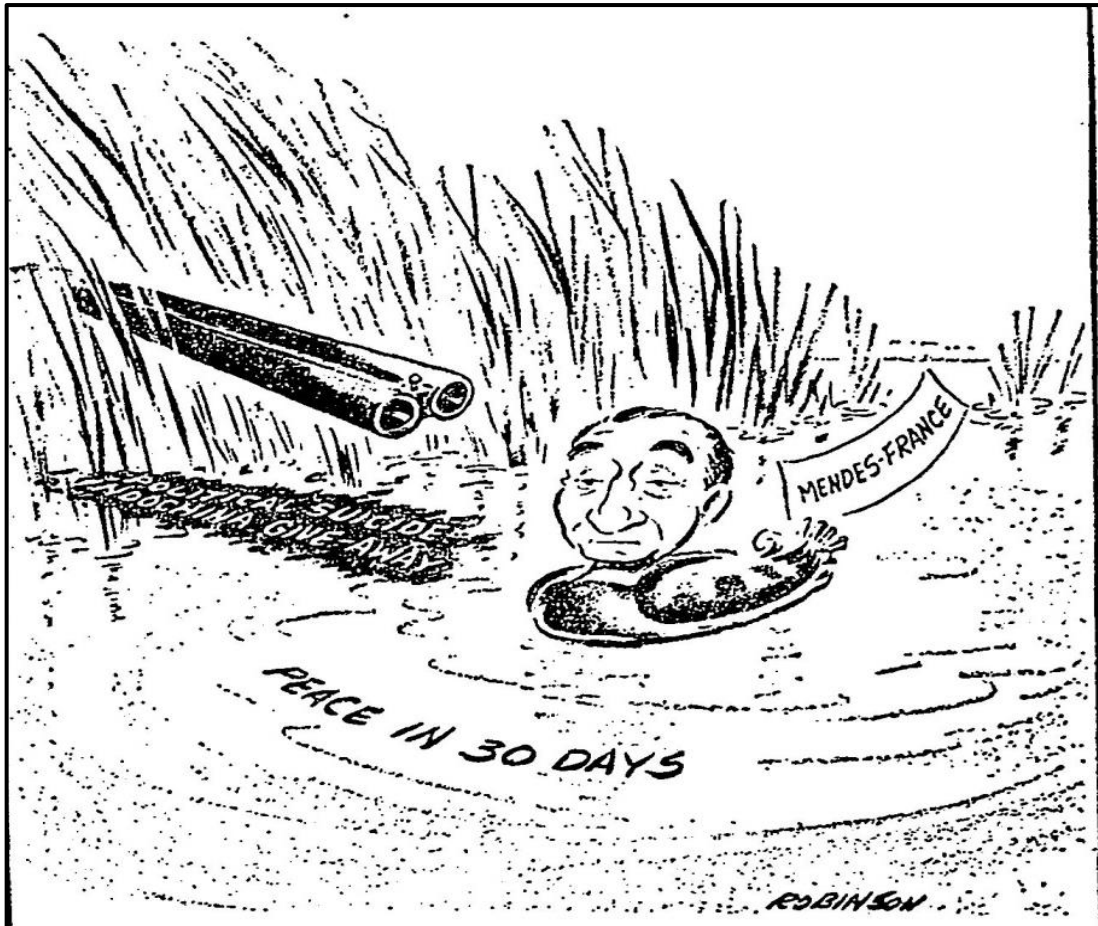
The Washington Post and Times Herald,
20. 4. 1954, LXXVII/28432.

The Washington Post and Times Herald, 9. 6. 1954, LXXVII/186.

The Washington Post and Times Herald, 26. 7. 1954, LXXVII/233.

The Washington Post and Times Herald, 4. 7. 1954, LXXVII/211.